

**T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**3-6 YAŞ ARASI ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN BABALIK
ROLÜNE İLİŞKİN ALGILARININ VE BABALIK ROLÜNÜN
YETERLİLİĞİNE DAİR GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

Şeyda GÜL

**Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

ANKARA

2019

**T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**3-6 YAŞ ARASI ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN BABALIK
ROLÜNE İLİŞKİN ALGILARININ VE BABALIK ROLÜNÜN
YETERLİLİĞİNE DAİR GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

Şeyda GÜL

**Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Özcan DOĞAN**

ANKARA

2019

ONAY SAYFASI

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

3-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Babalık Rolüne İlişkin Algılarının ve
Babalık Rolünün Yeterliliğine Dair Görüşlerinin İncelenmesi

Şeyda GÜL

Prof. Dr. Özcan DOĞAN

Bu tez çalışması 29.08.2019 tarihinde jürimiz tarafından "Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı" nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:

Prof. Dr. Müdriye YILDIZ BIÇAKÇI
(Ankara Üniversitesi)

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Özcan DOĞAN
(Hacettepe Üniversitesi)

Üye:

Prof. Dr. İsmihan ARTAN
(Hacettepe Üniversitesi)

Üye:

Prof. Dr. Figen TURAN
(Hacettepe Üniversitesi)

Üye:

Doç. Dr. Haktan DEMİRCİOĞLU
(Hacettepe Üniversitesi)

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun bulunmuştur.

03 Eylül 2019

Prof. Dr. Diclehan Orhan

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- o Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- o Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren .. ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- o Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir

03/09/2019

Arş. Gör. Şeyda GÜL

1 “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir. Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Prof. Dr. Özcan Doğan danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığımı beyan ederim.

Arş. Gör. Şeyda GÜL

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim ve bilhassa tez çalışmam boyunca derin bilgi ve deneyimi ile akademik gelişimime katkı sağlayan, koşulların zorluğuna bakmaksızın desteğini benden esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Özcan Doğan'a;

Akademik birikimini ve zamanını cömertçe bizlere sunan, telkinleriyle içinde bulunduğumuz panik hallerinden, yolumuza tuttuğu ışık sayesinde kurtulmamızı sağlayan değerli hocam Doç. Dr. Haktan Demircioğlu'na;

'Bir sorum var' diye başladığım bitmek tükenmeyen bilmeyen sorularına maruz kalan, yardımlarını benden asla esirgemeyen sevgili arkadaşlarım Arş. Gör. Aslı İzoglu Tok'a, Arş. Gör. Çiğdem Kaymaz'a, Arş. Gör. Şuheda Bozkurt Yükçü'ye, Arş. Gör. İbrahim Güngör'e ve Arş. Gör. Güzin Topcu'ya;

Verdikleri moralle güç bulduğum, zor anlarımın kurtarıcıları sevgili Neriman Düz'e ve Songül Sarıkaya'ya;

Hayatımın her anında varlıklarını yanımda hissettiğim, yaşadığım her güzel olayın ve başarının arka planında desteklerini bana sunan Canım Ailem'e;

Sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ve son olarak, hayatımın her anına neşe katan, attığım adımları sağlamlaştıran, yürüdüğüm yolları güzelleştiren, süper kahramanım, canım eşim Bilal Gül'e teşekkürlerin en özelini sunarım.

ÖZET

Gül, Ş., 3-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Babalık Rolüne İlişkin Algılarının Ve Babalık Rolünün Yeterliliğine Dair Görüşlerinin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019. Bu araştırmanın çıkış noktası, çocuğa ilişkin rol ve sorumluluk paylaşımında, görev dağılımında ve babalık rolünde, annelerle ilgili dinamiklerin herhangi bir etkiye sahip olup olmadığının ve babaların bu dinamiklere ilişkin görüşlerinin neler olduğunun anlaşılmasına çalışılmasıdır. Bu bağlamda çalışmada 3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolüne ilişkin algılarının ve babalık rolünün yeterliliğine dair görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Gerçekleştirilen çalışma, karma yöntem araştırması olarak tasarlanmıştır. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinden paralel olarak yararlanılmış olup zenginleştirilmiş desen tercih edilmiştir. Çalışmanın nicel araştırma evreni, Ankara ili, merkez ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarına devam eden 3-6 yaş arası çocukların anne ve babalarından oluşmaktadır. Nicel araştırmanın örnekleme çok aşamalı küme örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu bağlamda, 400 anne ve 400 baba olmak üzere 800 ebeveyn den veri toplanmıştır. Çalışmanın nitel araştırma örnekleme amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu tekniği ile belirlenmiş, 3-6 yaş arası çocuğu olan 10 anne ve 10 baba çalışmaya dâhil edilmiştir. Araştırmanın nicel veri toplama aşamasında Demografik Bilgi Formu ve Babalık Rolü Algı Ölçeği kullanılmıştır. Nitel veri toplama aşamasında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde t-testi ve tek yönlü varyans analizi, nitel verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın nicel basamağında, ebeveynlerin babalık rolü genel algısı arasında bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Ayrıca anne ve babaların yaşı ve annelerin çalışma durumuna göre babalık rolü algısında farklılaşma olmadığı görülürken ebeveynlerin eğitim durumu, gelir düzeyi, mesleği ve sahip olunan çocuk sayısına göre farklılık oluştuğu görülmüştür. Araştırmanın nitel basamağında, ebeveynlerin babaların babalık rolünü genel olarak günümüz babalık anlayışına benzer şekilde yorumladığı görülürken geçmişteki babalık figürünün etkisinde tanımladıkları temalar da bulunmaktadır. Nicel ve nitel veriler doğrultusunda elde edilen bulgular ilgili alan yazın kapsamında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: babalık rolü algısı, aile, ebeveyn, okul öncesi dönem

ABSTRACT

Gül, Ş., Examination over The Perceptions of Parents Who Have Children Between The Ages 3 and 6 Towards Paternity Role And View of The Adequacy of Paternity Role, Hacettepe University Graduate School of Health Sciences, Child Development and Education Master's Thesis, Ankara, 2019. The starting point of this research is to understand whether the dynamics related to mother have any effect on the role and responsibility sharing concerning child, distribution of duties and fatherhood role, and what the fathers' views about these dynamics are. In this context, the study aims to investigate the perceptions of parents who have children between the ages of 3-6 and their views on the adequacy of paternity role. The study is designed as a mixed method research. Quantitative and qualitative research methods are used in parallel and triangulation design is preferred. The quantitative research population of the study consists of parents of children aged 3-6 years attending independent kindergartens affiliated to the Ministry of National Education in the central districts of Ankara. The sample of the quantitative research is determined by multi-stage cluster sampling method. In this context, data are collected from 800 parents including 400 mothers and 400 fathers. The qualitative research sample of the study is determined by snowball technique, one of the purposive sampling methods, and 10 mothers and 10 fathers who have children between the ages of 3-6 are included in the study. Demographic Information Form and Paternity Role Perception Scale are used to collect quantitative data. Semi-structured interview form is used for qualitative data collection. T-test and one-way analysis of variance are used for the analysis of quantitative data, and content analysis is used for the evaluation of qualitative data. In the quantitative step of the study, it is observed that there is no difference between the general perception of paternity role of the parents. In addition, it is observed that there is no difference in the perception of paternity role according to the age of mothers and fathers and mothers' working status, while it is observed that there is a difference according to educational status, income level, occupation and number of children. In the qualitative step of the research, it is seen that the parents interpret the paternity role of fathers in a similar way to today's understanding of fatherhood, while there are themes that they define under the influence of the past paternity figure. The findings obtained in line with the quantitative and qualitative data are discussed and interpreted within the scope of the related literature.

Keywords: perception of paternity role, family, parent, early childhood period

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	iii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	iv
ETİK BEYAN	v
TEŞEKKÜR	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR	xii
ŞEKİLLER	xiii
TABLolar	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	1
1.2. Araştırma Problemi ve Alt Problemler	3
1.3. Varsayımlar	4
1.4. Sınırlılıklar	4
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. Ekolojik Sistemler Kuramı	5
2.1.1. Babalık Rolünün Ekolojik Sistemler Kuramı İçerisindeki Yeri	5
2.2. Aile Sistemleri Teorisi	9
2.2.1. Üçgenler	9
2.3. Aile Olma ve Ailede Rol Dağılımları	10
2.4. Babalık Kavramı	12
2.4.1. Babanın Rolü	14
2.5. Babanın Çocuğun Gelişimine Katkısı ve Çocuğun Hayatındaki Önemi	15
2.5.1. Babanın Çocuğun Sosyal-Duygusal Gelişimine Etkisi	15
2.5.2. Babanın Çocuğun Bilişsel Gelişimine Etkisi	16
2.5.3. Babanın Çocuğun Dil Gelişimine Etkisi	16
2.5.4. Babanın Çocuğun Fiziksel Gelişimine Etkisi	17
2.5.5. Babanın Çocuğun Cinsel Gelişimine Etkisi	17
3. GEREÇ VE YÖNTEM	19
3.1. Araştırma Modeli	19

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	20
3.2.1. Nicel Araştırma Örneklemi	20
3.2.1. Araştırmaya Katılan Anne ve Babaların Demografik Bilgilerine İlişkin Dağılımlar	20
3.2.2. Nitel Araştırma Örneklemi	23
3.3. Kullanılan Veri Toplama Araçları	24
3.3.1. Demografik Bilgi Formu:	24
3.3.2. Babalık Rolü Algı Ölçeği:	24
3.3.3. Bireysel Görüşme Formu:	25
3.4. Veri Toplama Süreci	26
3.4.1. Nicel Verileri Toplama Süreci	26
3.4.2. Nitel Verileri Toplama Süreci	26
3.5. Verilerin Analizi	26
3.5.1. Nicel Çalışma Verileri Analizi	26
3.5.2. Nitel Çalışma Verileri Analizi	29
4. BULGULAR	30
4.1. Nicel Araştırma	30
4.1.1. Kullanılan Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistik Bulguları	30
4.1.2. Ebeveynlerin Babalık Rolü Algısına Yönelik Bulgular	32
4.1.3. Uygulanan Ölçeğin Demografik Değişkenlerle İlişkisine Yönelik Bulgular	33
4.2. Nitel Araştırma Kapsamında Kullanılan Görüşme Formlarına Yönelik Bulgular	46
4.2.1. Babalığın Tanımı	46
4.2.2. İyi Baba	48
4.2.3. Kötü Baba	51
4.2.4. Babalığı Hissettiren Durumlar	54
4.2.5. Babalığı Etkileyen Etmenler	57
4.2.6. Babanın Sorumlulukları	60
4.2.7. Sorumlulukların Paylaşımı	64
4.2.8. Anne Ve Baba Arasındaki Farklar	66
4.2.9. Babanın Çocuğun Gelişimine Katkısı	69

4.2.10. Babanın Çocuğun Gelişiminde Geride Kaldığı Durumlar	72
4.2.11. Çocuğuyla Oyun Ve Oyuncak Türleri Tercihi	75
4.2.12. Babanın Problem Davranış Karşısındaki Tepkisi	78
4.2.13. Cinsel Konularla İlgili Babanın Tutumu	80
4.2.14. Eşinin Babalığı İle İlgili Görüşleri	84
4.2.15. İdeal Baba	87
4.2.16. Kıyaslama	91
4.2.17. Geçmişten Günümüze Babalık Tutumu	94
4.2.18. Kendi Annesinin Babası İle İlgili Görüşleri	100
4.2.19. Annesi ile Eşinin Babalık Yorumu Arasındaki İlişki	103
5. TARTIŞMA	108
5.1. Nicel Araştırmaya İlişkin Tartışma	108
5.1.1. Anne ve Babaların Babalık Rolüne Yönelik Algıları	108
5.1.2. Babalık Rolü Algısının Demografik Değişkenlerle İlişkisi	109
5.2. Nitel Araştırmaya İlişkin Tartışma	118
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	132
7. KAYNAKLAR	136
8. EKLER	
EK 1: Demografik Bilgi Formu	
EK 2: Babalık Rolü Algı Ölçeği	
EK 3A: Bireysel Görüşme Formu-Anne	
EK 3B: Bireysel Görüşme Formu-Baba (dvm.)	
EK 4: Etik Kurul İzni (Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu)	
EK 5: Araştırma İzni (Ankara Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü İzni)	
EK 6: Nicel Araştırma Gönüllü Katılım Formu	7
EK 7: Nitel Araştırma Gönüllü Katılım Formu	
EK 8: Orijinallik Ekran Çıktısı	
EK 9: Dijital Makbuz	
9. ÖZGEÇMİŞ	

SİMGELER VE KISALTMALAR

- BRAÖ** : Babalık Rolü Algı Ölçeği
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

ŞEKİLLER

Şekil	Sayfa
4.1. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babalık Tanımı	46
4.2. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin İyi Baba Tanımı	49
4.3. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Kötü Baba Tanımı	52
4.4. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babalığı Hissettiren Durumlar Hakkındaki Görüşleri	55
4.5. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babalığı Etkileyen Etmenler Hakkındaki Görüşleri	57
4.6. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babanın Sorumlulukları Hakkındaki Görüşleri	61
4.7. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Sorumluluğun Paylaşımı Hakkındaki Görüşleri	64
4.8. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Anne ve Baba Arasındaki Farklar Hakkındaki Görüşleri	66
4.9. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babanın Çocuğun Gelişimine Katkısı Hakkındaki Görüşleri	70
4.10. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babanın Çocuğun Gelişiminde Geride Kaldığı Durumlar Hakkındaki Görüşleri	73
4.11. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babanın Çocuğuyla Oynadığı Oyun Tercihi Hakkındaki Görüşleri	75
4.12. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babanın Çocuğuyla Oynadığı Oyuncak Tercihi Hakkındaki Görüşleri	77
4.13. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babanın Problem Davranış Karşısındaki Tepkisi Hakkındaki Görüşleri	78
4.14. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Cinsel Konularla İlgili Babanın Tutumu Hakkındaki Görüşleri	81
4.15. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Eşinin Babalığı İle İlgili Görüşleri	84
4.16. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin İdeal Baba Hakkındaki Görüşleri	88
4.17. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babalık Rolünü Kıyaslama Durumuna İlişkin Görüşleri	92
4.18. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Geçmişten Günümüze Babalık Tutumu Hakkındaki Görüşleri	95
4.19. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Kendi Annesinin Babası İle İlgili Görüşleri	101
4.20. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Annesi ile Eşinin Babalık Yorumu Arasındaki İlişki Hakkındaki Görüşleri	104

TABLOLAR

Tablo	Sayfa
3.1. Araştırmaya Katılan Annelerin Demografik Özelliklerinin Dağılımı	21
3.2. Araştırmaya Katılan Babaların Demografik Özelliklerinin Dağılımı	22
3.3. Annelerin Ölçek Toplam Puanı ve Alt Ölçek Puanlarına İlişkin Normallik Testi Sonuçları	27
3.4. Babaların Ölçek Toplam Puanı ve Alt Ölçek Puanlarına İlişkin Normallik Testi Sonuçları	28
4.1. Annelerin BRAÖ Puanlarının Minimum ve Maksimum Değerleri, Ortalamaları, Standart Sapmaları	30
4.2. Babaların BRAÖ Puanlarının Minimum ve Maksimum Değerleri, Ortalamaları, Standart Sapmaları	31
4.3. Anne ve Babanın BRAÖ Puanlarının t-testi İle Karşılaştırılması	32
4.4. Annelerin BRAÖ Puanlarının Anne Yaşına Göre t-testi ile Karşılaştırılması	33
4.5. Babaların BRAÖ Puanlarının Baba Yaşına Göre t-testi ile Karşılaştırılması	34
4.6. Annelerin BRAÖ Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması	35
4.7. Babaların BRAÖ Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması	37
4.8. Annelerin BRAÖ Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre t-testi ile Karşılaştırılması	39
4.9. Annelerin BRAÖ Puanlarının Anne İşine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması	39
4.10. Babaların BRAÖ Puanlarının Baba İşine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması	41
4.11. Annelerin BRAÖ Puanlarının Anne Gelir Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması	42
4.12. Babaların BRAÖ Puanlarının Baba Gelir Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması	43
4.13. Annelerin BRAÖ Puanlarının Annenin Çocuk Sayısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması	44
4.14. Babanın BRAÖ Puanlarının Babanın Çocuk Sayısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması	45

1. GİRİŞ

Giriş bölümünde araştırmanın amacı ve kapsamı, araştırma problemi ve alt problemler ile araştırma varsayımları ve sınırlılıkları hakkında bilgiler sunulmuştur.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

İnsan doğduğu andan itibaren yaşadığı yakın çevreden başlayarak giderek genişleyen bir sosyal bağlama sahiptir (1). Zamanla büyüyüp gelişen bu sistem ele alındığında, yaşamının ilk yıllarında olan çocuklar, farklı sosyal çevrelerle etkileşim içinde olsa da en yakınlarında bulunan aileleri, bu sistemin önemli öğeleri olarak yer alırlar.

Toplumun çekirdek yapısı olarak tanımlanan ailede bireyler arasında bir düzen bulunmaktadır. Bu yapı içerisinde yer alan bireylerin ihtiyaçları yine aile olgusu üzerinden karşılanmaktadır. Eğitim gibi manevi değerleri ve beslenme gibi fizyolojik ihtiyaçları içeren aile içi etkileşim, kuşakların gelecekteki yerinin sağlanmasında önemli rol oynamaktadır (2).

Aile geçmişi, yaşamın ilerleyen dönemlerinde sağlık, eğitim başarısı gibi insan hayatını şekillendiren önemli olaylar ile yakından ilişkilendirilmektedir (3). Ayrıca ebeveynlerin çocuklar üzerindeki uygulamaları, çocukların hayatını etkileyen en etkili faktörler arasında yer almaktadır. Bu bilgiler göz önünde bulundurulduğunda, özellikle son yıllarda ebeveynlik konusu uluslararası düzeyde aile politikası gündemlerinde oldukça fazla ön plana çıkmaktadır. Çocukların yaşamının iyileştirilmesi amacıyla ebeveynlik eğitime ve desteğine ilişkin girişimler de devletlerin odaklandığı başlıca konular arasında görünmektedir (4). Aile tek başına çocuğun gelişiminde ve eğitiminde önemli bir yere sahipken ailenin üyelerinden baba ayrıca ele alınan bir konu olmaktadır. Baba olma, tek başına bir ailenin ferdi olma veya bir çocuğa ebeveyn olma dışında, erkek olma kavramıyla da birlikte algılanmaktadır. Özellikle geçmiş yıllarda, bebeklerin ve çocukların yetiştirilmesi ve bakımı sadece kadınlara aitken erkeklerin aileyi desteklemek için maddi kaynağı sağlaması toplum tarafından kadın ve erkeğe verilen görevler arasında yer almaktaydı (5). Doğumda kazanılan cinsel kimliklere ek olarak yaşamın doğal sürecinde sosyalleşmenin de etkisiyle kadın ve erkek rollerine bürünmektedir. Cinsiyet rollerinin geleneksel toplum görüşlerinden etkilendiği

belirgin alanlardan biri de anne ve babalık olarak görülmektedir. Kadın çoğunlukla çocuğun bakımı ve büyümesi ile ilgilenen, aynı zamanda ev işlerini de üstlenen bir konumda bulunurken baba para kazanan, ailenin çevreyle bağlantısını kurup aileyi koruyan bir konumda bulunmaktadır (6). Geçen zamanla birlikte, insan yaşamında değişen birçok şeye ek olarak, toplum içerisinde yer alan kadın ve erkeğin yaşantısında, toplumun bu rollere bakışında da değişiklik meydana gelmesi normal bir süreç olarak yaşanmaktadır.

Ailenin çocuk üzerindeki etkileri hem kalıtsal olarak hem de çocuğun çevresinde etkileşim içinde olduğu birincil kişiler olarak ele alınmaktadır. Öte yandan, etkileşimin etkileri geçmişte araştırılırken baba-çocuktan çok anne-çocuk üzerinde durulduğu göze çarpmaktadır. Tüm bunlar, sosyal ve ekonomik hayattaki değişimlerin aile hayatı ve anne-babalık rolleri üzerindeki etkileriyle birlikte farklılaşmaktadır. Kadınların çalışma hayatında daha fazla yer almaları, çocuğun bakım ve gelişiminde kadın-erkek eşitliğini gündeme getirmiş olup babanın çocuğun hayatında edindiği yeri genişletmektedir (7). Aile içinde roller ve iş paylaşımı da sosyal ve ekonomik hayatın bir ürünüdür. Kadın, elde ettiği hak ve özgürlükler ile annelik rolünün bir kısmını babalık rolüyle paylaşmayı talep etmektedir (7).

Geçmişten günümüze değişen aile hayatı ve aile içindeki rollere bağlı olarak babalık kavramının yeni konumunu etkileyen dinamikler, farklı açılardan ele alınmaya ihtiyaç duymaktadır. Süregelen zaman içerisinde, kadına toplum ve aile içerisinde biçilen konum düşünüldüğünde, annenin neredeyse tümüyle üstlendiği görevlerini baba ile paylaşımı noktasında gösterdiği tutum ile bu konudaki düşünceleri merak uyandıran bir hal almıştır. Babanın çocuğun hayatında yer alması ve çocuğa katkıları daha çok babaya ait özellikler ile değerlendirilirken annenin babalık rolünün yeniden tanımlanmasında ve baba-çocuk ilişkisindeki etkisi en az baba faktörü kadar önem arz etmektedir.

Bu araştırmanın çıkış noktası, çocuğa ilişkin rol ve sorumluluk paylaşımında, görev dağılımında ve babalık rolünde, annelerle ilgili dinamiklerin herhangi bir etkiye sahip olup olmadığının ve babaların bu dinamiklere ilişkin görüşlerinin neler olduğunun anlaşılmasına çalışılmasıdır. Bu bağlamda çalışmada 3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolüne ilişkin algılarının ve babalık rolünün yeterliliğine dair görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma kapsamında, ebeveynlere ait bazı özelliklerin babalık rolü algıları üzerinde bir farklılık yaratıp yaratmadığı sorusu da yanıtlanmaya çalışılacaktır. Gözlemlenecek olası farklılıkların nedenlerine ilişkin hipotezler geliştirerek bu hipotezlerden alan uygulamalarında aileye yönelik yaklaşımlarda faydalanılması da amaçlanmaktadır. Ayrıca araştırmanın önemli bir bileşeni olarak, babaların babalık rollerinin anneler ve babalar tarafından nasıl algılandığı ayrı ayrı ele alınarak bunlar arasındaki farklılıklar belirlenmeye çalışılacaktır.

Araştırmanın içeriği daha detaylı belirtilecek olursa, ebeveynlerin babanın babalık rolünün yeterliliğine ilişkin görüşlerini, yaşadıkları deneyimleri ve geçmişteki yaşantılarını ortaya koyarak baba figürünün çocuğun hayatında nasıl daha etkili yer alabileceğine ilişkin bazı ipuçlarına ulaşılması amaçlanmaktadır. Tüm amaçlar doğrultusunda, bu çalışmada babalık rolüne daha geniş bir pencereden bakabilmek amacıyla nicel ve nitel yaklaşımların bir arada kullanıldığı karma yöntem kullanılarak babalık rolünü anne ve babalar nasıl görüyor sorusuna cevap aranmaktadır.

1.2. Araştırma Problemi ve Alt Problemler

Araştırmanın ana problemini, 3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin, babaların babalık rolüne ilişkin algıları arasında fark olup olmadığı ve babalık rolünün yeterliliğine dair görüşlerinin ne olduğu oluşturmaktadır. Bu amaç ve ana problem kapsamında aşağıda bulunan alt problemlere cevap aranmıştır:

1. 3-6 yaş arası çocuğu olan babaların, kendilerinin babalık rollerine ilişkin algıları yaşlarına, çalışma durumlarına, işlerine, eğitim düzeylerine, sahip oldukları çocuk sayısına ve gelir düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?
2. 3-6 yaş arası çocuğu olan annelerin, eşlerinin babalık rollerine ilişkin algıları yaşlarına, çalışma durumlarına, işlerine, eğitim düzeylerine, sahip oldukları çocuk sayısına ve gelir düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?
3. 3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin, babaların babalık rolüne ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. 3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin, babaların babalık rolünün yeterliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

5. Babaların çocuğun gelişim ve eğitiminde aktif olarak rol oynaması ya da geri planda kalması durumlarına ilişkin etmenler anne ve babalar tarafından nasıl değerlendirilmektedir?

1.3. Varsayımlar

Araştırmanın nicel çalışma örneklemini oluşturan anne ve babaların Demografik Bilgi Formu ve Babalık Rolü Algı Ölçeği'ni gerçeği yansıtır bir biçimde doldurduğu varsayılmıştır. Aynı şekilde, araştırmanın nitel çalışma örneklemini oluşturan anne ve babaların görüşme sorularını gerçeği yansıtır şekilde cevapladığını varsayılmıştır.

Ankara ili merkez ilçelerinde bulunan bağımsız anaokullarından çok aşamalı küme örnekleme ve sistematik örnekleme yöntemiyle seçilen örneklem grubunun evreni temsil gücüne sahip olduğu varsayılmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma, Ankara ili merkez ilçelerinden seçilen bağımsız anaokuluna devam eden 3-6 yaş arası çocukların anne ve babalarını kapsayan örneklem ile sınırlıdır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Ekolojik Sistemler Kuramı

İnsan gelişiminin ekolojisinde, insan sadece bir varlık olarak ele alınmayıp, içinde bulunduğu çevre ve sosyal bağlamlar arasındaki ilişki bir bütün olarak derinlemesine incelenmektedir. Daha farklı bir deyişle, insanın gelişimi sınırları dar bir açıdan incelendiğinde büyüüp gelişen insan varlığı ile insanın içinde yaşadığı çevre arasında oluşan aşamalı bir uyuma odaklanılmaktadır. Ekolojik sistem çerçevesinde insan gelişimi tekrar incelendiğinde var olan çevre dışındaki sosyal bağlamlar, yine bu çevreye formel veya informel olarak iç içe geçmiş olarak ele alınmaktadır. Ekolojik çevre genel anlamda her biri bir sonraki içinde yer alan iç içe geçmiş bir yapı düzeni olarak algılanmaktadır (8).

2.1.1. Babalık Rolünün Ekolojik Sistemler Kuramı İçerisindeki Yeri

Tıpkı insan gelişimi gibi çocuk gelişimi için de ekolojik sistem tanımlanmaktadır. Çocuğun ekolojisi olarak da adlandırılan devamlı çevresi, iki katmandan oluşmaktadır. İlk katman daha görünür olmakla birlikte çocuğun ailesi, evi, okulu, sokağı, oyun alanı gibi olguları kapsamaktadır. Daha ayrıntılı ifade edilecek olursa birinci katman fiziksel çevre ve materyaller, çocukla ilişki içerisinde olan değişik rollerdeki kişiler ile kişilerin kendi arasında gerçekleştirdiği etkinlikler ve kişilerin çocuk ile yaptığı etkinliklerin bütününden meydana gelmektedir. Destekleyici katman olan ikinci katman çocuğu ve yaşadığı çevreyi etkileyen sosyal sistemlerden ve diğer kurumlardan oluşmaktadır. Örneğin, çocuğun sağlık hizmeti alacağı servisler veya dünyada/ülkede meydana gelen olaylar çocuğun doğrudan birincil çevresini oluşturmasa da çocuğun çevresini ve hayatını etkilemektedir (1). Ekolojik çevre içerisinde belirtilen iki katman dört farklı seviyedeki sistem ile açıklanmaktadır.

Mikrosistem

İlk sırada ve en içte yer alan mikrosistem, gelişen çocuk ile mevcut çevresinde bulunan kişiler arasındaki karışık ilişkileri temsil etmektedir (okul, ev gibi). Bu ortamdaki kimseler çocuk ile doğrudan iletişim halinde olan ebeveynler,

kardeşler, öğretmenler gibi kimseleri içermektedir. Ayrıca bu birincil bağlamda yer alan zaman, yer, fiziksel özellikler, aktiviteler gibi olgular mikrosistemin bileşenlerindedir (9).

Aile, çocuğun da içerisinde bulunduğu, çocuğa en yakın bağlam olduğundan anne, baba ve ailenin diğer üyelerine ait her türlü özellik ve durum çocuğun hayatında bir farklılığa yol açacaktır. Aile ortamı kavramı, alan yazında ilk yer bulduğu haliyle, bir aile içerisinde mutluluk, sevgi ve anlayış atmosferinde yaşamak anlamına gelmektedir (10). Aileye yüklenen bu önemli misyonda baba hem kendi yaşamıyla hem de çocukla içinde bulunduğu etkileşim sonucunda çocuğu birinci dereceden etkileyen bir role bürünmektedir.

Mezosistem

Sistemin ikinci halkasını oluşturan mezosistem, çocuğun asıl çevresinde bulunan bileşenlerin karşılıklı ilişkisini içermektedir. Örneğin, aile ile okul arasındaki ilişki bu sistemde yer almaktadır (9). Bir başka deyişle, mezosistem, gelişmekte olan bireyin aktif olarak katılımcısı olduğu iki ya da daha fazla bağlam arasındaki bir dizi ilişkiyi ifade etmektedir. Gelişme ve sosyalleşme süreçlerini mezosistem düzeyinde etkileyen güçlerin analizinde mikrosistemlerin yapısını ve işleyişini anlatmak için kullanılan kavramların yer alması olağan bir gerekliliktir. Mikrosistemin ana unsurları, mezosistemin ilişkisel bağlantılarının temelini oluşturmaktadır (11). Brofenbrenner (11) tarafından mezosistemin oluşması için gereken bağlantılar dört farklı tipte tanımlanmıştır:

-Çoklu ortam katılımı: Çocuk birden fazla ortamda aktif katılımcı olarak bulunduğu ortaya çıkmaktadır. Örnek verilecek olursa, bir çocuk evde vakit geçirdiği gibi aynı zamanda bir de günlük bakım merkezi gibi bir kurumda vakit geçirdiğinde çoklu ortam katılımı sağlamış olmaktadır.

-Dolaylı bağlantı: Bireyin ortamlardan ikisine de doğrudan katılım sağlayamadığı durumlarda, bu etkileşim, iki ortamdaki kişiler arasında köprü görevi gören üçüncü bir taraf sayesinde kurulabilmektedir. Bu durumda, iki ortamdaki katılımcılar yüz yüze görüşmeyecek, onlardan ortamlar arasında ikinci derecen bir ağın üyeleri olarak bahsedilecektir.

-Ortamlar arası iletişimler: Bir ortamdan diğerine iletilen, belirli ortamdaki kişilere özel olarak bilgi vermek amacıyla gönderilen mesajlardır. Bu iletişim çeşitli şekillerde gerçekleşebilmektedir. Yüz yüze veya telefon görüşmeleri, yazışmalar ile sosyal iletişim araçları örnek olarak gösterilmektedir. Bahsedilen iletişim taraflardan biri tarafından başlatılabileceği gibi karşılıklı da oluşabilmektedir.

-Ortamlar arası bilgi: Ortamlardan birinde diğer ortama ilişkin var olan bilgi ya da deneyimi ifade etmektedir. Bu tür bilgiler kesişen iletişim yoluyla veya söz konusu ortamların dışındaki kaynaklardan, örneğin kütüphane kitaplarından elde edilebilmektedir.

Özetlenecek olursa, mikrosistem içerisinde bulunan öğelerin ilişkilerinin mezosistemi oluşturduğundan bahsedilmektedir. Bir çocuk dünyaya geldiğinde ilk olarak mikrosistem içerisinde meydana gelen ve olayların bilincine varmaktadır ve bunlar yakın çevresindedir. Çocuğun dikkati ve faaliyetlerinin odağı, ona doğrudan etki eden olaylara, kişilere ve nesnelere yöneliktir. Ancak daha sonraları, çocuğun birincil ortamına doğrudan aktif katılımı olmayan olaylar ve kişiler arasındaki ilişkiler de çocuğun farkındalığını kazanmaktadır. Bir başka deyişle, çocuk sadece ortamdaki kişilerin varlığıyla değil, bu kişiler arasındaki ilişkiler ile ortamda olmayan diğer kişi ve olayları da dikkate almaya başlamaktadır. Gelişmekte olan çocuk bu sayede mezosistemi tanımakta ve hissetmektedir. Bir mezosistemin gelişme potansiyeli, karşılıklı güvenin artmasını teşvik eden durumlar, olumlu yönelim, görüş birliği ve güç dengesi arasında dolaylı bağlantılardan etkilenmektedir (11).

Bu bilgiler doğrultusunda annelik ve babalık kavramı ele alınacak olursa mikrosistemin ana unsurlarından anne ve babanın ilişkisi ve birbirlerini algılamaları mezosistemin kapsamına girmektedir. Ayrıca baba tek başına düşünüldüğünde, babanın özellikleri, yaşantısı, sosyal çevresi ile kurduğu ilişki ve çocuğun tüm bunlara şahit olması, mezosistem içerisinde kritik bir yer tutmaktadır.

Ekzosistem

Üçüncü halka olan ekzosistem, mezosistemin genişletilmiş bir üst yapısı olarak da düşünülmektedir. Ekzosistem, birincil çevre dışında bulunan diğer sosyal yapıları, resmi ve resmi olmayan kurumları, temsil etmektedir. Komşular, medya,

devlet kurumları, ulaşım olanakları, sosyal ağlar veya hizmet servisleri bu halkaya örnek gösterilmektedir (9).

Ekzosistem, doğrudan çocuğun yaşantısına etki etmiyor gibi görünse de, ekzosistem unsurlarının aile bireyleri üzerinde yarattığı etki ve değişim yine çocuğu da etkileyen bir etkileşimler ağını başlatmaktadır. Çocuğun gelişimi, bir insanı algılama ve onunla ilgilenme yolundaki kalıcı bir değişiklik olarak tanımlanmaktadır (11). Baba kavramı ekzosistem içerisinde özel olarak ele alınacak olursa, babanın etkisinde kaldığı medya ya da diğer sosyal yapılar, babalık rolünün değişmesi için birer dinamik haline gelebilmektedir. Böylece, çocuk yine dolaylı yoldan etkilenen konumunda değerlendirilebilmektedir.

Makrosistem

Son ve dördüncü halka olan makrosisteme bakıldığında kültür ve toplum kurumsal kalıpları görülmektedir. Mikro, mezo ve ekzo sistemleri açıkça gösteren ekonomik, sosyal, eğitimsel, yasal ve politik yapılar makrosistemi oluşturmaktadır. Makrosistem, somut yapılara ek olarak bilgi, ideoloji gibi daha karmaşık olguları da bünyesinde bulundurmaktadır (9).

Özet olarak, ailenin, çocuğun gelişim bağlamındaki yeri ekolojik sistem teorisine göre incelendiğinde üç seviye olduğu görülmektedir. İlk olarak ailenin yaşadığı çevre, coğrafi ve sosyal arka planı göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir (kentsel veya kırsal, sosyo-ekonomik düzey, etnik köken, din gibi). İkinci seviyede dış dünyanın ailenin işleyişi üzerinde etkileri ortaya konulmuştur. İncelendiğinde daha iyi şartları olan çevrede bulunan ve o çevrenin etkisinde bulunan ailelerin çocuklarıyla ilişkisinin ve çocuklarının gelişiminin, daha olumsuz çevrenin etkisinde bulunan aile ve çocuklara göre farklı olduğunun görüldüğü iddia edilmiştir. Son seviyede her bir aile bireyinin çocuğa etkisinden bahsedilmiştir. Ebeveynlerin kişisel özelliklerinin, babaların da annelerden ne daha az, ne daha fazla, çocuğun gelişiminde olumlu ya da olumsuz etkisi bulunmaktadır (12). Aile bireylerinin birbirleri ile etkileşimlerinin ele alındığı bir başka teori de aile sistemleri teorisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2. Aile Sistemleri Teorisi

Aile sistemleri teorisi, aile üyelerinin kendi aralarında gerçekleşen etkileşimler sırasında sergiledikleri davranış alışverişini incelemektedir. Daha ayrıntılı olarak bakılırsa aile üyeleri arasındaki davranış ilişkilerini yeniden yapılandırma sürecini ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu esnada, bir dizi davranış arasından problemlili olanları belirleyip bunları problemlili olmayan davranışlarla değiştirmeyi de amaçlamaktadır. Bir başka deyişle, teori perspektifinden bakıldığında, aile, bireysel karakter özelliklerinin ve bunlardan kaynaklı ortaya çıkan davranış kalıplarının öğrenildiği ve güçlendirildiği birincil ilişki bağlamı olarak görülmektedir. Bundan dolayı, kişinin davranışlarındaki problemi aile bağlamı içerisinde çözmeye uğraşmaktadır (13). Aile içerisindeki bu döngüsel ilişki üçgenler kavramıyla açıklanmıştır.

2.2.1. Üçgenler

Üçgen, duygusal bir sistemin ana elementidir ve üçgenler en küçük, devamlılık sağlayan ilişki birimi olarak tanımlanmaktadır. Bir ilişki, üçgenleme sürecinde diğer ilişkilerle iç içe geçerek aileleri ve diğer grupları birbirine bağlayan bir sistem oluşturmaktadır. Üçgenler, insan ilişkilerinin işleyişini tanımlarken tekrar tekrar gözlemlenebilen davranışlar sayesinde ilişkilerin ne olduğunu, nasıl ve ne zaman ortaya çıktığını tahmin edilebilir kılarken neden olduğuna dair bir tanımlama yapmamaktadır. Üçgenler, doğanın basit bir gerçeği olarak karşımızda durmaktadır (14). İki kişi arasındaki ilişkinin normal ve iyi olduğu durumlarda kaygı düzeyi düşüktür. İki kişi arasındaki ilişki normal olmadığında ve kaygı düzeyi arttığında üçüncü bir kişi de bu ilişkiye dâhil olarak üçgenin oluşmasını sağlamaktadır. Yeni katılımcı, mevcut iki kişinin kaygısını paylaşarak üç kişiye pay edilen kaygının seviyesinin düşmesine yardımcı olmaktadır (14).

Bir üçgen içerisinde kalıplar, temalar ve rollerin ebeveynden çocuğa aktarılması, kuşaklararası iletim süreciyle açıklanmaktadır. Bir üst kuşaktan ya da ebeveynden gelen etki, her çocuk için ailesiyle olan etkileşimin şekline ve derecesine göre farklılaşmaktadır. Bir birey, ailesi ve onun tarihi hakkında elde ettiği bilgi ile aile üyelerinin tercihleri, kurdukları ilişkiler ve karşılaştıkları zor durumları tespit

edebilmektedir. Böylece kişi kendi rolünü yapılandırırken tekrar eden etkileşimleri deneyimleriyle birleştirmektedir (15).

Tüm bu bilgiler doğrultusunda, ailenin devamlı olarak içinde bulunduğu etkileşim ile roller arasındaki ilişkinin normal olmadığı zamanlar ve tekrar normale döndüğü zamanları döngüsel olarak yaşadığı çıkarımı yapılabilmektedir. Bu duruma bağlı olarak, baba figürü çocuğun ilişkilerini ve deneyimlerini etkileyen bir konumda bulunmaktadır. Baba figürünün aile bağlamında ve ailede bulunan diğer bireylerin üstlendikleri roller kapsamında incelenmesi bu etkileşimlerin derinlemesine anlaşılmasına yardım edecektir.

2.3. Aile Olma ve Ailede Rol Dağılımları

Aile, kadın ve erkek olarak iki ayrı cinsin tek çatı altında bulunduğu bir yapıdır. Kadın, bu sistem içerisinde çocuğun var olduğu durumlarda erkeğe göre daha fazla ev ile ilişkili unsur olarak görülmektedir. Çocuğun doğumunun gerçekleşmesinden bir süre önce ve bir süre sonrasında olmak üzere azımsanmayacak kadar zaman aralığında evde kalma yükümlülüğü bulunmaktadır. Tarih boyunca da ev ve aile ile ilgili sorumluluklarının fazla olması sebebi ile kadın, tartışmaların odak noktasında yer almış hatta erkekten daha fazla gündemde bulunduğu durumlar olmuştur. Modern yaşamın getirilerinden biri olarak kadının erkeklerle eşit haklar ve ev dışında farklı platformlarda da yer almak istemesi, aile içerisinde rollerin yeniden düzenlenmesini gerektirmiştir. Annenin sadece ev ile ilgili etiketlerinden öte, meslek sahibi olma ve çalışma durumlarıyla da birlikte anılması, baba ile arasındaki rol paylaşımlarında elini kuvvetlendirmiştir (16). Bu duruma örnek sayılabilecek değişimler sadece ülkemizde değil, dünyanın farklı toplumlarında da kendini göstermiştir. Batı'ya ait aile sisteminde evin para kazanan ögesinin erkek, ev işlerini yürüten ögesinin kadın olduğu durumlar neredeyse tamamen yok olmaya başlamıştır. Hem kadının hem erkeğin çalıştığı yepyeni bir düzen belirivermiştir (17).

Kadın ve erkeğin aynı anda çalıştığı, para kazandığı ikili kazanç modeli ile geleneksel kadın ve erkek rolleri değişim göstermeye başlamıştır. Kadınların iş hayatına katılımı artarken erkeklerin ev işine ve çocukların bakımına katılımı benzer hızda bir artış göstermemiştir. Fakat bu durumunda zaman içerisinde değişime karşı

duramaması sonucu, erkeklerin ev içi işlerde kadınlara yüklenen sorumluluğu paylaşması gündeme gelmiştir Erkek, ev içinde değişen görevlerine ek olarak, çocuğun hayatında da değişen bir konuma sahiptir. Anneler, çocuk doğurma sürecinden başlayarak çocuğun bakımı, beslenmesi ve diğer yaşam rutinlerine babaların da katılımını beklemektedir. Yeni gelişen bu babalık kültürü, babaları nasıl bir ebeveyn olacaklarını öğrenmek durumunda bırakmıştır (18).

Ebeveynliğin getirdiği sorumluluklar ile aile hayatına ilişkin görevler, kadının öncelikli faaliyet alanı olarak görüldükçe anne ile baba arasındaki dengeyi sağlamak imkânsız hale gelecektir. Bunun tersi durumu destekleyen bazı devletler, kuruluşlar vs. olsa da geleneksel cinsiyet rolleri kolaylıkla yok olmamakta ve yerini yeni modellere bırakmakta direnmektedir. Bu nedenle, günümüzde kadın ve erkekler iki zıt anne ve baba tiplmesiyle baş etmek zorunda kalmaktadır (19).

Bireylerin ait olduğu toplumun ve yetkisi altında yaşadığı devletin söylemleri, ebeveynlik rollerini etkileyebilmektedir. Buna örnek olarak, hem toplum hayatında hem de siyasi düzeyde 60'lı yıllardan bugüne İskandinav ülkelerinde babanın, anne ve çocuğun hayatındaki yerinin artırılmaya çalışılması gösterilebilir. Ne yazık ki bu durum her ülke için bu şekilde bir işleyişe sahip olamamaktadır. İki farklı durumun da yaşandığı yerler bulunmaktadır. İsveç, sosyal eşitlik politikası gereği kadına sadece iş gücü anlamında bir fark yaratmaya çalışmamaktadır. Aynı zamanda aile işleyişi bakımından babaları da üstlendikleri ebeveyn rolleri için desteklemektedir. Öte yandan Polonya, annenin asıl ebeveyn, babanın ise maddi kaynak ve zaman zaman da anneye yardımcı olduğu bir algılayış içerisinde. Bu durum son yıllarda farklı şekillerde düzenlenmeye çalışılsa da alınacak uzun bir yol ve düzeltilmesi gereken politikalar bulunmaktadır (20).

Ülkemizde de babalıkla ilgili son yıllarda bazı politik adımlar atılmaktadır. Özellikle devlet bünyesinde çalışan babalara tanınan haklar kanun güvencesi altına alınmıştır. 657 sayılı devlet memurları kanununun 104. maddesinde babaya doğum sonrasında verilen izin şu şekilde tanımlanmıştır:

“Memura, eşinin doğum yapması hâlinde, isteği üzerine on gün babalık izni verilir” (21).

Bu izin süresi babaya verilen bir hak ve ayrıcalık olsa da babanın bu süreden sonra iş hayatına dönmesi ile birlikte bebeğin bakımını üstlenen temel kişinin anne

olacağını gerçeğini değiştirmemektedir. Ayrıca 13/04/2016 tarihli resmi gazetede yayımlanan 657 sayılı devlet memurları kanununda yapılan değişiklikle birlikte çocuğu olan babaya tanınan izin hakları son halini şu şekilde almıştır:

“Eşi doğum yapan memura eşinin devlet memuru olup olmadığına bakılmaksızın isteği halinde 24 aya kadar aylıksız izin verilecektir.” (22).

Bu sayede babalar da çocuk sahibi olduktan sonra çocuğun yaşamının ilk iki yılında aktif olarak bakımına katılma şansı yakalamıştır.

İngiltere, ABD ve Kanada’da ebeveynlere yönelik dergiler üzerinde yapılan analiz, anne baba başlıklarının cinsiyete göre nötr bir şekilde kullanılmasına rağmen erkeklerin yarı zamanlı baba veya yardımcı olarak görüldüğünü ortaya koymuştur. Paylaşılan ebeveynlik kavramı aktif olarak kullanılmamakta veya açıkça ifade edilmemektedir (23). Diğer taraftan Finlandiya örneği incelendiğinde, aile ile ilgili konuları içeren yazılarda babaya merkezi bir rol verilmekte ve daha da önemlisi ortak/ paylaşılan ebeveynlik kavramı kullanılmaktadır (20).

Geleneksel aile tipinin yaşadığı değişimler sonrasında herkese biçilen açık roller esnemiş, rollerin aitliğinden çok paylaşımı söz konusu olmaya başlamıştır. Erkek evin mutfağında varlık göstermeye başlaması, çocukların bakımı noktasında destekleyici duruşuyla, kadın ise evin mutfağından çıkıp aileye maddi katkı sağlamasıyla yeni yaşam düzenine uyan davranış biçimleri edinmişlerdir. Değişen dengeler beraberinde aile bireylerinin ilişkisinde hiyerarşik düzenlemeler meydana gelmiştir (24). Aile bireylerinin anne rolü, baba rolü ve çocuk rolü olmak üzere ifade edilen, günlük yaşamda ve farklı olaylarda yüklendikleri roller karşımıza çıkmaktadır (25).

2.4. Babalık Kavramı

Yeni çocuk sahibi olan ebeveynler yepyeni bir rolle tanışmaktadır: annelik ve babalık. Geleneksel rollerin günden güne değişmesiyle birlikte erkekler kendi babalarını kadınlar ise kendi annelerini tamamiyle model alamayacakları taze bir oluşum içinde bulunmaktadır. Hamilelik ve doğumla birlikte babalık süreci başlayan erkek, mücadelesini büyüyen çocuğuyla birlikte devam ettirmekte ve onun yaşamına katkı sağlama sorumluluğunu anneye birlikte paylaşmaktadır (26).

Baba kavramı alan yazında 1970’li yıllarda yer bulmaya başlasa da ancak 1990’lı yıllarda bu konudaki çalışmalar hız kazanmıştır (27). Bu açıdan bakıldığında hep var olan babalık kavramı yakın tarihli bir geçmişte akademik çalışmalar çerçevesinde farkı açılardan ele alınmaya başlamıştır.

Babalık kavramı (fatherhood), bir çocuğa biyolojik açıdan sahip olma ve bu unvanı almakla ilgili kullanılırken babalık yapma (fathering) kavramı ise çocukla ilgilenmek ve onun bakımına katılmak gibi daha çok eylemsel içerikleri ifadelerde kullanılmakta denilebilir (28).

Ebeveynlik, cinsiyet farklılığının ortaya çıktığı alanlardan biridir. Hali hazırda ebeveyn rollerindeki farklılığın kaynağı da cinsiyetler arasındaki biyolojik ayrışma olarak değerlendirilebilir. Bu açıdan bakıldığında kadınlar uzun süren hamilelik dönemi ve ardından emzirme dönemi yaşamaları sebebi ile çocukların ana bakıcısı olarak görülmektedir. Biyolojik ebeveynlik olarak da adlandırabilecek bu dönem erkekleri çocuğun özellikle ilk aylarında daha pasif kılmaktadır. Fakat annelik ile babalık arasındaki farkların tek kaynağı biyolojik ayrışma değildir. Toplum ve kültür etkisi, cinsiyetler üzerinde farklı etkiler ve beklentiler yaratmaktadır. Ayrıca küresel bağlamda sanayileşme ve kentleşme süreçleri kadın ve erkeğin hayatında önemli değişikliklere yol açmıştır. Aslına bakılırsa, kadının iş gücünde yer alması erkeğin iş hayatındaki çalışma şartlarını değiştirmede ve babalar halen belli oranda ailenin ana gelir (kazanç) kaynağı olarak görülmeye devam etmektedir. Durum bu açıdan analiz edildiğinde, erkeklerin çalışma saatlerini düzenlemelerinin, iş hayatları ile diğer rolleri arasında bir denge kurmalarının daha zor hale gelebileceği iddia edilmektedir (29). Babalık, yeni şartlara adaptasyon ve çocuğun bakımı ile ilgili konularda motive olma üzerine bir hazırlık gerektirmektedir. Diğer yandan, çocukla etkileşim ve onun ihtiyaçlarına cevap verme şekli daha özel yeteneklerle ilişkilendirilmektedir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, babalığın gerektirdiği yeni duruma alışma ve yeni sorumlulukları yerine getirmede isteklilik konusunda hassas olan babaların çocuklarıyla daha başarılı ilişki kurması muhtemel olarak görünmektedir. Diğer bir deyişle, baba olmak, erkeğin hayatında yeni bir gelişimsel aşamadır ve babalığı olumlu algılayan, bu duyguyu tatmin edici bulan babaların çocuklarıyla daha çok ilgileneceği varsayılmaktadır (30).

2.4.1. Babanın Rolü

Babalar, çocuklarının hayatına çok farklı şekillerde katılım göstermektedirler. Kimi babalar ailesi ve çocuğu için bazı kaynakları sağlayıcı konumunda iken çocuğuyla doğrudan doğruya etkileşime girmeleri gerektiğini düşünmemektedir. Kimi babalar ise özellikle orta sınıf ailelerde, çalıştıkları zaman dışında kalan saatlerde çocuklarıyla belli bir vakit oynasalar da çocuğun bakımı için doğrudan bir sorumluluk üstlenmemektedirler. Lakin son zamanlarda babalar geçmişe nazaran, çocukla oyun oynayarak geçirdikleri vaktin yanı sıra çocuğun bakımı gibi konulara da daha fazla vakit ayırmaya başlamışlardır (31).

Babalık konusunun ilişkili olarak görülebileceği ve babalıktan memnuniyette etkili olabilecek ana unsurlardan biri de ebeveynler arasındaki ilişkidir. Babanın ailedeki rolünden bağımsız olan kendi özel ihtiyaçları ile büründüğü babalık rolü arasında sağladığı uyum kadar önemli bir diğer şey de eşyle bu rollerin uygunluğu konusunda hemfikir olmasıdır. Dolayısıyla da bu uyum gerçekleştiğinde babalık rolünün tanımlanması süreci kolaylaşacaktır. Benzer şekilde, annenin kendi anneliğini değerlendirmesi, kişiliği, tutumları ve beklentileri babanın katılımını ifade etme seçenekleri üzerinde etkili olabilmektedir (32).

Çekirdek aile yapısı incelenirken de eşler arasındaki ilişkinin aile işleyişindeki önemi üzerinde durulmuştur. Eşler arasındaki iletişimin ve evliliğin kalitesinin ebeveynlik özelliklerini ve dolayısıyla çocuğun hayatını etkilediği öne sürülmüştür. Konuya bu pencereden bakıldığında, anne ve baba rolünü tek başına ele almanın yanı sıra eşler arasındaki ilişki ve ebeveynlerin evliliği gibi durumlar da rollerin incelenmesinde etraflıca dikkate alınmalıdır. (33).

Tıpkı anneler gibi babalar da sahip oldukları çocukları ile hayata farklı bir pencereden bakıp bu durumdan mutluluk duyabilmektedir. Aksi durumlarda babalık rollerini sergilemeleri engellendiğinde, bir erkek olarak öfke ve hayata yönelik isteksizlik gibi olumsuz duygulara maruz kalabilmektedirler. Özellikle günümüz baba-çocuk etkileşimi ele alındığında, baba figürünün çocuğun gelişimi ve çocuğun hayatına yönelik diğer olgular üzerinde etkili olduğu bilinen bir gerçeğe dönüşmüştür. Babası olan çocuklarla babası olmayan çocuklar incelendiğinde ortaya çıkan farklar bile baba figürünün arz ettiği önemi açıklamaktadır (34). Genel olarak ailede rol dağılımları ve babalık rolü değerlendirildiğinde, babalığın açık bir şekilde

değiştigi görülmektedir. Ancak bu değişikliğin arka planında bulunan faktörler üzerine çalışılsa da bir belirsizlik söz konusudur (35).

Babalık kavramının ayrıca ele alınması, babalığın geçirdiği değişimlerin incelenmesi ve baba figürünü etkileyen etmenlerin araştırılması, babanın çocuğun hayatındaki konumunun önemini ortaya koymaktadır.

2.5. Babanın Çocuğun Gelişimine Katkısı ve Çocuğun Hayatındaki Önemi

2.5.1. Babanın Çocuğun Sosyal-Duygusal Gelişimine Etkisi

Aile içerisinde anne ve babanın çocuk ile içinde bulunduğu iletişim, çocuğun kendini güvende hissetmesini sağlamaktadır. Bu da çocuğun aile dışındaki ortamlarda sosyal olarak kabulüne alt yapı hazırlamaktadır. Anne-baba, çocuğa sadece sosyal olanaklar sunmakla kalmayıp dış dünya ile etkileşimde model olarak da rehberlik etmektedir (36). Bu duruma örnek olabilecek bir araştırmada, ebeveynler tarafından çocuklara sunulan olanaklar ve ebeveynlerin çocuklarına öncülük etmeleri sayesinde çocukların sosyal yeterlilik ve sosyal kabul konularında ilerleme kaydettikleri görülmüştür (37). Anne-babanın genel olarak çocuğun sosyalleşmesine katkısı olduğu ilgili alan yazınında ve yapılan çalışmalarda gözler önüne serilse de özel olarak babanın çocuğun sosyal-duygusal gelişimine etkisi de incelenmiştir. Bu açıdan bakıldığında, bebeklikten itibaren çocuğun ebeveynlerine yönelik bağlılığında babanın da anneden geri kalmadığı görülmüştür. Benzer zamanlarda oluşan bu bağlılığın içeriği anne-babaya göre farklılaşmaktadır. Farklılığın getirilerinden birisi çocuğun annesinden ayrı babasından ayrı edineceği kazanımların oluşmasıdır (38). Babanın çocuğun sosyal-duygusal gelişimine katkısını etkileyecek faktörler bu açıdan önem arz etmektedir. Türkoğlu ve Gültekin-Akduman (39), tarafından gerçekleştirilen araştırmada, babaların kendi ebeveynlik rollerini algılamaları ile çocuklarının sosyal gelişimlerine katkı sağlamaları arasında yakın bir ilişki görülmüştür. Buradan yola çıkarak, babanın babalık rolü algısı üzerinde durulması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.5.2. Babanın Çocuğun Bilişsel Gelişimine Etkisi

Vygotsky'e göre çocuklar kendi düşünce süreçlerini yaşarken çevreyi gözlemler ve çevreyle etkileşimlerin etkisi altında kalırlar. Bu şekilde, ebeveynlerin çocuklarla olan iletişimi, çocuğun düşüncelerindeki karmaşıklığın giderilmesine ve çocuğun zihinsel olarak gelişmesine olanak tanımaktadır (40). Çocuğun çevresindeki birincil derecedeki yakınlarının anne ve babaları olduğu düşünüldüğünde, anne babaların çocuğun düşünsel sürecine ve bilişsel gelişimine katkıları, üzerinde durulması gereken bir konu haline gelmektedir.

Baba yoksunluğu yaşayan çocukların düşük okul başarısı, okulu terk etme, davranışsal ve duygusal problemler, madde kullanımı ve işgücüne düşük katılım gibi riskler altında bulunduğu bilinmektedir. Öte yandan, babaların çocuklarının hayatına ve oyunlarına katılımı sayesinde çocuklarının problem çözme becerilerinin ve okuryazarlığa hazır bulunuşluklarının olumlu yönde etkilendiğine dair bulgular ortaya koyan çalışmalar, babaların çocukların erken dönemdeki bilişsel gelişimindeki rolünü vurgulamaktadır (41).

2.5.3. Babanın Çocuğun Dil Gelişimine Etkisi

Ebeveyn-çocuk ortak dikkat etkinlikleri bağlamında meydana gelen çevresel uyaranlar ve yetişkin-çocuk iletişim dilinin özellikleri çocuğun daha sonraki dil gelişimlerini etkilemektedir (42).

Annelerin çalışma hayatına katılması gibi faktörler nedeni ile babalar çocuğun günlük hayatına daha aktif olarak dâhil olmaya başlamıştır. Bu sayede babalar, günlük aktiviteler sırasında çocuklara anlamlı dil deneyimleri sunabilmektedir. Ayrıca babanın çocuğa sunduğu sosyal ortam, çocuğun iletişim biçimi ve içeriklerine tanıklık etmesiyle birleşince yine çocuğun dil gelişimine katkı sağlayan bir olanak olarak karşımıza çıkmaktadır (43). Gerçekleştirilen çalışmalar, babanın eğitimi ve çocuğa sunduğu dil girdilerinin, erken çocukluk döneminde dil gelişimi ile bağlantılı olabileceğini göstermiştir (44). Özellikle, babaların çocukları ile etkileşimde kullandıkları dil, erken dil gelişimini olumlu yönde etkileyebilmektedir (45, 46)

2.5.4. Babanın Çocuğun Fiziksel Gelişimine Etkisi

Motor gelişim, sosyal bir bağlamda gerçekleştiği için çocuğun yetiştirildiği ortam önemli hale gelmektedir. Her bağlam, bebeğin ve çocuğun fiziksel aktivitelerine ve yeterliliğine yönelik özel bir yer tutmaktadır. Bu pencereden bakıldığında, çocuğun yaşadığı toplum, yaşam koşullarının kalitesi, devam ettiği okul, sosyo-ekonomik koşulları, kardeşler arası etkileşim ve ebeveynleri dikkate alınması gereken kritik faktörlerdir (47). Çocuğa yönelik daha kabul edici ve izin verilen aile ortamının çocukların motor gelişimine katkıda bulunduğu iddia edilmektedir (48). Bu açıdan düşünüldüğünde baba, tıpkı diğer gelişim alanları gibi, çocuğun fiziksel gelişimi üzerinde de etkili olabilmektedir.

2.5.5. Babanın Çocuğun Cinsel Gelişimine Etkisi

İki farklı cinsiyetin ortak ürünü olarak dünyaya gelen çocuklar üzerinde bu iki farklı insanında kaçınılmaz etkileri olacaktır (49). Doğum anından başlayarak çocuklar, ebeveynlerinin günlük yaşamlarındaki davranışlarını gözlemler ve öğrenirler. Örnek verilecek olursa, anne babaların birbirlerine karşı sevgilerini ifade etmeleri, çocuğa sevginin apaçık bir modellemesini göstermek demektir. Bunun dışında, ebeveynlerin çocukların sorularını cevaplama ve cinsellik ile ilgili sorunlarını konuşma tarzları da oldukça farklıdır. Yaşamın bu önemli ve hassas bölümünü çocuklarıyla paylaşma noktasında isteksiz olan ebeveynler, cinselliği insanın doğal bir parçası olarak değil de negatif bir tabu olarak sunmuş olmaktadır (50). Bu açıdan bakıldığında, çocukların cinsel eğitimi içine doğdukları ailede başlamaktadır. Ardından, sosyal çevre ve okul bağlamında formel ve enformel olarak devam etmektedir (51).

Cinsel eğitimden beklentiler ele alındığında, cinsiyet özelliklerinin farkına varılması, parçası olunan toplumun beklentilerinin sosyal açıdan anlamlandırılması ve üreme gibi konularda yetkinlik kazanılması temel başlıklar olarak karşımıza çıkmaktadır (52). Eliküçük ve Sönmez (53) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucunda, cinselliğin ebeveynler tarafından çocuklarıyla zaman zaman konuşulan bir durum olsa da genellikle ailelerin yeterli bilgi sahibi olmamaları, çocukların da bir cinsiyetinin olduğunu dikkate almamaları gibi etkenlerden dolayı yeterince ele alınan bir konu olmadığı ortaya konmuştur.

Çocukların cinsel gelişimleri üzerine Bronstein (54) tarafından sonuçları paylaşılan bir çalışmada, babaların erkek çocuklarına kız çocuklarından daha fazla vakit ayırdıkları, onlarla daha fazla sosyal etkinlikler gerçekleştirdikleri ve bu yolla da erkek çocuklarının gelişimi için daha fazla çaba harcadıkları görülmüştür. Çocuğun cinsel gelişimi ve eğitimi konuları bu açılarından incelendiğinde, babanın çocuk üzerindeki etkisi ve katkısı ayrıca düşünülmesi gereken bir konu olarak görünmektedir.

Ekolojik Sistemler ve Aile Sistemleri Kuramları çerçevesinde ele alındığı üzere babalık kavramı, çocuğun hayatında hem doğrudan etkisiyle hem de oluşturduğu bağlam yönüyle önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle, tarihsel süreç içerisinde hızlı bir değişim gösteren babalık rolünün ve bu değişime sebep olan dinamiklerin anlaşılması gerekmektedir. Bu çalışma kapsamında da babalık rolünün nasıl değiştiğini anlamak için anne ve babaların babalık rolü algısının ve bu role yönelik görüşlerinin ortaya koyulması hedeflenmiştir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Gerçekleştirilen çalışma, karma yöntem araştırması olarak tasarlanmıştır. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinden paralel olarak yararlanılmış olup zenginleştirilmiş desen tercih edilmiştir. Karma yöntem araştırmaları, nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı çalışmalardır (55). Bu yöntemde, nicel ve nitel çalışmaların zayıf ve güçlü yanlarının birbirini tamamladığı ve birbirleriyle etkileşim içinde bulunduğu görülmektedir (56). Karma yöntem araştırma tekniğinin kullanılması, değişkenler arasındaki ilişkinin derinlemesine açıklanmasına katkı sağlamasının yanı sıra ortaya çıkarılan ilişkinin doğrulanmasında kıyaslayıcı bir rol oynayabilmektedir (55).

Zenginleştirilmiş desende araştırmacılar nicel ve nitel verileri senkronize olarak toplamaktadır (57). İki yöntem arasında öncelik farkı bulunmamaktadır ve herhangi bir yönetime öncelik verilebilmektedir (58).

Araştırmanın nicel basamağında betimsel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Betimsel araştırma, olay, olgu ve durumları tanımlamaya odaklanan bir araştırma tekniğidir (59). Bu tür bir araştırmada, verilerin nasıl ve niçin olduğu yerine verilerin ne olduğu ile ilgilenilmektedir. Elde edilen bilgiler istatistiksel analizler kullanılarak nicel olarak analiz edilmektedir (60). Bu araştırma kapsamında üzerinde çalışılan örneklem grubunun özellikleri tanımlanmış ve bu özellikler üzerinden veriler karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın nitel basamağında fenomenoloji tekniği tercih edilmiştir. Fenomenoloji tekniğinde bireylerin bir olgu veya duygu üzerine tepkileri ve algıları araştırılmaktadır (55). Araştırmacı, katılımcıların iç dünyasına ilişkin fikirler edinmeyi amaçlamaktadır (59). Çalışmada nitel veri toplama tekniklerinden derinlemesine görüşme yolu kullanılmıştır. Derinlemesine görüşme; araştırmaya konu olmuş olgunun tüm yönlerini içine alan, büyük ölçüde açık uçlu soruların yer aldığı, katılımcıdan detaylı cevaplar almayı hedefleyen ve birebir görüşmeler şeklinde gerçekleştirilen veri toplama tekniğidir (61).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

3.2.1. Nicel Araştırma Örneklemi

Çalışmanın nicel araştırma evreni, Ankara ili, merkez ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarına devam eden 3-6 yaş arası çocukların anne ve babalarından oluşmaktadır. Bu kapsamda, 90 okulda 788 sınıfta 15878 öğrenci olduğu belirlenmiştir.

Nicel araştırmanın örnekleme çok aşamalı küme örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Örnekleme tasarımında evreni oluşturan 90 okuldan 20 okul ilçedeki okul sayısına bağlı büyüklüğe göre orantısal olarak sistematik örnekleme ile seçilmiştir. İkinci aşamada örnekleme çıkan okullardan 3, 4 ve 5 yaş gruplarından birer sınıf rastgele seçilmiş olup bu sınıflarda eğitime devam çocukların anne ve babaları çalışmaya dâhil edilmiştir.

Araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden ailelerden, anketleri hem anne hem baba olmak üzere her iki ebeveyn tarafından eksiksiz bir şekilde doldurulmuş olan çiftler örnekleme dâhil edilmiştir. Bu bağlamda, 400 anne ve 400 baba olmak üzere 800 ebeveyn den veri toplanmıştır. Örneklem büyüklüğünün yeterliliği konusunda Israel (62) tarafından evren büyüklüğüne göre güven düzeyinin $\pm\%5$ olduğu aralık tablosu referans alınmıştır.

3.2.1. Araştırmaya Katılan Anne ve Babaların Demografik Bilgilerine İlişkin Dağılımlar

Araştırmaya katılan anne ve babaların demografik bilgilerinin dağılımı Tablo 3.1 ve 3.2'de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Annelerin Demografik Özelliklerinin Dağılımı

	Değişkenler	Gruplar	f	%
Anne	Yaş	18-34 yaş	233	58,3
		35 yaş ve üzeri	167	41,7
	Eğitim Düzeyi	Temel Eğitim	60	15,0
		Lise	141	35,3
		Üniversite ve üzeri	199	49,7
	Çalışma durumu	Çalışıyor	156	39,0
		Çalışmıyor	244	61,0
	İşi	Memur	91	22,7
		İşçi	65	16,3
		Ev Hanımı	244	61,0
	Gelir Durumu	Geliri yok*	244	-
		1000-3000 TL	55	35,2
		3001-4000 TL	52	33,3
		4001 TL ve üzeri	49	31,5
Çocuk sayısı	1 Çocuk	97	24,3	
	2 Çocuk	234	58,4	
	3 Çocuk ve üzeri	69	17,3	
	Toplam	400	100	

* Karşılaştırmaya dâhil edilmemiştir.

Tablo 3.1.'de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan annelerin yaş dağılımı 2 grupta gösterilmektedir. Annelerden 18-34 yaş aralığında olanların oranının %58,3, 35 yaş ve üzeri olan annelerin oranının %41,7 olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan annelerin çoğunluğunun genç annelerden oluştuğunu söylemek mümkündür.

Araştırmaya katılan annelerin eğitim düzeylerine bakıldığında, temel eğitim düzeyinde eğitim almış olan annelerin oranının %15,0 olduğu görülmektedir. Katılımcı annelerin eğitim düzeyleri bakımından ikinci büyük grubu oluşturan lise mezunu annelerin oranı %35,3 olarak ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan annelerin %49,7'si üniversite ve üzeri eğitim düzeyindedir. Araştırmaya katılan annelerin büyük çoğunluğunun %85,0'lik oranla lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip annelerden oluştuğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan annelerin %39'u aktif iş hayatında yer alırken, %61,0'i çalışmamaktadır. Katılımcı annelerden üniversite ve üzeri eğitim düzeyinde olanların

oranının %49,7 olduğu tespit edilirken, annelerin çalışma oranının bu eğitim düzeyi oranının altında kaldığı görülmektedir.

Annelerin %22,7'si memur olarak çalışmaktadır. İşçi annelerin oranının %16,3 olduğu görülmektedir. Annelerin büyük bölümünü ev hanımı olan anneler oluşturmaktadır. Bu grupta yer alan annelerin oranının % 61,0 olduğu görülmektedir.

Çalışan annelerin %13,8'i 1000-3000 TL gelire sahip, % 13,0'ü 3001-4000 TL gelire sahip ve %12,3'ü 4001 TL ve üzeri gelire sahiptir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk sayısı 3 grupta tespit edilmiştir. Annelerden 3 ve üzeri çocuk sahip olan grup %17,3'lük oranla en küçük grubu oluşturmaktadır. Bir çocuk sahibi olan annelerin oranının %24,3 olduğu görülmektedir. İki çocuk sahibi olan annelerin oranı %58,4 ile grupta en büyük payı almaktadır.

Tablo 3.2. Araştırmaya Katılan Babaların Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Değişkenler	Gruplar	f	%
Yaş	18-34 yaş	143	35,8
	35 yaş ve üzeri	257	64,2
Eğitim Düzeyi	Temel Eğitim	45	11,3
	Lise	143	35,7
	Üniversite ve üzeri	212	53,0
İşi	Memur	139	34,8
	İşçi	183	45,7
	Serbest meslek	78	19,5
Gelir Durumu	1000-3000 TL	130	35,8
	3001-4000 TL	121	44,7
	4001 TL ve üzeri	149	19,5
Çocuk sayısı	1 Çocuk	97	24,3
	2 Çocuk	234	58,4
	3 Çocuk ve üzeri	69	17,3
Toplam		400	100

Tablo 3.2.'de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan babaların yaş dağılımı gösterilmektedir. Babalardan 18-34 yaş aralığında olanların oranının %35,8, 35 yaş ve üzeri olan babaların oranının %64,2 olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan babaların eğitim düzeylerindeki dağılıma bakıldığında, temel eğitim düzeyinde olan babaların oranının %11,3 olduğu görülmektedir. Katılımcı babaların eğitim düzeyleri bakımından ikinci büyük grubu oluşturan lise mezunu babaların oranı %35,7 tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan babaların %53,0'ü üniversite ve üzeri eğitim düzeyindedir. Araştırmaya katılan babaların %88,7'sinin lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip babalardan oluştuğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan babaların tamamının aktif iş hayatında yer aldığı görülmektedir.

Memur olarak görev yapan babalar, araştırmaya katılan babaların %34,8'ini oluşturmaktadır. Babaların iş dağılımında büyük grubunu oluşturan işçi babaların oranının %45,7 olduğu görülmektedir. Babaların %19,5'inin serbest meslek sahibi olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan babaların %35,8'i 1000-3000 TL gelire sahiptir. Babaların %44,7'si 3001-4000 TL gelire sahip ve %19,5'i 4001 TL ve üzeri gelire sahiptir.

Araştırmaya katılan babaların çocuk sayısı 3 grupta tespit edilmiştir. Bir çocuk sahibi olan babaların oranının %24,3 olduğu görülmektedir. İki çocuk sahibi olan babaların oranı %58,4 ile grupta en büyük payı almaktadır. Babalardan 3 ve üzeri çocuk sahip olan grup %17,3'lük oranla en küçük grubu oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan annelerin çoğunluğu %58,3'ü 25-34 yaş aralığında yer alırken, araştırmaya katılan babaların çoğunluğu %64,2'si 35 yaş ve üzeri grubunda yer almaktadır.

Araştırmaya katılan lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip babaların oranı %88,7 iken annelerde bu oran %84,9'dur. Katılımcı annelerin %38,5'i aktif iş hayatında yer alırken, babaların tamamının aktif iş hayatında yer aldığı görülmektedir. Lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip anne ve babaların oranı birbirine yakın olmakla birlikte çalışma oranı farklılık göstermektedir.

3.2.2. Nitel Araştırma Örnekleme

Çalışmanın nitel araştırma örnekleme amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu tekniği ile belirlenmiş, 3-6 yaş arası çocuğu olan 10 anne ve 10 baba çalışmaya dâhil edilmiştir. Kartopu tekniği, katılımcıları tavsiye kaynakları olarak

kullanmaktadır. Katılımcılar, çalışmaya uygun olduğunu düşündükleri başkalarını araştırmacıya tavsiye etmektedir (63). Bu kapsamda, kartopu tekniği sayesinde çalışmanın yürütülmesi sırasında mevcut katılımcılardan konuyla ilgili bilgi sahibi olabilecek, araştırma konusuna katkı sağlayabilecek diğer katılımcılara ulaşmak mümkün hale gelmektedir (55). Araştırmaya katılan anne ve babaların tamamı üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip, çalışan ve 4001 TL ve üzeri geliri olan ailelerden oluşmaktadır. Ayrıca örnekleme dâhil olan ebeveynlerin yaşı 28 ile 44 yaş arasında değişmektedir.

3.3. Kullanılan Veri Toplama Araçları

3.3.1. Demografik Bilgi Formu:

‘Demografik Bilgi Formu’ (Ek 1) araştırmacı tarafından hazırlanmış olup anne babaların sosyo-demografik özelliklerini tespit etmek amacıyla kullanılmıştır. Form çerçevesinde katılımcıların; cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, çalışma durumu, işi, gelir durumu ve sahip olduğu çocuk sayısı sorularını yanıtlaması beklenmiştir.

3.3.2. Babalık Rolü Algı Ölçeği:

Babalık Rolü Algı Ölçeği (Ek 2), 1999 yılında Kuzucu tarafından Türkiye’de geliştirilmiştir. Ölçek, babalık rolünü algılamayı ölçen bir değerlendirme aracı olarak tasarlanmıştır. Bireysel olarak ya da grup halinde uygulanabilen ölçek, 5 dereceli Likert tipi bir ölçektir. Katılımcılar hiç uygun değil, uygun değil, kararsızım, uygun ve tamamen uygun basamaklarını 1’den 5’e doğru seçerek ölçek konusuna dair yargılarını puanlamaktadır. 14’ü olumlu, 11’i olumsuz ifadeden oluşan ölçekte toplam 25 madde yer almaktadır. Ölçek içerisinde bulunan olumlu maddeler 1’den 5’e doğru puanlanırken olumsuz maddeler ise 5’den 1’e doğru puanlanmaktadır. Ölçek toplamında elde edilen puanın yüksek çıkması, katılımcının babalık rolü algısının olumlu olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilir çalışması yapılmış olup aynı zamanda iç tutarlılığına bakılmıştır. Cronbach alfa katsayısı .75 olarak hesaplanmıştır ve elde edilen bu sonuç ölçeğin güvenilirliğine kanıt olarak gösterilmiştir (64). Ölçeğin geçerlilik çalışması için, sosyal beğenilirlik ölçeği

kullanılmıştır. Bu ölçeğe dayanarak, babaların babalık rolü algı ölçeğini yanıtlarken beğenirliği kıstas alma eğilimleri ölçülmüştür. Korelasyon değeri $r=0.30$ olarak elde edilmiştir. Bu değerin .05 düzeyi referans alınarak anlamsız olduğuna karar verilmiştir. Böylece ölçeğin geçerliliğine kanıt olarak sunulmuştur (64).

Kuruçırak (65) tarafından yürütülen bir başka çalışmada Babalık Rolü Algı Ölçeği'nin ölçeğe ait ilk çalışmada elde edilen puanlar kullanılarak faktör analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda, babalık rolüne ilişkin olumlu, babalık rolüne ilişkin olumsuz ve çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algılar ölçeğin üç alt grubunu oluşturmuştur. Yürütülen son çalışmada ölçeğe ait Cronbach alfa katsayısı .90 olarak bulunurken ölçeğe ait alt grupların Cronbach alfa katsayıları babalık rolüne ilişkin olumlu algılar için .84, olumsuz algılar için .85 ve çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algılar için .78 bulunmuştur. Ölçeğe ait son değerler ele alındığında çalışmanın geçerlik güvenirlik katsayılarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Olumlu algı alt ölçeğinde, baba çocuğuyla oynamalıdır, kız erkek fark etmesizin çocuğuyla sohbet etmelidir gibi maddeler yer almaktadır. Olumsuz algı alt ölçeğinde, babanın evde tek otorite figürü olması, çocuğunun yanında ağlamaması gerektiği gibi maddeler yer almaktadır. Olumsuz maddelerin ters kodlama şeklinde puanlanmasından dolayı olumsuz algı alt ölçeğinden yüksek puan alınması, babalık rolünün olumlu algılandığına işaret etmektedir. Son olarak çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı alt ölçeğinde çocuğun yaşı fark etmesizin çocuğunun cinsel konulardaki sorularını cevaplaması gibi maddeler yer almaktadır (65).

3.3.3. Bireysel Görüşme Formu:

Nitel veri toplama tekniklerinden 'yarı yapılandırılmış görüşme formu' araştırmacı tarafından çalışmaya ayrıntılı ve derinlemesine katkı sağlaması amacıyla kullanılmıştır. Alan yazında yer alan ilgili kısımlardan alınan destek ve uzman görüşü ile birlikte 'Görüşme Formu' araştırmacı tarafından oluşturulmuştur (Ek 3A, Ek 3B). Fenomenolojik araştırma yönteminin gerektirdiği gibi, her bir katılımcının araştırma konusuna odaklanmasını ve şimdiki veya geçmişteki deneyimini kendi terimleriyle tanımlamasını destekleyici nitelikteki görüşme soruları çalışmanın kritik bir aşamasını oluşturmaktadır (59). Bu nedenle, görüşme soruları katılımcıların hem konuyla ilgili görüşlerini hem de gerçek deneyimlerini ortaya koymalarına olanak

verecek şekilde tanımlamalar ve deneyim anlatılarını içeren bir şekilde tasarlanmıştır.

3.4. Veri Toplama Süreci

3.4.1. Nicel Verileri Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama sürecinin ilk adımında çalışma kapsamında kullanılacak ölçekler ve formlar için H.Ü. Etik Komisyonu'ndan Etik Kurul İzni (Ek 4) alınmıştır. Ardından çalışmanın nicel boyutu için Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden MEB'e bağlı bağımsız anaokullarında çalışmayı yürütmek amacıyla araştırma izni (Ek 5) alınmıştır. Gerekli izinlerin tamamlanmasıyla 20 bağımsız anaokulundaki okul öncesi öğretmenleri aracılığıyla ebeveynlere araştırma formu ulaştırılmıştır. Ebeveynlerden gönüllü katılım formu, demografik bilgi formu ve araştırma kapsamında kullanılan ölçeği doldurmaları talep edilmiştir.

3.4.2. Nitel Verileri Toplama Süreci

Çalışmanın nitel boyutu için örnekleme dahil edilen 10 anne ve 10 baba ile yüz yüze görüşmeler sağlanmıştır. Katılımcılara görüşme öncesinde araştırmayla ilgili gerekli bilgiler sunulmuş ve görüşmelerin kayıt edileceği bilgisi paylaşılmıştır. Görüşmeler 20 dakika ila 45 dakika arasında değişen sürelerde gerçekleştirilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

3.5.1. Nicel Çalışma Verileri Analizi

Nicel çalışma kapsamında 'Babalık Rolü Algı Ölçeği' ve 'Demografik Bilgi Formu' aracılığıyla elde edilen verilerin analizi için bilgisayar ortamında SPSS 20.00 paket programı kullanılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde uygulanacak tekniklerin belirlenmesi amacıyla ilk adım olarak verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Normallik Testi kullanılarak belirlenmiştir. 'Babalık Rolü Algı Ölçeği', alt boyut puanlarına, toplam puanlarına ve diğer değişkenlere ait Normallik Testi sonuçları Tablo 3.3'de yer almaktadır. Tabloda yer alan değerlere bakıldığında alt boyut puanları ve toplam puan değerlerine göre ölçek puanlarının normallik varsayımını sağladığı görülmektedir.

İkinci adım olarak, bağımsız iki grup şeklinde yer alan veri setlerinin normallik varsayımını sağladığı durumlarda iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi (t-testi) ile istatistiksel analizi gerçekleştirilmiştir. Öte yandan, bağımsız ikiden çok grup şeklinde yer alan veri setlerinin normallik varsayımını sağladığı durumlarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır (66).

Tablo 3.3. Annelerin Ölçek Toplam Puanı ve Alt Ölçek Puanlarına İlişkin Normallik Testi Sonuçları

Anne		Olumlu Algı		Olumsuz Algı		Cinsellik Algısı		Toplam Algı	
		Skewness	Kurtosis	Skewness	Kurtosis	Skewness	Kurtosis	Skewness	Kurtosis
Yaş	18-34 yaş	-1,22	1,80	-0,95	1,15	-0,58	-0,12	-0,65	0,05
	35 yaş ve üzeri	-0,89	0,20	-0,63	0,35	-0,73	0,56	-0,47	-0,15
Eğitim Durumu	Temel Eğitim	-0,46	0,46	-0,44	-0,18	-0,58	0,50	-0,40	-0,52
	Lise	-0,69	0,07	-0,88	1,34	-0,73	0,08	-0,29	-0,31
	Üniversite ve üzeri	-1,56	1,75	-0,95	1,34	-0,57	-0,42	-0,80	0,48
İşi	Memur	-1,26	1,05	-0,72	-0,07	-0,52	-0,75	-0,80	0,17
	İşçi	-1,33	1,87	-1,08	1,45	-0,80	0,78	-0,66	0,12
	Ev Hanımı	-0,89	0,53	-0,81	0,84	-0,61	0,09	-0,57	-0,93
Gelir Durumu	1000-3000 TL	-1,37	1,86	-1,04	1,31	-0,77	0,41	-0,57	-0,34
	3001-4000 TL	-0,91	0,25	-1,09	1,03	-0,53	-0,56	-0,77	0,80
	4001 TL ve üzeri	-1,20	0,61	-0,36	0,53	-0,32	-1,21	-0,63	-0,33
Çocuk Sayısı	1 Çocuk	-1,62	2,75	-1,38	1,83	-0,45	-0,49	-0,94	0,91
	2 Çocuk	-0,85	0,26	-0,70	0,31	-0,65	0,11	-0,50	-0,26
	3 Çocuk ve üzeri	-0,92	0,19	-0,79	0,19	-0,93	1,14	-0,51	-0,54
Çalışma Durumu	Çalışıyor	-1,45	1,67	-1,13	1,93	-0,63	0,12	-0,88	0,59
	Çalışmıyor	-0,87	0,52	-0,80	0,81	-0,64	0,14	-0,55	-0,11
Genel Normallik Testi		-1,07	1,10	-0,85	0,94	-0,64	0,11	-0,59	-0,03

Tablo 3.4. Babaların Ölçek Toplam Puanı ve Alt Ölçek Puanlarına İlişkin Normallik Testi Sonuçları

Baba		Olumlu Algı		Olumsuz Algı		Cinsellik Algısı		Toplam Algı	
		Skewness	Kurtosis	Skewness	Kurtosis	Skewness	Kurtosis	Skewness	Kurtosis
Yaş	18-34 yaş	-1,59	4,48	-0,65	0,53	0,81	0,03	0,82	1,17
	35 yaş ve üzeri	-0,75	-0,07	-0,55	0,01	-0,74	0,54	0,54	0,66
Eğitim Durumu	Temel Eğitim	-0,32	-1,22	-0,59	-0,15	-0,52	-0,11	0,08	-1,09
	Lise	-1,19	1,98	-0,46	-0,30	-0,78	0,29	-0,80	1,17
	Üniversite ve üzeri	-0,74	-0,12	-0,55	-0,50	-0,70	0,14	-0,58	0,93
İşi	Memur	-1,66	5,55	-0,69	0,66	-0,71	0,48	-0,98	2,13
	İşçi	-0,68	-0,25	-0,57	0,09	-0,64	-0,01	-0,53	0,46
	Serbest Meslek	-0,93	0,49	-0,11	-0,40	-1,03	0,70	-0,37	-0,01
Gelir Durumu	1000-3000 TL	-0,62	0,27	-0,40	-0,33	-0,89	0,48	-0,60	0,77
	3001-4000 TL	-0,81	-0,26	-0,92	1,32	-0,77	0,13	-0,65	1,07
	4001 TL ve üzeri	-1,69	5,25	-0,45	-0,18	-0,49	-0,16	-0,74	1,07
Çocuk Sayısı	1 Çocuk	-0,90	0,54	-0,63	0,78	-0,86	0,12	-0,49	1,12
	2 Çocuk	-1,10	1,92	-0,51	0,08	-0,48	-0,28	-0,52	0,19
	3 Çocuk ve üzeri	-0,90	1,06	-0,43	-0,60	-1,06	0,79	-0,87	1,22
Genel Normallik Testi		-1,05	1,64	-0,58	0,16	-0,75	0,29	-0,64	0,805

Normallik testi uygulanması sonucunda çıkan Skewness (Çarpıklık Değeri) ve Kurtosis (Basıklık Değeri) referans alınarak normallik varsayımı değerlendirilmesi yapılmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin +2,00 ile -2,00 arasında değişen bir değerde olması durumunda değişkenlerin normal dağıldığı varsayımına dayanarak yapılan inceleme sonucu, ölçek verilerinin normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (67). Demografik bilgiler için yapılan normallik testleri sonucunda da aynı aralıktaki değerler elde edilmiştir. İstisna olarak, babaların çalışma durumu, tüm babalar çalıştığı için ve bütün örneklemin medeni durumu, anne babaların tümü evli olduğu için normallik testi değerlendirmesi dışında tutulmuştur.

İstatistiksel analizlerin sonuçları yorumlanırken anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, $p \leq 0,05$ olması durumunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu, $p > 0,05$ olması durumunda ise gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı kabul edilmiştir.

3.5.2. Nitel Çalışma Verileri Analizi

Nitel çalışma kapsamında elde edilen verilerin analizi için MaxQDA programından destek alınarak içerik analizi gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi, belirli olayları tanımlamak veya ölçmek amacıyla sözlü, görsel ya da yazılı verilerden çıkarımlarda bulunmak için sistematik bir çözümlenmeye olanak veren araştırma yöntemidir. İçerik analizi daha geniş bağlamda, anlamlar, niyetler ve sonuçlar ile ilgilenmektedir. Buradan yola çıkarak, içerik analizi kategorileri verilerin üretilmesini sağlayan kaynaklarla ilişkilendirerek yapılan çıkarımların kalitesi artırma amacı taşımaktadır (68). İlk olarak her bir görüşmenin kaydı bilgisayar ortamında yazılı dokümana dönüştürülmüştür. 20 katılımcıyla yapılan görüşmeler sonucunda yaklaşık 115 sayfalık bir dokümana ulaşılmıştır. Alan yazında konuya ait yer alan teoriler ve kavramlar kapsamında temalar belirlenmiş olup bu temalar kategori olarak veri analizinde yer almıştır. Kodlama aşaması, araştırmacının verilerin yazılı doküman versiyonlarını okumasıyla başlamıştır. Okumalar sırasında önceden belirlenen temalara uyan kısımlar işaretlenmiştir. Kodlamalar kapsamında kelime, cümle veya paragraf gibi birimler kapsayıcılık durumuna göre araştırma sonuçlarına belirleyici yönde destek sağlaması adına sunulmuştur.

4. BULGULAR

Araştırmanın bulgular başlığı altında çalışmanın dizaynı sırasında oluşturulan araştırma problemleri ve hipotezlerinin test edilmesi amacıyla gerçekleştirilen istatistiksel analiz ve içerik analizi sonuçları paylaşılmıştır. Gerçekleştirilen istatistiksel analizler ve içerik analizleri şu şekilde derlenmiştir:

-Nicel Araştırma Kapsamında Kullanılan Ölçeğe Ait Betimsel İstatistik Bulguları

-Ebeveynlerin (Anne ve Babaların) Babalık Rolü Algısına Yönelik Bulgular

-Uygulanan Ölçeğin Demografik Değişkenlerle İlişkisine Yönelik Bulgular

-Nitel Araştırma Kapsamında Kullanılan Görüşme Formlarına Yönelik Bulgular

4.1. Nicel Araştırma

4.1.1. Kullanılan Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistik Bulguları

Araştırma kapsamında yapılan istatistiksel analizler verilmeden önce anne ve babaların Babalık Rolü Algı Ölçeği'nden almış oldukları puan ortalamaları, standart sapmaları, maksimum ve minimum değerleri hesaplanmış ve Tablo 4.1 ve Tablo 4.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Annelerin BRAÖ Puanlarının Minimum ve Maksimum Değerleri, Ortalamaları, Standart Sapmaları

Ölçekler	n	$\bar{x}$	Min	Max	SS
Babalık Rolü Algı Ölçeği Olumlu Algı Alt Ölçeği Puanı	400	55,8	40	60	3,55
Babalık Rolü Algı Ölçeği Olumsuz Algı Alt Ölçeği Puanı	400	39,5	14	50	6,22
Babalık Rolü Algı Ölçeği Cinsellik Algısı Alt Ölçeği Puanı	400	12,5	6	15	2,00
Babalık Rolü Algı Ölçeği Toplam Puanı	400	107,7	78	125	8,99

Tablo 4.1.'de araştırmaya katılan anne ve babaların "Babalık Rolü Algı Ölçeği" ve alt ölçeklerinden aldıkları toplam, maksimum ve minimum puanların değerlendirmeleri yapılmıştır.

Tablo 4.1. incelendiğinde, araştırmaya katılan annelerin Babalık Rolü Algı Ölçeği Olumlu Algı Alt Ölçeğinden ortalama puanının 55,8 ($\pm 3,55$) olduğu görülmektedir. Aynı ölçek için annelerin aldığı maksimum puan 60 iken minimum puanın 40 olduğu görülmektedir. Ölçeğin alt ölçeklerinden bir diğeri olan “Olumsuz Algı Ölçeği” puanlarına bakıldığında katılımcı annelerin aldıkları ortalama puanın 35,9 ($\pm 6,22$) olduğu görülmektedir. Annelerin yine bu ölçek kapsamında aldıkları maksimum puan 50 iken minimum puanın 14 olduğu görülmektedir. Ölçeğin üçüncü alt ölçeği olan “Cinsellik Algısı Alt Ölçeği” puanları değerlendirildiğinde, annelerin aldığı ortalama puan 12,5 ($\pm 2,00$), alt ölçek kapsamında annelerin aldığı maksimum puanın 15 ve minimum puanın 6 olduğu görülmektedir. Annelerin “Babalık Rolü Algı Ölçeği” toplam puanı kapsamında aldıkları puan ortalamasının 107,7 ($\pm 8,99$) olduğu, ölçek kapsamında alınan maksimum puanın 125 ve minimum puanın 78 olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2. Babaların BRAÖ Puanlarının Minimum ve Maksimum Değerleri, Ortalamaları, Standart Sapmaları

	Ölçekler	n	$\bar{x}$	Min	Max	SS
Baba	Olumlu Algı Alt Ölçeği Puanı	400	54,7	32	60	4,23
	Olumsuz Algı Alt Ölçeği Puanı	400	37,4	18	49	6,19
	Cinsellik Algısı Alt Ölçeği Puanı	400	12,2	4	15	2,28
	Toplam Puan	400	104,2	65	123	9,89

Tablo 4.2. incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların Babalık Rolü Algı Ölçeği Olumlu Algı Alt Ölçeğinde ortalama puanının 54,7 ($\pm 4,23$) olduğu görülmektedir. Aynı ölçek için babaların aldığı maksimum puan 60 iken minimum puanın 32 olduğu görülmektedir. Ölçeğin alt ölçeklerinden bir diğeri olan “Olumsuz Algı Ölçeği” puanlarına bakıldığında katılımcı babaların aldıkları ortalama puanın 37,4 ($\pm 6,19$) olduğu görülmektedir. Babaların yine bu ölçek kapsamında aldıkları maksimum puan 49 iken minimum puanın 18 olduğu görülmektedir. Ölçeğin üçüncü alt ölçeği olan “Cinsellik Algısı Alt Ölçeği” puanları değerlendirildiğinde, babaların aldığı ortalama puan 12,2 ($\pm 2,28$) iken, alt ölçek kapsamında babaların aldığı

maksimum puanın 15 ve minimum puanın 4 olduğu görülmektedir. Babaların “Babalık Rolü Algı Ölçeği” toplam puanı kapsamında aldıkları puan ortalamasının 104,2 ($\pm 9,89$) olduğu, ölçek kapsamında alınan maksimum puanın 123 ve minimum puanın 65 olduğu görülmektedir.

4.1.2. Ebeveynlerin Babalık Rolü Algısına Yönelik Bulgular

Tablo 4.3. Anne ve Babanın BRAÖ Puanlarının t-testi İle Karşılaştırılması

Ölçekler	Ebeveyn	N	$\bar{x}$	SS	F	p
Olumlu Algı Alt Ölçeği Puanı	Anne	400	55,76	3,55	12,24	0,00*
	Baba	400	54,67	4,22		
Olumsuz Algı Alt Ölçeği Puanı	Anne	400	39,45	6,22	0,178	0,67
	Baba	400	37,37	6,20		
Cinsellik Algısı Alt Ölçeği Puanı	Anne	400	12,52	2,00	3,868	0,05*
	Baba	400	12,19	2,27		
Toplam Puan	Anne	400	107,73	8,98	2,07	0,15
	Baba	400	104,22	9,89		

* Anlamlı farklılık değeri, $p \leq 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 4.3. incelendiğinde, Babalık Rolü Algı Ölçeğinden alınan puan ($p=0,15 > 0,05$) ve olumsuz algı alt ölçeğinden alınan puan ($p=0,67 > 0,05$) değerlendirildiğinde ebeveynler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Cinsellik Algısı Alt Ölçeğinden alınan puanlar ($p=0,05 \leq 0,05$) değerlendirildiğinde ebeveynler arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Olumlu Algı Alt Ölçeği puanı ($p=0,00 \leq 0,05$) değerlendirildiğinde ebeveynler arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir.

4.1.3. Uygulanan Ölçeğin Demografik Değişkenlerle İlişkisine Yönelik Bulgular

Tablo 4.4. Annelerin BRAÖ Puanlarının Anne Yaşına Göre t-testi ile Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	F	p
Olumlu Algı Alt Ölçeği Puanı	18-34 Yaş	233	55,82	3,55	0,04	0,84
	35 Yaş ve üzeri	167	55,68	3,56		
Olumsuz Algı Alt Ölçeği Puanı	18-34 Yaş	233	39,21	6,46	0,38	0,54
	35 Yaş ve üzeri	167	39,80	5,88		
Cinsellik Algısı Alt Ölçeği Puanı	18-34 Yaş	233	12,43	2,06	1,34	0,25
	35 Yaş ve üzeri	167	12,65	1,92		
Toplam Puan	18-34 Yaş	233	107,45	9,26	0,63	0,43
	35 Yaş ve üzeri	167	108,12	8,60		

* Anlamlı farklılık değeri, $p \leq 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 4.4. incelendiğinde, yaş gruplarına göre yapılan t-testi sonuçları kapsamında, katılımcı annelerin olumlu algı alt ölçeğinden aldığı puanı ($p = 0,84 > 0,05$), olumsuz algı alt ölçeği puanı ($p = 0,54 > 0,05$), cinsellik algısı alt ölçeğinden aldığı puan ($p = 0,25 > 0,05$) ve toplam algı ölçeği puanı ($p = 0,43 > 0,05$) değerlendirildiğinde araştırmaya katılan annelerin yaş gruplarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Babalık rolü algı ölçeği olumlu algı alt ölçeğinde 18-34 yaş aralığında olan annelerin aldığı puan ortalaması 55,82 ($\pm 3,55$) olarak hesaplanmıştır ve yaşı 35 yaş ve üzeri olan annelerin aldığı puan ortalaması 55,68 ($\pm 3,56$) olarak tespit edilmiştir.

Olumsuz algı alt ölçeğinde 18-34 yaş aralığında olan annelerin aldığı puan ortalamasının 39,21 ($\pm 6,46$) olduğu görülmektedir ve yaşı 35 yaş ve üzeri olan annelerin aldığı puan ortalamasının 39,80 ($\pm 5,88$) olduğu ortaya çıkmıştır.

Cinsellik algısı alt ölçeğinde, 18-34 yaş aralığında olan annelerin aldığı puan ortalaması 12,43 ($\pm 2,06$) olarak hesaplanmıştır ve yaşı 35 yaş ve üzeri olan annelerin aldığı puan ortalaması 12,65 ($\pm 1,92$) olarak tespit edilmiştir.

Babalık rolü algı ölçeği toplam puanı kapsamında yapılan değerlendirmede, 18-34 yaş aralığında olan annelerin aldığı puan ortalamasının 107,45 ($\pm 9,26$) olduğu görülmektedir ve yaşı 35 yaş ve üzeri olan annelerin aldığı puan ortalamasının 108,12 ($\pm 8,60$) olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.5. Babaların BRAÖ Puanlarının Baba Yaşına Göre t-testi ile Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	F	p
Olumlu Algı Alt Ölçeği Puanı	18-34 Yaş	143	54,97	4,30	0,29	0,59
	35 Yaş ve üzeri	257	54,49	4,19		
Olumsuz Algı Alt Ölçeği Puanı	18-34 Yaş	143	37,15	6,13	0,14	0,71
	35 Yaş ve üzeri	257	37,45	6,25		
Cinsellik Algısı Alt Ölçeği Puanı	18-34 Yaş	143	12,34	2,42	2,85	0,09
	35 Yaş ve üzeri	257	12,11	2,19		
Toplam Puan	18-34 Yaş	143	104,46	9,95	0,08	0,78
	35 Yaş ve üzeri	257	104,04	9,88		

* Anlamlı farklılık değeri, $p \leq 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 4.5. incelendiğinde, yaş gruplarına göre yapılan t-testi sonuçları değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan babaların olumlu algı alt ölçeğinden aldığı puanı ($p = 0,59 > 0,05$), olumsuz algı alt ölçeği puanı ($p = 0,71 > 0,05$), cinsellik algısı alt ölçeğinden aldığı puan ($p = 0,09 > 0,05$) ve toplam algı ölçeği puanı ($p = 0,08 > 0,05$), değerlendirildiğinde araştırmaya katılan babaların yaş gruplarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Babalık rolü algı ölçeği olumlu algı alt ölçeğinde 18-34 yaş aralığında olan babaların aldığı puan ortalaması 54,97 ($\pm 4,30$) olarak hesaplanmıştır ve yaşı 35 yaş ve üzeri olan babaların aldığı puan ortalaması 54,49 ($\pm 4,19$) olarak tespit edilmiştir.

Olumsuz algı alt ölçeğinde 18-34 yaş aralığında olan babaların aldığı puan ortalamasının 37,15 ($\pm 6,13$) olduğu görülmektedir ve yaşı 35 yaş ve üzeri olan babaların aldığı puan ortalamasının 37,45 ($\pm 6,25$) olduğu ortaya çıkmıştır.

Cinsellik algısı alt ölçeğinde, 18-34 yaş aralığında olan babaların aldığı puan ortalaması 12,34 ($\pm 2,42$) olarak hesaplanmıştır ve yaşı 35 yaş ve üzeri olan babaların aldığı puan ortalaması 12,11 ($\pm 2,19$) olarak tespit edilmiştir.

Babalık rolü algı ölçeği toplam puanı kapsamında yapılan değerlendirmede, 18-34 yaş aralığında olan babaların aldığı puan ortalamasının 104,46 ($\pm 9,95$) olduğu görülmektedir ve yaşı 35 yaş ve üzeri olan babaların aldığı puan ortalamasının 104,04 ($\pm 9,88$) olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.6. Annelerin BRAÖ Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	F	P	Fark Bonferroni
Olumlu Algı Alt Ölçeği Puanı	(1)Temel Eğitim	60	53,90	4,09	13,28	0,00*	1-2
	(2)Lise	141	55,54	3,23			1-3
	(3)Üniversite ve üzeri	199	56,47	3,39			2-3
Olumsuz Algı Alt Ölçeği Puanı	(1)Temel Eğitim	60	35,63	6,10	35,14	0,00*	1-2
	(2)Lise	141	37,81	6,41			1-3
	(3)Üniversite ve üzeri	199	41,77	5,11			2-3
Cinsellik Algısı Alt Ölçeği Puanı	(1)Temel Eğitim	60	11,97	2,04	3,50	0,03*	1-3
	(2)Lise	141	12,45	2,08			
	(3)Üniversite ve üzeri	199	12,73	2,00			
Toplam Puanı	(1)Temel Eğitim	60	101,50	9,81	35,99	0,00*	1-2
	(2)Lise	141	105,80	8,15			1-3
	(3)Üniversite ve üzeri	199	110,97	7,87			2-3

* Anlamlı farklılık değeri, $p \leq 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 4.6. incelendiğinde, babalık rolü algı ölçeği olumlu algı alt ölçeği puanı ($p = 0,00 \leq 0,05$), olumsuz algı alt ölçeği puanı ($p = 0,00 \leq 0,05$), cinsellik algısı alt ölçeği puanına ($p = 0,03 \leq 0,05$), ve babalık rolü algı ölçeği toplam puanı ($p = 0,00 \leq 0,05$) değerlendirildiğinde annelerin eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farklılığın hangi eğitim düzeylerinde ortaya çıktığını belirlemek amacıyla Post-Hoc testlerinden Bonferroni testi yapılmıştır. Olumlu algı alt ölçeği kapsamında, temel eğitim düzeyinde olan anneler ile lise mezunu anneler ve üniversite ve üzeri eğitim düzeyi anneler arasında anlamlı

bir farklılığın olduğu görülmektedir. Aynı alt ölçek kapsamında lise mezunu anneler ile üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip anneler arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Temel eğitim düzeyinde olan annelerin puan ortalamaları 53,90 ($\pm 4,09$), lise mezunu annelerin aldığı puan ortalamalarını 55,24 ($\pm 3,23$) almıştır ve üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip annelerin puan ortalamalarının 56,47 ($\pm 3,39$) olduğu görülmektedir.

Olumsuz algı alt ölçeği kapsamında, temel eğitim düzeyinde olan anneler ile lise mezunu anneler ve üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip anneler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Yine olumsuz algı alt ölçeğinde lise mezunu anneler ile üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip anneler arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir.

Olumsuz algı alt ölçeğinde, temel eğitim düzeyinde olan annelerin puan ortalamaları 35,63 ($\pm 6,10$), lise mezunu annelerin aldığı puan ortalamalarını 37,81 ($\pm 6,41$) almıştır ve üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip annelerin puan ortalamalarının 41,77 ($\pm 5,11$) olduğu tespit edilmiştir.

Cinsellik algısı alt ölçeğinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık, temel eğitim düzeyindeki anneler ile üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip anneler arasında görülmektedir. Cinsellik algısı alt ölçeğinde temel eğitim düzeyindeki annelerin ortalama puanlarının 11,97 ($\pm 2,04$) olduğu ve üniversite ve üzeri eğitim düzeyinde olan annelerin ortalama puanlarının 12,73 ($\pm 2,00$) olduğu ortaya çıkmaktadır.

Babalık rolü algı ölçeği toplam puanında alınan puanlara bakıldığında temel eğitim düzeyinde olan anneler ile lise mezunu anneler ve üniversite ve üzeri eğitim düzeyi anneler arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Yine toplam ölçek kapsamında lise mezunu anneler ile üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip anneler arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Temel eğitim düzeyinde olan annelerin puan ortalamaları 101,50 ($\pm 9,81$), lise mezunu annelerin aldığı puan ortalamalarını 105,80 ($\pm 8,15$) almıştır ve üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip annelerin puan ortalamalarının 110,97 ($\pm 7,87$) olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan annelerin eğitim düzeyi arttıkça babalık rolü algı ölçeği toplam puanından aldıkları puan ortalamalarının arttığı görülmektedir. Ölçek toplam puanı eğitim düzeyi ile aynı yönlü bir ilişki içindedir. Babalık rolü algı ölçeği toplam

puanında en yüksek ortalama puanına üniversite ve üzeri eğitim düzeyindeki anneler sahiptir.

Tablo 4.7. Babaların BRAÖ Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	F	p	Fark Bonferroni
Olumlu Algı Alt Ölçeği Puanı	(1)Temel Eğitim	45	54,71	4,12	4,83	0,01*	2-3
	(2)Lise	143	53,82	4,87			
	(3)Üniversite ve üzeri	212	55,23	3,68			
Olumsuz Algı Alt Ölçeği Puanı	(1)Temel Eğitim	45	33,29	6,23	27,98	0,00*	1-2
	(2)Lise	143	35,75	6,35			1-3
	(3)Üniversite ve üzeri	212	39,28	5,33			2-3
Cinsellik Algısı Alt Ölçeği Puanı	Temel Eğitim	45	11,78	2,32	2,77	0,06	
	Lise	143	11,96	2,48			
	Üniversite ve üzeri	212	12,43	2,09			
Toplam Puanı	(1)Temel Eğitim	45	99,78	9,54	19,50	0,00*	1-3
	(2)Lise	143	101,52	10,33			2-3
	(3)Üniversite ve üzeri	212	106,94	8,82			

* Anlamlı farklılık değeri, $p \leq 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 4.7.'de bulunan ANOVA analizi sonuçları değerlendirildiğinde, babalık rolü algı ölçeği olumlu algı alt ölçeği puanı ($p = 0,01 \leq 0,05$), olumsuz algı alt ölçeği puanı ($p = 0,00 \leq 0,05$) ve babalık rolü algı ölçeği toplam puanı ($p = 0,00 \leq 0,05$) değerlendirildiğinde babaların eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Cinsellik algısı alt ölçeği puanına ($p = 0,06 > 0,05$) bakıldığında bu alt ölçek kapsamında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı farklılığın olduğu ölçeklerde, farklılığın hangi eğitim düzeylerinde ortaya çıktığını belirlemek amacıyla Post-Hoc testlerinden Bonferroni testi yapılmıştır.

Olumlu algı alt ölçeği kapsamında, lise mezunu babalar ile üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip babaların arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Lise mezunu babaların aldığı puan ortalamaları 53,82 ($\pm 4,87$)

olmuştur ve üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip babaların puan ortalamalarının 55,23 ($\pm 3,68$) olduğu görülmektedir.

Olumsuz algı alt ölçeği kapsamında, temel eğitim düzeyinde olan babalar ile lise mezunu babalar ve üniversite ve üzeri eğitim düzeyi babalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Yine olumsuz algı alt ölçeğinde lise mezunu babalar ile üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip babalar arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir.

Olumsuz algı alt ölçeğinde, temel eğitim düzeyinde olan babaların puan ortalamaları 33,29 ($\pm 6,23$), lise mezunu babaların aldığı puan ortalamalarını 35,75 ($\pm 6,25$) almıştır ve üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip babaların puan ortalamalarının 39,28 ($\pm 5,33$) olduğu tespit edilmiştir.

Babalık rolü algı ölçeği toplam puanlarına bakıldığında temel eğitim düzeyinde olan babalar ile üniversite ve üzeri eğitim düzeyi babalar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Yine toplam ölçek kapsamında lise mezunu babalar ile üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip babalar arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Temel eğitim düzeyindeki babalar ile lise mezunu babalar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Temel eğitim düzeyinde olan babaların puan ortalamaları 99,78 ($\pm 9,54$), lise mezunu babaların aldığı puan ortalamalarını 101,52 ($\pm 10,33$) almıştır ve üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip babaların puan ortalamalarının 106,94 ($\pm 8,82$) olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan babaların eğitim düzeyi arttıkça babalık rolü algı ölçeği toplam puanından aldıkları puan ortalamalarının arttığı görülmektedir. Ölçek toplam puanı eğitim düzeyi ile aynı yönlü bir ilişki içindedir. Babalık rolü algı ölçeği toplam puanında en yüksek ortalama puanına üniversite ve üzeri eğitim düzeyindeki babalar sahiptir.

Tablo 4.8. Annelerin BRAÖ Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre t-testi ile Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	F	p
Olumlu Algı Alt Ölçeği Puanı	Çalışan	156	56,32	3,68	0,33	0,56
	Çalışmayan	244	55,40	3,43		
Olumsuz Algı Alt Ölçeği Puanı	Çalışan	156	41,34	5,91	0,35	0,56
	Çalışmayan	244	38,25	6,13		
Cinsellik Algısı Alt Ölçeği Puanı	Çalışan	156	12,81	1,93	0,05	0,94
	Çalışmayan	244	12,33	2,03		
Toplam Puanı	Çalışan	156	110,47	9,00	0,00	1,00
	Çalışmayan	244	105,98	8,54		

* Anlamlı farklılık değeri, $p \leq 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 4.8. incelendiğinde, araştırmaya katılan annelerin çalışma durumlarına göre değerlendirme yapmak üzere t-testi uygulanmıştır. Testin puanları değerlendirildiğinde, katılımcı annelerin babalık rolü algı ölçeği olumlu algı alt ölçeğinden almış olduğu puanı ($p = 0,56 > 0,05$), olumsuz algı alt ölçeği puanı ($p = 0,56 > 0,05$), cinsellik algısı alt ölçeği puanı ($p = 0,94 > 0,05$) ve ölçekten alınan toplam puan ($p = 1,00 > 0,05$) değerlendirildiğinde, annelerin aldığı puanların çalışma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.9. Annelerin BRAÖ Puanlarının Anne İşine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	F	P	Fark Bonferroni
Olumlu Algı Alt Ölçeği Puanı	Memur	91	56,77	3,17	4,96	0,01*	1-3
	İşçi	65	55,62	4,24			
	Ev Hanımı	244	55,42	3,43			
Olumsuz Algı Alt Ölçeği Puanı	Memur	91	42,93	4,86	20,44	0,00*	1-2 1-3
	İşçi	65	38,85	6,54			
	Ev Hanımı	244	38,32	6,14			
Cinsellik Algısı Alt Ölçeği Puanı	Memur	91	13,05	1,82	4,66	0,01*	1-3
	İşçi	65	12,54	2,00			
	Ev Hanımı	244	12,21	2,04			
Toplam Puanı	Memur	91	112,76	7,66	20,61	0,00*	1-2 1-3
	İşçi	65	107,00	9,82			
	Ev Hanımı	244	106,05	8,54			

* Anlamlı farklılık değeri, $p \leq 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 4.9. incelendiğinde, iş durumlarına göre yapılan tek yönlü Varyans analizi sonuçları kapsamında, katılımcı annelerin olumlu algı alt ölçeğinden aldığı puanı ($p = 0,01 \leq 0,05$), olumsuz algı alt ölçeği puanı ($p = 0,00 \leq 0,05$), cinsellik algısı alt ölçeğinden aldığı puan ($p = 0,01 \leq 0,05$), babalık rolü algı ölçeği toplam puanı ($p = 0,00 \leq 0,05$) değerlendirildiğinde annelerin iş durumuna göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farklılığın hangi iş gruplarında ortaya çıktığını belirlemek amacıyla Post-Hoc testlerinden Bonferroni testi yapılmıştır. Olumlu algı alt ölçeğinde alınan puanlara bakıldığında, memur olan anneler ile ev hanımı olan anneler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir.

Olumlu algı alt ölçeğinde memur olan annelerin aldığı ortalama puanlar 56,77 ($\pm 3,17$) ve ev hanımı annelerin aldığı ortalama puanlar 55,43 ($\pm 3,43$) olarak tespit edilmiştir.

Olumsuz algı alt ölçeğinde memur anneler ile işçi ve ev hanımı anneler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Olumsuz algı alt ölçeğinde memur olan annelerin aldığı ortalama puanlar 42,93 ($\pm 4,86$), işçi olan annelerin aldığı ortalama puanlar 38,85 ($\pm 6,54$) ve ev hanımı annelerin aldığı ortalama puanlar 38,32 ($\pm 6,14$) olarak tespit edilmiştir.

Cinsellik algısı alt ölçeğinde anlamlı farklılık yine memur anneler ile ev hanımı olan anneler arasında görülmektedir. Cinsellik algısı alt ölçeğinde memur olan annelerin aldığı ortalama puanlar 13,05 ($\pm 1,82$) ve ev hanımı olan annelerin aldığı ortalama puanlar 12,21 ($\pm 2,04$) olarak tespit edilmiştir.

Babalık rolü algı ölçeği toplam puanı kapsamında yapılan değerlendirmede memur anneler ile işçi ve ev hanımı olan anneler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan annelerin babalık rolü algı ölçeğinden aldıkları ortalama puanları sırayla; memur olan annelerin aldığı ortalama puanlar 112,76 ($\pm 7,66$), işçi olan annelerin aldığı ortalama puanlar 107,00 ($\pm 9,82$) ve ev hanımı olan annelerin aldığı ortalama puanlar 106,05 ($\pm 8,54$) olarak tespit edilmiştir.

Annenin çalışması ve özellikle memur olarak görev yapan anneler ile çalışmayan annelerin aldığı puanlar farklılık göstermektedir. Memur olan anneler ev hanımı annelere göre algı ölçeğinde daha yüksek puan ortalamasına sahiptir.

Tablo 4.10. Babaların BRAÖ Puanlarının Baba İşine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	F	p	Fark Bonferroni
Olumlu Algı Alt Ölçeği Puanı	Memur	139	55,00	4,20	0,95	0,39	
	İşçi	183	54,36	4,33			
	Serbest Meslek	78	54,77	4,05			
Olumsuz Algı Alt Ölçeği Puanı	(1)Memur	139	39,06	5,71	9,29	0,00*	1-2
	(2)İşçi	183	36,12	6,59			
	(3)Serbest Meslek	78	37,14	5,40			
Cinsellik Algısı Alt Ölçeği Puanı	Memur	139	12,33	2,11	0,45	0,64	
	İşçi	183	12,13	2,37			
	Serbest Meslek	78	12,06	2,35			
Toplam Puanı	(1)Memur	139	106,40	9,91	5,94	0,00*	1-2
	(2)İşçi	183	102,61	10,03			
	(3)Serbest Meslek	78	103,97	8,87			

* Anlamlı farklılık değeri, $p \leq 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 4.10. incelendiğinde, babalık rolü algı ölçeği olumlu algı alt ölçeği puanına ($p = 0,39 > 0,05$) ve cinsellik algısı alt ölçeği puanına ($p = 0,64 > 0,05$) göre değerlendirme yapıldığında, bu alt ölçekler kapsamında babanın iş grubunun istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Babalık rolü algı ölçeği olumsuz algı alt ölçeği puanı ($p = 0,00 \leq 0,05$) ve babalık rolü algı ölçeği toplam puanı ($p = 0,00 \leq 0,05$) değerlendirildiğinde babaların iş grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farklılığın hangi iş gruplarında ortaya çıktığını belirlemek amacıyla Post-Hoc testlerinden Bonferroni testi yapılmıştır.

Olumsuz algı alt ölçeğinden alınan ortalama puanlar değerlendirildiğinde memur olan babalar ile işçi olan babalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmaktadır. Olumsuz algı alt ölçeğinde, memur babaların aldıkları ortalama puan 39,07 ($\pm 5,71$), işçi babaların aldıkları ortalama puan 36,12 ($\pm 6,59$) olarak tespit edilmiştir.

Babalık rolü algı ölçeği toplam puanından alınan ortalama puanlar değerlendirildiğinde memur olan babalar ile işçi olan babalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmaktadır. Babalık rolü algı ölçeği toplam puanından, memur babaların aldıkları ortalama puan 106,40 ($\pm 9,91$), işçi olarak çalışan babaların aldıkları ortalama puan 102,61 ($\pm 10,03$) olarak tespit

edilmiştir. Babalar iş gruplarına göre değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan babaların büyük çoğunluğunu oluşturan iki grup olan memur ve işçi babalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir.

Tablo 4.11. Annelerin BRAÖ Puanlarının Anne Gelir Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	F	p	Fark
Olumlu Algı Alt Ölçeği Puanı	1000-3000 TL	55	55,53	4,42	1,92	0,15	
	3001-4000 TL	52	56,79	2,68			
	4001 TL ve üzeri	49	56,65	3,61			
Olumsuz Algı Alt Ölçeği Puanı	(1)1000-3000 TL	55	39,25	7,01	5,57	0,05*	1-2 1-3
	(2)3001-4000 TL	52	42,54	4,83			
	(3)4001 TL ve üzeri	49	42,39	5,00			
Cinsellik Algısı Alt Ölçeği Puanı	1000-3000 TL	55	12,47	2,13	1,51	0,22	
	3001-4000 TL	52	12,92	1,84			
	4001 TL ve üzeri	49	13,10	1,72			
Toplam Puanı	(1)1000-3000 TL	55	107,85	10,85	5,68	0,04*	1-2 1-3
	(2)3001-4000 TL	52	112,25	6,71			
	(3)4001 TL ve üzeri	49	112,14	8,00			

* Anlamlı farklılık değeri, $p \leq 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 4.11.'e bakıldığında araştırmaya katılan annelerin gelir düzeyine göre varyans analizi sonuçları görülmektedir. Annelerin olumlu algı alt ölçeğinden aldığı puanı ($p = 0,15 > 0,05$), cinsellik algısı alt ölçeğinden aldığı puan ($p = 0,22 > 0,05$) olarak tespit edilmiş olup bu puanlara göre bu alt ölçeklerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Olumsuz algı alt ölçeği puanı ($p = 0,05 \leq 0,05$), babalık rolü algı ölçeği toplam puanı ($p = 0,04 \leq 0,05$) değerlendirildiğinde, alt ölçekte ve ölçekte annelerin gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farklılığın hangi gelir düzeylerinde ortaya çıktığını belirlemek amacıyla Post-Hoc testlerinden Bonferroni testi yapılmıştır

Olumsuz algı alt ölçeğinden alınan puanlar değerlendirildiğinde 1000-3000 TL gelire sahip olan anneler ile 3001-4000 TL gelire sahip anneler ve 4001 TL ve üzeri gelire sahip anneler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

Olumsuz algı alt ölçeğinde; 1000-3000 TL gelire sahip olan annelerin ortalama puanları 39,25 ($\pm 7,01$), 3001-4000 TL gelire sahip annelerin ortalama puanları 42,54 ($\pm 4,83$), 4001 TL ve üzeri gelire sahip annelerin ortalama puanları 42,39 ($\pm 5,00$) olarak tespit edilmiştir.

Babalık rolü algı ölçeği toplam puanında; 1000-3000 TL gelire sahip olan anneler ile 3001-4000 TL gelire sahip anneler ve 4001 TL ve üzeri gelire sahip anneler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Babalık rolü algı ölçeğinde, 1000-3000 TL gelire sahip olan annelerin ortalama puanları 107,85 ($\pm 10,85$), 3001-4000 TL gelire sahip annelerin ortalama puanları 112,25 ($\pm 6,71$), 4001 TL ve üzeri gelire sahip annelerin ortalama puanları 112,14 ($\pm 8,00$) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4.12. Babaların BRAÖ Puanlarının Baba Gelir Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	F	p	Fark
Olumlu Algı Alt Ölçeği Puanı	1000-3000 TL	130	54,05	4,07	2,67	0,07	
	3001-4000 TL	121	54,64	4,34			
	4001 TL ve üzeri	149	55,22	4,23			
Olumsuz Algı Alt Ölçeği Puanı	(1)1000-3000 TL	130	34,82	6,33	19,00	0,00*	1-2 1-3
	(2)3001-4000 TL	121	37,84	5,85			
	(3)4001 TL ve üzeri	149	39,13	5,64			
Cinsellik Algısı Alt Ölçeği Puanı	1000-3000 TL	130	12,10	2,47	0,15	0,86	
	3001-4000 TL	121	12,25	2,36			
	4001 TL ve üzeri	149	12,21	2,03			
Toplam Puanı	(1)1000-3000 TL	130	100,97	9,94	12,00	0,00*	1-2 1-3
	(2)3001-4000 TL	121	104,73	9,53			
	(3)4001 TL ve üzeri	149	106,57	9,44			

* Anlamlı farklılık değeri, $p \leq 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 4.12. incelendiğinde, bakıldığında araştırmaya katılan babaların gelir düzeyine göre Varyans analizi sonuçları görülmektedir. Babaların olumlu algı alt ölçeğinden aldığı puanı ($p = 0,07 > 0,05$), cinsellik algısı alt ölçeğinden aldığı puan ($p = 0,86 > 0,05$) olarak tespit edilmiş olup bu puanlara göre bu alt ölçeklerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Olumsuz algı alt ölçeği puanı ($p = 0,00 \leq 0,05$), babalık rolü algı ölçeği toplam puanı ($p=0,00 \leq 0,05$) değerlendirildiğinde, alt ölçekte ve ölçekte babaların gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farklılığın hangi gelir

düzeylerinde ortaya çıktığını belirlemek amacıyla Post-Hoc testlerinden Bonferroni testi yapılmıştır

Olumsuz algı alt ölçeğinden alınan puanlar değerlendirildiğinde 1000-3000 TL gelire sahip olan babalar ile 3001-4000 TL gelire sahip babalar ve 4001 TL ve üzeri gelire sahip babalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

Olumsuz algı alt ölçeğinde; 1000-3000 TL gelire sahip olan babaların ortalama puanları 34,82 ($\pm 6,33$), 3001-4000 TL gelire sahip babaların ortalama puanları 37,84 ($\pm 5,85$), 4001 TL ve üzeri gelire sahip babaların ortalama puanları 39,13 ($\pm 5,64$) olarak tespit edilmiştir.

Babalık rolü algı ölçeği toplam puanında; 1000-3000 TL gelire sahip olan babalar ile 3001-4000 TL gelire sahip babalar ve 4001 TL ve üzeri gelire sahip babalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Babalık rolü algı ölçeğinde, 1000-3000 TL gelire sahip olan babaların ortalama puanları 100,97 ($\pm 9,94$), 3001-4000 TL gelire sahip babaların ortalama puanları 104,73 ($\pm 9,53$), 4001 TL ve üzeri gelire sahip babaların ortalama puanları 106,57 ($\pm 9,94$) olarak tespit edilmiştir.

Babalık rolü algı ölçeği toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında, gelir düzeyine göre alınan puanların değiştiği, babaların gelir düzeyi arttıkça puan ortalamalarının da arttığı görülmektedir.

Tablo 4.13. Annelerin BRAÖ Puanlarının Annenin Çocuk Sayısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	F	p
Olumlu Algı Alt Ölçeği Puanı	1 çocuk	97	56,00	3,81	0,37	0,69
	2 çocuk	234	55,72	3,46		
	3 çocuk ve üzeri	69	55,54	3,55		
Olumsuz Algı Alt Ölçeği Puanı	1 çocuk	97	39,92	6,10	0,62	0,54
	2 çocuk	234	39,44	6,35		
	3 çocuk ve üzeri	69	38,82	5,98		
Cinsellik Algısı Alt Ölçeği Puanı	1 çocuk	97	12,54	2,00	0,21	0,81
	2 çocuk	234	12,55	2,01		
	3 çocuk ve üzeri	69	12,51	1,99		
Toplam Puanı	1 çocuk	97	108,45	9,08	0,73	0,48
	2 çocuk	234	107,72	9,30		
	3 çocuk ve üzeri	69	106,74	7,68		

* Anlamlı farklılık değeri, $p \leq 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 4.13. incelendiğinde, babalık rolü algı ölçeği olumlu algı alt ölçeği puanı ($p = 0,69 > 0,05$) olumsuz algı alt ölçeği puanı ($p = 0,54 > 0,05$), cinsellik algısı alt ölçeği puanı ($p = 0,81 > 0,05$) ve babalık rolü algı ölçeği toplam puanı ($p = 0,48 > 0,05$) değerlendirildiğinde, annelerin çocuk sayılarına göre aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Annelerin aldıkları ortalama puanlar, çocuk sayısına göre çok büyük farklılık göstermektedir ancak babalık rolü algı ölçeği toplam puan ortalaması, çocuk sayısı arttıkça azalmaktadır.

Tablo 4.14. Babanın BRAÖ Puanlarının Babanın Çocuk Sayısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	F	p	Fark Bonferroni
Olumlu Algı Alt Ölçeği Puanı	1 çocuk	97	55,22	3,67	1,37	0,25	
	2 çocuk	234	54,57	4,39			
	3 çocuk ve üzeri	69	54,17	4,39			
Olumsuz Algı Alt Ölçeği Puanı	(1)1 çocuk	97	37,09	5,97	3,66	0,03*	2-3
	(2)2 çocuk	234	37,93	5,81			
	(3)3 çocuk ve üzeri	69	35,68	7,42			
Cinsellik Algısı Alt Ölçeği Puanı	1 çocuk	97	12,40	2,32	1,73	0,18	
	2 çocuk	234	12,23	2,14			
	3 çocuk ve üzeri	69	11,75	2,63			
Toplam Puanı	1 çocuk	97	104,72	9,08	2,87	0,06	
	2 çocuk	234	104,74	9,70			
	3 çocuk ve üzeri	69	101,61	11,28			

* Anlamlı farklılık değeri, $p \leq 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 4.14 incelendiğinde, babalık rolü algı ölçeği olumlu algı alt ölçeği puanı ($p = 0,25 > 0,05$), cinsellik algısı alt ölçeği puanı ($p = 0,18 > 0,05$) ve babalık rolü algı ölçeği toplam puanı ($p = 0,06 > 0,05$) değerlendirildiğinde, babaların çocuk sayılarına göre aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Olumsuz algı alt ölçeği puanı ($p = 0,03 \leq 0,05$) değerlendirildiğinde, bu ölçek kapsamında babaların çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farklılığın hangi grup babalarda ortaya çıktığını belirlemek amacıyla Post-Hoc testlerinden Bonferroni düzeltmesi uygulanmıştır. Olumsuz algı alt ölçeği ortalama puanları incelendiğinde, iki çocuk sahibi babalar ile üç çocuk sahibi babalar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Olumsuz algı alt ölçeğinde, iki çocuk sahibi babaların ortalama puanının 37,93 ($\pm 5,81$) ve üç ve daha fazla çocuk sahibi babaların aldığı ortalama puanın 35,68 ($\pm 7,42$) olduğu tespit

edilmiştir. Babalık rolü algı ölçeği toplam puanında, bir çocuk sahibi olan babaların aldığı ortalama puan 104,72 ($\pm 9,08$) ile iki çocuk olan babaların aldığı ortalama puan 104,74 ($\pm 9,70$) yakınlık gösterirken, üç çocuk sahibi olan babalarda puan ortalaması 101,61 ($\pm 11,28$) diğer gruplarla farklılık göstermektedir.

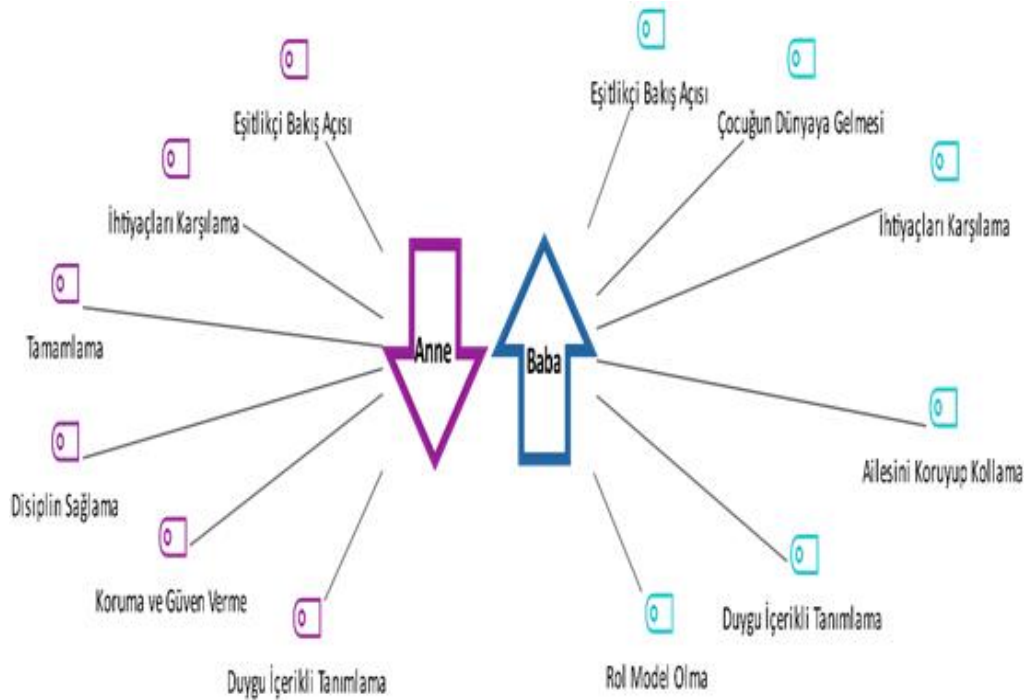
4.2. Nitel Araştırma Kapsamında Kullanılan Görüşme Formlarına Yönelik Bulgular

4.2.1. Babalığın Tanımı

Görüşmeye katılan annelerden ve babalardan, babalığı tanımlamaları istenmiş ve bu tanımlamalar babalık tanımı başlığında değerlendirilmiştir. Anne ve babaların verdikleri cevaplar Şekil 4.1. üzerinde gösterilmiştir.

Babaların verdikleri cevaplar, çocuğun dünyaya gelmesi, ihtiyaçları karşılama, rol model olma, ailesini koruyup kollama, duygu içerikli tanımlama ve eşitlikçi bakış açısı temaları ortaya çıkarmıştır.

Annelerin verdikleri cevaplar, ihtiyaçları karşılama, duygu içerikli tanımlama, tamamlama, koruma ve güven verme, disiplin sağlama ve eşitlikçi bakış açısı temaları ortaya çıkarmıştır.

Şekil 4.1. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babalık Tanımı

Babalığı “B5: Yükünün anne rahminden alınıp senin kollarına yüklediklerinde anlarsın baba olduğunu.”, “B6: İnsanın bir çocuğu olmasıyla birlikte hissetmeye başladığı duygu” ifadeleriyle tanımlayan babalar, çocuğun dünyaya gelmesiyle babalık kavramının doğduğunu söylemişlerdir. “B8: ihtiyaçları oldukları her an yanlarında olmaya çalışması gereken fedakâr kişi.... çocukların iyi bireyler olarak yetişmeleri için hayat tecrübelerini aktaran bir öğretmen...” diyen baba, çocukların ihtiyaçlarını karşılayan ve çocuklara rol model olan kişi için baba tanımını kullanmıştır. “B3: Ailesini maddi ve manevi destekleyen, koruyan ve gözetken kişidir baba.”, “B10: Çocuğunu koruyup kollamak, sahip çıkmak ona.” diyen babalar, babayı ailesini koruyan kollayan kişi olarak tanımlamışlardır. “B2: Baba demek sevgi demek, şefkat demek, fedakârlık demek. Benim için babalık böyle bir şey.”, “B3: Çocuğunu kendi canı gibi bilen kıymet veren kişidir baba.”, “B4: Babalık evladı için ömrünü adamaktır. Canından bir parça can o. Her şeyin evladın bence.” ifadeleriyle, baba için duygu içerikli bir tanımla kapsamında değerlendirildiği görülmüştür. “B1: O yüzden bu sadece babalığa has bir tanımda değildir, anneler babalar ikisi de aynı şeyi düşünür diye düşünüyorum.”, “B5: Anelik gibi ama 9 ay sonra.”, “B9: Babalık her şeydir. Nasıl ayırayım şimdi bilemedim. Çocuğun annesi babası her şeyidir. Bir çocuk da anne babasının her şeyidir.” diyen babalar, baba tanımının anne tanımıyla birlikte verileceğini söylemişlerdir.

“A4: Çocuğun maddi manevi tüm ihtiyaçlarını karşılamaktır babalık.”, diyen anne babayı çocuğun tüm ihtiyaçlarını karşılayan kişi olarak tanımlamıştır. “A2: Evet, kendinden başka bir varlığa önem vermesi diyebilirim.” ve “A6: Her durumda güven duyulabilecek, şefkatli, sevgisini ve ilgisini bonkörce ortaya koyabilecek nitelikte” diyen iki anne, baba tanımını duygu içerikli bir tanımlama çerçevesinde değerlendirmişlerdir. “A5: Benim yetmediğim eksik kaldığım noktalarda eksikliğini gideren diğer yarım.” diyen anne, kendisini tamamlayan kişiyi baba olarak tanımlamıştır. “A8: Cesaret verdiği kadar sağlıklı sınırlar koyar. Başka aklıma gelen, çocuklarına nerede durulması gerektiğini hatırlatan kişidir. Yani diyebilirim ki çocuğa cesareti ve kendi sınırlarını aynı anda öğretebilendir.” diyen anne babayı disiplini sağlayan bir figür olarak tanımlamıştır. Babayı koruyan kollayan güven veren kişi olarak tanımlayan anneler bunu şöyle ifade etmişlerdir; “A3: Baba bir evin

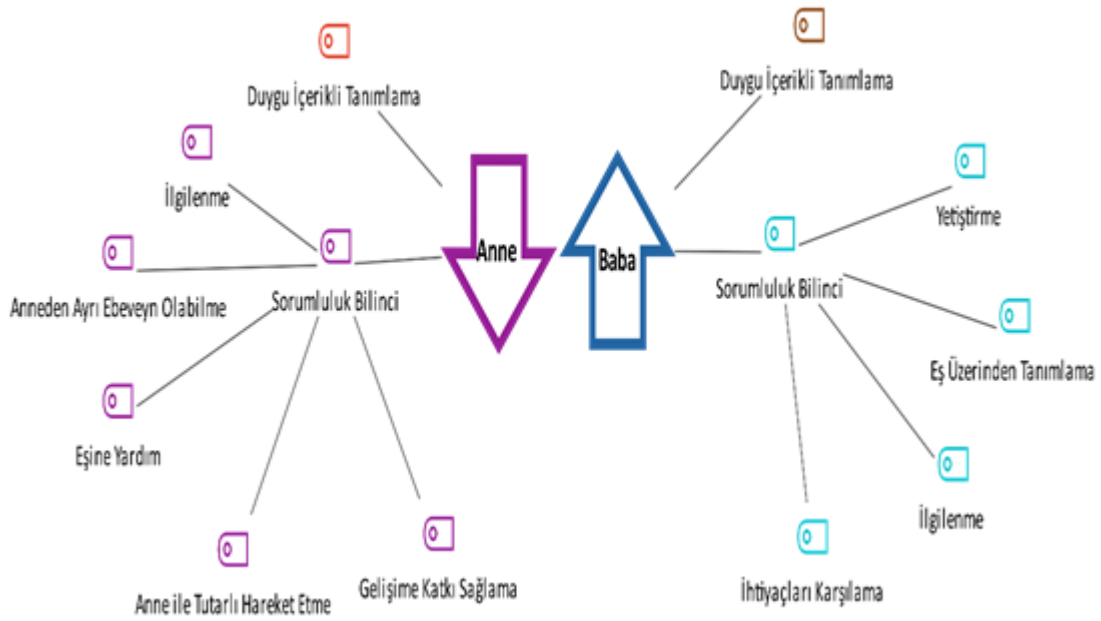
temel taşıdır. Koruyandır kollayanıdır. Baba eve, evdekilere sahip çıkandır.”, “A7: Çok güzel bir cevabım var benim buna. Matematik dersinde kümeler konusunda görmüştüm, “kapsayan” diye bir şey var ya. Baba bence o kapsayan.”, “A8: Babalık, klişe olacak belki ama ilk aklıma gelen; baba koruyan kollayan, varlığı güven veren birisidir.”, “A10: Baba figür olarak daha koruyucu daha güven veren bir yapı benim gözümde.” Babalığı annelikle açıklayan ve aynı düzeyde olduğunu tanımlayan anneler; “A10: Babalık da aslında benim gözümde annelik gibi. Anne ne yapıyorsa baba da onu yaptığında aslında baba oluyor. Çocuğa yemek yedirdiğinde, çocuğun altını değiştirdiğinde ya da çocuk ağladığında çocuk neden ağlıyor, anlamak için anne kadar çaba gösterdiğinde bir baba olmuş oluyor benim gözümde.”, “A9: Babalık, çocuğun bütün sorumluluklarını anne ile paylaşmaktır. Çocuğun hayatındaki iki en önemli insandan biridir.” ifadeleriyle, baba tanımını eşitlikçi bakış açısıyla değerlendirdiklerini söylemişlerdir.

4.2.2. İyi Baba

Görüşmeye katılan anne ve babalara, iyi babanın özellikleri sorulmuş ve cevapları iyi baba başlığı altında değerlendirilmiştir. Anne ve babaların verdikleri cevaplar Şekil 4.2.’de gösterilmiştir.

Babaların verdikleri cevaplar sonucunda, sorumluluk bilinci kapsamında, eş üzerinden tanımlama, ilgilenme, yetiştirme ve ihtiyaçları karşılama temalarına ve duygu içerikli tanımla temasına ulaşılmıştır.

Annelerin verdikleri cevaplar sonucunda, sorumluluk bilinci kapsamında, anneden ayrı ebeveyn olma, anne ile tutarlı hareket etme, ilgilenme, eşine yardım ve gelişimine katkı sağlama temalarına ve duygu içerikli tanımlama temasına ulaşılmıştır.

Şekil 4.2. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin İyi Baba Tanımı

Babaların birçoğunun değerlendirmesi benzerlik göstermekle birlikte, “B2: İşte saydığım, tanımladığım şeyler iyi babanın özelliklerine de giriyor. Fedakâr, sevgi dolu bir baba iyi babadır.”, “B3: ... merhametli ve dürüst kişi olması babanın özelliklerindedir. Fedakâr olan baba iyi bir babadır.”, “B6: Çocuğa yeterli ilgi ve sevgiyi göstermektir.”, “B10: İyi bir baba ailesine karşı sevgi doludur, onları sevip düşünüyordur.” İfadeleri de değerlendirildiğinde iyi baba tanımlaması duygusal içerikli tanımla çerçevesinde değerlendirmişlerdir. Babaların ortak ifade ettiği diğer iyi baba tanımını, sorumluluk bilinci olan babayı ifade etmektedir. “B3: Sorumluluk sahibi...”, “B5: Bunun doğal sonucu olarak, iyi bir baba olmak sana "baba olan" bir birey olarak yüklenen sorumluluğunun bilincinde olmaktır.”, “B8: Ailesine karşı sorumluluklarını yerine getirmeli, onlara sevgisini hissettirmeli, sabırlı olmalı, aile bireylerine saygıda kusur etmemeli, kol kanat germeli, mümkün olduğu kadar onlarla vakit geçirmeli, sohbet etmeli.” İyi bir baba olmayı, iyi bir eş olmakla birlikte değerlendiren babalar; “B6: Öncelikle iyi bir eş olmak, anneye karşı saygı ve sevgiyi göstermek olabilir.”, “B8: Öncelikle eşini sevmeli ve bunu çocuklarına göstermeli.” diyerek, babalığı başka bir sorumluluk çerçevesinde ele almıştır. “B2: Çocuğuyla ilgilenen, oyunlar oynayan,”, “B3: Zamanını, gayretini esirgemeyen baba iyi babadır.”, “B6: Çocuğuyla iletişim kurmaktır.”, “B9: Ondan sonra

çocuklarıyla vakit geçiren babadır iyi baba.” Diyerek, iyi baba tanımlaması yapan babalar, babaların çoğunluğuyla aynı fikirde olmakla birlikte, çocuğuyla ilgilenen ve vakit geçiren babanın iyi baba olduğunu söylemişlerdir. “B1: İyi bir babanın özellikleri bence, çocuğunun geleceğe hazırlanması için elinden geleni yapan bir baba iyi babadır bence.”, “B6: Çocuğun yetiştirilmesinde tüm süreçlerde aktif rol almaktır.” ifadelerinden yola çıkarak, iyi baba olmayı çocuğu yetiştirme ve geleceğe hazırlama çerçevesinde değerlendiren babaların olduğu görülmüştür. “B2: ...ihtiyaçlarını tespit edebilen, ihtiyaçlarını giderebilen iyi bir babadır.”, “B4: İyi baba çocuğun isteklerine her konuda yetebilmektir. Tabii imkan dahilinde olacak bir şey bu da. İyi baba çocuğunu her şeyin önüne koyan babadır. Kendi canından da önce geliyor.”, “B10: Çocuklarının neye ihtiyacı varsa onu karşılamak için uğraşıyordur.” diyen babaların, çocuğun ihtiyaçlarını karşılama konusunda buna istekli ve yeterli olan babayı iyi baba olarak değerlendirmişlerdir.

Anneler iyi babayı; “A1: Babalık, çocuklarından ilgisini, sevgisini, şefkatini esirgememek, onların gelişiminde, her konuda desteğini gösteriyorsa güzel bir babalıktır bu. Çocuklarıyla ilgilenen, onlara sevgisini gösteren baba, bence iyi bir babadır.”, “A3: Seven sayan baba iyi babadır. Agresif olmayan baba iyi babadır.”, “A8: ...sevgisini ve her koşulda ailesinin yanında olduğunu hissettiren bir baba iyidir.” ifadeleriyle, duygu içerikli bir tanımla çerçevesinde ele almıştır. “A2: ...çocuğunun sorumluluklarını alabilen, üstlenebilen yani bu sorumluluklar sadece anneye ait bir şey değil.”, “A5: Sorumluluk sahibi, çocuğun ihtiyaçlarına dikkat eden, çocuğu aç mı tok mu, hasta mı iyi mi bilen baba sorumluluk sahibidir.”, “A8: İyi bir baba, sorumluluklarını bilen...” diyerek, sorumluluklarının farkında olan babanın iyi baba olduğunu söylemişlerdir. “A6: Annenin gölgesinde kalmadan babalıkla ilgili kendi ebeveynlik kriterlerini oluşturabilmiş...” diyen anne, iyi babayı anneden ayrı ebeveyn olan baba olarak nitelemiştir. “A8: Ben çocuk konusunda prensipli olmak gerekir diye düşünüyorum. ...Annenin hayır dediğine hayır diyen baba en yardımcı baba olabilir.” diyen anne, çocukla ilgili konularda anne ile tutarlı hareket eden baba için iyi baba tanımı yapmıştır. İyi babayı çocuğuyla ilgilenen onunla vakit geçiren baba olarak tanımlayan anneler şu ifadeleri kullanmıştır; “A2: İyi bir babanın özellikleri, çocuğuyla vakit geçiren,”, “A5: ...çocuklarım için oyun arkadaşı...”, “A9: İyi bir baba, çocuğuyla birlikte vakit geçirmek için vakit yaratan

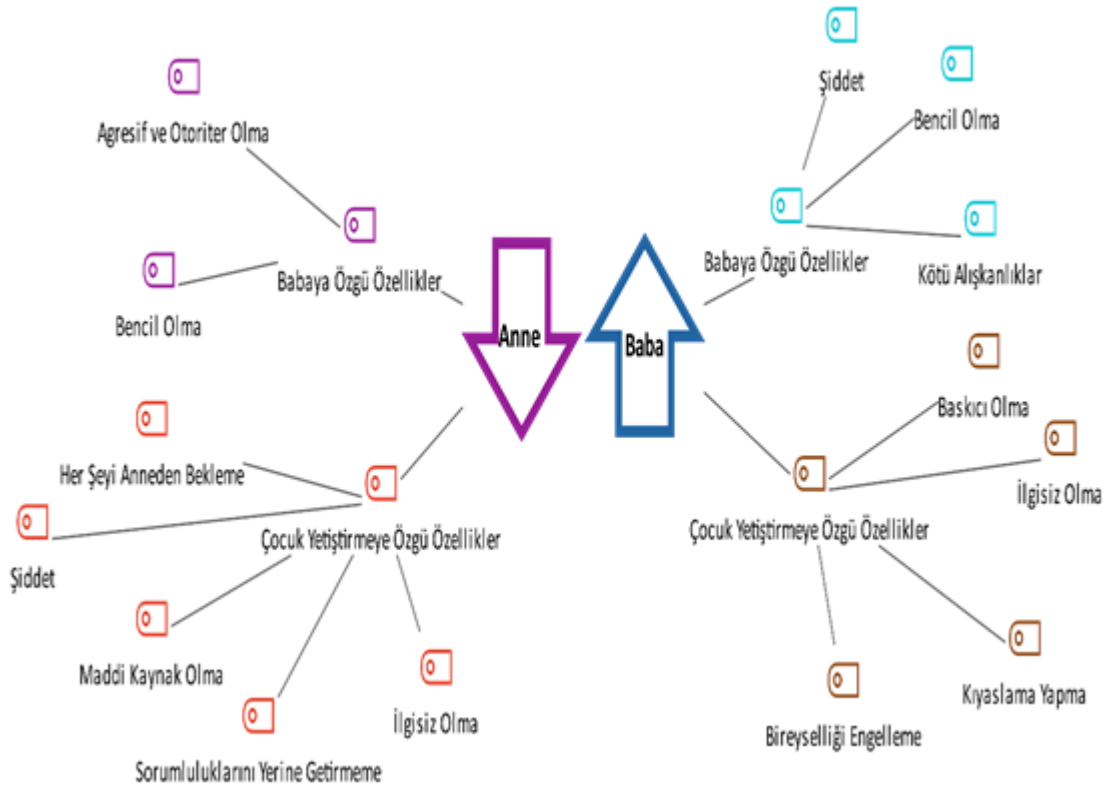
babalardır, boş vakitlerinde çocuklarıyla ilgilenen babalar değildir.” Çocukla ilgili konularda annenin yanında bulunan anneye yardımcı olan babayı şu ifadeyle; “A4: Çocuğa babanın varlığını hissettiren annenin yanında yer alan baba iyi bir babadır bence.” iyi baba olarak tanımlamıştır. Çocuğun gelişimine destek veren baba iyi baba olarak tanımlanmıştır. “A9: Bütün iyi babalar çocuklarının bütün anlarında yanlarında olan, anne ile birlikte bütün gelişim alanlarına destek olan babalardır. Böyle düşünüyorum.”

4.2.3. Kötü Baba

Görüşmeye katılan anne ve babalara, kötü babanın özellikleri sorulmuş ve cevapları kötü baba başlığı altında değerlendirilmiştir. Anne ve babaların verdikleri cevaplar şekil 4.3. üzerinde gösterilmiştir.

Babaların verdikleri cevaplar, çocuk yetiştirmeye özgü özellikler kapsamında; baskıcı olma, ilgisiz olma, kıyaslama yapma ve bireyselliği engelleme temalarını, babaya özgü özellikler kapsamında; şiddet, kötü alışkanlıklar ve bencil olma temalarını ortaya çıkarmıştır.

Annelerin verdikleri cevaplar, çocuk yetiştirmeye özgü özellikler kapsamında; her şeyi anneden bekleme, maddi kaynak olma, sorumluluklarını yerine getirmeme, ilgisiz olma ve şiddet temalarını, babaya özgü özellikler kapsamında; bencil olma ve agresif ve otoriter olma temalarını ortaya çıkarmıştır.

Şekil 4.3. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Kötü Baba Tanımı

Babalardan biri, “B5: Baskıcı olmak, farklı davranışlarına ve görüşlerine engel olmak, kendinin kopyası olarak yetiştirmeye çalışmak, özgün bir birey olmasına müsaade etmemekte kötü bir babanın özellikleri arasında sayılabilir.” “B5: Evladını diğerlerinden üstün veya aşağı görmek ve yetiştirmek kötü bir babanın en belirgin özelliği olarak düşünmekteyim.”, “B5: Yanlışlarıyla yüzleşmesine engel olmak, hatalarını göz ardı etmek, sorumluluktan uzak tutmakta kötü babanın özelliğidir.” diyerek çocuğun üzerinde hem baskı kuran babanın kötü baba olduğunu, hem de çocuğunu diğer çocuklarla kıyaslayan ve bu çocuğu bu kıyaslamayla büyüten babanın kötü baba olduğunu, bunun yanı sıra çocuğun birey olduğunu kabul etmeyip onun bireyselliğinin önünde engel olan babanın kötü baba olduğunu söyleyerek üç ayrı tanımlamayla kötü baba için değerlendirme yapmıştır. Bu babanın dışında kalan babaların kötü baba için genel olarak ifadelerine bakıldığında, “B1: Çocuğun geleceğe hazırlanmasında hiçbir katkısı olmayan, herhangi bir anlamda çocukla, beslenmesinden tutun giyiminden tutun, okul

hayatıyla ilgilenmeyen, ilgisiz bir baba bence en kötü babadır.”, “B2: Kötü baba da, bu söylediklerimin tersini yapan babadır. Çocuğun ihtiyaçlarını göz ardı eden, çocuk istese bile yapmayan, ilgilenmeyen, oyunlar oynamayan vs. Bu da kötü babadır.”, “B3: Sorumsuz ve ailesinden bihaber olan bir baba kötü babadır.”, “Çocuklarıyla ilgilenmeyen, onlarla iletişim kuramayan baba kötü babadır. Çocukları yarın nasıl bir insan olacak düşünmeyen baba kötü babadır.” ifadeleriyle genel anlamda çocuğunun hem bugününe hem de geleceğine ilgisiz kayıtsız kalan babanın kötü baba olarak nitelendirildiği görülmüştür. Babanın kişilik özelliklerine göre kötü baba tanımlaması yapan babalar; “B3: Bencil olan adam kötü babadır bence.” diyen baba, bencil olan bir insanın kötü baba olacağını ifade etmiştir. “B8: ...şiddet uygulayan...”, diyen baba, çocuğuna şiddet uygulayan babanın kötü baba olduğunu söylerken, “B6: Çocuğu olumsuz yönlendirecek kötü alışkanlıklara sahip olan baba da iyi baba değildir.” diyen baba, kötü alışkanlıklara sahip olan babayı kötü baba olarak tanımlamıştır.

Annelerden; “A2: Kötü bir babanın özelliği bence her şeyi anneden bekleyen, yani bütün sorumluluğun annede olmasını bekleyen baba, bence kötü bir baba olabilir.”, “A6: Çocuk büyütme sorumluluğunu tamamen annenin üzerine yükleyip bir miktar zahmet gerektiren her türlü işten kaçmak, eşine ve çocuğuna karşı sabırsız, anlayışsız ve inceliksiz davranmak kötü babalıktır.” değerlendirmelerini yapan iki anne, kötü babayı, çocukla ilgili çocuğun bakımı gibi konularda her şeyi anneden bekleyen babayı kötü baba olarak tanımlamaktadır. Annelerden biri “A9: Kötü bir baba sadece ekonomik anlamda çocuğunun ihtiyaçlarını karşılayan ve bunun babalık kavramı için yeterli olduğunu düşünen babalardır. Yetersizdir bu baba.” ifadesiyle, sadece maddi kaynak olmayı sorumluluk olarak gören babayı kötü baba olarak tanımlamıştır. “A6: Çocuğun güven duygusu başta olmak üzere ruhsal gelişimini zedeleyecek tutumlardır.”, “A8: Eşine ve çocuklarına karşı sorumluluklarını yerine getirmeyen bana bence kötüdür.” ve “A10: ... çocukla ilgili sorumlulukları ağır bulan bir baba kötü bir babadır.” diyen anneler, çocukla ilgili sorumluluklarını yerine getirmeyen babanın kötü baba olduğunu ifade etmişlerdir. Bazı anneler ilgisiz baba olarak nitelendirdikleri, çocukla ilgilenmeyen vakit geçirmeyen babaların kötü baba olduğunu söylemişlerdir. “A1: Kötü bir baba çocuklarıyla ilgilenmeyen, onların varlıklarından haberdar olmayan, onlara

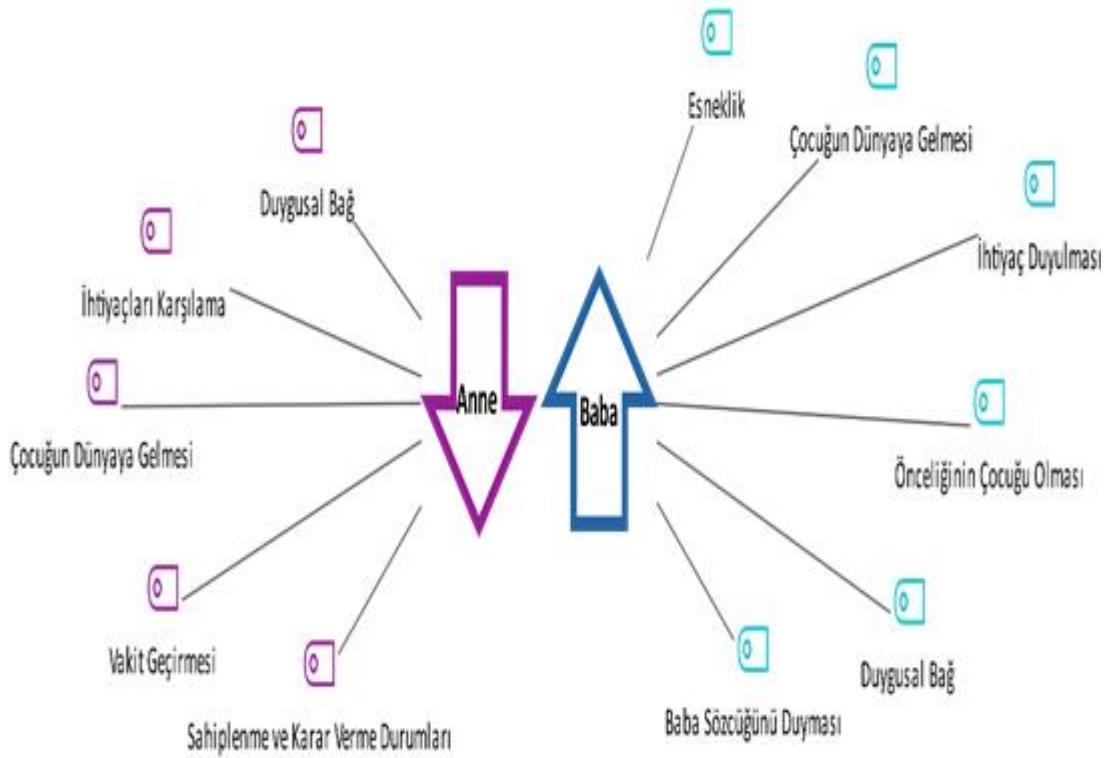
sevgisini göstermeyen, ilgisiz bir baba kötü bir babadır bence.”, “A2: *İlgisiz baba olması.*”, “A3: *Özensiz, ailesini önemsemeyen, boş vermiş baba kötü bir babadır. Evladını görmezden gelen baba kötü babadır.*”, “A10: *Çocuğundan uzak duran, çocuğu bazen bir yük olarak gören,*” Çocuğunu yetiştirirken şiddet uygulayan babanın kötü baba olduğu şöyle ifade edilmiştir. “A4: *Çocuğu bir şey öğrenirken büyürken, fiziksel, psikolojik ve sözel şiddet uygulayan baba kötü babadır.*” Babanın kişilik özelliklerine göre yapılan tanımlamalarda; “A4: *Ben çocuğuna sert tepki gösteren insanlardan nefret ediyorum. Anne kızsda da geçiyor bence ama baba sert davranınca bence çocuk çok etkileniyor.*”, “A5: *Bence en gıcık kötü baba böyle sürekli gergin, agresif, olan evde herkesi tedirgin eden baba kötü babadır.*”, “A8: *Aşırı otoriter.*” diyen anneler, agresif ve otoriter olan babaların kötü baba olduğunu söylemiştir. “A7: *Bana göre kötü baba bencil olan babadır. Babalık annelik fedakârlık isteyen bir şey. Annenin bencil olma gibi bir durumu olmuyor bence. Bencil olan babanın kötü olduğunu düşünüyorum.*” ifadeleriyle anne, bencil olarak tanımladığı babanın kötü baba olduğunu söylemiştir.

4.2.4. Babalığı Hissettiren Durumlar

Görüşmeye katılan babalara, babalığı hissettikleri durumların neler olduğu ve görüşmeye katılan annelere, eşlerinin babalığını hissettikleri durumların neler olduğu sorulmuştur ve cevapları babalığı hissettiren durumlar başlığında değerlendirilmiştir. Anne ve babaların verdikleri cevaplar Şekil 4.4’te gösterilmiştir.

Babaların verdikleri cevaplar sonucunda, önceliğinin çocuğunun olması, çocuğun dünyaya gelmesi, ihtiyaç duyması, esneklik, baba sözcüğünü duyması ve duygusal bağ temalarına ulaşılmıştır.

Annelerin verdikleri cevaplar sonucunda, ihtiyaçlarını karşılama, sahiplenme ve karar verme durumları, çocuğun dünyaya gelmesi, vakit geçirme ve duygusal bağ temalarına ulaşılmıştır.

Şekil 4.4. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babalığı Hissettiren Durumlar Hakkındaki Görüşleri

“B1: Çocuğun için yaşıyorsun, korktuğun şeylerden kendin için korkmuyorsun, çocuğun için korkuyorsun. Ben hastalanırsam bana ne olacak diye düşünmüyorsun, ben hastalanırsam çocuğum ne olacak diye düşünüyorsun. O yüzden bu sadece babalığa has bir tanımda değildir, anneler babalar ikisi de aynı şeyi düşünür diye düşünüyorum.”, “B6: ... hayattaki önceliğimin çocuğum olması, işte veya gündelik hayatta sürekli planladığımız şeylerin çocuğumuzla ilgili olması.” diyen babalar, babalığı önceliğinin çocuğunun olmasıyla hissettiklerini söylemişlerdir. Babaların çoğunluğu babalığı çocuğun doğumuyla birlikte hissettiklerini şöyle ifade etmişlerdir; “B3: Çocuğum olduğu andan beri baba olduğumu hissediyorum. Senin parçan dünyaya geliyor. Değişik bir his.”, “B4: Çocuğumu gördüğüm an baba olduğumu hissettim. Garip bir duygu bence.”, “B5: ... hemşirenin "Nur topu gibi evladınız oldu" sözüyle başlayan sorumluluklar silsilesi. İşte o anda başlarsın baba olduğunu hissetmeye, sarılı halde kucığına tutuşturduklarında.”, “B7: Çocuklarımı kucığıma almam, çocuklarımın bana baba

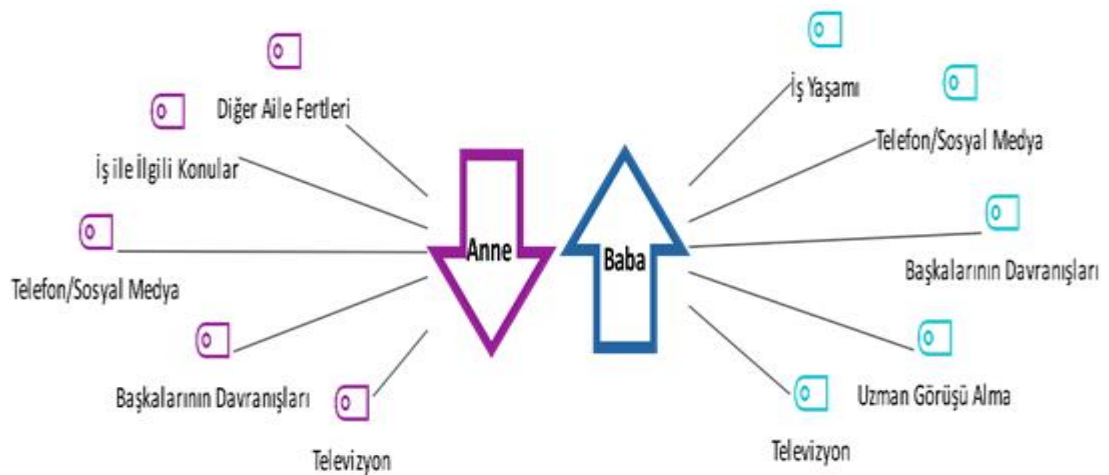
demesi. Hepsi bana baba olduğumu hissettirdi. İlk kucağıma alınca herhalde doğduğunda.”, “B9: Çocuğum doğduğunda ilk kucağıma aldım ve kokusunu içime çektim.”, “B10: Doğumdan bir süre sonra çocuğumu kucağıma aldığımda baba olduğumu hissettim.” Çocuğunun kendisine ihtiyaç duyduğu durumda baba olduğunu, “B8: Birçok konuda bu böyle. Yere düştüğünde kaldırmam için elini uzattığında da, yemek yerken üstüne bir şey döktüğünde de, korktuğunda yanında olduğumda da. Böyle konularda.” ifadesiyle, aktarmıştır. “B2: mesela sabah beni uyandırması ve bundan rahatsız olmamam. Bu gibi durumlar baba olduğumu hissettiriyor tabi.” diyerek, çocuğu konusunda var olan konular kapsamında daha esnek olmasıyla babalığını hissettiğini söylemiştir. “B10: Eve her geldiğimde, iş seyahatine çıktığımda telefona onun çıkması bana baba demesi baba olduğumu hissettiriyor bence.” diyen baba, baba sözcüğünü duyduğunda babalığı hissettiğini aktarmıştır. Babalığı hissetmeyi duygusal bağ üzerinden açıklayan baba bunu şu şekilde söylemiştir. “B1: Her dakika baba olduğunu hissedebilirsin, çocuğunla baş başa olduğun her dakika baba olduğunu hissedebilirsin. Çocuğunun eline diken battığında senin kalbinin acıması senin baba olduğunu hissettirir diye düşünüyorum.”

Anneler, eşlerinin babalığını hissettiği durumlardan biri, çocuğun ihtiyaçlarını karşılaması ve buna hevesli olduğunu gördükleri zamanlar olarak ifade etmişlerdir. “A3: Bebeğimiz olduğun da ilk zamanlar hastaneye gittiğimizde ben annemle gidebileceğimi söylemiştim. Kendisi bizi götürmek için çok hevesliydi. Her anında çocuğumuzun yanında olmak destek olmak istiyordu. Bu örnek bence.”, “A7: Sadece üstesinden gelemediğim durumlarda değil, benim kadar hevesli ve gayretli olduğunu gördüğüm zaman. Çocukların ilk zamanları işte. Maddi manevi her türlü destek olmaya çalıştığında. Çocuklara benim gibi baktığı zamanlarda diyebilirim.” “A9: Eşimin baba olduğunu hissettiğim durumlar, çocuğumun bütün ihtiyaçlarının karşılanmasında gereken sorumlulukları üstlendiğinde” “A10: Çocuğu sevmek dışında bakımına katıldığı zamanlarda baba olduğumu hissediyorum.” Eşlerinin çocuğu sahiplendiği zamanlarda ve çocukla ilgili kararlarda karar verici olarak yer aldığı zamanlar için; “A3: Çocuğumu ve bizi sahiplendiğini gördüğümde onun baba olarak yanımızda olduğunu hissettiğim zaman diyebilirim.” ve “A9: ... çocuğumla ilgili kararlar verirken eşimin baba olduğumu hissediyorum.” diyerek, eşlerinin

babalığını hissettiklerini söylemişlerdir. “A5: Öyle aklıma gelen bir şey yok da, doğumdan sonra arkadaşlarını aramıştı. Oğlum oldu diye. Ben o zaman baba olduğunu hissettim de. Baba olduğu için mi oğlu olduğu için mi yaptı bilmiyorum.” diyen anne, doğumla birlikte eşinin baba olduğunu hissettiğini ifade etmiştir. “A4: Kendisini dışarıdan gelen uyarılara kapatıp, yalnızca çocuğuyla içten ilgilendiğinde baba olduğunu hissettim. Televizyonda takip ettiği diziye bile bakmayınca mesela.”, “A6: ... baş başa vakit geçirdikleri anlar.”, “A8: Oyun oynarken izlediğim zamanlarda eşimin baba olduğunu hissediyorum diyebilirim.” diyen anneler, eşlerinin babalığını hissettikleri durumu, eşlerinin çocuklarıyla vakit geçirdikleri zamanlar olarak ifade etmişlerdir. Eşlerinin çocuğuyla duygusal bağ kurduğunu gördükleri anlarda eşinin babalığını hissettiğini söyleyen anneler, bunu şöyle aktarmışlardır; “A2: Çocukla ilgili duyarlı olması beni etkiledi kesinlikle.”, “A6: Kızımız için endişelendiğini hissettiğim, benim yetişemediğim, hatırlayamadığım şeyler için onun devreye girip inisiyatif aldığı,”

4.2.5. Babalığı Etkileyen Etmenler

Babalığı etkileyen etmenler başlığı altında babalara, çevresel unsurların baba olarak davranışlarını etkileyip etkilemediği sorulmuştur. Annelere, çevresel unsurların eşinin baba olarak davranışlarını etkileyip etkilemediği sorulmuştur. Anne ve babaların cevapları Şekil 4.5. üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 4.5. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babalığı Etkileyen Etmenler Hakkındaki Görüşleri

Araştırmaya katılan babaların verdikleri cevaplar, iş yaşamı, telefon/sosyal medya, başkalarının davranışları, uzman görüşü alma ve televizyon temalarını ortaya çıkarmıştır.

İş yaşamının babalık davranışını etkilediğini söyleyen iki baba (B5,B6) şu ifadeleri kullanmıştır. “B5: *Keza iş yaşantısında yaşanan olumsuzluklar da ona karşı sakın yaklaşımımızı olumsuz etkileyebiliyor.*”, “B6: *... yorucu iş temposundan sonra eve gelip kafa dinlemek isterken çocukla ilgilenmek, oyun oynamak, uyutmak vs gibi konular bazen zor gelse de o anların tekrar gelmeyeceğini, bir sefer yaşanacağını düşünerek kendimi olumlu motive ediyorum.*” Baba olarak davranışları etkileyen faktörlerden biri telefon/sosyal medya olarak ele alınmıştır. “B5: *Sosyal medyada çocuk gelişimiyle ilgili eksik, uygulamaya dayalı olmayan, bilimsellikten uzak görüşler etkileyebiliyor. Çocuğumuza karşı özgün davranamıyoruz. Daha yapmacık davranışlar sergileyebiliyoruz.*”, “B7: *Evet düşünüyorum telefonla daha az vakit geçirmem gerektiğini hissediyorum. İşim gereği biraz fazla zamanımı alıyor telefon. Çocuklarla daha çok oyun oynayabilirim ya da işte oyun değil sadece de ilgilenebilirim.*” diyerek, telefon/sosyal medyanın baba olarak davranışlarını olumsuz yönde etkilediğini ifade ederken, “B6: *Özellikle sosyal medyanın hayatımıza bu kadar girmesiyle birlikte babalar arasında da etkileşim arttı.*”, “B10: *İllaki etkiliyordur. En basiti oyuncu olmam da bile etkisi vardır. Çocukla oyun oynamayı nasıl oynanacağını belki ben belki eşim sosyal medyadan görmüştüzdür. Babamızdan böyle bir şey görmedik. Fikir alıyoruz yani.*” telefon/sosyal medya etkisini baba davranışları üzerindeki olumlu etkileri üzerinde durmuştur. Çevresel etkileri başka bir şekilde değerlendiren baba, “B8: *Abisiyle kız hiç anlaşamıyorlardı. Aslında çocuktan ne anlaşması bekleyeceksin de. Oyuncak için ne kavgalar çıkıyordu. Kreşteki öğretmeninden bunu çözmek için destek istedik. Akıl aldık.*” diyerek, baba davranışı üzerindeki uzman görüşünün etkisinden bahsetmiştir. “B1: *Televizyon bağımlısı denebilecek kadar televizyonla çok içli dışlıyız. O yüzden çocuklarımızı ihmal ettiğimiz en çok konu televizyon konusu olur. Yani buna hemen örnek vermek gerekirse, sevdiğimiz bir dizi olduğu zaman çocuğumuzun isteğini hemen kalkıp yapmayabiliyoruz. Atıyorum bir su istese bile, suyu hemen kalkıp verirken zorlanabiliyoruz. En çok bizi etkileyen budur.*” diyen baba, davranışlarına etkisi yönüyle, televizyonun etkisi üzerinde durmuştur. Babanın davranışlarını

etkileyen çevresel etkiler kapsamında, başkalarının davranışlarının kendi davranışları üzerinde etkisinin olduğunu kabul eden babalar, “B1: Yani en çok, arkadaş çevremizin, sohbetlerimizin, babalıkla ilgili konuşmalarımızın bizi çok etkilediğini düşünüyorum. Ya da bir mecliste, bir sohbet ortamında bir babanın çocuğuyla ilgilenmesi, çocuğuna davranışı, bizi en çok bunların etkilediğini düşünüyorum.”, “B2: Ha çocuğumla şu oyunları oynayabilirim vs. gibi şeyleri gördüğümüz oluyor mudur, belki oluyordur.”, “B6: Babaların da çocuk yetiştirme ve gelişimi konusunda sürece dahil olduğunu gördüğümüz örnekler baba olarak davranışlarımızı etkilemektedir.” ifadeleriyle bunu ortaya koymaktadır.

Görüşmeye katılan annelerin eşinin babalık davranışını etkileyen çevresel etkilerin ne olduğu sorusuna verdikleri cevaplar, diğer aile fertleri, iş ile ilgili konular, telefon/sosyal medya, başkalarının davranışları ve televizyon temalarını ortaya çıkarmıştır.

“A6: Çevresel unsurlardan sadece aile fertleri ile bir arada olduğumuzda eşimin olmak istediği gibi bir baba olmadığını düşünüyorum. Geleneksel çocuk gelişimi kabulleri ile büyümüş olduğundan dolayı, büyümüş olduğu ortamdan herhangi bir akrabası ile beraber olduğumuzda kendisi de geleneksel kalıplara uygun olmayan davranışlardan kaçınmaya başlıyor. Hatta bu davranışları ile ilgili onu o ortamda uyarmamdan da eminim ki çok çekiniyordur.” diyerek, eşinin baba davranışları yönüyle diğer aile fertlerinden etkilendiğini belirtmiştir. “A5: Evet. İşle ilgili sıkıntı yaşamaması halinde daha gergin ve agresif olabiliyor. Bunu da bize yansıtıyor.”, “A10: İş hayatı zaman zaman etkileyebiliyor. Özellikle iş seyahatlerine gittiği dönemlerde çocuklarımıza karşı hassas oluyor. Normalde daha sınır koyduğu şeyleri yapmalarına müsaade ediyor, üstlerine düşüyor.” ifadeleriyle anneler, babanın davranışı üzerinde iş hayatının etkisinin olduğunu söylemişlerdir. “A2: Mesela telefonda oyun oynarken çocuğu ihmal ettiği oluyor. Yani mesela işten eve geliyoruz. Kanepeye oturuyor ve telefonunu eline alıp oyun oynamaya başlıyor. O vakti çocuğuyla geçirebilir. Tabi bunu belki bende yapıyorumdur, benimde dalıp yaptığım zamanlar oluyor ama ben eşimde oldukça sık görüyorum.”, “A7: Olumsuz etkilediğini düşünüyorum. İş gereği telefonla falan çok ilgileniyor. Bu da olumsuz oluyor. Çocuğuyla geçireceği vaktim hırsız telefon, internet. Olumlu bir şey gelmiyor aklıma, çevresindeki bir şeyden fayda gördüğü.” ifadeleriyle, telefon/sosyal

medya gibi çevresel etmenlerin eşinin baba davranışını olumsuz yönde etkilediğini anlatmışlardır. “A4: Çevresel etkinin olduğunu düşünüyorum. Arkadaşları ilgisizse onlardan etkileniyor. Herkes bu kadar yapıyor gibi düşünüyor.” ifadesiyle, başkalarının davranışının olumsuz yönde bir etkisinden bahsederken, “A1: Şöyle bir şey, dışarıda gördüğümüz bir olay, yeri gelince diyoruz ki aa bu böyle yapmış, biz bunu yapmayalım. Yeri geliyor, mesela bir arkadaşından gördüğü bir kötü huyu aa bak bunu yapmayalım diye, öyle şeyleri değerlendiriyor olabilir.” ve “A8: Ama illa çevreden etkileniyordur. Bu da olumsuz değil de daha çok böyle çocukların iyiliği için yönlendirmeye çalışıyordur.” diyerek, çevresel etkilerden başkalarının davranışlarının babanın davranışı üzerindeki olum yöndeki etkisi üzerinde durmaktadır. Çevresel etkilerin sonuncusu olan televizyonun etkisinden “A1: Yani tek kullandığı şey teknolojiyle ilgili, televizyon. Televizyonla vakit geçiriyoruz. O sırada belki çocuklarına yetersiz kalıyor olabilir. O konuda biraz televizyon onu etkiliyor olabilir.” diyerek, televizyonun baba davranışı üzerindeki olumsuz yönünü değerlendirirken, “A3: Yani dizi veya filmlerden iyi bir etkilenme oluyor bence. Orada çocuğunu seven babaları görüyor. Çocuğuyla ilgilenip oyun oynayan baba görüyor. Ve benimde böyle yapmam gerekir diye düşünüyor bence. Yapamasa bile hepsini keşke yapsam diyordur en azından.” diyerek, televizyonun baba davranışı üzerinde olumlu bir etkisinin olduğunu ifade etmiştir.

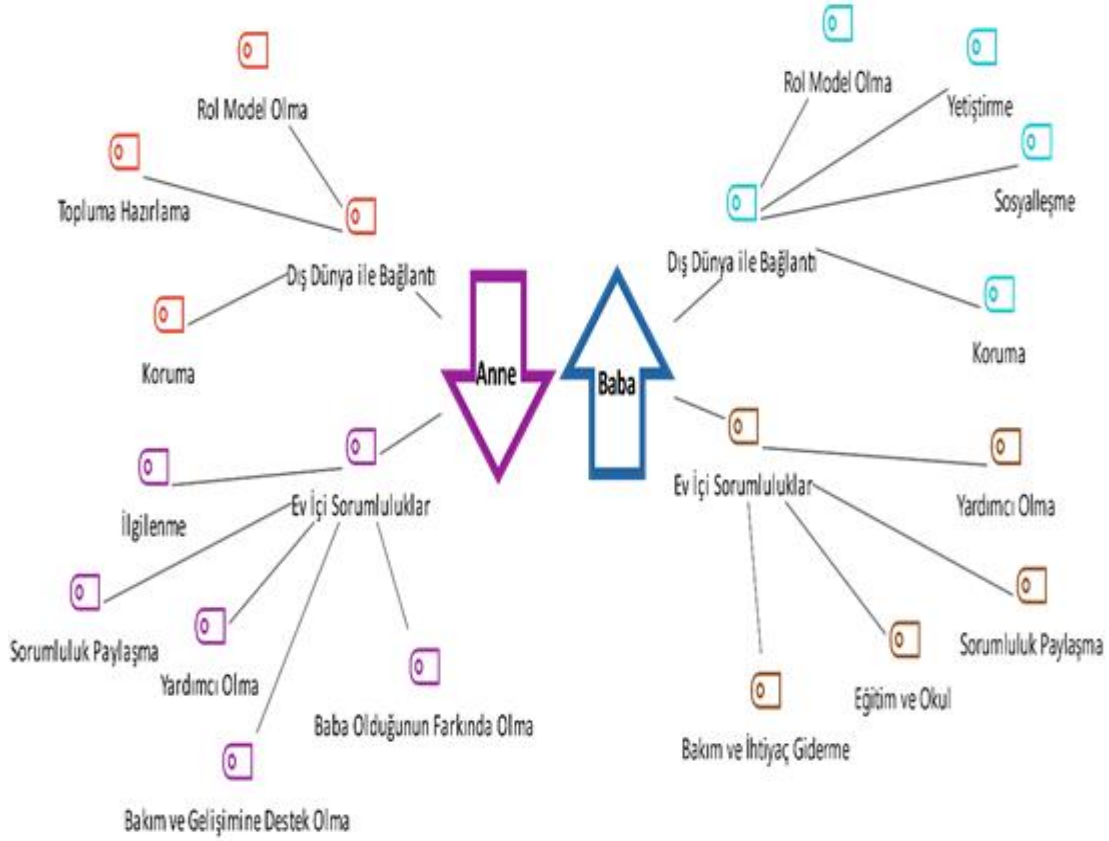
4.2.6. Babanın Sorumlulukları

Babanın sorumlulukları başlığı altında, görüşmeye katılan annelere ve babalara sorulan, babanın sorumluluklarının neler olduğu sorusuna verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Anne ve babaların verdikleri cevaplar Şekil 4.6. üzerinde gösterilmiştir.

Babaların verdikleri cevaplar sonucunda, dış dünya ile bağlantı kapsamında, rol model olma, yetiştirme, sosyalleşme ve koruma temalarına, ev için sorumluluklar kapsamında, yardımcı olma, sorumluluk paylaşma, eğitim ve okul, bakım ve ihtiyaç giderme temalarına ulaşılmıştır.

Annelerin verdikleri cevaplar sonucunda, dış dünya ile bağlantı kapsamında, rol model olma, topluma hazırlama ve koruma temalarına, ev içi sorumluluklar

kapsamında, ilgilenme, sorumluluk paylaşma, yardımcı olma, bakım ve gelişimine destek olma ve baba olduğunun farkında olma temalarına ulaşılmıştır.

Şekil 4.6. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babanın Sorumlulukları Hakkındaki Görüşleri

Babanın sorumluluğunun ailesini dış dünyaya karşı korumak olduğunu söyleyen baba, bunu şöyle ifade etmiştir. “B3: Ailesini her anlamda refaha ulaştırmaya, çevresindeki türlü kötü olumsuz durumlara karşı ailesini korumak ve kollamaktır. Dışarıdan gelecek tehlikelere karşı ailesini korumaktır babanın görevi. Sahiplenmek destek olmaktır.” Babanın sorumluluklarını, “B7: Ailesinden iyi bireyler, çocuklar çıkmasını sağlamak, iyi insan yetiştirmek.”, “B8: Çocuklarının güzel ahlaklı olmaları için çaba göstermeli, topluma iyi ve faydalı bireyler olarak yetişmeleri için her türlü özveriye göstermeli.” şeklinde ifade eden babalar, bu sorumluluğu çocuklarını birey olarak yetiştirme olarak anlatmışlardır. “B1: sosyalliğiyle ilgili, arkadaş çevresiyle ilgili işlerde benim sorumluluğumun daha

fazla olduğunu düşünüyorum.”, “B5: ...topluma adapte olabilmesini sağlamak.” ifadeleriyle babalar, çocuk üzerindeki sorumluluklarını, çocuğun toplumda sosyalleşmesi şeklinde ifade etmişlerdir. “B5: ...evladının gözünde bir kahraman olduğunu bilerek ona iyi örnek olabilmek,” “B6: Başka şu da olabilir, çocuğa aşulamaya çalıştığı erdemler hakkında rol model olmak da babayı ilgilendirir.”, “B8: Çocuklarına karşı iyi bir rol model olmalı.” diyen babalar, çocukları karşısındaki sorumluluklarının, onlara iyi bir örnek, bir rol model olma olduğunu söylemişlerdir. “B1: Anneyle paylaşılan sorumluluklar var en başta. Çocuğun altının değiştirilmesinden tutun, beslenmesine kadar.”, “B5: Temel ihtiyaçlar derken yemesi içmesi uyuması bilmem neyi diyorsunuz galiba. Tabi bunlarda da babanın görevi var. Anne gibi. Anneyle aynı şeyler. Sütten kesildikten sonra zaten her şeyi anne baba birlikte yapıyor ki.” ifadeleriyle, bu babalar, babanın çocuk üzerindeki sorumluluklarından bir diğerinin, çocuğun var olan sorumluluklarının anne ile paylaşmak olduğunu belirtmişlerdir. “B8: Eşine her konuda yardımcı olmalı.” Diyen baba, kendi sorumluluğunu eşinin sorumluluklarına yardımcı olmak olarak ifade etmiştir. Babaların bir kısmı çocuğun eğitim hayatı özelindeki sorumlulukların babaya ait olduğunu şu şekilde ifade etmişlerdir; “B1: Ondan sonra okul hayatında, çocuk biraz daha hayatın içine karışıkça, babayla olan yaşamın biraz daha arttığını düşünüyorum. O zamanda çocukla ilgilendiğimiz zaman, işte okul hayatı beni şu anda en çok düşündüren şey.”, “B3: Tabi çocukla ilgili başka şeylerde babanın sorumluluğudur. Okulla ilgili işleri,” “B6: Çocuğun eğitimi babanın sorumluluğudur.”, “B9: Çocuğun eğitimi. Hayata geliyor ama bitmiyor ki. Eğitiminin iyi olması şart. Bu da babanın görevleri arasında.” Görüşmeye katılan babaların tamamı, başta çocuğa ilgi gösterme, çocukla vakit geçirme olmak üzere çocuğun bakımı ve ihtiyaçlarının giderilmesi gibi konuların babanın sorumlulukları arasında olduğunu ifade etmişlerdir. Bu görüşlere şu ifadeler örnek olarak verilebilir; “B1: Çocukla vakit geçirmek, oyun oynamak, çocuğun gelişimiyle ilgili; konuşmasına yardım etmek, yürümesine yardım etmek, işte banyo yaptırmak, oralardan başlıyor.”, “B2: Bir babanın yapması gereken, çocuğun ihtiyaçlarını öncelikle iyi tanımlayabilmesidir. Ve bunları giderebiliyor olması, babanın sorumluluklarındandır bence.”, “B6: Çocuğuyla oyun oynamak ve çocukla zaman geçirmek.”

Annelerden birine göre babanın sorumluluğu çocuğu topluma hazırlamadır. “A8: Tecrübelerini paylaşarak sosyal hayata hazırlamalı,” Diğer bir anne babanın sorumluluğunu “A3: Ailesini korumak” diyerek koruma kapsamında ifade etmiştir. İki anne, babanın sorumluluğunun çocuğa rol model olmak olduğunu şu şekilde ifade etmiştir. “A3: ... çocuğa model olmak,” “A7: Nasihat etmek yerine kendisi örnek olması.” Annelerin çoğunluğu ev içi sorumluluklar kapsamında değerlendirilen, çocuğun bakımı ve çocuğun gelişimine destek olma yönünden babanın sorumluluklarının olduğunu ifade etmiştir. “A1: Bir babanın sorumlulukları, çocuklarının doğduğu andan itibaren çocuklarının gelişimine, onların büyümesine, eğitimine, her konuda destek olan baba, yerine getiren baba, sorumluluklarının bilincinde olan babadır.”, “A2: Atıyorum, çocuğu dediğim gibi yedirebilmeli, gerekirse küçük olduğu zamanlarda altını değiştirebilmeli, anne yokken. Anne varken de hatta yapabilmeli. Şimdi tamam, bazı şeylerde çocuklar belki anneye bağımlı. Baba emziremez ama mama yiyen bir çocuksa gece kalkıp mamasını hazırlayıp verebilir. Bence her zaman annesinin kalkmasına gerek yok.”, “A10: Çocukla ilgili tüm konularda aktif katılımcı olması bir babanın sorumluluğudur. Sadece bir şeyleri satın alması bir babanın sorumluluğu değil bence.” Çocukla ilgilenmenin babanın sorumlulukları arasında bulunduğunu anneler, “A4: Tabi oyun oynayıp vakit geçirmesi...”, “A8: Çocuklarına zaman ayırmalıdır. Bunlar geliyor aklıma.” ifadeleriyle bununu söylemişlerdir. Bazı anneler, babanın sorumluluklarının anneninkiyle aynı olduğunu, “A2: Yani, şey bile, atıyorum, çocuğa ne gibi bir oyuncakla oynaması gerektiğini araştıran anne olmamalı sadece, ne kitap okuması gerektiğini araştıran anne olmaması gerekiyor sadece. Babası da onun hakkında, hem ilgilenecek hem araştıracak hem yapacak. Yani her şeyi babanın da üstlenmesi gerekiyor diye düşünüyorum.”, “A6: Bir ebeveyn olarak annenin sorumlulukları neyse babanın sorumlulukları da onlardır. Anne ve babanın sorumlulukları değil, bunları yerine getirirken hissettikleri, tutumları ve yaklaşımları farklıdır.” diyerek, babanın anne ile birlikte sorumluluk alması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bazı anneler, “A3: ... anneye yardımcı olmak.”, “A4: Çocuğun yanında annesi olmadığı durumlarda çocuğun öz bakımını karşılamalı. Anne ister istemez ilgileniyor. Bu içten gelen bir şey tamam da baba da bunu görev olarak üstüne almalı baba da.”, “A8: ... günlük ihtiyaçları konusunda anneye destek olmalıdır.” diyerek, anneye yardımcı

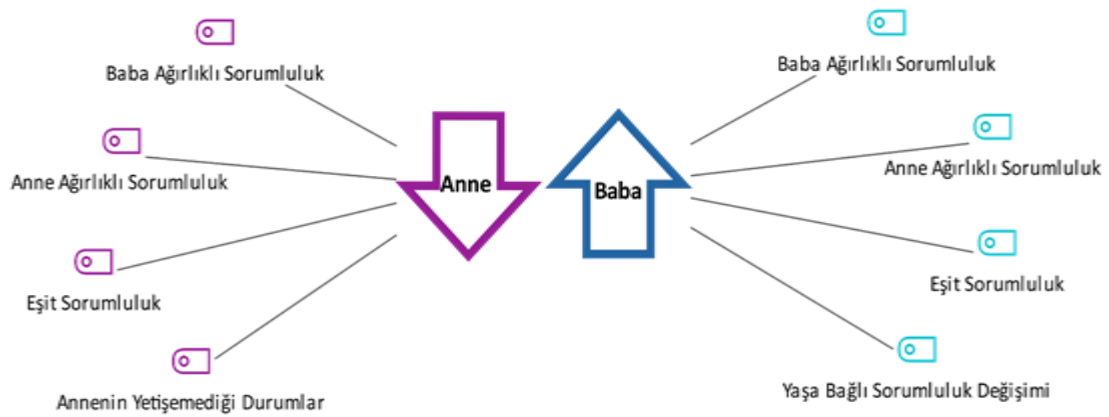
olmayı babanın sorumlulukları arasında değerlendirmiştir. “A10: Bir babanın sorumluluğu ilk olarak çocuğunun olduğunu kabullenmektir.”, “A5: Eksikliğini hissettirmemesi. Çocukların gelişiminde en önemli faktörlerden biri olduğunu unutmaması.” diyen anneler, babanın sorumluluğunun aslında, baba olduğunu kabul etmesi ve bu bilinçte olması gerektiğini söylemişlerdir.

4.2.7. Sorumlulukların Paylaşımı

Görüşmeye katılan annelere ve babaları, çocuklarla ilgili sorumlulukları eşleriyle nasıl paylaştıkları sorulmuş ve cevapları sorumlulukların paylaşımı başlığı altında değerlendirilmiştir. Anne ve babaların verdikleri cevaplar Şekil 4.7. üzerinde gösterilmiştir.

Babaların verdikleri cevaplar, baba ağırlıklı sorumluluk, eşit sorumluluk, yaşa bağlı sorumluluk değişimi ve anne ağırlıklı sorumluluk temalarını ortaya çıkarmıştır.

Annelerin verdikleri cevaplar, baba ağırlıklı sorumluluk, eşit sorumluluk, annenin yetişemediği durumlar ve anne ağırlıklı sorumluluk temalarını ortaya çıkarmıştır.

Şekil 4.7. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Sorumluluğun Paylaşımı Hakkındaki Görüşleri

“B2: Evet evet, özellikle erkek çocuğunda. Şimdi mesela bu çocuğun bir seviyede oyunları, ilgisi hepsi benimle ilgili. Annesiyle futbol mu oynayacak, araba bakmaya mı gidecek, maça mı gidecek. Büyük sorumluluk bende.” diyerek çocuğun çocukla ilgili sorumluluk durumunun baba yönünde olduğunu ifade etmiştir. “B1: Ben buna inandığım için okula başlayana kadar annenin sorumlulukları, ilgisi

alakası, çok çok çok daha fazlayken okul yaşamından itibaren yavaş yavaş babanın sorumluluklarının arttığını düşünüyorum. Kendi etrafımda gördüğüm çocuğu okula giden babalardan da bunu görüyorum. O yüzden bu kanaat bende oluştu.” diyen baba, çocukla ilgili sorumlulukların çocuğun yaşı doğrultusunda arttığını söylemiştir. “B3: *Evet eşimle sorumlulukları paylaşıyoruz. Aslında büyük kısmı onda. Bazen iki kişilik bakıyor çocuğa. Ben de elimden geldiğince destek olmaya çalışıyorum.*” diyen baba sorumluluğun daha çok eşinde olduğunu, anne ağırlıklı bir sorumluluğun olduğunu aktarmıştır. Babaların geri kalanı yani büyük çoğunluğu çocukla ilgili sorumlulukların anne ve baba arasında eşit paylaşıldığını belirtmişlerdir. “B5: *Sözsüz bir anlaşma var herhalde aramızda. Öyle illa sen şunu yap ben bunu yaparım gibi bir anlaşmamız yok bizim bildiğim kadarıyla. Birlikte yapıyoruz işte.*”, “B6: *Çocukla ilgili eşimle net bir şekilde ayrılmış sorumluluklarımız yok. Mümkün oldukça tüm süreçte yardımcı olmaya çalışıyorum. Çocuğun altının değiştirilmesi, beslenmesi, uyutulması, banyo yaptırılması gibi tüm işlerde eşime yardımcı olmaya çalışırım.*”, “B9: *Bana göre fark yok aramızda eşimle. Çünkü ne gerekiyorsa yapıyoruz. Ben de o da ayırt etmiyoruz.*”, “B8: *Çocuklarımızla ilgili sorumlulukları eşimle karşılıklı konuşarak paylaşıyoruz.*”

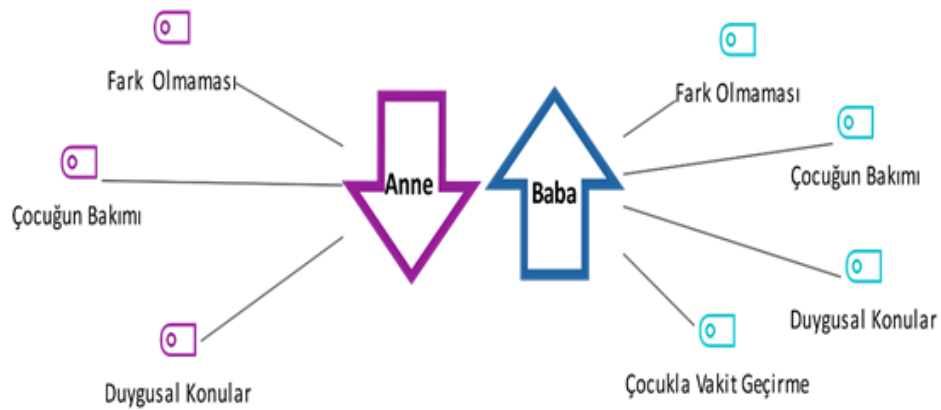
Görüşmeye katılan annelerden baba ağırlıklı bir sorumluluk olduğunu ifade eden anneler, bu durumu şöyle aktarmışlardır. “A4: *Ya işte marketten çocukla ilgili alınacak bir şey vardır ya da gidip kıyafet filan almamız gerekiyor. Bunlara daha çok babası koşuyor yetişiyor diyebilirim.*”, “A6: *Örneğin hastane randevusu için evimizin tek arabası olması, bu arabanın eşim tarafından kullanılıyor olması ve eşimin yoğun iş temposu dolayısıyla izin alabileceği zaman aralığının sınırlı olması, bu işin organizasyonunu doğal olarak ona havale etmiş olabilir.*” Annelerin çoğunluğu çocukla ilgili sorumlulukları daha çok annenin üstlendiğini söylemişlerdir. “A2: *Yani daha çok sorumluluk bende tabi. Genel olarak bütün babalarda olduğu gibi bence. Ben çok nadir görüyorum yani, cidden eşiyile aynı sorumluluğu paylaşan babayı.*”, “A3: *Bakımlarının neredeyse tamamı bende.*”, “A4: *Öz bakım görevini anne olarak birincil düzeyde ben sağlıyorum. Diğer maddi ihtiyaçlarını baba sağlıyor. Getir götür işleri diyebiliriz daha çok.*” ifadelerinden anlaşıldığı gibi çocuğun sorumlulukları konusunda anne ağırlıklı bir sorumluluk olduğundan bahsedilmiştir. Annelerin yarısı çocuğun sorumlulukları ile ilgili anne ve

babanın sorumluluğunun aynı oranda olduğunu söylemişlerdir. “A1: Hayır, bir fark olduğunu düşünmüyorum. Benim yapabildiğim her şeyi babasının da yapabileceğini düşünüyorum. Sadece şöyle bir fark olabilir, nasıl diyeyim, mesela anne çocuklarıyla daha şeydir, hani böyle içli dışlıdır, baba o kadar şey değil. O konuda bir fark olabilir.”, “A5: Öyle sen şunu yap ben bunu yapayım diye bir konuşma yok. Kim önce koşarsa o yapar. Kim işte o gün daha az yorulmuşsa o yapar.” “A9: Çocukla ilgili bütün sorumlulukları eşimle eşit bir şekilde paylaşmaya çalışıyoruz.” ifadeleriyle anneler eşit sorumluluk alma durumunun varlığını ortaya koymuşlardır. Bazı anneler sorumlulukları paylaşma konusunda öncelikli olarak sorumluluğu kendisinin aldığını ancak kendisinin yetişemediği durumlarda kendi yönlendirmesiyle sorumluluğu babanın aldığını söylemişlerdir. “A7: Bazen kendiliğinden yapıyor. Bazen de bazı şeyleri yerine getirmeyince yapmayınca tartışarak. Ben söylüyorum hatta diretiyorum.”, “A8: Şöyle oluyor diyebilirim, eşim çocuklarla oynuyor, ben o sırada yapmam gereken şeyleri yapıyorum. Çünkü çocuklardan fırsat kalmıyor bazen bazı yani günlük işlerime.”

4.2.8. Anne Ve Baba Arasındaki Farklar

Anne ve baba arasındaki farklar başlığı altında, görüşmeye katılan anne ve babalara, çocukla ilgili konularda anne ile babanın yapması gerekenler arasında fark olup olmadığı sorulmuştur. Anne ve babaların verdikleri cevaplar Şekil 4.8. üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 4.8. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Anne ve Baba Arasındaki Farklar Hakkındaki Görüşleri

Görüşmeye katılan babaların verdikleri cevaplar sonucunda, duygusal konular, çocukla vakit geçirme, fark yok ve çocukluğun bakımı temalarına ulaşılmıştır. Ortaya çıkan bu temalar kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

Görüşmeye katılan annelerin verdikleri cevaplar sonucunda, fark olmaması, çocuğun bakımı ve duygusal konular temalarına ulaşılmıştır. Ortaya çıkan bu temalar kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

Anne ve babanın çocuk ile ilgili konularda farklılığın olduğunu, “B5: Bazı konularda farklılık gösterir. Örneğin, çocuk arkadaşlarıyla kavga etmiş ise bu durumda anne daha korumacı ve duygusal olduğundan babanın müdahale etmesi daha doğru iken duygusal problemlerde annenin çocuğu dinlemesinin ve tavsiye vermesinin onu şefkatiyle sakinleştirmesinin daha uygun olacağını düşünmekteyim.”, diyerek, duygusal konular çerçevesinde değerlendirmiştir. “B1: Şöyle söyleyebilirim, eşim çalışan bir anne, bende çalışan bir babayım, ama evde bulunma oranı olarak anne benden çok çok daha fazla bulunuyor. Bu bulunduğu zamanlarda oyun oynamaya vakti kalıyor mu dersek, kaldıkça oynar. Ama daha çok bakımıyla ilgili işleri hallettikten sonra çok oyun oynamaya da vakti de kalmayabiliyor, enerjisi de kalmayabiliyor. Ama bende bulunduğum zamanlarda, yani her gün oynar mıyım? Hemen hemen oynarım her gün.” ve “B2: Mesela bizim çocuğumuz futbol oynamayı çok seviyor. Ama bunu annesiyle yapmıyor. Annesi çünkü beceremediği için yapmıyor. O yüzden bahçemizde sürekli oynuyoruz. Basketbol oynuyoruz ayrıca.” diyen iki baba, çocukla vakit geçirme konusunda anne ile babanın farklılığının olduğunu ifade etmiştir. Babalar, çocuğun bakımı konusunda anne ile baba arasında farklılığın olduğunu şöyle ifade etmişlerdir. “B1: Yani aslında olmaması gerektiğine inanıyoruz idealde. Ama uygulamada bunun mümkün olmadığını görüyoruz. Bende dahil olmak üzere uygulayamıyoruz. Dediğim gibi çoğu işi anne hallediyor.”, “B3: Ama yine de bazı konularda farklılık vardır. Direkt bakım isteyen konularda anne ilgileniyor. Beslenmesi falan. Daha doğrusunu yapıyor. Bir de zamanı olan daha çok ilgileniyor. Annenin daha çok zamanı oluyor bana göre.”, “B4: Ebeveyn açısından bir fark yok ama çocuk açısından var. Çocuklar birçok şeyi annesinden istiyor. Belki annesinden istemek kolay geliyor. Ama anne acıktım diyor. Baba acıktım demiyor. Ama bize göre değişmez yani, çocuğumuz isterse yaparız her şeyi.” Babaların büyük kısmı, çocukla ilgili konularda annenin yapması gerekenler ile babanın yapması

gerekenler arasında fark olmadığını söylemişlerdir. “B2: Çok bir fark olduğunu düşünmüyorum. Herkes her işi yapabiliyor normalde de, bir cinsiyet ayrımı yok. Niye bu ilgilenme ve sorumlulukta böyle bir ayrım yapalım.”, “B3: Çoğu konuda bir farklılığın olduğunu düşünmüyorum.”, “B6 Eskiden çocukla ilgili yapılacak işlerde anne ve babanın yapması gereken şeyler daha net bir şekilde ayrılmışken günümüzde bu ayrım git gide azalmakta. Bana göre ise herhangi bir fark yoktur. Annenin yaptığı her işi baba, babanın yaptığı her işi anne yapabilir.”, “B10: Anneyle babanın yaptığı şeylerle yapması gereken şeyler arasında neredeyse fark yok. Farklı diyebileceğim bir şey gelmiyor aklıma.” Babaların görüşleri söz konusu çocuk olunca anne ve baba arasında bir farkın olmadığını ortaya koymuştur.

Annelerin çocuk ile ilgili konularda yapılması gerekenler yönüyle anne ili baba arasında bir farkın olmadığı annelerin çoğunluğu tarafından ifade edilmiştir. “A2: Bence yok. Sadece dediğim gibi bazı şeyleri anne dışında belki yapamayacaktır ama bunun dışında her şeyi yapabileceğini düşünüyorum çünkü bunu daha öncede biz deneyimledik. Hani çocuğumuz küçükken, normalde ben varken hiç altını değiştirmiyordu ama ben yokken mecbur kaldığı vakit altını çok güzel bir şekilde değiştirebiliyor. Bundan dolayı bir fark görmüyorum ben.”, “A6: Herhangi bir örnek olayda “anne ve babanın yapması gereken” şeyler birbirinden ayrılmaz.”, “A9: Çocukla ilgili yapılması gerekenlerde anne ile baba arasında kesinlikle bir fark yoktur. Çocuk için önemli iki insan arasında nasıl bir fark olabilir ki? Çocuğa katacakları değerler aynı olmadığı için çocuğun hem anneye hem de babaya ihtiyacı vardır.”, “A10: Çocuk büyüdükten sonra bence anne ile babanın yapması gerekenler arasında fark yok”. Anneler bu ifadeleriyle anne ile baba arasında farklılığın olmayacağını söylemişlerdir. “A1: Sadece şöyle bir fark olabilir, nasıl diyeyim, mesela anne çocuklarıyla daha şeydir, hani böyle içli dışlıdır, baba o kadar şey değil.”, diyerek çocuğun duygusal ihtiyaçlarının karşılanması konusunda anne ile baba arasında bir farkın olduğunu belirtmiştir. “A3: Çocuğun günlük ihtiyaçlarını beslenme banyo vs annenin yapması gerektiğine inanıyorum. Babası yapmaya çalışsa da annenin yaptığı gibi olduğunu düşünmüyorum. Baba bunun dışında kalan konularla ilgilenmeli. Alışverişi, ilacı hastane işleri falan.”, “A4: Bence kesinlikle fark vardır ve zaten bu fark olmalıdır. Öz bakımını, beslenme vb. anne tarafından sağlanması gerektiğine inanıyorum. Ben belki biraz çok düşkünüm çocuğa. Babası

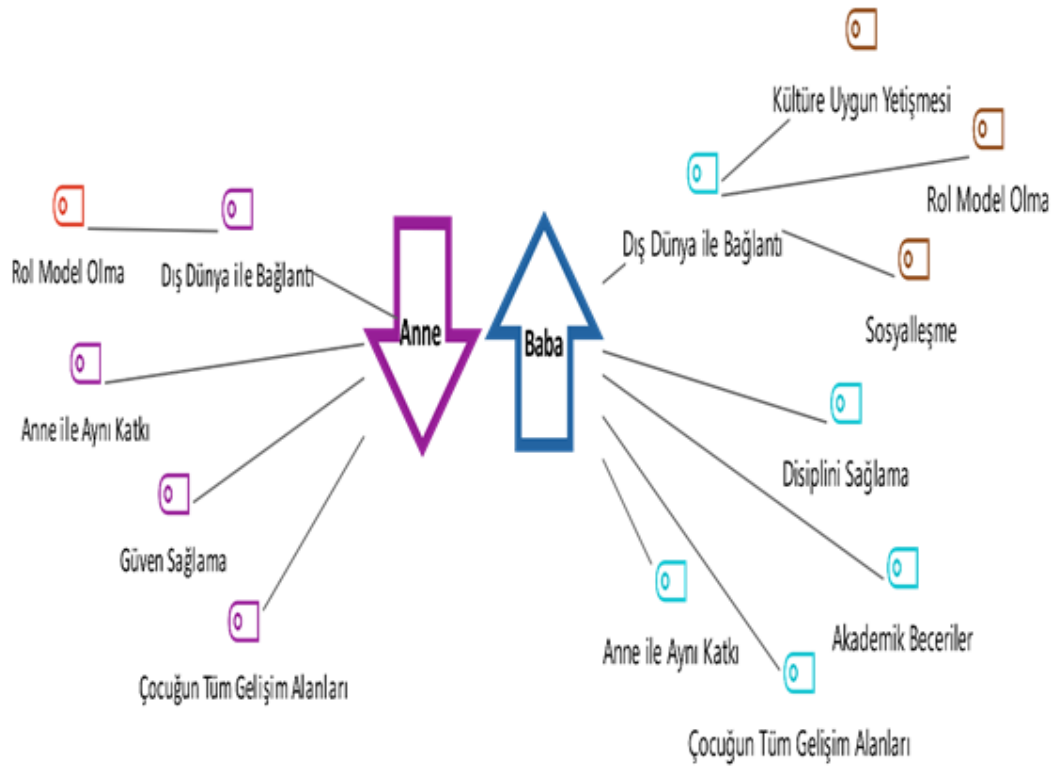
yapamayacak gibi geliyor bazen. Aslında yapmak da ister herhalde. Bilemiyorum.”, “A5: Vardır. Anne yaşamsal ihtiyaçlarında örneğin yeme, içme ve temizlik gibi konularda ön planda iken. Anne bu konuda belki annelik hissinden daha düşkün oluyor. Yani anne diyor ki hep acaba çocuk acıkmış mıdır.” diyen annelerin de olduğu görülmektedir. Bu ifadelerde olduğu gibi bu anneler, çocuk ile ilgili konularda anne ile baba arasında farkın çocuğun bakımı konusunda ortaya çıktığını söylemişlerdir.

4.2.9. Babanın Çocuğun Gelişimine Katkısı

Bir babanın çocuğun gelişimine katkısı nedir sorusu hem anneye hem de babaya sorulmuş olup cevaplar kategorilere ayrılarak Şekil 4.9. üzerinde gösterilmiştir.

Babaların verdiği cevaplar; disiplini sağlama, akademik beceriler, çocuğun tüm gelişim alanları, anne ile aynı katkı, dış dünya ile bağlantı temalarını ve dış dünya ile bağlantı kapsamında kültüre uygun yetişmesi, rol model olma ve sosyalleşme alt temalarını ortaya çıkarmıştır.

Annelerin verdikleri cevaplar sonucunda; anne ile aynı katkı, güven sağlama, çocuğun tüm gelişim alanları ve dış dünya ile bağlantı temalarına ve dış dünya ile bağlantı kapsamında rol model olma temasına ulaşılmıştır. Ortaya çıkan bu temalar kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

Şekil 4.9. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babanın Çocuğun Gelişimine Katkısı Hakkındaki Görüşleri

Babanın çocuğun gelişimine katkısında, dış dünya ile bağlantı kurmasında etken faktör olarak gören babalar, “B5: Baba çocuğun ahlaki, kültürel, örf ve adetlere uygun yetişmesinde katkısı olan en önemli varlıktır.” diyerek, çocuğun kültüre uygun yetişmesinde babanın etkisi olduğunu ifade etmiştir. “B5: Baba çocuk için ilk örnek ve belirli bir yaşa kadar çocuğun idolüdür”, “B7: Baba çocuk önünde rol modeldir. Babayı örnek alır çocuklar. Bu da gelişimini sağlar. Babanın varlığı yeter bence.” ifadeleriyle, babanın çocuk için rol model olduğunu belirtmişlerdir. “B9: Baba, anneye birlikte, çocuğun önündeki en etkili rol modeldir.”, “B3: Hayatın her safhasında babanın rolü büyüktür. Model oluyor baba çocuğa. Anne de oluyor da baba bence daha çok örnek oluyor.” diyerek, hem annenin hem babanın rol model olduğunu kısmen de babanın rol model olma konusunda daha önde olduğunu söylemişlerdir. “B1: Çocuğun gelişimine katkısı daha çok sosyallik.”, “B6: Özellikle kız çocuklar için ileride eş tercihi konusunda örnek olması adına baba-kız ilişkisinin çok önemli olduğunu bilmekteyim. Baba çocuğun sosyalleşmesi

için önemli bir karakter. Çocuğun annesini paylaştığı ilk kişi. Bu açıdan babanın iletişiminin kuvvetli olması çocuğunda sosyalleşmesini sağlayacaktır.” diyerek, çocuğun sosyalleşmesi konusunda babanın etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. “B7: *Yaramazlık yapınca bile anne bazen durduramıyor çocuğu benim bir sözümle duruyorlar. Bana otorite konusunda başı çeker.*” ifadesiyle çocuğun üzerinde disiplin sağlama konusunda babanın etkisinin olduğunu söylemiştir. “B1: *... daha çok akademik beceriler, akademik başarılarının gelişmesi, desteklenmesi açısından babanın rolünün olduğunu düşünüyorum.*” diyerek babanın çocuğun akademik yönünün gelişiminde bir etken olduğunu söylerken, “B8: *Anne kadar babanın da çocuğun gelişiminde katkısı olduğunu düşünüyorum.*” ve “*Annenin katkısı neyse babanın da katkısı o olur.*” diyerek, anne ile babanın çocuğun gelişiminde aynı paya sahip olduklarını söylemişlerdir. Babanın çocuğun gelişiminde tüm alanlarda etkili olduğunu, “B4: *Çocuğun her türlü gelişimine babanın da katkı sağladığını düşünüyorum.*”, “B8: *Yemesinden içmesine tutunda sorumluluk sahibi olmalarında, özgüvenlerinin gelişmesinde, sosyal hayata hazırlanmalarında, sosyal ve zihinsel gelişimlerine kadar her konuda etkisi olduğunu düşünüyorum.*” sözleriyle belirtip, babaların çoğunluğunun da (8 baba) ifade ettiği gibi çocuğun gelişiminin her sürecinde babanın etkisinin olduğunu söylemişlerdir.

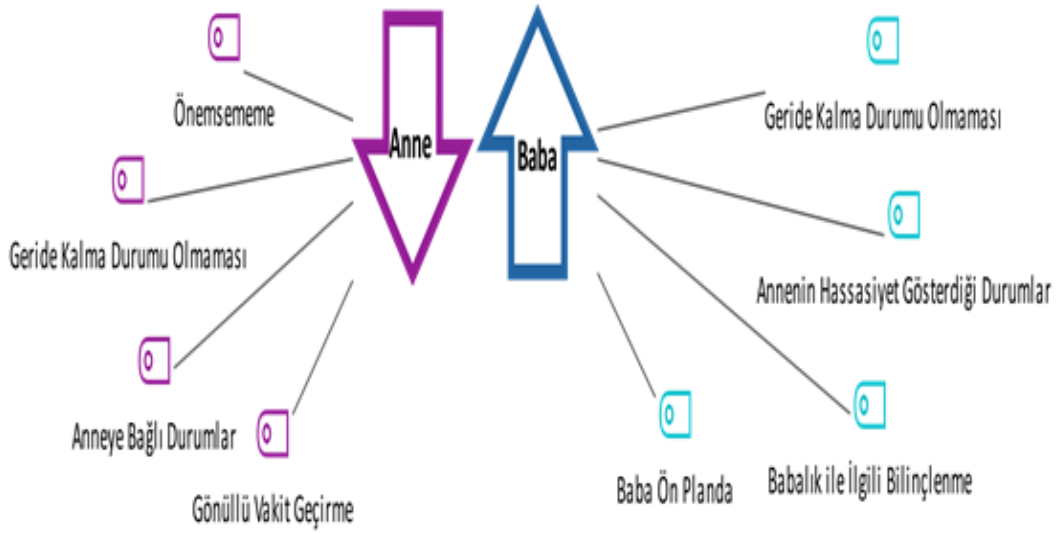
Annelere göre babanın çocuğun gelişimine katkıları hakkında; güven sağlama, anne ile aynı katkı, çocuğun tüm gelişim alanları ve dış dünya ile bağlantı başlıklarında ve bunun alt başlığı olan rol model alma al bağlığında toplanabilecek değerlendirmeler yapmışlardır. “A7: *Özellikle erkek çocuklarında çocuğun rol aldığı baba bence. Baba ne derse örnek alıyor. Etkileniyor çocuk babanın yaptıklarından. Onu yapıyor.*”, “A4: *Yani attığı adımı izliyor çocuk babasının. Bu da önemli tabii.*”, “A8: *Özellikle erkek çocuğu babayı örnek alıyor bence. Ne bileyim su isterken bile babası nasıl istiyorsa onu taklit ediyor. Oturmasında kalkmasında babasının kopyası oluyor.*” ifadeleriyle anneler çocuğun gelişiminde babanın rol model olma yönüyle büyük etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Babanın çocuğun gelişimine katkısı çerçevesinde güven sağlama hususunda “A6: *Ayrıca, nasıl geliştiğini tam çözememiş olmakla beraber kızımın doğması ile beraber, babaların çocuklar üzerinde nasıl sarsılmaz bir güven duygusu yarattığını görmüş oldum. “Biz yapamayız, baban gelince yapar.” “Baba tamir etsin.” gibi güç empoze eden cümlelerden özenle*

kaçınmış olmamıza rağmen, kızımızın bu gibi güç-kuvvet gerektiren konularda ısrarla babasını araması hayretle karşıladığımız bir davranış oldu. Babaların çocukların gelişiminde, rahatça deneyim kazanmalarını sağlayacak deneme-yanılma ortamının kurulması için ihtiyaç duydukları güven ortamını sağladıklarını düşünüyorum.” ve “A8: Babanın varlığı bile yetiyor, güçlü ve güvende hissetmelerini sağlıyor.” diyerek babanın katkısını ifade ettiler. “A9: Bence bir baba; anne kadar çocuğun gelişimine katkıda bulunmaktadır. Babasının hiçbir katkısı olmayan çocukların gelişimlerinde kesinlikle bir aksaklık bir eksiklik var gibi geliyor bana.”, “A8: Kesinlikle vardır. Olmaz olur mu? Çocuğun kişilik gelişiminde annenin olduğu kadar baba da büyük önem taşıyor.” diyerek, çocuğun gelişiminde anne ile babanın katkısının aynı olduğunu anlatmaktadırlar. Babanın çocuğun gelişimi söz konusu olunca, tüm gelişim alanlarında etkisinin olduğunu, “A2: Yani her türlü gelişimine katkıda bulunabilir. Hem fiziksel, hem duygusal. Yani baba da çocuğuyla konuşup duygusal gelişimini olumlu destekleyebilir, işte fiziksel gelişimini destekleyebilir. Her türlü o da yardımcı olabilir diye düşünüyorum.”, “A1: Babaların çocuğun gelişimine katkısı daha büyük, çocuklarıyla ilgilenen babaların çocuklarının daha zeki olduğunu duymuştum bir yazıda. Oyun oymasından yemek yemesine, oturup kalkmasına, sosyal bir çevre edinmesine, arkadaşlarıyla zaman geçirmesinde” ifadeleriyle ortaya koymuşlardır.

4.2.10. Babanın Çocuğun Gelişiminde Geride Kaldığı Durumlar

Araştırmaya katılan anne ve babalara, babanın çocuğun gelişiminde geride kaldığı durumlar sorulmuştur ve cevaplar Şekil 4.10. üzerinde gösterilmiştir.

Babaların verdiği cevaplar, geride kalma durumu olmaması, annenin hassasiyet gösterdiği durumlar, babalık ile ilgili bilinçlenme ve baba ön planda temalarını ortaya çıkarmıştır. Annelerin cevapları; önemsememe, geride kalma durumunun olmaması, anneye bağlı durumlar ve gönüllü vakit geçirme temalarını ortaya çıkarmıştır. Ortaya çıkan bu temalar kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

Şekil 4.10. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babanın Çocuğun Gelişiminde Geride Kaldığı Durumlar Hakkındaki Görüşleri

Babanın çocuğunun gelişiminde geride kalmadığını iki baba ifade etmiştir. Bu durumu, “B9: *Düşünmüyorum. Ancak kendi durumumda, eşimin işinin daha yakın olması ve günlük yaklaşık olarak benden 3 saat daha fazla çocukla geçiriyor olması durumu olduğu için bizim ailemizde biraz daha fazla anneden etkileniyor olabilir. Ama baba da geri de kalmıyor, geçirebildiğimiz vakitte çocuğun bakımından oyununa kadar her şeye dahiliz.*” ve “B10: *Hayır. Çocuğun gelişiminde anne ile babanın rollerinin ve katkılarının aynı olduğuna inanıyorum.*” diyerek aktarmışlardır. “B7: *Belki bazen geri kalabilir. Anne bazı konularda daha çok ilgileniyor. Hassas oluyor. Baba da ilgileniyor ama anne kadar olmuyor tabi bazen. Ama ikisi de aynı öneme sahip bence.*” diyerek, annenin hassasiyet gösterdiği durumların varlığından söz ederek, bu yönde babanın çocuğun gelişiminde bu yönüyle geride kaldığını belirtmiştir. “B5: *Kesinlikle inanmıyorum. Daha önceki kuşaklarda ata erkil bir toplum olarak babalarımız bizlere karşı daha uzak davranıp sevgi ve bilgisini aşılayamamış olsa bile günümüzde bu anlayıştan uzaklaşmış ve babalar çocuklarına karşı daha ilgili davranmaya başlamıştır. Bu durum da 21. yy. da kadının çalışma hayatına daha aktif katılımı ve çocukların eğitimde rekabetin artması ve çocuğun geleceği için daha fazla çaba gösterilmesi gerekliliği etkili olmuştur.*” söylemiyle, babalık ile ilgili bir bilinçlenmeden bahsederek, babanın

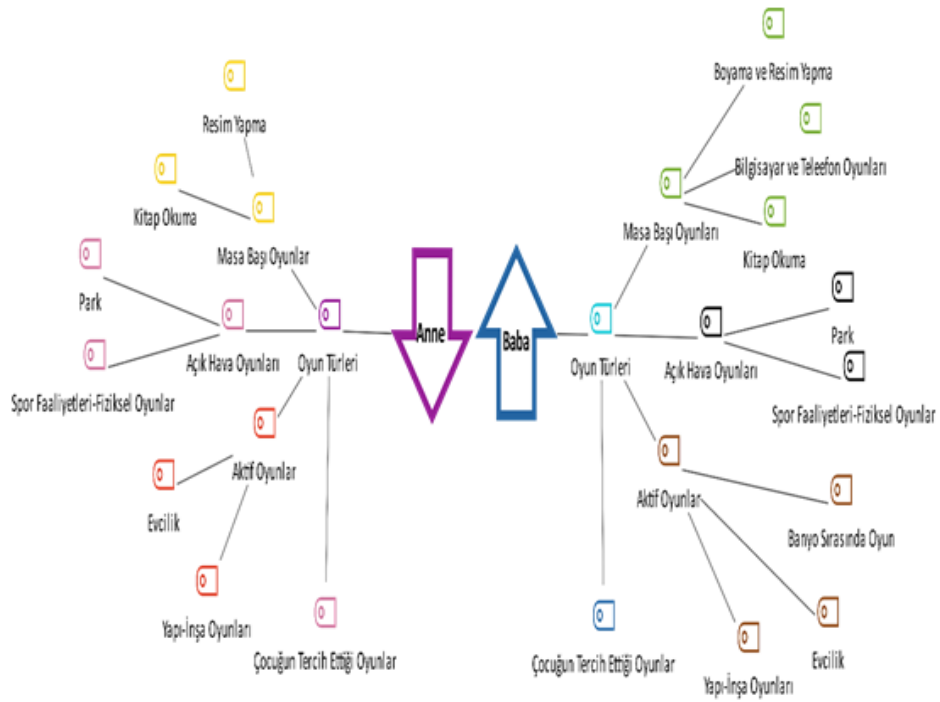
çocuğun gelişiminde geride kalmadığını da belirtmiştir. “B3: Hayır ben buna inanmıyorum. Hayatın her safhasında babanın rolü büyüktür. Model oluyor baba çocuğa. Anne de oluyor da baba bence daha çok örnek oluyor.” ve “B2: Hayır inanmıyorum. Bizim şimdi çocuğumuz erkek olduğu için daha çok baba ön planda diye düşünüyorum.” diyerek, babanın çocuğun gelişiminde geri planda kalmadığını hatta babanın gelişim sürecinde anneye göre daha ön planda olduğunu söylemişlerdir.

Araştırmaya katılan anneler, babanın çocuğun gelişiminde geride kaldığı durumları anlatırken, *“A8: Evet elbette. Çünkü ben daha yakınım çocuklarıma. Eşim iyi de olsa bazen birçok şeyi göremeyebiliyor. Şu da var tabii o erkek olduğu için gördüğü bazı şeyleri önemsemeyebilir.”*, *“A7:Nasıl oluyor bilmiyorum ama annenin her şeye vakti olurken babanın vakti olmuyor. Bence geri planda kalıyor. Zaman ayırmayınca geri kalıyor. Çocuklara oyun oynayarak saymayı bile öğretmiyor baba.”* diyerek babanın çocuğu önemsemediğini ve bu nedenle geride kaldıklarını anlatmışlardır. Babanın çocuğun gelişiminde geride kalmadığını söyleyen anneler, bu durumu; *“A10: Kendi eşim üzerinden bunun böyle olduğunu düşünmüyorum. Geri planda kalmasına babalık sevgisi müsaade etmiyor.”*, *“A3: Hayır inanmıyorum. Yeterince dahil olduğunu düşünüyorum. Çocukla vakit geçiriyor. Onun ihtiyaçları için imkan ve zaman oldukça yetismeye çalışıyor. Elinden gelen buyusa ve bunu yapıyorsa geri kalmıyordur.”*, *“A5: Hayır. Babanın eksik olması halinde geri planda kalması halinde çocuğun gelişiminin olumsuz etkileneceğini, hayat mücadelesinde 1-0 geride başlayacağını düşünüyorum. Bu nedenle de eşimin hiç geri planda kalmak istemediğini uğraştığını biliyorum.”* sözleriyle ifade etmişlerdir. *“A8: Baba geride kalmaz ama gene bu anneyle ilgili biraz da. Çocuğun gelişiminde anne köprü olursa babanın geri planda kalacağını düşünmüyorum. Çünkü bazı durumlarda annenin baba-çocuk arasındaki ilişkiyi dengelemesi sıcak tutması gerekiyor. Bazen de yönlendirmesi gerekiyor.”* diyerek, babanın çocuğun gelişiminde geride kalıp kalmamasında anne faktörünün etkisinin olduğu, geride kalmaması için annenin bir katkısının olmasının gerektiğini belirtmiştir. Annelere göre babanın çocuğun gelişiminde geride kaldığı durumların sonuncusu gönüllü olarak çocukla vakit geçirme olarak ortaya çıkıyor. *“A2: Şimdi şöyle mesela, o da şöyle oluyor. İşten geliyoruz, hani çocukla birazcık vakit geçirmemiz gerekiyor. Ama yine ben çocukla*

vakit geçirmeye çalışıyorum, eğer ben söylersem o vakit geçiriyor. Yani kendi gönüllü olarak gideyim, hadi çocuğumu alayım oynayayım değil. Olmuyor yani, biz o şeyi pek göremiyoruz. Ben eğer dersem, hadi biraz çocukla vakit geçir, hadi şunu yapın falan dersem.”, “A8: Buna şöyle bir şey diyebilirim belki, eşim bana göre daha yoğun çalışabiliyor. Öyle olunca arta kalan vaktinde ben söylüyorum mesela, kızımızla oyun oyna, seni özllüyor diye. Ya da oğlumuz daha büyük, diyorum ki oğluma baban böyle bir şeye hoş bakmaz, bence onu yapma.” diyerek, babanın çocuğuyla gönüllü olarak vakit geçirmekten kaçındığını bu nedenle de çocuğun gelişiminde geride kaldığını ifade etmişlerdir.

4.2.11. Çocuğuyla Oyun Ve Oyuncak Türleri Tercihi

Görüşmeye katılan babalara, çocuklarıyla hangi oyunları oynadıkları ve bu oyunlarda hangi oyuncakları tercih ettikleri sorulmuştur. Görüşmeye katılan annelere, eşlerinin çocuklarıyla hangi oyunları oynadıkları ve bu oyunlarda hangi oyuncakları tercih ettikleri sorulmuştur. Annelerin ve babaların verdikleri cevaplar iki bölümde Şekil 4.11.'de oyun türleri, Şekil 4.12.'de oyuncak türleri olarak gösterilmiştir.

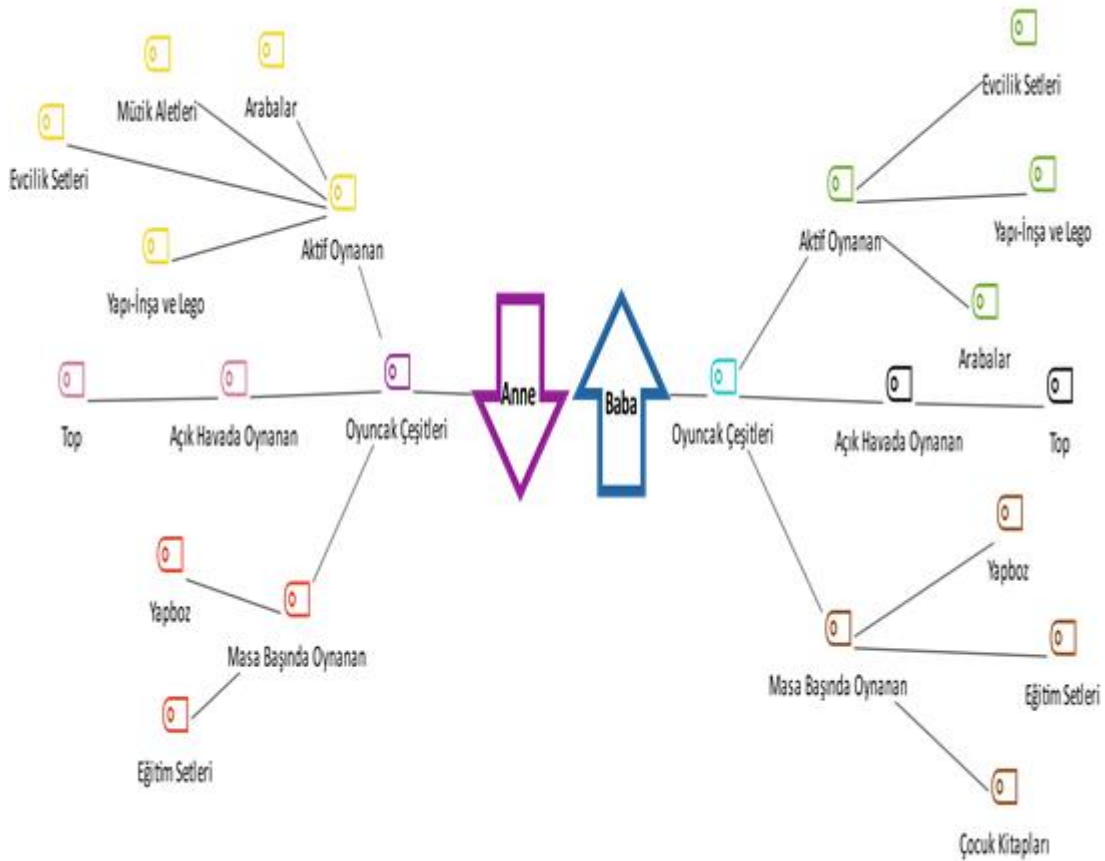
Şekil 4.11. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babanın Çocuğuyla Oynadığı Oyun Tercihi Hakkındaki Görüşleri

Babaların verdikleri cevaplar sonucunda, oyun türleri açısından masa başı oyunları kapsamında, boyama resim yapma, bilgisayar ve telefon oyunları, kitap okuma temalarına; açık hava oyunları kapsamında, park, spor faaliyetleri-fiziksel oyunlar temalarına; aktif oyunlar kapsamında, evcilik, banyo sırasında oyun, yapı-inşa oyunları ve çocuğun tercih ettiği oyunlar temalarına ulaşılmıştır.

Annelerin verdikleri cevaplar sonucunda, oyun türleri açısından masa başı oyunları kapsamında, resim yapma, kitap okuma temalarına; açık hava oyunları kapsamında, park, spor faaliyetleri-fiziksel oyunlar temalarına; aktif oyunlar kapsamında, evcilik, yapı-inşa oyunları ve çocuğun tercih ettiği oyunlar temalarına ulaşılmıştır. Ortaya çıkan bu temalar kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

Görüşmeye katılan babaların çoğunluğu (B2, B3,B4, B7, B8, B9, B10) çocuklarıyla açık hava oyunlarını ve bunların da büyük kısmı çocuklarıyla spor faaliyetleri ve fiziksel oyunları tercih ettiklerini söylediler. Babaların yarısı (B1, B2, B5, B6, B10) masa başı oyunları olan boyama resim yapma (B6), kitap okuma (B1, B2, B10), bilgisayar ve telefon oyunlarını(B5) tercih ettiklerini söylemişlerdir. Babaların bir kısmı (B1, B2, B1, B9) aktif oyunlar kapsamında yapı-inşa oyunlarını (B1, B2), evcilik oyununu (B1, B9), banyo sırasında oyunu(B9) tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Babaların bir kısmı da (B1, B4, B10) çocuğun tercih ettiği oyunları oynadıklarını ifade etmişlerdir.

Görüşmeye katılan annelerin büyük çoğunluğu (A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9,) eşlerinin çocuklarıyla açık hava oyunlarını tercih ettiklerini ve bunlardan biri (A3) eşinin çocuğunu parka götürdüğünü söyleyen hariç büyük kısmı eşlerinin çocuklarıyla spor faaliyetleri ve fiziksel oyunları tercih ettiklerini söylediler. Annelerin bir kısmı (A1, A2, A6,) masa başı oyunları olan boyama resim yapma (A1, A6), kitap okuma (A1, A2,), eşlerinin tercih ettiklerini söylemişlerdir. Annelerin yarısı (A1, A6, A8, A9, A10) eşlerinin aktif oyunlar kapsamında yapı-inşa oyunlarını (A9), evcilik oyununu (A1, A6, A8, A9, A10), tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Annelerin bir kısmı da (A1, A6) eşlerinin çocuğuyla çocuğun tercih ettiği oyunları oynadıklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 4.12. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babanın Çocuğuyla Oynadığı Oyuncak Tercihindeki Görüşleri

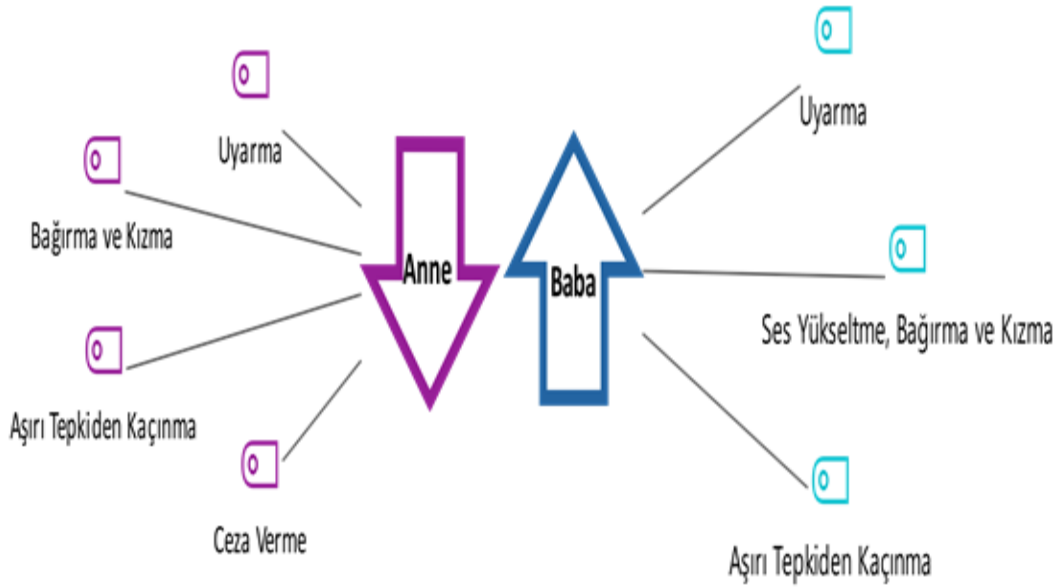
Görüşmeye katılan babaların yarısı (B1, B2, B5, B7, B9) çocuklarıyla aktif oynanan oyunlardan; arabaları (B2, B5, B7), yapı-İNŞA ve lego oyunlarını (B1, B5, B9) ve evcilik setlerini (B1) tercih ettiklerini söylemişlerdir. Babaların bir kısmı (B3, B4, B8) çocuklarıyla açık hava oyunlarından top oynamayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Babaların yarısı (B1, B5, B6, B8, B9) masa başı oyunlarından yapboz oyununu (B5, B6, B9), eğitim setlerini (B8) ve çocuk kitaplarını (B1, B6) tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Görüşmeye katılan annelerin büyük kısmı (A2, A3, A4, A5, A8, A9, A10) eşlerinin çocuklarıyla aktif oynanan oyunlardan; arabaları (A2, A3, A4, A5, A10), yapı-İNŞA ve lego oyunlarını (A2, A5, A9), evcilik setlerini (A8) ve müzik aletlerini (A2) tercih ettiklerini söylemişlerdir. Annelerin bir kısmı (A3, A7, A8) eşlerinin, çocuklarıyla açık hava oyunlarından top oynamayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Yine annelerin bir kısmı (A5, A8) eşlerinin çocuklarıyla, masa başı oyunlarından yapboz oyununu (A5), eğitim setlerini (A8) tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

4.2.12. Babanın Problem Davranış Karşısındaki Tepkisi

Görüşmeye katılan babalara, çocuğunun istenmeyen bir davranış sergilediğinde ona karşı yaklaşımının nasıl olacağı ve görüşmeye katılan annelere, çocuğu istenmeyen bir davranış sergilediğinde, eşinin nasıl bir yaklaşımda bulunacağı sorulmuştur. Anne ve babaların cevapları Şekil 4.13. üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 4.13. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babanın Problem Davranış Karşısındaki Tepkisi Hakkındaki Görüşleri

Araştırmaya katılan babaların verdikleri cevaplar, uyarma, aşırı tepkiden kaçınma ve ses yükseltme, bağırma ve kızma temalarını ortaya çıkarmıştır.

Araştırmaya katılan babalar, çocuğun istenmeyen bir davranış sergilediğinde, bu davranışa karşılık seslerini yükselttiklerini, bağırduklarını veya kızdıklarını şu ifadelerle belirtmişlerdir. “B3: Genellikle sert bir şekilde uyarıyorum. Kızdığımı belli ediyorum. Yaptığının yanlış olduğunu bilmeli çocuk.”, “B9: Ancak yorgun/stresli olduğum dönemlerde ya da çocuk bir hatayı uzunca bir süre tekrarlayınca sesimi yükselttiğim zamanlar oluyor.”, “B4: İster istemez tepki gösteriyoruz. Kızdığım

oluyor. Laf dinlemiyor bazen.” Çocuğun sergilediği olumsuz davranış karşısında aşırı teki göstermekten kaçınmaya çalışan babalar bunu, “B2: *Şimdi ben öncelikle böyle sert tepkiler vermiyorum.*”, “*Şu anda çocuğumuz olumsuz davranışların, karakter olarak yerleşmemesi adına kendisine zarar vermeyeceği istenmeyen davranışlarında çok müdahil olmuyorum. Ne zaman ki sergilemiş olduğu davranış kendisine zarar verecek boyutta olduğunda uyarıyorum.*” ifadeleriyle ortaya koyuyorlar. “B5: *İstenmeyen o davranışı her yaptığında uyarıyorum. Hemen ikaz ediyorum*”, “B6: *Ancak bazı zamanlarda da doğru ve yanlış öğrenmesi adına sergilemiş olduğu davranışın neden olacağı olumsuzlukları anlatıp yapmaması gerektiğini telkin ediyorum. Kızmak, bağırma gibi yaklaşımların çocuğun istenmeyen davranışlarının düzelmesinin aksine daha çok pekiştirmeye katkı sağladığını düşünmekteyim.*” diyerek, çocuğun sergilediği olumsuz davranış karşısında, bu yanlış davranış için çocuğu uyardıklarını bazen de doğruyu anlattıklarını ifade etmişlerdir.

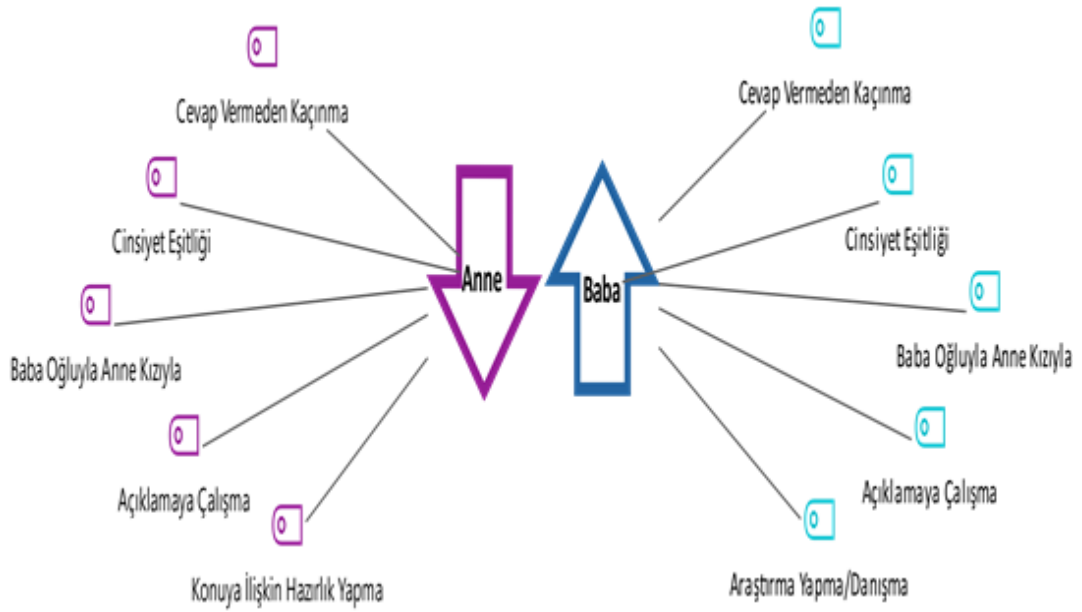
Annelerin, çocuğun olumsuz bir davranış sergilemesi durumunda eşlerinin nasıl bir tavır sergileyeceğine verdikleri cevaplar, ceza verme, bağırma ve kızma, uyarma, aşırı tepkiden kaçınma temalarını ortaya çıkarmıştır.

“A9: *Ancak daha sonra davranışına devam ederse ceza vermeye yönelebiliyor. Ne tür, mesela o gün parka gideceksek seni parka götürmeyeceğim diyebiliyor ceza olarak.*” diyerek, babanın çocuğun olumsuz davranışına karşılık olarak ceza verdiğini ifade etmiştir. Çocuğun olumsuz bir davranış sergilediğinde eşinin bağırıldığını kızdığını söyleyen anneler bu durumu, “A3: *O konuda da eşimi eleştiriyorum. Çocuk bir şey yapınca hemen bağırıyor. Normalde iyi ama çabuk parlıyor yani kızıyor. Sonrasında gönlünü alıyor çocuğun ama bir kere kızmış oluyor işte çocuğa.*”, “A7: *Hemen parladığını kızdığını düşünüyorum. Yani kızıyor hemen çocuğa. Daha sakin davranması lazım. Bir oturayım konuşayım anlatayım derdi yok ne yazık ki.*”, “A4: *Bazen kızıyor bazen de sert tepki gösteriyor. Aslında ben bunu istemiyorum. Ama kızıyor, bağırıyor biraz çocuğa.*” ifadeleriyle aktardılar. “A1: *En fazla çocuğunu, nasıl diyeyim, yani o davranışı değiştirmesi için yapma diye bir tepki vermiş olabilir. Uyarılmış olabilir. Yani öyle, kızan bir baba değil zaten. Kızmaz çocuklarına.*”, “A8: *Uyarması gerektiği durumlarda da uyarıyor.*”, “A2: *Yaptığı bir yanlış olsa bile daha böyle olumlu şekilde düzeltmeye, kızmadan bağırmadan,*

konuşarak düzeltmeye çalışır. Kolay sinirlenebilen birisi değil.” ifadeleriyle anneler, çocuğun istenmeyen davranışı karşılığında babanın kızmadan, uyacağını belirtmişlerdir. Anneler, “A8: Valla bazen benden daha sakin olabiliyor, onu da anlamış değilim. O sakinlik nerden geliyor. Anlayışlı karşılıyor, olsun çocuk bu yapar diyor.”, “A1: Hani bu konuda, çocuğum hani kötü bir davranışı olan, asi yaramaz bir çocuk değil. Ama eşimde istenmeyen bir şey olduğu zaman aşırı kızan, tepki veren, bağırıp çağıran, döven bir baba kesinlikle değil. Hiçbir zaman bugüne kadar çocuğuna bağırdığını duymadım. Vurduğunu hele hele hiç görmedim zaten.” ifadeleriyle, eşlerinin çocuğun istenmeyen bir davranış sergilemesi durumunda, bu durumu sakinlikle karşıladıklarını ve aşırı tepki göstermekten kaçındıklarını söylemişlerdir.

4.2.13. Cinsel Konularla İlgili Babanın Tutumu

Araştırmaya katılan babalara, çocuğunun cinsel konularla ilgili bir soru sorduğunda yaklaşımının nasıl olduğu ya da olacağı, çocuğun cinsiyetinin bu soruları cevaplayıp cevaplamada bir farklılık oluşturup oluşturmayacağı ve bu soruların cevaplanmasında anne ile baba arasında bir fark olup olmadığı sorulmuştur. Araştırmaya katılan annelere, çocuğunun eşine cinsel konularla ilgili bir soru sorduğunda yaklaşımının nasıl olduğu ya da olacağı, çocuğun cinsiyetinin bu soruları cevaplayıp cevaplamada bir farklılık oluşturup oluşturmayacağı ve bu soruların cevaplanmasında anne ile baba arasında bir fark olup olmadığı sorulmuştur. Anne ve babaların verdikleri cevaplar cinsel konularla ilgili babanın tutumu başlığında değerlendirilerek, Şekil 4.14. üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 4.14. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Cinsel Konularla İlgili Babanın Tutumu Hakkındaki Görüşleri

Görüşmeye katılan babaların verdiği cevaplar sonucunda, cevap vermeden kaçınma, cinsiyet eşitliği, baba oğluyla anne kızıyla, açıklamaya çalışma, araştırma yapma/danışma temaları ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu temalar kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

“B4: Şakaya vurup konuyu değiştiririm. Tam bilemedim şimdi. Böyle bir durum olmadı.” diyerek, cevap vermeden kaçınacağını ifade etmiştir. “B2: Yani şöyle, bu konuda çok uzman olmadığımız için nasıl cevap vereceğimi, şu anda çok böyle sorularla muhatap olmadığımız için çok bilmiyorum ama hani o sorular geldiği zamanda bir araştırma yaparım herhâlde önceden. Hani bir uzmanla görüşürüm nasıl bu sorulara cevap vereceğiz diye ya da araştırırım yani. Ondan sonra cevap veririm. Danışmadan araştırmadan cevap vermenin çok doğru olacağını düşünmüyorum.” ve “B7: Konuya çok bilimsel yaklaşıma çalışırım. Ne sorduğunu ne cevap vereceğimi bir araştırırım. Direkt bir cevap vermem herhalde.” ifadesiyle, soruya hemen cevap vermeseler de bir araştırma yaparak bir danışmandan yardım alarak soruyu cevaplamaya çalışacaklarını söylemişlerdir. “B1: Şu anda hazır bir cevabım var desem yalan olur. Ama az önceki söylediğim şeyle de çelişmemek adına, bir mantıklı cevap düşünmeye çalışırım. Bir mantıklı cevap vermeye çalışırım.

Çocuğu geçiştirmeyecek şekilde, karşıma alıp oturtup konuşabilecek şeyleri konuşmak isterim.”, “B3: *Yav, bu konular garip konular bence. Sorduğu soruları cevaplamaya çalışırım yine de herhalde.*”, “B10: *Konuşmayı denerim, soruya göre sınırı aşmadan cevaplarım.*”, “B5: *Anlayabileceği düzeyde anlatırım.*” diyerek ve bu konuda cevaplamaktan geri durmayacaklarını, çocuğuyla bu konuları konuşabileceklerini ifade etmişlerdir. “B2: *Ya şimdi erkek çocukları bu konuda babalarını daha yakın hissedebilir. Ya da annesini daha yakın hissedebilir. Annesine daha rahat sorabilir veya anne daha rahat cevap veriyor olabilir. Yani bence bu çocuk ve anne babaya da göre de değişir. İlla ki yani erkek çocuğun sorusunu baba cevaplayacak da kızlarınkini anne cevaplayacak diye bir ayırım yok tabi ki.*” ve “B2: *Oluşturmaz benim için. Her ikisi içinde aynı çabayı gösteririm.*” diyerek, cinsel konularla ilgili soruyu soran çocuğunun cinsiyetinin öneminin olmadığını ve sorularına cevap verebileceğini ifade etmiştir. B2’nin dışında, araştırmaya katılan babaların tamamı (9 baba) anne ve babanın çocuğun cinsel konuları cevaplamasında çocuğun cinsiyetine göre bir görev paylaşımının olmasından bahsetmiştir. “B3: *Evet oluşturur. Erkek ve kadının vereceği cevaplar farklıdır bence. Anne kızın sorularını cevaplar. Baba da erkek çocuğun sorularını cevaplar. Herkesin kapsamı farklı neticede.*”, “B7: *Kesinlikle farklılık oluşturur. Kız çocuğu anneden, erkek çocuğu babadan bilgi alabilir. Diğer türlüşü zaten mümkün olmaz. Saçma olur. Ben cevap veremem kız çocuğunun sorularına.*”, “B8: *Bence var. Belki basit sorularda anne ve baba cevap verebilir ama çok özel sorularda hem bilgiyi aktarma yönünden hem de çocuğun cinsiyetine göre farklılık olacağını düşünüyorum.*”, “B1: *Çocuğum dört buçuk yaşında, daha bu konularla ilgili bir soruyla karşılaşmadık. Ama karşılaşırsam da, çocuğum kız çocuğu. Bu yüzden de ben daha çok annesine bırakmaya çalışırım bu işi. Yani söyleyebileceğim şey, geçiştiririm diyebilirim. Doğrusu bu. Evet, kız çocuğun sorusunun sorumluluğu annede, erkek çocuğun sorusunun sorumluluğu babadır diyebilirim.*” diyerek, annelerin kız çocukların ve babaların da erkek çocukların cinsel konularla ilgili soruları cevaplaması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Görüşmeye katılan annelerin verdiği cevaplar sonucunda, cevap vermeden kaçınma, cinsiyet eşitliği, baba oğluyla anne kızıyla, açıklamaya çalışma, konuya

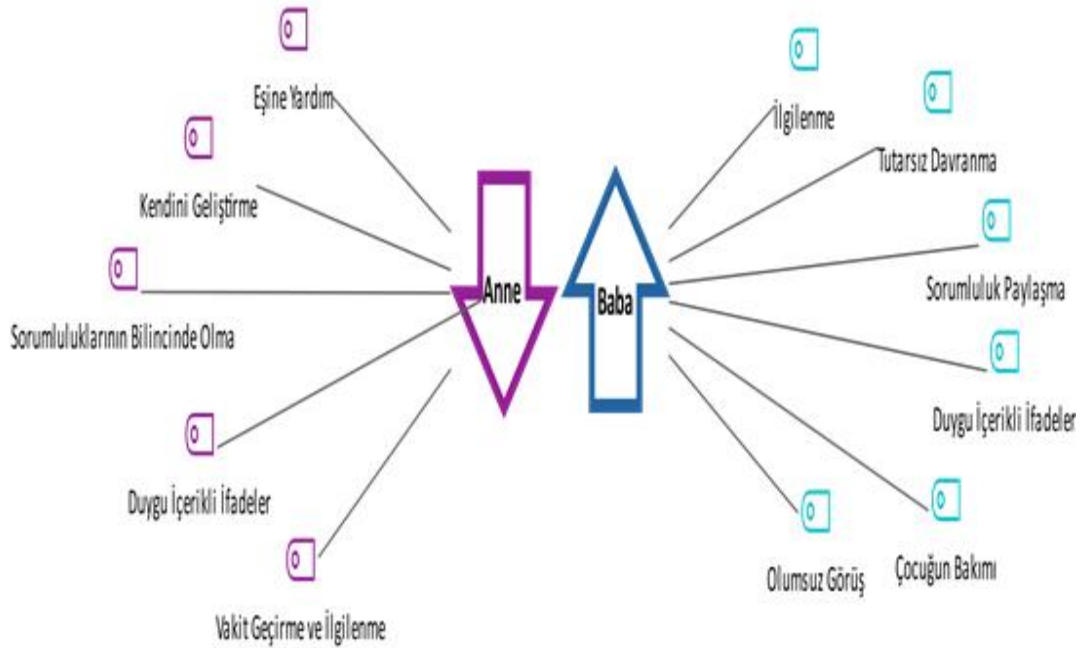
ilişkin hazırlık yapma temaları ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu temalar kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

“A3: Bence çekimsiz kalır. Doğrudan bir cevap vereceğini düşünmüyorum. Kaçabilir. Böyle konuları konuşacak bir insan değil o. Biraz çekingen.”, *“A9: Çocuğum cinsel konularla ilgili bir soru sorduğunda eşim direk bana yönlendirir ve çocuğumuzun sorusunu yanıtlamaz gibi geliyor.”* diyerek, eşlerinin çocuğın yönelteceği cinsel konularla ilgili bir soruyu yanıtlamayacağını ifade etmişlerdir. *“A8: Her konu için denmez tabi. Aslında bu konu farklı. Geçen gün televizyondan bir programda bir baba oğlunun bu konulardaki sorularını cevaplamaya çalışıyordu. Güldük falan ama benden önce eşim “bizim çocuk da gelecek bu yaşa şimdiden kafa yormak lazım böyle sorulara” dedi. Hatta böyle şeylere gizli gizli hazırlanıyor bile olabilir.”* diyerek, eşinin böyle bir soruyla karşılaşması durumunda ve öncesinde bu gibi sorulara dair bir araştırma yaparak çocuğa cevap vereceğini ifade etmiştir. *“A5: Kesinlikle fark olmamalı ancak kim kendinden eminse cevabi çocuğa o vermeli çocuğu geçiştirmemeli. Soruyu cevaplayamayacak olsa eşim kesin benden yardım alır.”*, *“A8: Eşim her iki çocuğumla da konuşabileceğini düşünüyorum. Anlayışlı bir insan olduğu için soruları da normal karşılar bence.”*, *“A10: Kız ya da erkek olması değişmez eşim için. İkisine de eşit davranmak istediğini biliyorum. Bu konuda da eşit olmaya çalışacaktır.”* diyerek, anneler eşlerinin soruyu soran çocuğın cinsiyetinin bir farklılık oluşturmadan sorulan soruya cevap vereceğini söylemişlerdir. *“A1: Ben eşimin çocuklarının hiçbir sorusunu geçiştireceğini düşünmüyorum. Onlara açıklayabileceği şekilde, uygun bir dille, oğlumu karşısına alıp cevaplayacağını düşünüyorum. Çünkü eşim hiçbir konuda çocuklarını geri planda bırakmaz, onların gelişimi konusunda olsun, her şeyi, açıklayabileceği şeyleri açıklar. Çünkü başka bir yerde yanlış bir bilgi duyup yanlış şeyler öğrenmesindense kendinin doğru bir şekilde ona anlatabileceği bir dilde karşısına alıp konuşacağını düşünüyorum.”*, *“A5: Yani cevaplar bence sorularını.”*, *“Konu fark etmeksizin sorulara cevap vereceğini, açıklayıcı olacağını düşünüyorum.”*, *“Bunu da çok olumsuz karşılamaz diye düşünüyorum. Güzelce anlatmaya çalışabileceğini düşünüyorum eşimin. Daha böyle konularla karşı karşıya gelmedik ama yani açıklamaya çalışacağını düşünüyorum.”* ifadeleriyle anneler çocuğın soracağı soruyu babanın açıklamaya çalışacağını düşündüklerini söylemişlerdir. *“A8: Yani şu an için bilemedim ama belki*

ileride kızım kendiyle ilgili, vücuduyla ilgili bir şeyler sorduğunda eşimin yerine benim cevap vermem daha iyi olabilir. Tam tersi olsa oğlum için diyorum. Mesela o da bir şey sorsa benim cevap vermem de olur tabi, babası daha iyi şey yapar gibi geliyor.”, “A3: Kız çocuğunun soracağı sorularla erkek çocuğunun soracağı sorular farklı olacağı için, anne ya da babanın cevaplamaı değişir illaki. Eşim kız çocuğunun soracağı soruya kesinlikle cevap veremez. Belki erkek çocuğunun sorularına cevap verebilir. Buna da güvenmiyorum ama.”, “A7: Evet erkek çocukla babanın konuşması daha kolay olur. İletişim anneye göre daha iyi olur. Kız çocukla da anne konuşur ve daha iyi açıklar. Adap bunu gerektirir.” diyerek, çocuğun soracağı cinsel konularla ilgili sorularda, erkek çocuğunu sorusunun cevabını babanı vermesi gerektiğini veya vereceğini, kız çocuğunun soracağı soruyu ise annenin cevaplamaı gerektiğini veya cevaplayacağını ifade etmişlerdir.

4.2.14. Eşinin Babalığı İle İlgili Görüşleri

Eşinin babalığı ile ilgili görüşleri başlığı altında, babalara babalık rolüne ilişkin eşinin görüşlerinin ne olduğu ve annelere, eşinin babalık rolüne ilişkin görüşlerinin ne olduğu sorulmuştur. Anne ve babaların cevapları Şekil 4.15. üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 4.15. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Eşinin Babalığı İle İlgili Görüşleri

Görüşmeye katılan babalara yöneltilen, kendi babalık rolüne ilişkin eşinin görüşlerinin ne olduğu sorusunun cevapları sonucunda, ilgilenme, tutarsız davranma, sorumluluk paylaşma, duygu içerikli ifadeler, çocuğun bakımı ve olumsuz görüş temaları ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu temalar kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

“B8: Başka ne der, onunla birlikte çocuklarımız için ne gerekiyorsa yaptığımı söyler hep.”, *“B9: Bence oyun oynamamızı beğeniyor buna vakit ayırıyorum çünkü.”* ifadeleriyle, babalık rolüne ilişkin olumlu eşlerinin görüşe sahip olduklarını aktarmışlardır. Eşinin babalık rolü yönüyle kendisini tutarsız olarak değerlendirdiği *“B4: Eşime göre tutarlı değilim çocuğa karşı tutumumda. Yani işte ne yapıyorum bazen o istemese de kıyamıyorum müsaade ediyorum bir şeyleri yapmasına.”* diyerek aktarmıştır. *“B5: Çocukları birlikte el birliğiyle büyüttüğümüzün bilincindeyiz. Bir kişinin yapabileceği bir şey değil bu. Eşimin görüşü benim kendisiyle birlikte çocuğa ait sorumlulukları bilinçli bir şekilde aldığım.”* ifadesiyle, çocuğun sorumluluğunu paylaşma yönüyle eşinin olumlu bir değerlendirmesini söylemiştir. *“B2: Olumlu pek bir şey duymadım şimdiye kadar yani, ne yalan söyleyeyim. Hep böyle şeyler duydum.”*, *“B7: Her zaman olaya eleştirel yaklaşır, hiç olumlu bir lafını duymadım. Hep benim tam manada iyi bir baba olmadığımı söyler ama ben çocuklarıma iyi bir baba olduğumu düşünüyorum.”* diyen babalar, babalık rolleri çerçevesinde eşlerinin genelde olumsuz değerlendirmelere sahip olduklarını ifade etmişlerdir. *“B1: Çocuklara sevgim konusunda bir eksikliğimin olmadığını söyleyeceğini düşünüyorum.”* ve *“B3: Eşim genellikle iyi bir baba olduğumu söyler. Eşim farkında benim çocuğuma olan sevgimin ilgimin. Gayretimi de görüyor. Çocuk iki kişinin eseri. Tek başına altından kalkamaz bir insan.”* ifadeleriyle bu iki baba babalık rolü kapsamında çocuklarına olan sevgilerinin eşleri tarafından fark edilerek olumlu yönde bir değerlendirme olacağını aktarmışlardır. *“B10: Babalığın anneliğe göre çok daha kolay olduğunu söylüyor. Çocuğun ihtiyaçlarından birincil kendi sorumlu olduğunu, çocuğu sadece oyuncaktan ibaret olarak gördüğümü iddia ediyor. Kısmen katılıyorum, kısmen katılmıyorum.”*, *“B1: Ama bakım konusunda yetersiz kaldığımı söyleyeceğini düşünüyorum.”* ifade eden babalar, çocuğun bakımı konusunda annenin değerlendirmesinin olumsuz olduğunu söylemişlerdir.

Annelerin, eşinin babalık rolüne ilişkin görüşlerini açıkladıkları cevaplar sonucunda, kendini geliştirme, sorumluluklarının bilincinde olma, vakit geçirme ve ilgilenme, duygu içerikli ifadeler ve eşine yardım temaları ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu temalar kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

“A9: Eşimin gerçekten iyi baba olduğunu düşünüyorum. Yetersiz olduğu konularda kendisini geliştirmeye çalışan, önerileri dikkate alan bir baba, dinler yani.” ifadesiyle, eşinin babalık durumunu olumlu yönüyle ele almış ve eşinin kendini geliştirme yönünün olduğunu ifade etmiştir. *“A8: Sorumluluklarının farkında, bunları biliyor ve yerine getiriyor.”*, *“A6: Eşimin babalık rolünü hakkıyla yerine getirmek için elinden gelen çabayı gösterdiğini düşünüyorum.”* ifadeleriyle bu iki anne, eşlerinin sorumluluklarının bilincinde olduğunu, bu yönüyle de eşlerinin babalık rollerini olumlu olarak değerlendirdiklerini söylemişlerdir. *“A7: Bazen sorumluluklarını yerine getirdiğini düşünüyorum. Yani alıyor ediyor tamam da işte çok eksik çoğu zaman.”* eşinin sorumluluklarının bilincinde olma yönüyle olumsuz bir değerlendirme yapmıştır. *“A3: İlimli sevgili şefkatli bir baba.”*, *“A2: Eşimin babalık rolüne ilişim görüşlerim aslında şöyle; evet tabi her babanın sevdiği gibi çocuğunu seviyor, düşünüyor, böyle her şey oğluna iyi olsun, oğlunun her şeyi olsun istiyor. Atıyorum, bir harcama yapılacaksa ve oğluna ise evet yapılması gerekiyor olarak yaklaşıyor.”*, *“A8: Olabildiğince hoşgörülü ve samimi olduğuna inanıyorum.”* diyerek, anneler eşlerinin babalık rolüne ilişkin değerlendirmelerini olumlu ifadelerle aktarmışlardır. Olumlu söylemlerin yanı sıra, *“A7: Dediğim gibi her şey çocukla oyun ya da ona oyuncak alma değil. Benim gibi çocuklarla ilgilenmesi gerekiyor. Birebir çocukların özellikle gelişimine katkı sağlayacak şeyler yapması gerekiyor. Çocuk hasta mı diye ilgileniyor da mesele bir şey dondurma falan yedirirken çocuk hasta olur mu diye düşünmüyor. Çocuktan duygusal desteğini esirgiliyor. Onlarla oturup konuşmuyor düzgünce. Ya da bir sorunları varsa düzeltelim diye özel bir çaba göstermiyor, üzücü bunlarda.”* eşinin babalık rolüne ilişkin olumsuz değerlendirmelerini, belirtmiştir. *“A1: Ben eşimin iyi bir baba olduğunu düşünüyorum. Eski babalar gibi değildi. Çocuğun nasıl doğduğunu, nasıl büyüdüğünü, nasıl okula gittiğinden habersiz bir baba değil. Çocuğunun her aşamasını, doğumundan itibaren dâhil olan bir babaydı. Her zaman, yeri geldiğinde benim yetişemediğim durumlarda her konuda bana destek olurdu eşim. Hala da öyle.*

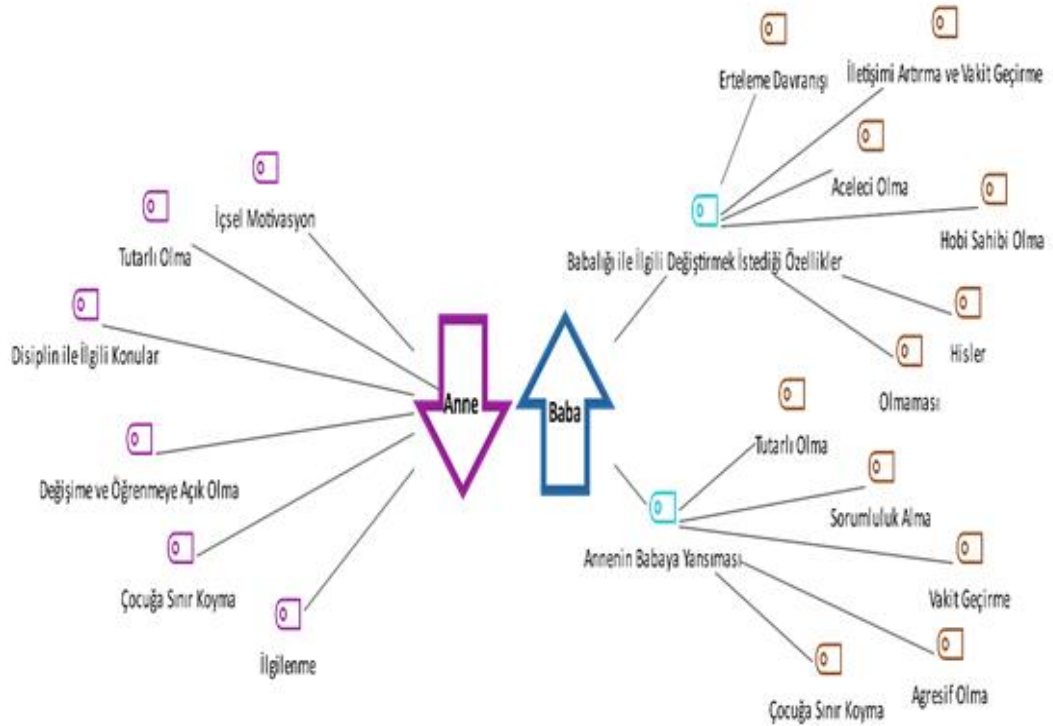
Çocuklarıyla yeri geliyor uyutuyor, yeri geliyor oynuyor. Hani, iyi bir baba. Çocuklarıyla mümkün olduğunca ilgilenbildiği kadar ilgileniyor.”, “A9: Çocuğuyla vakit geçirmeyi çok seven ve genel olarak olumlu davranışlarda bulunan bir baba olduğunu düşünüyorum.”, “A5: Eşim aslında iyi bir baba, bir de gayretli ki iyi baba olmak için. İyi davranmak için doğruyu göstermek için.” diyen anneler, eşlerinin baba olarak çocuklarıyla ilgilenme ve vakit geçirme yönüyle olumlu değerlendirmelerini aktarmışlardır. “A2: Ama yani ben yine de böyle iş birazcık çalışmaya geldiğinde, sonuç olarak oyun oynamak bir vakit ayırmak anlamına geliyor. İşte bakımını yapmak bir vakit ayırmak, yemek yedirmek bir vakit ayırmak. Yani bu vakit ayırma konusuna gelince birazcık daha geri planda durduğunu düşünüyorum. Onun yerine kenarda oturup dinlenmeyi, ayaklarını uzatıp oturmayı tercih ediyor.”, diyen anne eşinin çocukla vakit geçirme konusunda geri kaldığını, yeterince ilgilenmediğini söylemiştir. Anneler eşlerinin kendilerine yardım eden baba olarak değerlendirmelerini şu ifadelerle aktarmışlardır; “A1: Evet, yeterli bence çünkü bir erkeğin yapabileceği şeylerde var. Sürekli bir çocukla sabahdan akşama kadar ilgilenemez tabi ki. Bizim yapamadığımız, yetişemediğimiz durumlarda bize destek olması iyi bir baba, yeterli bir baba olduğu anlamına geliyor.”, “A3: Bana genel olarak yardımcı olmaya çalışan bir baba.”

4.2.15. İdeal Baba

İdeal Baba başlığında, babaya yöneltilen; babalığınızla ilgili değiştirmek istediğiniz özelliğiniz var mı ve eşinizin sizin babalığınızla ilgili değiştirmenizi istediği bir özelliğiniz var mı sorularının cevapları ile anneye yöneltilen, eşinizin babalığı ile ilgili değiştirmesini istediğiniz özelliği var mı varsa nedir sorularına verdikleri cevapları Şekil 4.16. üzerinde gösterilmiştir.

Babaların cevapları, babalığı ile ilgili değiştirmek istedikleri özellikleri kapsamında, erteleme davranışı, iletişimi artırma ve vakit geçirme, aceleci olma, hobi sahibi olma, hisler ve değiştirmek istedikleri bir özelliğin olmaması temalarını ortaya çıkarmıştır. Babaların eşlerinin değerlendirmelerine verdikleri cevaplar, annenin babaya yansması kapsamında, tutarlı olma, sorumluluk alma, vakit geçirme, agresif olma, çocuğa sınır koyma temalarını ortaya çıkarmıştır.

Annelerin verdikleri cevaplar, içsel motivasyon, tutarlı olma, disiplin ile ilgili konular, değişime ve öğrenmeye açık olma, çocuğa sınır koyma ve ilgilenme temalarını ortaya çıkarmıştır. Ortaya çıkan bu temalar kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

Şekil 4.16. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin İdeal Baba Hakkındaki Görüşleri

Babaların kendi babalığı ile ilgili değiştirmek istedikleri özelliklerinden biri erteleme davranışı başlığında derlenmiştir. “B9: Çocukla birlikte yapmayı planladığım bazı şeyleri erteliyorum. Bu genel bir özelliğim, her şeyi olabildiğince ertelemek. Bunu değiştirmek isterdim.” diyerek çocuğuyla yapmak istediklerini erteleme huyundan vazgeçmek istediğini söylemiştir. “B7: Çocuklarımla daha çok vakit geçirmek istiyorum. Onun dışında yok bana göre.”, “B4: Aslında çocuğumla daha fazla vakit geçirmek isterim. Daha çok oyun oynasak fena olmaz.” diyerek çocuklarıyla daha fazla zaman geçirme ve iletişimi artırmak istediklerini ifade etmişlerdir. “B5: Problemlerini çözmede aceleci davranmak ve sakin olamamak. Çocuğumun beğenmediğim davranışlarının hemen düzelmesini istiyorum. Ancak

bunun için zaman gerekli olduğunu kendime anlatamıyorum. Hatalarından ders çıkarması için zaman bırakmıyorum.” diyerek, kendisinin hata olarak gördüğü bir davranışı çocuğun bu yanlış davranışını değiştirmesi için çocuğa zaman vermediğini ve bu aceleci yönünü değiştirmek istediğini söylemiştir. “*B8: Babalık rolümle ilgili değiştirmek istediğim bir özelliğim yok ama çocuklarıma sosyal ve kültürel aktiviteler konusunda örnek olabilecek, onları motive edebilecek bir alışkanlığımın olmasını isterdim. Nasıl mesela, nasıl bir şey diyebilirim. Bir müzik aleti çalabilirdim ya da başka bir şey yapabilirdim. Kitap okurken beni gören çocuğum örnek alıyor hevesleniyor kitap okuyor. Başka aktivitelerde de örnek olmak isterdim ben.*” diyerek, genel olarak değiştirmek istediği bir özelliğinin olmadığı ancak çocuklara örnek olmak için hobi sahibi olmak istediğini ifade etmiştir. “*B1: Ha, günlük olarak belki diyebiliriz ki, çocuğa fazla bağırmışumdur belki, o anda onu hissetmiş olabilirim, keşke bağırmasaydım diyebilirim. Ama bunu tümünden değiştireyim diye düşünmem.*” diyerek, çocuğuna karşı gösterdiği tepkiyi kısmen değiştirmek istediğini söylemiştir. “*B2: Yok bence çok iyiyim. Değiştirmek istediğim bir şeyim yok.*”, “*B3: Hayır. Ben iyi bir baba olduğumu düşünüyorum. İşimden arta kalan zamanı çocuğuma ayırıyorum. Keşke daha fazla zamanım olsa da daha çok çocuğumla oyun oynasam.*” diyerek, değiştirmek istedikleri özelliklerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Babalara, babalık özelliklerinden varsa hangilerinin değiştirmelerini eşlerinin talep ettiği sorulmuştur. “*B4: Bana tutarlı ol diyor, ikimiz aynı anda tepki vermediğimizde tutarsız diyor. Kendisi gibi. Ama kendi tutarlı olmadığı zaman “anne yüreği dayanamadım” diyor. Ayrımcılık var.*”, “*B10: Evet onun kızdığı konularda çocuğa kesinlikle destek vermememi istiyor. Annesinin bizi gerdiğini düşünüyorum. Çok kuralcı olduğunu düşünüyorum. Kısmen haklı da olsa kendisi nasıl diyorsa öyle yapayım istiyor biraz.*” diyerek, eşlerinin kendileri için tutarlı olmadıklarını iddia ettiklerini ve bu özelliklerini değiştirmelerinin istendiğini söylemişlerdir. “*B2: Yani biraz öncede bahsettiğim gibi, sorumluluk alma noktasında daha fazla şeyler yapmam gerektiğini düşünüyor. Ben böyle düşünmüyorum. Haklı bulmuyorum kesinlikle.*”, “*İşte daha fazla sorumluluk almam gerektiğini,...*” söyleyerek, eşinin sorumluluk alma yönünde bir değişim istediğini belirtmiştir. “*B6: ... aile içi iletişimin artırılması gibi davranışlarımı geliştirmem gerektiği konusunda görüşlerini iletiyor. Bu isteklerinde de haklı olduğunu düşünüyorum.*”, “*B2: ... çocukla daha fazla vakit*

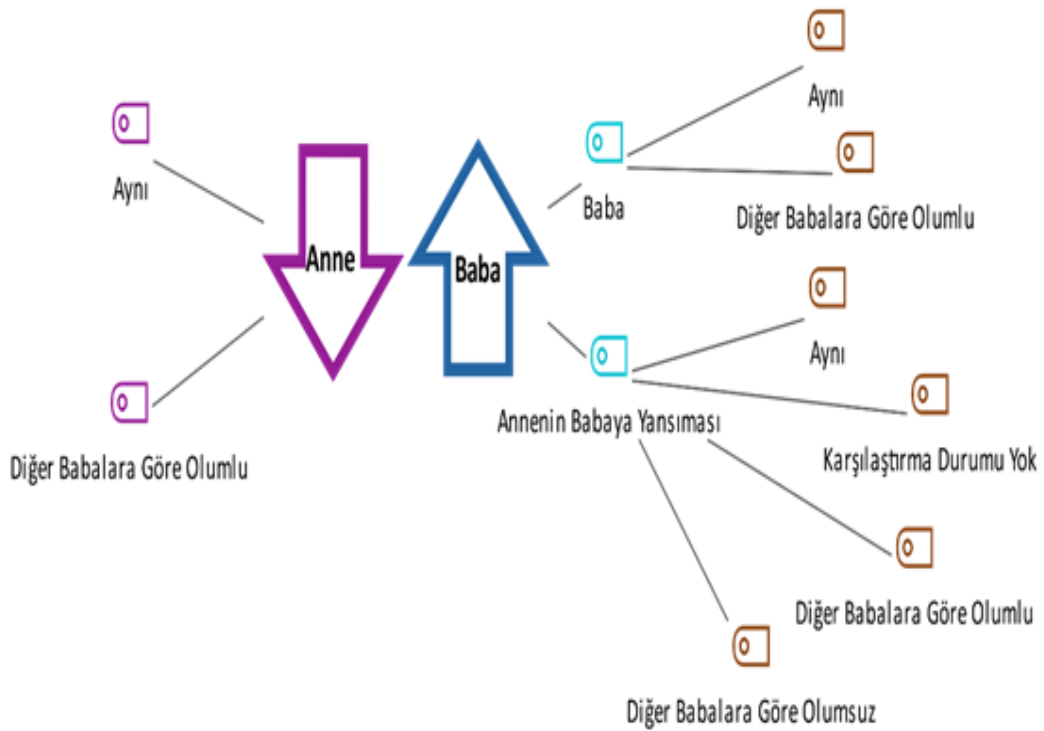
geçirmem gerektiğini düşünüyor.” ifadelerini kullanarak, vakit geçirme konusunda annelerin bir talebinin olduğunu söylediler. “B5: Bazı zamanlarda sakin olmadığımı agresif davrandığımı bu tavrımı değiştirmem gerektiğini belirtir. Bence bu isteğinde haklı sakin olamadığım dönemlerde çocuğumun da beni örnek alarak hırçınlaştığını görüyorum.” diyerek, agresif olma yönünden bir değişim talebinden söz etmiştir. “B9: Ha şu olabilir mi, olabilir belki. Bazen bazı isteklerine hayır diyemiyorum. Yani hayır desem de sonra kıyamıyorum gibi oluyor. Buna biraz takılıyor. Haklı mı dersiniz eğitim açısından falan belki. Ama çocuk istiyor, o an baba olarak yapabileceğim halde yapmamak zor geliyor. Bu da değişir mi, belki zamanla.” ifadeleriyle çocuğuna sınır koyması yönünde eşinden gelen bir değişim talebinin olduğunu söylemiştir.

Annelere eşlerinin babalık özellikleri ile ilgili değiştirmelerini istedikleri özellikleri sorulduğunda; “A1: Aynen, ben kızıyorum. O bakıyorum ki çocuğu seviyor, pohpohluyor, hiçbir tepki vermiyor. Ya da o kızıyor, bu sefer ben şey oluyorum. Birbirimizle bu durumda çelişiyoruz. Diyorum ki, burada kızmamız gerekiyordu hani. Burada kızalım. Belki ben yanlış düşünüyorum ama diyorum hani bunu değiştirelim diye.” diyerek, tutarlı olma yönünden bir değişim talebinin olduğunu ifade etmiştir. “A2: Benim en çok değiştirmesini istediğim şey, ben söylemeden bir şeyleri düşünmesi. En çok istediğim şey bu. Yani ben söylemeden evet şuna ihtiyacı vardır, ben söylemeden evet acıkmış olabilir, ben gideyim ona bir mama hazırlayayım demiyor. Ben Ediz'i çok sıkılmış, kendi başına oynamaktan çok şey olmuş görüyorum mesela. Ben söylemeden onun da fark edip gidip çocuğuyla vakit geçirmesini, oynamasını istiyorum. Bunu pek yapmıyor. Genelde benim yönlendirmemle oluyor birazcık.” diyerek, eşinin içsel motivasyon ile babalık sorumluluklarını yerine getirmesini talep ettiğini söylemiştir. “A4: Çocuk bir hatalı davranış sergilediğinde, daha sakin daha ılımlı davranmasını isterim.”, “A5: Çocukların hatalı davranışlarının düzeltilmesinde aceleci olması. Onlardan hatalarını hemen düzeltmelerini beklemesi bu konularda onların tecrübesiz olduğunu unutmaması, tecrübe kazanmalarını ve uygulayarak öğrenmelerini beklememesi.” ifadeleriyle, iki anne de disiplinle ilgili konularda eşlerinin bazı özelliklerini değiştirmesi gerektiğini söylemiştir. “A6: Eşimin babalık rolünü etkileyebilecek şekilde daha fazla değişime açık ve öğrenmeye hevesli olmasını isterdim. Kızımızın

gelişimi ile ilgili konuştuğumuzda benim bu konuda ne kadar detaycı olduğumu bilmesinden kaynaklı olarak hep iyi bir dinleyici olmuştur. Ancak dinlediği hususları bir süre aklında tutup bunları uygulama noktasında da iyi performans sergilemesini görmeyi isterdim.” diyerek, eşinin daha fazla değişime açık olması gerektiğini düşündüğünü ve bu yönde bir değişme göstermesini istediğini söylemiştir. Babaların çocukla ilgilenme ve vakit geçirme açısından değişmesini isteyen anneler, “A7: *Daha fazla ilgilenmesi gerektiğini düşünüyorum. Çocuğun gelişimi için kendisinin de bir şeyler yapması gerektiğine inanıyorum. Kendisi telefonla ilgilenirken çocuktan da başka beklentiye girmemeli. Çocuk da kitap okumaz telefonla oynamak ister. Ya da oyunu telefondan oynamak istiyor. İstiyorum ki örnek olsun çocuklarına.”*, “A3: *Ben daha çok zaman ayırması gerektiğine inanıyorum, zaman ayırıyor ama daha fazla olabilir. İşten geç geliyor ama geri kalan zamanda telefonla falan hiç ilgilenmeyebilir. Daha çok zaman ayırmalı diye düşünüyorum.”* diyerek, bu taleplerini ifade etmişlerdir. “A9: *Bazen sınır koyma konusunda çok yetersiz olabiliyor. Çocuğumuzun her istediğini yapmanın onu mutlu ettiğini ve yapmadığı zaman çok üzüldüğünü kötü bir baba olduğunu düşündüğünü söylüyor. Bu huyunu değiştirmesi gerektiğini düşünüyorum.”* diyerek, babanın çocuğa yeterince sınır koymadığını düşündüğünü ve bu yönden babanın değişmesi gerektiğine inandığını ifade etmiştir.

4.2.16. Kıyaslama

Görüşmeye katılan babalara, kendilerini günümüz babalarıyla kıyasladıklarında benzerlik ya da farklılık olup olmadığı, eşlerinin kendilerini kıyaslayıp kıyaslamadıkları eğer kıyaslıyorsa benzerlik ya da farklılık üzerine değerlendirmelerinin ne olduğu sorulmuştur. Görüşmeye katılan annelere, eşlerini günümüz babalarıyla kıyasladıklarında benzerlik ya da farklılıkların olup olmadığı sorulmuştur. Anne ve babaların verdikleri cevaplar kıyaslama başlığı altında değerlendirilmiştir ve Şekil 4.17. üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 4.17. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Babalık Rolünü Kıyaslama Durumuna İlişkin Görüşleri

Görüşmeye katılan babaların verdikleri cevaplar sonucunda, baba kapsamında aynı ve diğer babalara göre daha olumlu temalarına, annenin babaya yansıması kapsamında, aynı, karşılaştırma durumu yok, diğer babalara göre daha olumlu ve diğer babalara göre daha olumsuz temalarına ulaşılmıştır.

Görüşmeye katılan annelerin verdikleri cevaplar sonucunda, diğer babalara göre olumlu ve aynı temalarına ulaşılmıştır. Ortaya çıkan bu temalar kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

Görüşmeye katılan babaların kendini günümüzdeki diğer babalarla kıyasladıklarında büyük çoğunluğu diğerleriyle aynı düzeyde baba olduklarını ifade etmişlerdir. “B7: Potansiyel olarak iyi bir baba seviyesinde olduğumu düşünüyorum. Ortalama bir babayım. Çevremdekilerin benden farklı olduğunu düşünmüyorum. Babamdan da daha iyi bir babayım.”, “B9: Ama genel olarak çocuğunu seven her babadan farkım yok.” diyerek diğer babaların çocuklara olan davranışları ve babalık algısını da referans alarak kendilerini diğer babalarla aynı konumlandırmaktadırlar. “

Bu babalardan biri “B9: çok fazla olduğunu düşünmüyorum. Çocukların ilgilendikleri oyunlar, oyuncaklar, çizgi filmler vs. ile ortalamadan daha fazla bilgi sahibi olduğumu söyleyebilirim. Bu açıdan biraz farklı görebilirim” diyerek hem diğer babalarla kendini bir tutarken hem de bazı yönleriyle diğer babalara göre daha olumlu özelliklerinin olduğunu söylemiştir. “B5: Düşünüyorum. Çocuklarımla arkadaş oluyorum. Onlara baba olduğumu çok hissettirmiyorum. Gerektiğinde bunu anlayacakları sınırlar koyuyorum.” demiştir. Diğer babalardan çocuğu ile arkadaş olma yönüyle farklı olduğunu söylemiştir.

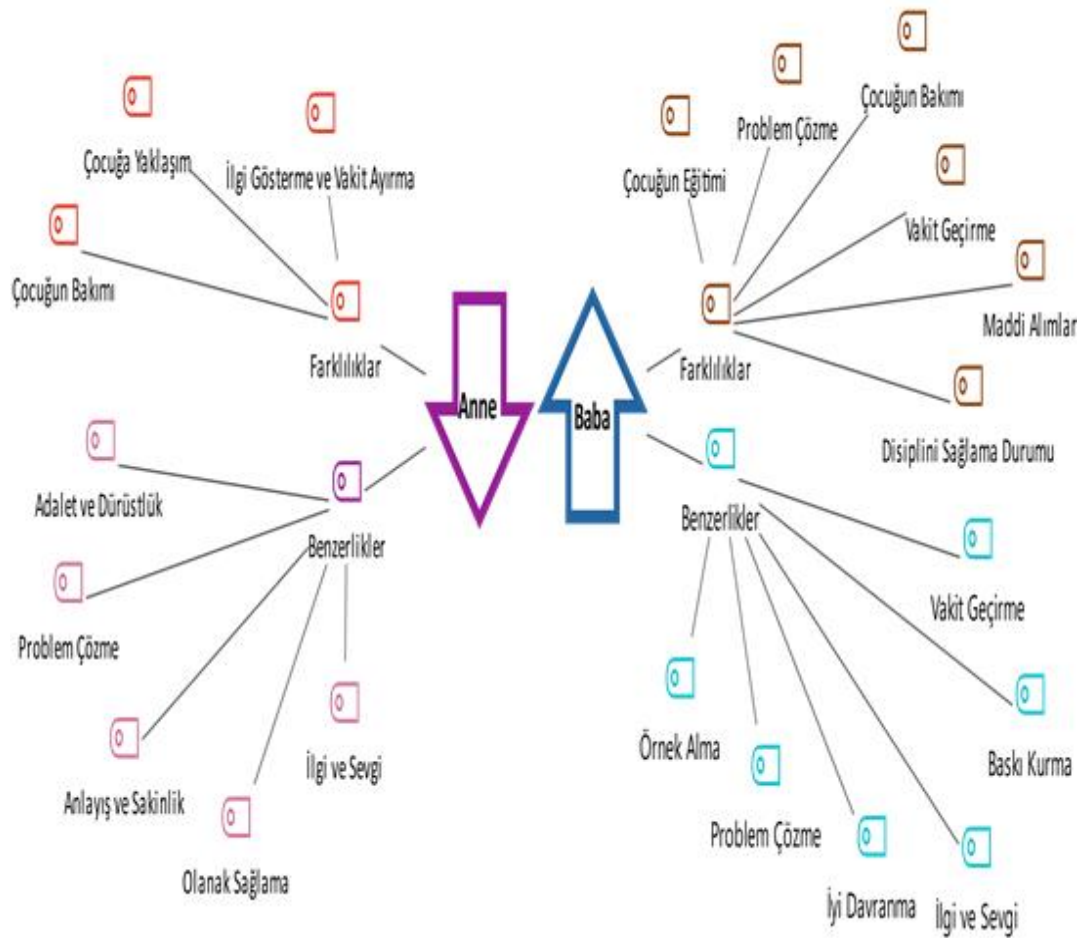
Görüşmeye katılan babalara, eşlerinin kendi babalık durumlarını diğer günümüz babalarıyla kıyaslama durumunda nasıl değerlendirdikleri sorulduğunda, “B1: ... kendi etrafımızdaki bizim yaşıt babalarla farklı olduğumuz konusunda bir şey söylememiştir.” diyerek, eşinin kendisini değerlendirdiğinde diğer babalardan farklı bir yönünü ifade etmediğini belirterek eşi tarafından aynı görüldüğünü söylemiştir. Babaların yarısı eşinin kendisi için diğer günümüz babalarıyla bir kıyaslama yapmadığını ifade etmiştir. “B6: Eşim beni diğer babalardan ayıran özellikler hakkında bir şey söylemiyor. Böyle bir konu geçmedi aramızda. Bence kendi içinde de böyle bir değerlendirme yapmıyordur.”, “B3: Hayır şimdiye kadar böyle bir şey söylemedi. Kıyaslanacak bir şey değil bu bence. Ben başka annelerle onu kıyaslamam o da beni kıyaslamıyordur.”, “B4: Öyle bir söze şahit olmadım.” diye ifade etmiştir. Kıyaslama olmadığını söyleyen babalar, varsa bile bunun kendilerine söylenmediğini ifade etmiştir. Eşleri tarafından diğer günümüz babalarıyla kıyaslanarak, eşlerince olumlu bir söylemde bulunan babalar bu durumu; “B10: Oyuncu olduğumu söylüyor. Yani başka babalar bu kadar oynamaz çocuklarıyla gibi görüyor. Beni bu konuda çok vakit harcadığımı görüyor. Bu olabilir farklı diğer babalardan.”, “B5: Etrafımızda bazı babaların ilgisiz olduğunu sorumluluklarını yerine getirmediklerini, benim ise bir baba olarak gerektiği gibi sorumluluklarımı yerine getirdiğimi söyler.” diyerek aktarmışlardır. “B7: eşinin; Evet. A şahsının babası çok ilgili sen ilgisizsin gibi eleştirel yaklaşımları oluyor ama her insan bir değildir herkesin farklı karakterleri vardır. Onların çocuklarıyla ilgilenme şekli farklıdır benden, bana göre daha fazla zaman ayırdıklarını ya da daha çok ilgilendiklerini düşünmüyorum. Sadece eşlerin istedikleri gibi davranıyorlar belki. O da göze güzel görünüyor. Ama zaman olarak benden daha çok şey yapmıyorlardır.”

dediğini ifade ederek çocukla ilgilenme konusunda eşinin kendisini diğer babalara göre daha olumsuz bir baba olduğunu iddia ettiğini söylemiştir.

Araştırmaya katılan annelere eşlerini günümüz babalarıyla kıyasladıklarında eşlerinin farklı yönlerinin olup olmadığı sorulduğunda, annelerden bazıları, eşlerinin diğer babalardan ayrışmasını sağlayan bir yönünün olmadığını belirtmişlerdir. “A1: Açıkçası düşünmüyorum. Hani şu an, günümüzde, eski babalar gibi değiller. Şu an bütün babalar eğitilmiş, sosyal, çocuklarıyla ilgilenen bir durumda. Yani genel olarak hepsinin aynı olduğunu düşünüyorum.” “A7: Diğer babalarla aynı bence. Çocuğu maddi olarak desteklediğinde çocuğun istediğini aldığında görevini yerine getirdi olarak düşünüyor. Genel babalık anlayışı işte.” ifadeleriyle eşlerinin diğer babalardan ayrışan bir yönünün olmadığını belirtmişlerdir. Annelerin büyük çoğunluğu, eşlerinin diğer babalarla kıyasladıklarında olumlu yönde bir farklılığın olduğunu söylemiştir. “A10: Diğer babalara göre eşim çocuklara göre davranışlarında önce düşünerek hareket ettiğini düşünüyorum. Çocuklarla oynamak için anne kadar hevesli olduğunu düşünüyorum. Çocuklarla anlık yaşamıyor, uzun vadeli düşünerek hareket ediyor onların sorularını yanıtıyor. Yani nasıl desem, diğer babalardan daha hazırlıklı çocuklarla ilgili şeylere.” diyerek eşinin diğer babalara göre çocuklarına yönelik daha düşünceli ve uzun vadeli düşünerek davranması yönüyle ayrıştığını ifade etmiştir. “A6: Eşimi diğer babalardan ayıran en önemli özelliğinin sabır ve yumuşak huyluluk olduğunu düşünüyorum. Kızımın kalbinin babası tarafından kırılmayacağından veya gerçekten ihtiyaç duyduğunda asla geri çevrilmeyeceğinden eminim.” diyerek eşinin sabırlı ve yumuşak huylu olması yönüyle diğer babalardan ayrıştığını belirtmiştir.

4.2.17. Geçmişten Günümüze Babalık Tutumu

Görüşmeye katılan babalara sahip oldukları babalık rolü ile kendi babalarının babalık rolü arasında benzerlik ya da farklılık olup olmadığı sorulmuştur. Görüşmeye katılan annelere, kendi babalarının babalık rolü ile eşlerinin babalık rolü arasında bir benzerlik ya da farklılık olup olmadığı sorulmuştur. Anne ve babaların verdikleri cevaplar geçmişten günümüze babalık tutumu başlığı altında açıklanmış ve cevapları Şekil 4.18. üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 4.18. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Geçmişten Günümüze Babalık Tutumu Hakkındaki Görüşleri

Görüşmeye katılan babaların verdiği cevaplar sonucunda, farklılıklar kapsamında, çocuğun eğitimi, problem çözme, çocuğun bakım, vakit geçirme, disiplini sağlama durumu, maddi alımlar temalarına, benzerlikler kapsamında, baskı kurma, vakit geçirme, ilgi ve sevgi, iyi davranma, problem çözme ve örnek alma temalarına ulaşılmıştır. Ortaya çıkan bu temalar kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

Çocuğun eğitimi konusunda kendisiyle babası arasındaki farkı “B9: Ayrıca okul zamanında da pek ilgili değildi. Ben çocuğumun okul, öğretmen ilişkilerini takip ediyorum.” diyerek ifade etmiştir. Kendisiyle babası arasında problem çözme, çocuğun yanlış bir tutumu karşısında pozisyon alma yönüyle farklılıkların olduğunu şu şekilde ifade etmişlerdir. “B4: Bir bakışı yeterdi. Bir kere kızdığı için korkardık

yine kızacak diye. Bizde böyle katı bir durum yok elbette.”, “B6: Babam bir eğitimci olmasına rağmen benim gibi düşünmezdi. Hatırladığım zamanlarda bu tarz davranışlar sergilediğimde mutlaka kızarak tepki göstererek uyarırdı. Karşısına alıp yaptığım davranışın benim için ne gibi zararları olacağını ya da dezavantajları olacağını anlatmazdı. Tepkisini gösterir ve kenara çekilirdi.” Kendi babasıyla arasındaki farkı çocuğun bakımı özelinde değerlendiren baba bu durumu, “B8: Bana banyo yaptırmamıştır babam belki bu yönde bir babalık yapmamıştır ama babam bana yüzmeyi öğretmiştir. Küçükken denizin içine atmış ben yanıdayım deyip yüzmeyi öğretmiştir.” diyerek aktarmıştır. “B2: Çok benzediğini düşünmüyorum. Benim çocuğumla geçirdiğim kadar zamanı babam benimle geçirmiyordu. Benzer oyunlar oynamıyordu. Mesela beraber kitap okumuyorduk, beraber futbol oynamıyorduk mesela.”, “B9: Hafta sonları ya da iş günü akşamları ayda birkaç gün haricinde tamamında çocukla vakit geçiriyorum. Bunlar babamdan hep farklı yani.”, “B10: Bilinç farkı var. Biz çocuklarımızla vakit geçirmemiz gerektiğini düşünerek büyüdük. Son nesil olarak. Ama babamda böyle bir düşünce yoktu. Biz kendimiz oynardık. Gelip bizimle oynamazdı.” diyen babalar, babaları ile kendilerini kıyasladıklarında, oyun oynama gibi konularda çocukla babalarına göre daha fazla vakit geçirdiklerini, bu yönleriyle babalarından farklı olduklarını ifade etmişlerdir. “B1: Biz üç kardeşiz. Ben en büyükleriyim. Babam her zaman bizimle ilgili bir konu açıldığı zaman, benle ve kardeşlerimle ilgili bir konu açıldığı zaman, hep şunu söyler; sen ilk çocuktun, seni çok sıktık, her şeyine karıştık. Her şeyini takip ettik. Ve sen biraz daha içine kapanık bir çocuk olarak büyüdün. Tam tersini yaptık bu sefer senin küçük kardeşlerine. Onları da çok aşırı derece serbest bıraktık, onlarda çok asi oldular. Bu örnek benim hayatımda, benim çocuklarımla ilgili, büyütmeyi düşündüğüm, ondan sonra nasıl söyleyebilirim, buraya bir cümle eklemem gerekirse. Yani çocuğumla vakit geçirirken de hep bu söz aklımdadır. Elimden geldiği kadar, çocuğu sıkılamaya çalışıyorum. Elimden geldiği kadarda çok başıboş bırakmamaya çalışıyorum.” ifadesiyle baba, kendi babasının yaptığı ve yanlış olarak kabul ettikleri çocuk üzerinde disiplin sağlama konusunda, kendi babasının hatasından da ders alarak, farklı davrandığını söylemiştir. “B1: Ha, babamın tam tersi, yaptığı şeyleri de yapmamak için elimden geleni yapmıyor muyum, yapıyorum. Çünkü benim çocukluğumda bende iz bırakmış, kötü sayılabilecek hatıralarımı çocuğuma

yaşatmamaya çalışıyorum. Örnek vermek gerekirse, ilk bisikletimi babamdan çok istedim, senelerce istedim istedim. Bir bisiklet geldi İstanbul'dan. Ama bir çıktı ki, bisiklet ikinci eldi. İlk bisikletimin ikinci el bir bisiklet olması beni çok üzmüştü. O yüzden de oyuncak açısından mesela, çocuğumun beş söylediğinin dördünü almıyorsam bile bir tanesini alırken onun istediğini, mümkün olduğu kadar onun gönlünün hoş olmasını sağlayacak bir şey almaya çalışıyorum.” diyen baba, çocuğun ihtiyaçlarını maddi olarak karşılama yönünden oyuncak alma örneğiyle babasından farklı olduğunu ifade etmiştir.

“B7: Evet bazen babam gibi olabiliyorum. Bazen çocuğumun üzerinde baskı kurmaya çalışıyorum. Babamda bizim üzerimizde baskı kurardı. Onun dediği olsun isterdi. Ben de çocuklarıma bazen böyle davrandığımı düşünüyorum. Yanlış tabii bu.” diyerek, babası ile çocukları üzerinde baskı kurma açısından bu durumun yanlış olduğunu söylese de benzerlik olduğunu ifade etmiştir. “B8: Babam bizimle konuşur, ihtiyaçlarımızla ilgilenir, hikayeler anlatır, sevgisini hissettirirdi. Bunlar tabii kendimde gördüğüm, babama benzettiğim şeyler.” diyerek, babasıyla olan benzerliğinin çocuklarla ilgilenme yönünden olduğunu söylemiştir. Bir baba kendi babasıyla olan benzerliğini, “B5: Kendi babam bana arkadaş gibi davrandı. Onunla olduğum vakitlerde arkadaş gibi davranıyorum. Birlikte çizgi film izliyoruz, maç yapıyoruz.” diyerek, çocuklarıyla vakit geçirme konusunda olduğunu aktarmıştır. “B2: O açıdan çok fark yok. Benzer diyebilirim. O da bana böyle iyi davranırdı, kötü davranmazdı.” diyen baba, kendi babası gibi çocuğuna iyi davrandığını bu yönüyle de benzer olduklarını belirtmiştir. “B1: O konuda da babamı örnek alıyorum diyebilirim. Babam, döven bir baba değildi. Yani onu, çok çok çok kızdıran bir şey olmadığı sürece kızmazdı. Ben de mümkün olduğu kadar o özelliğimi babamın özelliğine benzetmeye çalışıyorum. Kızmak, bağırarak, hatta dövmek, yani mümkün olduğu kadar hayatımda azaltmaya çalışıyorum çünkü örnek aldığım kişi burada da babam.”, “B5: Babam ilk defasında uyarır ve beklerdi. Her seferinde uymazdı ve bu davranıştan zarar gördüğüm de uyarısını hatırlatırdı. Bence doğru olanı da bu. Bir musibet bin nasihatten evladır.”, “B3: Bu konuda babamla benzediğimizi söyleyebilirim. Babamda yanlış bir şey yaptığımızda bize sert sözlerle kızardı. Korkardık biz. Bence babadan korkmak iyi bir şey.” sözleriyle, kendilerinin babalarının problem çözme yöntemini onayladıklarını bunu örnek aldıklarını ve bu

yönleriyle de benzerlik kurduklarını ifade etmişlerdir. “B1: Babamdan örnek aldığım şeyler, çok fazla. Ve her geçen gün babamı örnek alma oranımın arttığını düşünüyorum. İlk çocuğumuzun doğduğu zamanlardakine göre, şimdiki örnek almam kat kat daha fazla. Yani gittikçe babama benziyorum diyebilirim babalık açısından.” diyerek, kendi babasını örnek aldığı için bu benzerliğin ortaya çıktığını ve benzerliklerin artacağını söylemiştir.

Görüşmeye katılan annelerin verdikleri cevaplar sonucunda, farklılıklar kapsamında, çocuğa yaklaşım, ilgi gösterme ve vakit ayırma, çocuğun bakımı temalarına, benzerlikler kapsamında, adalet ve dürüstlük, problem çözme, anlayış ve sakinlik, olanak sağlama, ilgi ve sevgi temalarına ulaşılmıştır. Ortaya çıkan bu temalar kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

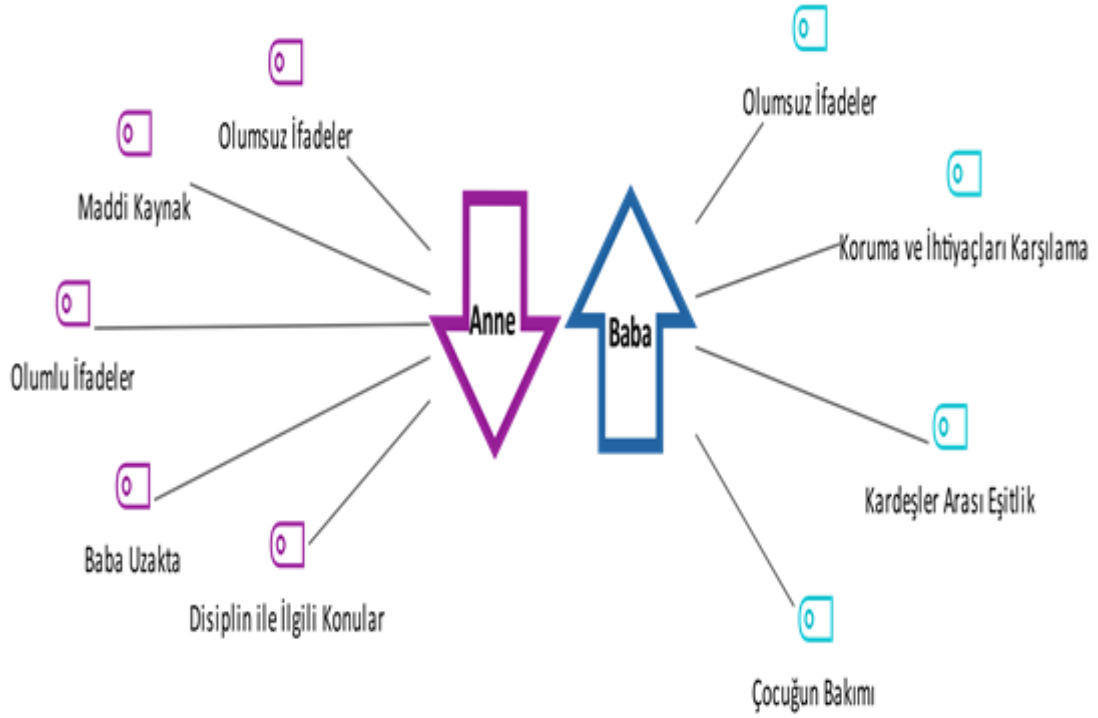
Kendi babasının çocuğa yaklaşımıyla eşinin çocuğa yaklaşımı arasında farklılık olduğunu ifade eden anneler, bu durumu şöyle açıklamıştır. “A3: Hayır kesinlikle. Benim babam daha sert katı bir insandı. Eşim ona benzemiyor. Eşim çocuğuma ve bana karşı ılımlı anlayışlı bir insan.”, “B5: Hayır babam ve eşimin tutumu birbirine benzemez babam çok daha baskıcı ve otoriterdi eşim babama göre çok sakin ve daha pozitif.” bahsedilen farklılıklar annelerin kendi babalarının aleyhi durumunda olurken, olumlu yaklaşımı sayesinde eşlerinin lehine bir farklılıktır. Çocuğa yaklaşım yönüyle kendi babaları lehine ve eşlerinin aleyhine değerlendirme yapan anneler bunu şu şekilde açıklamıştır. “A4: Babam “güzel güzel oynayın yoksa annenize söylerim sizi döver” derdi. Sakin davranırdı. Günah keçisi annem olurdu.”, “A7: Babam daha yapıcı olurdu. Konuşurdu bizimle. Uyarsa bile daha düzgün uyarırdı. Anlatırdı ederdi. Eşim gibi değil babam.” Anneler eşleriyle kendi babalarının çocukla ilgilenme ve çocukla vakit geçirme konusunda farklı oldukları, “A1: Hiçbirimizi (kardeşlerimizi) birbirimizden ayırmadı babam ama nasıl diyeyim, bir elimizden tutup da bizi parka götürüp oynatmadı. Eşim bu konularda çocuklarını sosyal aktivitelerin hepsini yapar, çocuklarıyla ilgilenir, gezdirir ama babam bunları yapamadı”, “A8: ...ama eşim çocuklarla sadece severek ilgilenmiyor ki. Onlarla vakit geçiriyor. Onlara zaman ayırıyor. Benim gibi o da onların ihtiyaçlarını karşılıyor. Babamla kıyaslarsak eşim bunu duymasın ama eşim nerdeyse anne gibi davranıyor.”, “A9: Kendi babama benzediğini düşünmüyorum. Çünkü kendi babam, boş vakitlerinde benimle ilgilenen ve çok çalışan bir babaydı ancak eşim çocuğu için

vakit ayıran, onunla özel olarak ilgilenen bir baba diyebilirim.” sözleriyle ifade etmişlerdir. “A1: Evet, şartlar gereği babam katılamazdı bakıma uzakta olduğu için. Ama yanımızda olduğu süre boyunca belki yemeğimizi yedirmemiştir”, “A4: Benzemediklerini düşünüyorum. Benim babam öz bakım olarak bizimle ilgilenmezdi. Bu konuda geri dururdu. Ancak eşim çocuğun öz bakımını sağlıyor.”, “A5: Yok kesinlikle benzerlik yok. Bir kere eşim çocuğun varlığını benimsiyor. Babalığı işte biraz seveyim ağlayınca huysuzlanınca annesine vereyim derdinde değil ki. Ben babamızın bize yemek yedirdiğini bilmem. Görmedim. Bizim ailemizde de öncelikli olarak ben yapıyorum ama eşim bu işlerden hiç kaçmaz.” ifadeleriyle, anneler babalarıyla eşlerini kıyasladıklarında, eşlerinin çocuğun bakımını üstlenme konusunda babalarına nazaran daha çok sorumluluk aldıklarını ifade etmiştir. “A2: Bizim tırnaklarımızı kesinlikle babam keserdi. Bizim ailede babam, benimde ablamın da tırnaklarını keserdi. Ama mesela ben eşime her zaman için söylüyorum çocuğun tırnaklarını kes diye, hiçbir zaman buna karışmak istemiyor. Ben yapamam diyor. Ama hâlbuki yapabileceğini ben biliyorum ama hiç karışmak istemiyor.” diyerek, eşi ve babası arasındaki farklılığı bu yönüyle ele alan diğer annelerden farklı olarak çocuğun bakımını üstlenme konusunda eşinin, kendi babasına göre daha az sorumluluk aldığını, sorumluluk almaktan kaçındığını ifade ediyor. Eşiyse kendi babası arasındaki benzerliğin, “A8: Aslında bağ kuruyorum. Evet kuruyorum. Çocuklara karşı davranışlarındaki özveri, adaletli olmaya çalışması ve dürüstlük konuları. Babam böyle bir insandı. Şimdi eşime bakıyorum, ne bileyim o da öyle geliyor.” diyerek, adil ve dürüst olma yönüyle ortaya çıktığını ifade etmiştir. “A5: Aynı yaklaşım halindeydi. O da eşim gibi agresif ve aceleliydi. Ama eşim babamdan farklı olarak takip edip ilgileniyordu. Babam bir hata olduğunda otaya çıkıyor gibi bir şeydi. Bir de babam öyle düzeltmemiz için akıl falan vermezdi ki. Kızardı falan.” ve “A3: Babam da hemen bağırdı. Kızardı. Tahammülü yoktu. Sonradan gönlümüzü falan da almazdı. Sadece hiddetlenirdi.” diyerek, eşleri ile kendi babaları arasında problem çözmedeki negatif tutumlar arasında benzerlik olduğunu ifade ederken, “A2: Benim babamın da ben hiç hatırlamam bana kızdığını. O yüzden benzer eşimle, hiç kızdığını hatırlamıyorum babamın.” ve “A9: Benzer bir durumda benim babam da oturup benimle konuşurdu. Ceza vermek babamın tarzı olan bir hareket değildi.” diyerek eşleri ile kendi babaları arasında problem çözme

konusunda pozitif tutumları yönüyle bir benzerliğin olduğunu söylemişlerdir. “A1: Evet, babamda bizden hiç sevgisini esirgemezdi, hiçbir zaman kızan, nasıl diyeyim böyle biz bir şey yapsak bile bizi terslemezdi, eşimde çocuklarına karşı çok anlayışlı bir baba. Aynılar.” ve “A8: Evet düşünüyorum. Babam çok sakin adamdı. İncitmemeye çalışırdı bizleri. Babam herhangi bir olay ve konu karşısında sakin ve anlayışlı davranır, bizi dinlerdi. Eşim de sakin davranıyor. Eşim de aynı şekilde davranıyor bence. Çocukları dinliyor.” eşleri ve kendi babalarının anlayışlı davranma ve bir durumu ya da olayı sakinlikle karşılama yönünden bezdiklerini ifade etmişlerdir. “A1: Babamda hani bizden hiçbir zaman sevgisini, ilgisini esirgemedi, evet eşim gibi oyun oynamadı ama oyun oynayabileceğimiz imkânları bize sağladı. İsteddiğimiz hiçbir şeyden bizi mahrum bırakmadı. Eşimde çocukları konusunda hiçbir şeyi esirgemez, onlarla ilgili her konuda destek verir. Oyunları olsun, yemeleri içmeleri olsun, her konuda ilgili bir baba.”, “A1: Evet, benim babamda bize karşı ilgiliydi, eşimde çocuklarına karşı çok ilgili. Onların her istediğini yapmaya çalışıyor, elinden geldiğince onların gelişimini olsun, her konuda destek veriyor. Babamda hani bizden hiçbir zaman sevgisini, ilgisini esirgemedi,” diyen anne, eşiyile babası arasındaki benzerlikleri çocuklarına olanak sağlama ve çocuklara olan ilgisi ve sevgisi yönünden kurmuştur.

4.2.18. Kendi Annesinin Babası İle İlgili Görüşleri

Görüşmeye katılan annelere ve babalara, kendi annelerinin babalık rolü çerçevesinde kendi babaları hakkındaki değerlendirmeleri sorulmuştur. Anne ve babaların cevapları Şekil 4.19. üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 4.19. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Kendi Annesinin Babası İle İlgili Görüşleri

Görüşmeye katılan babaların verdikleri cevaplar sonucunda, olumsuz ifadeler, koruma ve ihtiyaçları karşılama, çocuğun bakımı, kardeşler arasında eşitlik temaları ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu temalar kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

“B7: Annem babam için hiç iyi şeyler söylemez. Eleştirirdi babamı. Onun iyi bir baba olmadığını söylese de babam bizim için en iyi babadır. Her işimizi annem yapardı. Babam çalışırdı. Sert mizaçlı adamdı babamdı bir de babam.”, “B9: Annem çok net babamı ilgisiz bulurdu. Devamlı söylerdi ona da, bir bak çocuklar ne halde diye. Kendisi mücadele ederdi her şeyimizle.”, “B10: Annem kendisi olmasa babamızın bizi düşüneceğine ihtimal vermiyordu. Anne kavramı olmasa babanın çocuğa değer vermeyeceğini iddia ederdi.” ifadeleriyle, babalar annelerinin kendi babaları için olumsuz değerlendirmede bulduklarını aktarmışlardır. “B6: Babam sadece bizleri koruyan, kollayan bir roldeydi.”, “B8: Annemin, babamın koruyucu kollayıcı olduğuna, ihtiyaçlarımızı karşıladığına dair şeyler söylediğini hatırlıyorum.” diyerek, annelerinin babaları için yaptığı değerlendirmenin koruma ve ihtiyaçları karşılama kapsamında olduğunu ifade etmişlerdir. “B1: Tabi ki, babamız

eski babalardan. Yani, şu yeni nesil bizim gibi babalardan değil. O yüzden de, şimdi mesela annem ne der, çocuklarının hiçbirinin ağzına bir lokma yemek vermemiştir ama torunlarına yedirir, der. Bakımla ilgili kesinlikle bir banyo yaptırmak ya da ne bileyim bir yemek yedirmek, kesinlikle bizim babamızın yapmadığı bir şeydir.”, “B2: *Ama biz küçükken çok yoğun çalışmalar, bir de fiziksel ağırlıklı çalışıyordu benim babam. Demek ki yoruluyordu, vs. Bunun gibi şeylerden annem çok ilgilenemediğini söylerdi.”*, “B3: *Annem babamın sadece benim üstümü örttüğünü söylerdi. Başka bir şey yapmamış herhalde. Şefkatli adamdı ama öyle bizler gibi ilgilenmezdi.”* diyerek, annelerinin babaların çocuğun bakımında yer almadığını bu yönüyle de annelerinin eleştirisinin olduğunu söylemişlerdir. “B1: *Ondan sonra, sevgi yönünden kesinlikle üç kardeşi birbirinden ayırmadığını söylerdi. Hala da söyler.”* diyerek, annesinin babası için yaptığı olumlu değerlendirmeden bahsederek, babasının çocuklar arasındaki adaleti sağlaması yönüyle annesi tarafından olumlu olarak değerlendirildiğini söylemiştir.

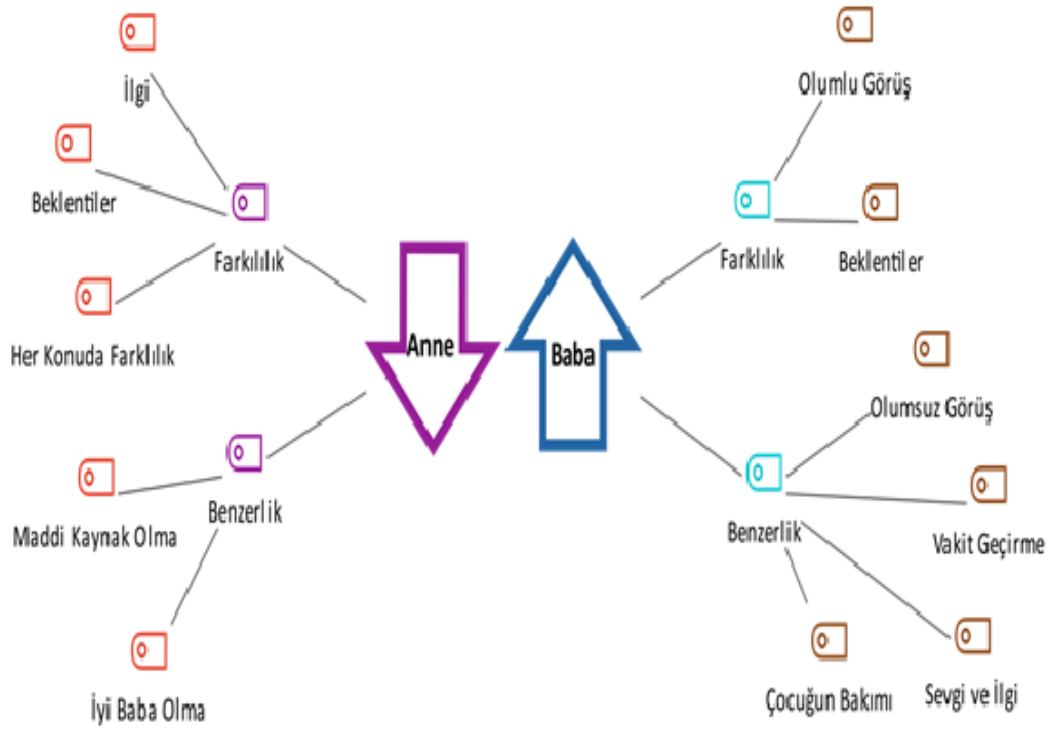
Görüşmeye katılan annelerin verdikleri cevaplar sonucunda, olumsuz ifadeler, disiplin ile ilgili konular, olumlu ifadeler, maddi kaynak ve baba uzakta temaları ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu temalar kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

“A3: *Anneme göre babam işe gider gelir yer içer ve yatardı. Bizimle ilgilenmezdi annem de bunu söylerdi.”* ve “A10: *Annem babamla ilgili hem eş hem de baba olarak biraz pasif olduğunu söylerdi. Çocuğun problemi olduğunda sorundan kaçan biri olduğunu söylerdi. İlgisiz bulurdu işin aslı.”* diyerek, kendi babaları için çocukla ilgilenme ya da çocukların sorumluluklarını alma konusunda annelerinin olumsuz yönde bir değerlendirmede bulduklarını aktarmışlardır. “A8: *Çok hatırlamıyorum ki ama babamın bize karşı gerektiği zamanlardaki toleransından yakınırdı. Babamın bizi çok şımarttığını söylerdi. Babam ilgiliydi aslında anneme göre belki bu ilgisi biraz şıarmamıza neden oluyordu bilemiyorum.”* diyen anne babasının çocukları karşısında disiplin konusunda esnek olduğunu ve bu durumun da annesi tarafından babasının eleştirilmesine neden olduğunu söylemiştir. Annelerinin babaları için olumlu yönlerini öne çıkararak değerlendirdiğini ifade eden anneler, bunu şöyle açıklamışlardır. “A2: *Annem babama karşı hep olumluydu. Bize çok düşkün olduğunu, bizimle çok ilgilendiğini söylerdi. Mesela biz seyahate çıktığımızda sürekli sabah, öğlen, akşam sürekli bizi*

arayıp kontrol ettiğini hep söylerdi. Yani gerçekten çok ilgili bir baba olduğunu söylerdi.”, “A4: Annem babama “senin eşin olmak yerine, çocuğun olmak isterdim” derdi.”, “A7: Hiç kötü bir şey duymadım ben annemden. Babam bütün yükü anneme yükleyen bir adam değildi. Elini taşın altına koyardı çocukları konusunda.”, “A9: Annem babamın iyi baba olduğunu ancak çok çalıştığı için bunu gösteremediğini söylerdi.”“A4: Çünkü bizim her istediğimizi alırdı. Babam isteklerimiz konusunda rahattı alırdı genelde.” diyen anne, babasının maddi olarak çocukları için destek olduğunu, bu yönüyle annesinin babası için bir değerlendirmesi olduğundan bahsetmiştir.“A1: Evet, yalnız kaldığını da söylerdi aynen. Kendisi hep baba konumundaydı, bizim mesela bir veli toplantısı olurdu, babamızın gelmesi gerekirdi, babam İstanbul'da olurdu, genelde İstanbul'da çalışırdı. Babam gelemezdi, annem giderdi. Bir erkeğin yapması gereken bir iş olurdu, annem hep giderdi. O yüzden annem o konularda çok dert yanardı. Yoksa bir ihtiyacımız olduğunda, almamız gereken bir şey olduğunda babam hep onları sağlamıştır bize ama dediğim gibi diğer şeylerde olmadı. O da şartlar gereği.” ifadesiyle, babasının işinin gereği uzakta olduğundan ve annesinin babanın uzakta olması konusunda bir eleştirisinin olduğunu söylemiştir.

4.2.19. Annesi ile Eşinin Babalık Yorumu Arasındaki İlişki

Görüşmeye katılan babalara, kendinin babalık rolüne ilişkin eşlerinin değerlendirmeleri ile annelerinin babalarının babalık rolüne ilişkin değerlendirmeleri arasında benzerlik ya da farklılık olup olmadığı sorulmuştur. Görüşmeye katılan annelere, eşlerinin babalık rolüne ilişkin kendi değerlendirmesiyle, annesinin, babasının babalık rolüne ilişkin yaptığı değerlendirme arasında bir benzerlik ya da farklılığın olup olmadığı sorulmuştur. Anne ve babaların cevapları Şekil 4.20. üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 4.20. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Annesi ile Eşinin Babalık Yorumu Arasındaki İlişki Hakkındaki Görüşleri

Babaların verdiği cevaplar sonucunda, farklılık kapsamında olumlu görüş ve beklentiler temalarına, benzerlik kapsamında olumsuz görüş, sevgi ve ilgi, vakit geçirme ve çocuğun bakımı temalarına ulaşılmıştır. Ortaya çıkan bu temalar kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

“B4: Yok ya. Ben daha çok ilgileniyorum çocukla. Farklı düşünüyor eşim de.”, “B10: Hayır. Çocuk konusunda ikimizin de aynı sorumluluğa sahip olduğumuzu düşünüyoruz. Annem gibi düşünmez eşim. Beni biliyor, çocuklarımı düşündüğümü. Annem babamda bunu göremedi.” ifadeleriyle babalar, eşlerinin değerlendirmelerinin olumlu olması yönüyle, annelerinin babaları için değerlendirmelerinden farklı olduğunu aktarmışlardır. “B6: Her ikisi arasında farklılık var. Aslında annemin babamdan beklentisi ile eşimin şu anda benden beklentisi arasında farklılıklar var. Annem babamdan çocuklarının ihtiyacı ile ilgili alışveriş vs. yapmasını beklerken, çocuk bakımı ile ilgili bir beklentisi bulunmazken şu anda eşim benden çocuk bakımı ile ilgili tüm süreçte aktif rol almamı beklemekte. O yüzden annemin babama yönelik yaklaşımı ile eşimin benim babalık rolü üzerine

yaklaşımı arasında çok bir bağ kuramıyorum.” diyen baba, eşinin kendisinden olan beklentileriyle, annesinin babasından beklentileri arasında bir yakınlık olmadığı için değerlendirmeler arasında bir benzerlik olmadığını söylemiştir. “*B7: Bazen kuruyorum. Eşim de beni eleştiriyor. Ama ben babam gibi olduğumu düşünmüyorum. Çocuklarla ilgileniyorum. Ona göre daha sakinim. Anlayışlıyım.*” diyerek, eşinin kendisi için olumsuz değerlendirmesi ile annesinin babası için yaptığı olumsuz değerlendirme arasında yakınlık olduğunu belirtmiştir. “*B2: Evet eşimin de annemle aynı şeyleri var. Annemin dediği gibi eşimde, çocuğumla ilgilenmediğimi söylüyor. Yeterince vakit ayırmadığımı düşünüyorum. Hem çocuğa bakma hem vakit geçirme anlamında benzer şeylerden şikâyet ettiklerini söyleyebilirim. Hatta yüzde yüz benzerlik var bence.*” diyen baba, çocuğuyla vakit geçirme konusunda eşinin kendisi için yaptığı değerlendirme ile annesinin babası için yaptığı değerlendirme arasında benzerlik olduğunu ifade etmiştir. “*B8: Evet kuruyorum. Annem de eşim gibi olumlu şeyler söylerdi. Olumsuz şeyler söylemezdi annem. Eşim de sağ olsun güzel şeyler söylüyor.*”, “*B1: Farklılık yok, daha çok benzerlik var bence. Aynı şeyleri benim eşimin de bana söyleyeceğini düşünüyorum. Çocuğun sevgisiyle, çocukla oyun oynamak, onlara çok çok ilgi göstermeye çalıştığımı söyleyebilir.*” ifadelerini kullanan babalar, annesi ile eşinin babalık rolleri için yaptıkları yorumların sevgi ve ilgi yönüyle benzerlik gösterdiğini söylemişlerdir. “*B1: ... ama bakım konusunda illa ki yetersiz kaldığımı söyleyeceğini düşünüyorum. Benzerlik olduğunu düşünüyorum annemle eşimin babalar hakkındaki fikirleri hakkında.*”, “*B2: Evet eşimin de annemle aynı şeyleri var. Annemin dediği gibi eşimde, çocuğumla ilgilenmediğimi söylüyor. Yeterince vakit ayırmadığımı düşünüyorum. Hem çocuğa bakma hem vakit geçirme anlamında benzer şeylerden şikâyet ettiklerini söyleyebilirim. Hatta yüzde yüz benzerlik var bence.*” diyen babalar, çocuğun bakımı konusunda eşlerinin ve annelerinin benzer olumsuz görüşlere sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Annelere, onların annelerinin babalarının babalık rolü için yaptığı değerlendirme ile kendilerinin eşlerinin babalık rolü için yaptığı değerlendirme arasında bir benzerlik olup olmadığı sorusuna anneleri verdikleri cevaplar sonucunda, benzerlik kapsamında, iyi baba olma ve maddi kaynak olma temaları, farklılık kapsamında, her konuda farklılık, beklentiler ve ilgi temaları ortaya çıkmıştır.

“A9: Şöyle bir bağ var ki ben de annem gibi eşimin iyi bir baba olduğunu düşünüyorum. Bu açıdan benziyoruz bence. Ama tabii annem daha çok ilgilenmesini isterdi herhalde. Ben bu konuda iyi buluyorum eşimi.” diyen anne, kendisinin eşinin babalık rolü hakkında değerlendirmesini, annesinin babasının babalık rolü için yaptığı değerlendirmede iyi bir baba olma yönüyle benzerlik gösterdiğini ifade etmiştir. “A7: Maddi olarak yaptıkları için evet benzerler. Maddi olarak çocuklar için elinden geleni yapıyor, çocukların istediklerini alıyor.” diyen anne, eşi ile babasının benzerliği için yapılan yorumlar çerçevesinde babanın maddi kaynak olma yönünün üzerinde durmaktadır.

Görüşmeye katılan annelerin eşlerinin babalık rolü üzerine değerlendirmeleri ile annelerinin babalarının babalık rolü hakkındaki değerlendirmelerine göre babalık rolleri arasında farklılığın olduğunu şöyle ifade etmişlerdir. “A3: Hayır kesinlikle bir bağ yok. Şimdiki anneler ve babalar birlikte çalışıyor birlikte çocukla ilgileniyorlar. Babam işe gitmediği günler bile pek bir şeyimizle ilgilenmezdi. Eşim fırsat bulduğu her an çocukla ilgili bir şey yapmaya çalışıyor. Kendi kullandığı ilacın içeriğine bakmaz ama çocuğa bir ilaç alırsak onu inceler.”, “A6: Bu iki yaklaşım birbirinden o kadar farklıdır ki, bu ikisi arasında bir bağlantı kurmaya çalışmak kesinlikle absürt ve zorlama bir çaba olur.”, “A10: Annem babamla ilgili hep olumsuz ifadeler kullanırdı. Babamı yetersiz bulurdu. Ben çok büyük oranda eşimi yeterli bir baba olarak görüyorum. Farklı düşünüyorum annemden.” Sorulan soru çerçevesinde farklılığın beklentiler kapsamında olduğunu, “A5: Hayır bir bağ kuramıyorum. Annemin babamdan çocuklarına karşı pek bir beklentisi yok. Ancak ben eşimden mükemmel bir baba olmasını bekliyorum. Gerektiği zaman çocuğun her yönden ihtiyacını karşılaması gerektiğini düşünüyorum.”, “A7: Bir yere götürülecekse götürüyor ama gelişimleri için çok destek verdiğini düşünmüyorum eşimin. Annem babamı her yönüyle yeterli bulurdu, ben öyle değilim. Eşimi yeterli bulmuyorum açıkçası.” diyerek, ifade etmişlerdir. “A2: Yani şöyle, bir yandan eşimin de oğluna gerçekten başka yönlerden üstün ve olumlu yaklaşımının olduğunu düşünüyorum. Ama bazı yönlerden de eksik olduğunu düşünüyorum. Annemle tabii onların yaşadığı zamanla, bizim eşimle geçirdiğimiz şu andaki zaman biraz daha farklı olacak ama. Ben bazen çok şey yapıyorum, eşimin babalığını beğenmiyormuşum gibi, ona devamlı müdahalede bulunuyorum, şunu yapmıyorsun bunu yapmıyorsun diye. O

yüzden, herhalde, bundan dolayı bir fark var. Çünkü annem hiçbir zaman için babamın bize karşı ilgisiz olduğunu söylemezdi yani.”, “A4: Yani babam iyi adamdı, ilgilenirdi falan ama her derdimizi bilmezdi. Ne bileyim bizle ilgili işleri annem yapardı, o genelde kolaylık sağlardı. Eşim dediğim gibi çok yapamasa da babama göre daha fazla yapıyor.” ifadeleriyle, bu iki anne, çocukla ilgilenme konusunda annesinin ve kendisinin eşlerinin babalık rolü üzerindeki değerlendirmeleri arasında fark olduğunu söylemişlerdir.

5. TARTIŞMA

5.1. Nicel Araştırmaya İlişkin Tartışma

“3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolü algısı arasındaki ilişkinin ortaya konması amacıyla gerçekleştirilen çalışmada, ölçek üzerinden elde edilen veriler istatistiksel analizler yolu ile incelenmiştir. Analizler sonucu elde edilen bulgular araştırmanın amacı ve mevcut alan yazını da dikkate alınarak tartışılmıştır.

5.1.1. Anne ve Babaların Babalık Rolüne Yönelik Algıları

Araştırmanın bulguları değerlendirildiğinde ebeveynlerin babaların babalık rolüne yönelik algıları arasında bir farklılık olmadığı görülmektedir. Olumsuz algı alt boyutunda yine anneler ile babalar değerlendirildiğinde aralarında anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır. Anneler ile babaların babalık algısına genel bakışları arasında anlamlı bir farklılığın çıkmaması, ebeveynlerden her ikisinin de benzer görüşte olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durum değişen aile hayatı ve buna bağlı olarak son zamanlarda babanın aile içinde üstlendiği rolün farklılaşmasının bir sonucu olarak düşünülebilir.

Erkeklerin, kadınların iş hayatına katılımını benimsemek zorunda kaldıktan sonra bir değişiklikte daha yüzleştikleri ifade edilmektedir. Çalışmayan kadının ev ve çocuk ile ilgili tüm işleri üstlenmesi durumu, çalışan kadınların artmasıyla başka bir boyuta taşınmıştır. Erkek de ev ve çocuk ile ilgili işlerden payını almıştır. Rutin ev işlerinden çocukla ilgili sorumluluk almaya kadar erkeğin payı git gide artış göstermiştir (69). Ortaya çıkan bu yeni düzende erkeğin maddi olarak sağladığı faydaya odaklanma azalırken baba olarak yükümlülüklerine ve çocuğuyla olan ilişkisine odaklanma artmaktadır (19). Buradan yola çıkarak, annelerin, değişimden sonra beliren babalık rolüne bakışlarının babalarla benzer olması bu yeni duruma adaptasyonda kadın ile erkek arasında benzerlik olduğuna bir işaret olarak algılanabilmektedir.

Öte yandan, anne ve babaların olumlu algı alt boyutu ve cinsellik algısı alt boyutu çerçevesinde yapılan analize göre bu iki alt boyut için anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Annelerin, babalık rolünü olumlu görmeleri ve cinsellik

algısı yönünden babaları olumlu değerlendirmesi bir anlamda babaları bu rolde yeterli gördüklerine işaret edilebilir. Annelerin, babaların çocuklarıyla ilgili bu alt boyutlardaki düşüncelerini ve yaptıklarını, babalara göre daha olumlu algılıyor olmalarının altında yatan nedenler düşünüldüğünde, annenin babadan beklentisinin babanın kendinden beklentisine göre daha farklı olabileceğini söylenebilir. Ünal ve Kök'ün (70) ebeveynlerin görüşüne başvurduğu çalışmasında annelerin babalığı daha geleneksel bir biçimde ifade ettiği görülmektedir. Öte yandan babalar, babalığı tanımlarken çocukların bakımında, eğitiminde daha fazla yer alan yeni bir babalık anlayışı ortaya koymuşlardır. Araştırma bulguları bu açıdan ele alındığında, annenin babadan beklentisine bağlı olarak annelerin mevcut babalık rolünü daha olumlu görmelerini destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. Babaların ise kendilerini değerlendirirken annelere nazaran daha olumsuz algıda oldukları söylenebilir. Mevcut tabloya bu pencereden bakıldığında, babalar kendilerine yüklenen yeni sorumlulukların farkına varmış durumdadır ve bu sorumlulukları yerine getirip getiremediklerine dair annelere göre farklı bir algı içindedirler denilebilir. Elde edilen bulgular yeni bir soruya da işaret etmektedir. Anneler, eşlerinin babalık rolünü gerçek anlamda yeterli görüp olumlu bir algı içindeler mi yoksa geçmişten günümüze onlara güç veren annelik rolünü babalarla paylaşmaktan mı çekiniyorlar çelişkisi bu farklılığın oluşmasında etken olabilir.

5.1.2. Babalık Rolü Algısının Demografik Değişkenlerle İlişkisi

Anne ve babaların babalık rolü algısının demografik değişkenlerle ilişkisine yönelik bulgular bu başlık altında tartışılmıştır.

Anne ve Babanın Babalık Rolü Algısının Yaş Değişkeni ile İlişkisi

Annelerin babalık rolüne ilişkin genel algılarının ve babalık rolü alt boyutlarına ilişkin algılarının yaşa göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Araştırmaya katılan annelerin büyük çoğunluğunu 18-34 yaş grubunda olan anneler oluştursa da iki yaş grubu arasında babalık algısı açısından bir fark görülmemektedir. Araştırmaya katılan babalara bakıldığında, babalık rolüne ilişkin genel algılarının ve babalık rolü alt boyutlarına ilişkin algılarının yaşa göre bir farklılık göstermediği

tespit edilmiştir. Babaların çoğunluğu 35 yaş ve üzeri olmasına karşın babalık algısı yönünden iki yaş grubu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Annelerin babalık rolü algısının annenin yaşına göre değişip değişmediğini ortaya koyan doğrudan bir çalışma daha önce yapılmamıştır. Bu araştırma annenin babalık rolü algısını ele almakla birlikte, annenin yaşına göre babalık rolü algısında bir değişme olmadığını da ortaya koymuştur.

Telli ve Özkan (71) ile Kuruçırak (65) tarafından gerçekleştirilen iki farklı çalışmada da yaşla babalık rolü algısı arasında bir ilişki görülmemiştir. Diğer taraftan Poyraz (72) ile Seçer ve arkadaşları (73) tarafından gerçekleştirilen farklı iki çalışmada yaşın babalık rolü algısı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Babanın yaşına bağlı olarak anne ve babanın babalık rolü algısında farklılığın ortaya çıkmaması ilgili alan yazından farklı tartışmalar örnek gösterilebilir. Cooney ve arkadaşları (74) tarafından gerçekleştirilen çalışmada yaşamının daha ileriki yıllarında baba olanların çocukları ile ilgili konulara, daha genç yaşlarında baba olanlara göre katılımının yoğun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer bir görüş, geç yaşta baba olan kimselerin bunu daha tasarlayarak gerçekleştirdiklerini, öte yandan erken yaşta çocuk sahibi olan babaların bunu daha istemsiz ve plansız yaptıklarını iddia etmiştir. Buradan yola çıkarak yaşamının daha erken yıllarında babalığı tadan erkeklerin ebeveynlikle baş etmede daha yaşlı babalara nazaran geride kaldığını öne sürmüştür (75).

Ünlü (76) tarafından Türk babalar ile yapılan tez araştırmasında, yaşça genç olan babaların katılım düzeyinin daha yaşlı babalara bakılarak yüksek olduğu ortaya konmuştur. Bu durum yaşamının daha ileriki dönemlerinde olan babaların genç babalardan daha çok geleneksel bir tutum içinde olmalarından kaynaklanabileceği ifade edilmiştir.

Tüm bunlardan farklı olarak, İzci (77)'nin tez çalışmasında babalar 36 yaşından daha genç ve yaşlı olanlar şeklinde tanımlanmıştır. Bu bağlamda, bu iki grup babanın çocuklarının yaşamına katılımları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Görüldüğü üzere, babanın yaşına bağlı olarak farklı yıllarda gerçekleştirilen çok sayıda çalışmaların bir kısmında genç babalar çocuklarının yaşamına daha katılımcı, bir diğer kısmında ileri yaştaki babalar daha katılımcı bulunmuştur. Bir

kısım araştırmada da, tıpkı bu araştırmada bulunan sonuç gibi babanın yaşı ile babalık rolü algısı ve çocuğun hayatına katılım arasında fark görülmemiştir.

Yakın geçmiş zamanda babalık rolü algısının hızlı bir değişim gösterdiği ilgili alan yazında aktarılan bilgiler arasındadır. Bu araştırmanın yakın bir zamanda gerçekleştirilmiş olması, yaş gruplarının geniş bir aralıkta gruplanması ve araştırmaya katılan babaların kent kùltürü içerisinde yer alması, babalık rolü algısında babaların yaşına göre bir farklılık görülmemesinin nedenleri arasında yorumlanabilir.

Anne ve Babanın Babalık Rolü Algısının Eğitim Düzeyi Değişkeni ile İlişkisi

Annelerin eğitim düzeylerine bağlı olarak babalık rolü genel algısı, olumlu algı ve olumsuz algı alt boyutu algılarında bir farklılaşma olduğu görülmüştür. Olumlu algı alt boyutunda, olumsuz algı alt boyutunda ve genel algı kapsamında; annenin tüm eğitim düzeylerinde anlamlı bir farklılık çıktığı görülmüştür. Bu algı boyutları özelinde, temel eğitim düzeyinde olan anneler ile lise mezunu ve üniversite ve üzeri eğitim düzeyinde olan anneler arasında ve lise mezunu ile üniversite ve üzeri eğitim düzeyinde olan anneler arasında bir farklılık ortaya çıkmıştır. Bu algı boyutlarına göre bir değerlendirme yapılacak olursa, eğitim düzeyi arttıka annelerin babalık rolü algısının da arttığı açık bir şekilde görülmektedir.

Babalık rolünün cinsellik algısı alt boyutunda annelerin eğitim düzeylerine göre yapılan değerlendirmede diğerlerine göre kısmen farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu alt boyut kapsamında temel eğitim düzeyinde olan anneler ile üniversite ve üzeri eğitim düzeyinde olan anneler arasında bir fark olduğu görülmektedir.

Babaların eğitim düzeylerine göre yapılan analizde görüldüğü gibi, babaların cinsellik algısı alt boyutu özelinde eğitim düzeyine göre bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

Babaların babalık rolü algısı olumlu algı alt boyutunda babanın eğitim düzeyine göre anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür. Lise mezunu babalar ile üniversite ve üzeri eğitim düzeyinde olan babalar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır.

Babaların babalık rolü algısı olumsuz algı alt boyutunda eğitim düzeyine göre anlamlı farklılıklar görülmekle birlikte bu farklılık tüm eğitim düzeyleri arasında ortaya çıkmıştır. Temel eğitim düzeyinde olan babaların lise mezunu ile üniversite üzeri eğitim düzeyinde olan babalar arasında farklılık gözlemlenirken, lise mezunu babalar ile üniversite ve üzeri eğitim düzeyindeki babalar arasında da farklılık tespit edilmiştir.

Babalık rolü genel algı çerçevesinde değerlendirildiğinde, babanın eğitim düzeyine göre farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Bu farklılık temel eğitim düzeyinde olan babalar ile lise mezunu babalar ve üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip babalar arasında görülmektedir. Lise mezunu babalar ile üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip babalar arasında ise bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgularla benzerlik gösteren başka çalışmaların varlığı babaların eğitim düzeyi ile babalığa olumlu bakış açısı ve çocuğun yaşamına dâhil olma konusunda bir ilişki kurulabileceği ihtimalini güçlendirebilir. İspanyol babalarla gerçekleştirilen araştırma kapsamında yüksek eğitim seviyesindeki babaların çocuklarının hayatına ebeveyn olarak katılımının diğer babalara göre yüksek olduğu, çocuğuyla daha yakın ilişkiler kurduğu ve ayrıca çocuğun bilişsel ile sosyal-duygusal gelişimlerini teşvik ettiği bulgularına ulaşıldığı ifade edilmiştir. Bu duruma sebebiyet veren etmenlerin babanın eğitim seviyesine bağlı olarak çocuğuna da benzer şartları sunmak istemesi ile cinsiyet rollerine dair farkındalığının yüksek olması olabileceği yönünde ifadelere yer verilmiştir (78). Babaların eğitim düzeyinin artması ile çocuğunun yaşamında daha aktif bulunması arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunduğu dair sonuçlara ulaşan bir başka çalışmada, babanın eğitim seviyesinin artmasıyla çocuğun temel bakımına katılım ve çocuğu ile oyun oynama gibi konularda diğer babalara nazaran daha aktif oldukları söylenmiştir (79). Türk babalarla yapılan benzeri bir çalışmada babaların katılımının eğitim seviyesiyle birlikte artış gösterdiği söylenirken çocuğun bakımı ve çocuğa yakınlık konularında, eğitim düzeyinin bir farklılık oluşturmadığı ifade edilmiştir (80). Eğitim düzeyinin sadece çocuğa bakım ve katılım gibi konularla olan ilişkisinin dışında çocukla olan iletişimi etkilemesi yönünden ele alındığı da görülmüştür. Ebeveyn-çocuk ilişkisinin değerlendirildiği bir çalışmanın sonuçlarına göre daha yüksek eğitim seviyesine sahip üniversite mezunu babaların diğer babalara göre

çocukları ile görece daha iyi ilişki içinde oldukları ifade edilmektedir (81). Bu çalışmalardan farklı olarak, babanın eğitim düzeyinin çocuğun yaşamına katılımında bir etki sahibi olmadığı yönünde bulgular ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (82). Tüm bunlar ele alındığında, babaların eğitim düzeyinin genel olarak babalığa bakışlarını ve katılım sağlamalarını olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir (65, 71, 72) lakin bu değişkenin bir etkisinin olmadığını söyleyen çalışmaların varlığı da göz ardı edilmemelidir.

Anneler ve eğitim düzeyleri ele alındığında, annelerin eğitim düzeylerinin artmasıyla birlikte babalık rolüne bakışlarının da daha olumlu hale gelmesi, cinsiyet rolleri konusundaki algılarıyla ilişkilendirilebilir. Annenin eğitim düzeyinin arttıkça kadın erkek rolleri ile erkeğin baba olarak üstlendiği role bakışı farklılaşmakta denilmektedir. Böylece baba çocukla ilgili konulara daha aktif dahil olabilmektedir (83, 84). Dolayısıyla, annenin, babanın çocuğun hayatına katılımını istemesi ve desteklemesi ile birlikte babanın aktif olduğu bir hayat düzeni bağlamında annelerin de eşlerinin babalık rolünü olumlu olarak değerlendirmesi birbirine bağlı olaylar zincirinin bir sonucu olarak görülebilir.

Başka bir bakış açısına sahip çalışmada, annenin eğitim düzeyinin çocuğuna yönelik yaklaşımı ile ebeveynlik rollerini değerlendirmede farklılık yaratabileceği ortaya konmuştur (85). Benzer yorumda bulunan Sintes-Yallen (86) tez araştırması sonucunda kadınların eğitim düzeyinin yükselmesi ile birlikte bilgi birikimlerinin de arttığını öne sürmüştür. Bu bilgi birikimi, kadının çocuk hakkında daha fazla bilgiye de ulaşmasıyla ilişkilendirilmiş ve ebeveynlik becerileriyle bu konuya yönelik farkındalığın arttığını ifade etmiştir.

Tüm bu bilgiler ile aynı doğrultuda bir görüş, eğitim seviyeleri artan kadın ve erkeklerin, çocuğa dair konularda, çocuğun gelişiminde, eğitiminde vs. daha yetkin olmak adına bilgi düzeylerini de arttırdıklarını ve ebeveynlik becerilerini daha olumlu algıladıklarını öne sürmüştür (87). Son olarak, cinsellik algısı alt boyutunda babanın eğitim düzeyi ile ilgili bir farklılığın ortaya çıkmaması ve annelerin eğitim düzeyi ile ilgili farklılığın da çok belirgin düzeyde olmaması ele alındığında, bu konunun anneler ve babalar tarafından benzer şekilde görüldüğünü düşündürmektedir. Çalışandemir, Bencik ve Artan (88) tarafından belirtildiği gibi cinselliğe yönelik durumlar toplumumuz tarafından geri durulan bir tabu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Zamanla birlikte bu konuda ilerlemeler kaydedilse dahi istenen rahatlığa kavuşulmadığı ifade edilmektedir. Bundan dolayı, anneler ve özellikle babaların eğitim düzeyi farklılaşsa da cinsellik ile ilgili konulara bakışı kültürümüz bağlamında tam olarak çözülemeyen bir durum olarak ele alınabilir.

Annelerin Babalık Rolü Algısının Çalışma Durumu Değişkeni ile İlişkisi

Araştırmaya katılan annelerden üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların oranı % 49,7 olmasına karşın, annelerin çalışma oranının %39 olduğu görülmektedir. Yapılan değerlendirmelerde annelerin babalık rolüne ilişkin genel algılarının ve babalık rolü alt boyutlarına ilişkin algılarının annenin çalışma durumuna göre bir farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Kadınların çalışma durumu, erkeğin çocuk ile ilgili işlerle ilgilenmesi sonucuna sebebiyet verdiği şeklinde yorumlanmıştır. Kadının ev dışında geçirdiği saatlerle ilişkili olarak babaların hem ev işi hem de çocukla ilgili işlerde artan bir sorumluluğa maruz kaldığı da söylemler arasında bulunmaktadır (89). Bu bağlamda, babanın çocuk ile ilgili işlere dahil olmasının anne tarafından daha olumlu yorumlanması beklenirken bu konuda farklılığın ortaya çıkmaması iki ihtimal olduğunu düşündürmektedir. Anneler çalışsa dahi babalar çocuklarının hayatında aktif olma konusunda çalışmayan annelerin eşlerine göre bir fark yaratmıyor olabilir durumunu akıllara getirmektedir. Bir ikinci ihtimal de anneler babalık rolünü değerlendirirken daha farklı kıstasları gözetiyor olabilir.

Çalışmaya katılan annelerin farklı demografik özellikleri ile çalışma durumları karşılaştırıldığında, annelerin çalışma hayatına aktif olarak katılmayan bir kısmının eğitim durumlarına bakıldığında üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Konu bu açıdan ele alındığında, çalışan anneler ile çalışmayan annelerin babalık rolü algısı arasında fark ortaya çıkmamasının bir nedeni olarak her iki grupta da benzer özellikte olan annelerin varlığı gösterilebilir.

Anne ve Babanın Babalık Rolü Algısının İş Grubu Değişkeni ile İlişkisi

Anneler şuan yaptıkları iş durumu temel alınarak, memur, işçi ve ev hanımı olmak üzere üç ayrı iş grubuna ayrılarak çalışma yapılmıştır.

Olumlu algı alt boyut algısında annelerin iş durumuna göre, memur olan anneler ile ev hanımı olarak çalışan anneler arasında bir farklılık görülmüştür. Bu alt boyut özelinde memur olan anneler en yüksek algı düzeyine sahipken işçi olan anneler ile ev hanımı olan annelerin algı düzeyleri yakınlık göstermektedir. Olumsuz algı alt boyutunda farklılık memur olan anneler ile işçi ve ev hanımı olan anneler arasında görülmektedir. Algı düzeylerine de bakılacak olursa işçi olan anneler ile ev hanımı olan anneler arasında bir farklılık görülmemektedir.

Cinsellik algısı alt boyutunda farklılık memur olan anne ile ev hanımı olan anne arasında görülmektedir. Genel algı kapsamında değerlendirme yapıldığında memur olan anneler diğer iki grupta yer alan işçi ve ev hanımı olan annelerden ayrılmaktadır. Memur olan anneler genel algı ve alt boyutlarda en yüksek algı düzeyine sahiptir. Memur olma şartının lise ve üzeri eğitim düzeyi olduğu kabul edildiği için eğitim düzeyinde görülen ayrışmanın yansıması olarak iş grubunda da benzer ayrışma ortaya çıkmıştır.

Babaların iş durumları memur, işçi ve serbest meslek olmak üzere üç grupta ele alınmıştır. Babaların babalık rolü genel algısı ve alt boyutları algı düzeylerine bakıldığında tüm boyutlarda en yüksek algı düzeyine sahip grup memur olan babalardır. Olumlu algı ve cinsellik algısı alt boyutunda babaların iş durumlarına göre bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır.

Babalık rolü genel algısı ve olumsuz algı alt boyutunda memur olan babalarla işçi olan babalar arasında bir farklılık görülmektedir. Memur olan babaların daha yüksek algı düzeyine sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bu boyutlarda işçi olan babalar ile serbest meslek sahibi olan babalar arasında ve memur olan babalar ile serbest meslek grubunda olan babalar arasında bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır.

Babanın eğitim düzeyinde görülen farklılıklara benzer farklılıkların iş grubunda da olduğu görülmüştür.

Bu çalışma bulgularına benzer bulguların elde edildiği bir diğer çalışmada, memur babaların babalık rolüne bakışının işçi olan ve serbest meslekle uğraşan babalardan farklı olduğu ve memur babaların ebeveynlik rollerini daha olumlu değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum ebeveynlerin eğitim düzeyine göre babalık rolü algısına bakışı ile benzerlik göstermekte olup eğitim seviyesi

arttıkça iş yerindeki konumun ve iş düzeyinin de artmasıyla babalık rolünü algılamının daha olumlu hale geldiği bağlantısı kurulabilir (71).

Diğer taraftan, Poyraz (72) ile Gültekin ve Türkoğlu (90) tarafından gerçekleştirilen benzer araştırmalarda babanın mesleğinin babalık rolü algısını etkilemediği bulgusuna ulaşılmıştır. Farklı durumların ortaya çıkması araştırma yapılan ebeveyn grubunun eğitim düzeyi, gelir durumu diğer değişkenlerden de etkileneceği ihtimali düşünülerek açıklanabilir.

Anne ve Babanın Babalık Rolü Algısının Gelir Düzeyi Değişkeni ile İlişkisi

Araştırmaya katılan annelerin gelir düzeylerine göre babalık rolü olumlu algı alt boyutu ve cinsellik algısı alt boyutu kapsamında bir farklılık görülmemektedir. Olumsuz algı alt boyutunda ve babalık rolü genel algısı kapsamında farklılıklar 1000-3000 TL gelire sahip olan anneler ile diğer iki grupta yer alan anneler (3001-4000 TL- 5000 TL ve üzeri) arasında görülmektedir. Algı düzeylerine göre değerlendirme yapılacak olursa gelir düzeyinin en altındaki grup diğerlerinden ayrılmaktadır. Gelir durumu arttıkça babalık rolü algısının arttığı söylenebilir. Ancak her gelir düzeyi için orantılı bir artıştan söz etmek mümkün değildir. İlk grup gelir düzeyinin (1000-3000 TL) üstünde geliri olan, diğer iki gelir grubunda yer alan anneler arasında bir farklılık söz konusu değildir.

Araştırmaya katılan babaların gelir düzeylerine göre, olumlu algı alt boyutu ve cinsellik algısı alt boyutu kapsamında babaların algı düzeyleri yakınlık göstermekle birlikte bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Babalık rolü genel algısı ve olumsuz algı alt boyutu algı düzeylerinin gelir düzeyi arttıkça orantılı olarak arttığı görülmektedir. Bu bağlamda 1000-3000 TL gelire sahip olan babalar ile diğer iki grupta yer alan babalar (3001-4000 TL- 5000 TL ve üzeri) arasında fark görülmektedir. 3000 TL den daha az gelire sahip olan babalar ile daha fazla gelire sahip olan babalar arasında bir farklılık gözlemlenmiştir.

Bu çalışma kapsamında, babaların gelir durumunun yükseldikçe babalık rolü algısının da olumlu yönde artmasına benzer bulgular, orta ve yüksek gelir düzeyi olan babaların çocukla ilgili konulara daha pozitif yönlü bir bakış açısında olduklarının görüldüğü bir başka araştırma ile benzerlik göstermektedir. Yine aynı

araştırmada, düşük gelirli babaların, çocuklarla oyun oynama konusunda yüksek gelirli babalara göre daha az yapıcı görüşlere sahip olduğu söylenmiştir. Yüksek gelirli babaların oyuna daha fazla katılım gösterirken oyuna dair de destekleyici görüş bildirdikleri ifade edilmiştir. Araştırmacılar, bu bulguları düşük gelirli babaların oyunu ve çocukla ilgili işleri biraz daha eğlence boyutunda, yüksek geliri olan babaların ise oyun gibi konuları daha çok fayda boyutunda değerlendirebileceklerini düşünmüşlerdir (91). Babaların gelir düzeyinin yüksek olmasının daha çok aktif rol oynama ile bağdaştığı sonuçlarına ulaşan çalışmalar sayıca fazlalık göstermektedir (92–94). Telli ve Özkan (71) artan gelir düzeyiyle birlikte babaların farklı birçok alanda daha yetkin hale gelmesi sonucu babalık rolünü de daha yetkin olarak yerine getirdikleri düşüncesinin etkili olabileceğini öne sürmüştür.

Bu sonuçlar, düşük gelirli babaların yüksek gelirli babalara göre çocuklarına daha fazla katılım göstermesiyle sonuçlanan bir başka çalışmayla farklılık göstermektedir. Bu sonuç, daha fazla para kazanan babaların işleriyle ilgili daha çok stresle karşı karşıya kalacakları ihtimali ile açıklanmaya çalışılmıştır. Stresin de çocuğa yaklaşım ve katılım üzerinde bir rol oynayabileceği düşünülmüştür (77). Ebeveynin sosyo-ekonomik düzeyinin çocuğunu dinleme durumunu etkilediğine yönelik bulgulara ulaşan çalışmalar mevcuttur. Anne-babaların yüksek sosyo-ekonomik düzeyden olduğu bir bağlamda, çocuklarını dinleme durumunun düşük ve orta sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelere göre daha fazla olduğu iddia edilmiştir (95). Tüm bu veriler göz önünde bulundurulduğunda, ailenin gelir düzeyinin çocukla olan etkileşimi arttırdığı ve buna bağlı olarak da ebeveynlik rollerine olan bakışı daha olumlu hale getirdiği düşünülebilir.

Anne ve Babanın Babalık Rolü Algısının Çocuk Sayısı Değişkeni ile İlişkisi

Annelerin babalık rolü genel algısı ve alt boyutlarına göre algı düzeyleri kapsamında değerlendirme yapıldığında, annelerin çocuk sayısının genel algı ve alt boyutlarına göre bir farklılık oluşturmadığı gözlemlenmiştir. Bir çocuk sahibi olan, iki çocuk sahibi olan ve üç ve daha çok çocuk sahibi olan annelerin, genel algı ve alt boyutlarına göre algı düzeyleri üç grup için benzerlik ve yakınlık göstermektedir.

Babaların çocuk sayısına göre babalık rolü genel algısı ve alt boyutlarına göre algı düzeyleri değerlendirildiğinde, olumlu algı alt boyutuna, cinsellik algısı alt boyutuna ve genel algısına göre algı düzeylerinin yakınlık gösterdiği ve çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

Olumsuz algı alt boyutunda iki çocuk sahibi olan babaların algı düzeylerinin, üç ve daha fazla çocuk sahibi olan babaların algı düzeylerinden daha fazla olduğu gözlemlenmiş olup, bu iki grup arasında farklılık olduğu da ortaya çıkarılmıştır.

Ebeveynin sahip olduğu çocuk sayısının artmasıyla birlikte babalık rolü algısını olumlu değerlendirme durumunun azaldığı bulgusuna ulaşan çalışmaların (71–73,90) aksine bu araştırma kapsamında sahip olunan çocuk sayısı ile babalık rolü arasında bir ilişki bulunamamıştır. Çocuk sayısının artmasıyla anne ve babanın birden fazla çocuğun ihtiyacıyla ve gelişimiyle ilgilenmek durumunda kalması ebeveynlik rolü algısı üzerinde etki oluşturabilir ve kişiler kendilerini daha az etkili hissedebilir (96). Çocuk sayısı ile ilgili farkın ortaya çıktığı başka çalışmalar da mevcuttur. Çocuk sayısı az olan ebeveynlerin çocukları ile mesaj boyutunda daha avantajlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan tez çalışmasında, çocuk sayısının artış gösterdiği durumlarda çocuk ile ebeveyn arasında duygu düşüncelerin sözlü yolla iletilmesinde diğerlerine göre geride kaldığı ifade edilmektedir (95).

5.2. Nitel Araştırmaya İlişkin Tartışma

3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolüne ilişkin görüşlerini inceleyen bu çalışmada, yapılan görüşmeler nitel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Tartışma bölümü başlığı içerisinde bu analizler yardımıyla ortaya çıkan bulgular alan yazından faydalanılarak tartışılmıştır.

Babalığın tanımı konusunda görüş bildiren anneler, duygu içerikli tanımlama, ihtiyaçları karşılama, koruma ve güven verme gibi ifadeleri kullanırken babalardan da yine bunlara benzer olarak görüşlerini tanımlayan babalar yer almaktadır. Annelerden farklı olarak babalar, babalığı, çocuğun dünyaya gelmesi ve rol model olarak da aktarmıştır. Babalardan farklı olarak, anneler babalığı disiplini sağlama olarak da tanımlamıştır.

İyi babanın özelliklerine gelindiğinde, çocukla ilgilenme, çocuğu yetiştirme, ihtiyaçlarını karşılama gibi konular ebeveynler tarafından iyi babayı tanımlamada

kullanılmıştır. Annelerden, annenin gölgesinde kalmama ve kendi başına ebeveyn olma şeklinde iyi babanın özelliklerini bildirenler olmuştur.

Kötü babanın özellikleri altında, hem anneler hem babalar ilgisiz olma ifadesini kullanmıştır. Anneler, kötü baba olmayı, sadece maddi kaynak olma, her şeyi anneden bekleme, agresif ve otoriter olma şeklinde tanımlarken; babalar, kötü baba olmayı, kıyaslama yapma, baskıcı olma ve kötü alışkanlıklara sahip olma şeklinde tanımlamıştır.

Babanın tanımı, toplumla çocuk arasında köprü olma ve çocuğu maddi yönden destekleme içeriğinden çocuğun günlük bakımıyla ilgilenme ve duygusal yönden destekleme içerikli olmaya doğru bir hareket içindedir (97). Babanın tanımına ek olarak iyi baba olmanın kıstaslarının da farklılaşma gösterdiği görülmektedir. Eski zamanlarda iyi baba olmak ailenin kazancını eve getirmekle bağdaştırılırken toplum içerisinde kadın ve erkeğin değişmesi ile birlikte, çocuğun bakımında destekleyici olma, şefkat ve duygusal davranmanın iyi baba olmakla ilgili olduğu söylenmektedir (98). Daha ayrıntılı bir şekilde, iyi baba olma kavramı, baba olmaya ve getirdiği yükümlüklere yönelik istekli olmak, çocuğunu sevmek, katkıda bulunmak ile tam ve eşit katılımcı olmak olarak ifade edilmektedir. Diğer taraftan kötü baba olmak görevlerini yerine getirmeme veya reddetme ve isteksizlik ile bağdaştırılmıştır (99). Babalık rolünde yetersiz olma, ailenin zayıf halkası ve diskalifiye edilmiş ebeveyn olarak görülen babalara atfedilmiştir (100). Ebeveynlerin babalık tanımı, iyi baba ve kötü babanın özellikleri konularında paylaştıkları görüşleri düşünüldüğünde, alan yazında bahsedildiği üzere çocukla ilgilenmeden aileyi koruma gibi geniş bir yelpazede düşünceye sahip oldukları yorumu yapılabilir. Ayrıca geçmişte iyi bir babaya atfedilen ailenin maddi ihtiyaçlarını giderme özelliği, yapılan bu araştırma kapsamında sadece maddi ihtiyaç giderme durumu söz konusu olduğunda bazı anneler tarafından babanın kötü özelliği olarak iletilmiştir. Bu durum incelendiğinde, babanın sadece maddi kaynak olarak görülmesi durumunun geçmişten günümüze oluşturduğu algı üzerindeki değişim görülebilir.

Babalığı hissettiren durumlar ele alındığında, babalar ve annelerin benzer görüş bildirdiği konuların çocuğun dünyaya gelmesi, çocuğun ihtiyaçlarını giderme ve duygusal bağ kurma olduğu görülmektedir. Babalar annelerden farklı olarak çocuklarının baba demesiyle babalığı hissettiklerini de aktarmışlardır.

Babaların da çocuklarıyla anneler ile benzeşim gösteren bir biçimde bağlanma gerçekleştirdiği belirtilse de baba ile çocuk arasındaki bağı etkileyen faktörlerden biri olarak anne düşünülebilir (101). Fox, Kimmerly ve Schafer (102) tarafından anne ile güvensiz bağ kuran çocukların babaya karşı bağlanmada da güvensizlik geliştirdiği öne sürülmüştür. Babanın çocuğu ile bağı ve babalığı değerlendirilirken anne ve annenin tutumu da bu açıdan önemli olabilir. Babaların babalığı hissettiği durumlar bu çerçevede ele alındığında, annenin doğum ve doğum sonrası süreçte babayı çocuk ile ilgili süreçlere dâhil etme durumları ve babalığa yönelik görüşleri, babanın çocuk ile bağı etkileyebilir. Ayrıca babaların, çocuklarının kendilerine baba demesiyle babalıklarını hissettikleri görüşleri, babaların, bu rolü somut bir şekilde davranışa dönüşen durumlar üzerinden hissettikleri şeklinde de yorumlanabilir.

Ebeveynler, babalığı etkileyen çevresel unsurların sosyal medya, telefon, televizyon, iş ile ilgili konular, başkalarının davranışları, diğer aile fertleri ve uzman görüşleri olduğu yönünde fikir belirtmiştir. Anne ve babalardan bazıları, bu unsurların babaların babalık rolünü olumsuz yönde etkilediğini düşünürken diğer anne babalarda olumlu yönde etkilediğini düşündüklerini paylaşmışlardır.

Yapılan farklı çalışmalarda babalık ve baba katılımını etkileyen faktörler babalara ait farklı özellikler yönünden incelenmiştir. Babaların yaşı, eğitim seviyesi, gelir düzeyi, mesleği, çalışma saatleri, çocuklarının cinsiyeti, sahip oldukları özgüven seviyesi, sosyal değişimler bağlamında erkeklik rolü, ebeveynlik tutumu gibi birçok değişken üzerinde araştırmalar gerçekleştirilmiştir (103–108). Bu özelliklere ek olarak, sosyal medya diğer konularla ilgili de bazı araştırmalar bulunmaktadır. Sosyal medya bir bilgi kaynağı olarak düşünüldüğünde ebeveynler tarafında da bir kaynak olarak kullanıldığı ifade edilmektedir. Annelerin babalara bakılarak sosyal medyadan faydalandığı iletilmiştir (109). Babaların da sosyal medyayı bir ebeveyn olarak kullandığı düşünülürse sosyal medyadan olumlu ve olumsuz yönde etkilenecekleri düşünülebilir. Bu araştırmaya katılan ebeveynler de benzer yönde görüş bildirmiş olup sosyal medyayı babaların babalık rolünde etkili olduğunu söylemişlerdir.

Babaların babalık rolünün başkalarının davranışlarından etkilendiğini söyleyen ebeveynler, özellikle arkadaş çevresindeki babaların çocuklarına yönelik

tutumlarının birer örnek olarak alındığını iletmişlerdir. İnsan davranışları ele alındığında, sosyal bağlamda çevresel etkilerin, iletişimin ve sosyal değişimlerin davranışlar üzerinde etkili olabileceği ifade edilmiştir (110). Babaların davranışlarının, çevrelerinde yer alan başkalarının davranışlarından etkilenebileceği bu bilgi doğrultusunda açıklanabilir.

Babanın sorumlulukları, ebeveynler tarafından dış dünya ile bağlantı kapsamında rol model olma, koruma, topluma hazırlama şeklinde belirtilirken ev içi sorumluluklar kapsamında çocuğun bakım ve ihtiyaçlarını giderme, sorumluluklarını anne ile paylaşma ve anneye yardımcı olma şeklinde aktarılmıştır. Babalar annelerden farklı olarak sosyalleşme ile eğitim ve okul konularının da babanın sorumluluğunda olduğunu söylemiştir. Ek olarak, anne ve babalara ebeveyn olarak çocukların sorumluluklarını nasıl paylaştığı sorulduğunda, anneye babanın eşit sorumluluk alması, anne ağırlıklı sorumluluk paylaşımı ve baba ağırlıklı sorumluluk paylaşımı yaptıklarına dair yorumlar edinilmiştir. Annelerden bazıları, babalardan farklı olarak annenin yetişemediği durumlarda babanın sorumluluk aldığını belirtirken babalardan bazıları da çocuğun yaşı büyüdükçe sorumluluğun daha çok babaya yüklendiğini paylaşmıştır.

İş gücüne katılımı artan kadının aile rolleri üzerindeki etkisinin bir sonucu olarak kadın ve erkeğin yaptığı ev işi eşit hale gelmektedir (111). Lakin kadınlar daha az işle ilgilendiği için değil, erkeklerin eskiye nazaran daha fazla ev işi gibi konularla ilgilenmesi bu değişimin dinamiğini oluşturmaktadır. Aynı şekilde, çocukla ilgili işlerle de kadının azalmayan iş yükü ancak erkeğe düşen payın artmasıyla devam etmektedir (112). Ekmek kazanan rolünden, çocuğa rehber olma rolüne bürünen babanın, anne babalık sorumluluklarının da değişimine rol açtığı ileri sürülmektedir (113). Bu araştırma incelendiğinde de, ebeveynler, babanın çocuğun bakımını üstlenmesini babanın bir sorumluluğu olarak görmektedir. Ayrıca babanın anne ile sorumlulukları paylaşmasının babanın bir sorumluluğu olduğu konusunda fikir belirten anne ve babalar, ilgili alan yazında da ifade edildiği üzere erkeklerin payına düşen ebeveynlik rollerinin arttığının bir diğer göstergesidir.

Babanın çocuğun gelişimine katkısı sorulduğunda, araştırma katılımcılarından hem anneler hem babalar çocuğun tüm gelişim alanlarına babanın katkı sağlayacağı yönünde görüş bildirmişlerdir. Annelerin ve babaların ortak olarak

babanın etkisini gördüğü önemli bir diğer konuda çocuğun dış dünya ile bağlantısı kapsamında rol model olmasıdır. Babalardan bazıları, annelerden farklı olarak çocukların akademik becerilerine de katkı sağladıklarını düşündüklerini aktarmışlardır.

Babanın hem ailesini hem de çocuklarını doğrudan veya dolaylı olarak çeşitli şekillerde etkilediği kabul edilen bir gerçek olarak öne sürülmektedir. Babanın çocuğun gelişimine farklı yönlerden katkısına rağmen, çocuğun yetişme faaliyetlerine katılımı noktasında çoğu babanın yeterli olmadığı düşünülmüştür (114). Anne ve baba olarak ebeveyn rollerinin gösterdiği değişim sürecinde babaların sadece fiziksel ihtiyaçları karşılamak amacıyla maddi kaynak olmaktan çok öteye gittiği ve yepyeni bir yetiştirme tutumu içerisine girdiği ifade edilmektedir (115). Baba olma ve babanın yaptıkları hakkındaki bu değişim süreci sonunda araştırma kapsamındaki anne ve babaların da babalık rolüne dair görüşleri, son durumu temsil niteliğinde yorumlanabilir. Çocuğun tüm gelişim alanlarına katkı sağlayan baba modeli, ebeveynler tarafından da betimlenmiştir.

Paquette, babaların çocuğun hayatında dış dünyaya açılan eşsiz bir pencere olduğu ve babanın bu işlevi yerine getirmek amacı ile aktif olması gerekliliği üzerine fikir belirtmiştir. Her iki ebeveynin çocuk üzerinde birçok rolünden bahsedilse de babanın sosyal beceriler üzerinde farklı olduğu savunulmaktadır (116). Alan yazında benzer görüşte farklı bilgiler yer almaktadır. Leidy, Schofield ve Parke (117) babaların çocuğun yaşamında, aile dışındaki etkileşimleri etkileyen roller üstlendiğini söylemektedir. Bu durum onları birer sosyal kılavuza ve danışmana dönüştürmektedir.

Babaların çocuğun sosyal gelişimine katkısı bu çerçevede düşünüldüğünde, anne ve babaların aktardıkları babanın rol model olması ve sosyalleşmeyi sağlaması gibi görüşlerin gerçek yaşamda pratik edildiği fikrini vermektedir.

Çocukluk döneminin özellikle ilk beş yılı içerisinde çocukların erken dönem okul başarısına fayda sağlayacak bilişsel beceriler kazandığı bilinmektedir. Babaların bu beceriler üzerinde özellikle etkili olabileceği düşünülmektedir (118). Ayrıca baba katılımını yüksek düzeyde yaşayan çocukların, akademik beceriler ve hazır olma da farklı kazanımlar elde ettiği de söylenmektedir (119). Afroamerikan babalarla gerçekleştirilen bir başka çalışmada, babaların ev hayatındaki erken dönem

okuryazarlık faaliyetlerine katılmaları, çocukların ileriki dönem okuma becerilerini ve matematik başarısını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (120). Bu araştırmaya katılım sağlayan babalardan bazıları da bir babanın çocuğunun akademik becerilerine katkı sağlayacağı yönünde fikir belirtmiş olup ilgili literatürde de bu durumu destekler nitelikte bilgilere ulaşılmıştır.

Ebeveynlerden annenin çocukla ilgili yapması gerekenler ile babanın yapması gerekenler arasında fark olmadığını düşünenler olmuştur. Annenin yapabileceği her şeyi babanın da yapabileceğini söyleyen anne ve babalar mevcuttur. Fark olduğunu düşünen anne babalar, duygusal konularda ve çocuğun bakımı konusunda farklılaşma olduğunu söylemiştir. Bu konularda annenin daha ön planda yer almasında hem fikir olan anne ve babalar bulunmaktadır. Babalardan annelerden farklı olarak, çocukla vakit geçirme konusunda babanın daha aktif olduğu yönünde görüş bildirenler olmuştur.

Modern toplumlarda, babaların rehber, oyun arkadaşı olması ve çocukların bakımından beslenmesine kadar her işle ilgilenmesi bir gereklilik olarak görülmeye başlanmıştır. Aynı zamanda, babaların geçmişe dayanan finansal sağlayıcı olması gibi klasik rolünün varlığını sürdürmesi de beklentiler arasında yer almaktadır. Babaların bu modern ve klasik rolleri arasında bocalama yaşayabilecekleri bir dezavantaj olarak öne sürülmektedir (121). Anne ve baba arasındaki farkları yorumlayan ebeveynlerin görüşleri düşünüldüğünde, modern babalık rollerine uyum sağlayıp annelerle benzer şekilde hareket eden babalar olabileceği gibi değişimin getirisi olan bu yeni rollere adaptasyon sağlayamayan babaların varlığı da söz konusu olabilir.

Babaların paylaştığı vakit geçirmede babaların daha ön planda yer alması konusu ele alındığında, annenin çocuğuyla ilgilenmekten çocukla oyun oynama gibi etkinliklere vakit ayıramaması, bundan dolayı da çocukla vakit geçirmede babanın daha aktif olabileceği şeklinde ifadeler yer almaktadır. Bunun dışında, spor aktivitelerinde annenin yetersiz olması sebebiyle babanın erkek çocukla daha fazla ilgilendiğini söyleyen babalar, yine anne ile baba arasında cinsiyetçi roller açısından farklılık olduğunu düşünmüştür.

Babanın çocuğun gelişiminde geri kaldığı durumlar sorulduğunda katılımcı anneler ve babalardan babanın geride kalmama durumunun olmaması yönünde fikir

bildirenler olmuştur. Bunun dışında, babalardan bazıları çocuğun gelişiminde soruların aksine babanın daha da ön planda yer aldığını ve babalık konusunda bilinçlenme olduğunu bildirmiştir. Annelerden bir kısmı ise babanın çocuğunu önemseme ve gönüllü olarak vakit geçirmesi gibi konularda geri kaldığını aktarmıştır.

Geçmişin uzaktan ekonomik kaynağı olarak aile rolünü yerine getiren erkekler, bugün çocuk yetiştirmede çocuğun bakımını da üstlenmeye teşvik edilmektedir (122). Bu teşvik, günümüz babaları üzerinde etkili olmaya, babaları çocuğun gelişiminde bir şekilde daha aktif yer almaya yönlendirmiş olabilir. Nitekim çalışmaya katılan anne ve babalar, babalık rolünü değerlendirirken babaların geri kalmadığını ifade ederek babaların bu rolde aktif olduğu bir resmi tasvir ediyorlar.

Aktarılan görüşler arasında, erkeğin yine de çocuğun gelişiminde geri kaldığına yönelik ifadeler bulunmaktadır. İlgili alan yazında, babaların daha aktif olduğu bir ebeveynlik paylaşımından bahsedilse de babaların halen annelerin gerisinde kaldığına dair bilgiler de ileri sürülmektedir. Kadınlar kadar erkeklerin de ebeveynlik konusunda eşitlikçi bir tutum içinde oldukları ifade edilmeye başlanmıştır (123). Bununla birlikte, erkeklerin çocukları ile daha fazla vakit geçirmek istediklerine dair söylemler de yer almaktadır (124). Yapılan bazı çalışmalar da çocuk bakımı için vakit harcama hususunda babalara yönelik eğilimin arttığını tespit etmiştir (125). Buna rağmen, kadınların çocuklarıyla erkeklere göre iki, üç daha fazla vakit geçirdiği iddia edilmiştir. Olay bu açıdan ele alındığında, erkeklerin kadınları çocuk bakımına harcanan zaman açısından yakalamasının uzak olduğu yorumuna sebep olmaktadır (126). Annelerden bazılarının, babaların çocuklarını önemseme ve çocuklarıyla vakit geçirme konusunda geri kaldığını düşünmesi alan yazından verilen bu bilgiler ışığında açıklanabilir.

Babaların kendi babalık rolleri ile annelerin de eşlerinin babalık rolü ile ilgili değiştirmek istediği özelliklerinin olması hem annelerin hem babaların aslında düşüncelerinde var olan ideal babalık rolleriyle bağdaştırılabilir. Babalar kendi rollerinde özellikle çocuklarıyla vakit geçirme konusunda değişiklik yapmak isterken, babalar eşlerinin kendilerinde sorumluluk alma, vakit geçirme ve tutarlı olma gibi konularda değişiklik yapmak isteyeceklerini ifade etmiştir. Diğer taraftan

anneler, babaların özellikle tutarlı olma, içsel motivasyon ve ilgilenme gibi konularda değişime gitmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Annelerden bazıları, babaları değerlendirirken tutarlı olmaları gerektiği yönünde fikir beyan etmiştir. Tutarlı olmalarını istedikleri asıl şeyin ise kendilerinin anne olarak sahip oldukları tutumla paralel bir tutumu kastettikleri anlaşılmaktadır. Bu durumda babalık rolünü yorumlarken babaların annelik ile benzer şekilde bir babalık sergilemelerini gereklilik olarak kabul ettikleri düşünülebilir.

Anneler babalardan içsel motivasyona sahip olma konusunda değişim beklerken ise çocukla ilgili konularda babaların yönlendirme olmadan, anne istemeden doğrudan kendi istekleri ile bir şeyler yapmalarını anlatmaya çalışmışlardır.

Babaların kendileri ile değiştirmek istedikleri şeyin çoğunlukla vakit geçirme ve iletişimi artırma gibi konularda yoğunlaşması, doğrudan bir özellikleri, davranışları için değil de yaşanan bir sürecin süresiyle alakalı değişikliğe gitmek istedikleri şeklinde yorumlanabilmektedir.

Kadın ve erkek yapısı ele alındığında, erkeklerin kadının kendisinden çok, kadının yaşam gücüne ve iş görme kapasitesine önem verebileceği üzerinde durulmaktadır. Erkekler bu yapı içerisinde bağımsız varlıklar gibi görünseler de kadının onlar üzerinden desteğini çekmesi erkeklerin güçlerini kaybettirecek bir denklem olarak yorumlanmıştır. Kadının dişilik kimliğine atfedilen bu özelliklerinden vazgeçmemesi de cinsiyete bağlı farklılaşmaların süregelmesiyle bağdaştırılmaktadır (127).

Buradan yola çıkarak, annelerin yaptıkları yorumlarda babalardan somut bir davranış hakkında değişiklik talebinden öte, kendileriyle benzer şekilde davranmalarını isterken kendi annelik rollerini ön planda tutmak istemiş olabilir mi sorusu akıllara gelmektedir. Annenin kontrolünde babalık rolü sergileyen bir baba modeli bazı annelerin ideal baba tanımı olarak ele alınabilir.

Araştırmaya katılım sağlayan babaların, kendi babalık rollerini günümüzdeki ve çevrelerindeki bulunan diğer babalarla karşılaştırdıklarında büyük çoğunluğu kendini diğer babalarla aynı gördüklerini ifade etmişlerdir. Yine babalar, eşlerinin kendilerini diğer babalarla kıyaslama durumunu değerlendirirken bir kısım baba eşlerinin kendilerini kıyaslamadığını veya diğer babalar ile aynı gördüklerini

söylemiştir. Bunun yanı sıra, eşlerinin kendilerini diğer babalara göre daha olumlu ve daha olumsuz gördüğünü belirten babalar da mevcuttur.

Araştırmaya dâhil olan anneler, eşlerini diğer babalar ile kıyasladığında büyük çoğunluğu babalık rolünün diğer babalara göre olumlu yönde farklılaştığını ifade etmişlerdir. Annelerden birkaçı ise eşlerinin babalık rolünün günümüzdeki diğer babalardan ayrılmadığını söylemiştir.

Annelerin eşlerini, çevrelerindeki diğer babalara göre daha olumlu gördükleri konuların babaların sabırlı, hevesli ve yumuşak huylu olması gibi daha çok soyut ifadeler şeklinde aktarıldığı görülmüştür. Çalışmaya katılan annelerin eşlerinden bireysel beklentilerine bağlı olarak bu durumu, kendi yaşam ve deneyimleri çerçevesinde değerlendirdiklerini düşünebilir. Öte yandan, eşlerinin kendilerini diğer babalara göre daha olumsuz görebileceklerini belirten babaların olmasına rağmen annelerden eşlerini olumsuz değerlendiren bir katılımcının olmaması, annelerin görüşlerinin eşlerine olduğundan farklı yansıdığına bir göstergesi olabilir.

Babaların ve aslında tüm cinsiyetlerin yapılanmasının sosyal bir çevre ve geniş bir kültür bağlamında gerçekleştiği söylenmektedir. Cinsiyetle ilgili bu oluşumun benzer bir ortamda gerçekleşmesinin babalık, babalık beklentileri ile kendilerini baba olarak nasıl gördükleri gibi konuları da etkileyeceği ileri sürülmektedir (128). Babaların birçoğunun kendilerini ve annelerin bir kısmının eşlerini günümüzdeki ve çevresindeki diğer babalarla genel olarak aynı görmesi hem benzer bir çevrede yetişmeleri hem de onlara kültür ve toplum tarafından atfedilen babalık rollerinin benzer olması bir sebep olarak gösterilebilir. Ayrıca katılımcı babalarının tümünün eşlerinin çalıştığı, benzer eğitim ve gelir düzeylerine sahip oldukları düşünülürse yine çevrelerindeki kimselerin de benzer yaşam şartlarına sahip olması ihtimali, kendilerini diğer babalarla kıyaslarken yakınlık kurmalarıyla sonuçlanmış olabilir. Bir başka deyişle, aynı sosyo-ekonomik düzeyde olmaları, babaların kendi babalık rollerini kıyaslarken diğerlerinden farklı olarak değerlendirmelerinin önüne geçtiği düşünülebilir.

Ebeveynlere, babaların çocuklarıyla oynadığı oyun ve oyuncak türlerinin neler olduğu sorulduğunda, birçok farklı tercihlerin olduğu yanıtlar verdikleri görülmüştür. Babaların çocuklarıyla evcilikten kitap okumaya, yapı-inşa oyunlarından spor faaliyetlerine kadar geniş bir yelpazede etkinliklerde bulunduğu

hem annelerden hem babalardan ifade edenler mevcuttur. Tüm bunların dışında göze çarpan bir durum, farklı etkinlikler gerçekleştirse de babaların çocuklarıyla yoğunluklu olarak spor faaliyetleri ve fiziksel oyunlar oynadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Babanın sergilediği sıcaklık ve hassasiyet, bir çocuğun yaşamının ilerleyen dönemlerinde sosyal hayata yönelik gelişiminde rol oynayabilmektedir. Özellikle de oyun gibi bağlamların erkek figürünü görüp deneyimleme fırsatı sunduğu iddia edilmektedir (129). Babanın çocuğuyla oynadığı oyun, çocuğa farklı katkılar sağlaması açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle babanın çocuğuyla vakit geçirirken yaptığı etkinlikler ve etkinliklerin içeriği de önem arz etmektedir. Araştırmaya katılım sağlayan babaların çocuklarıyla kitap okuma ve resim yapma gibi faaliyetlerde bulunduğunu ifade etmesi de ilgili literatürde bulunan bilgiler doğrultusunda değerlendirildiğinde, çocukların yararına olması yönünden olumlu bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocukların bilişsel gelişimine katkı sağlayacak kitap okuma gibi faaliyetler ev içerisinde okuryazarlığa hazırlıkta önemli yer tutmaktadır. Babanın bu sürece katılımının uzun vadede çocukları üzerinde olumlu yönde gelişimi desteklediği ifade edilmektedir (130).

Tezel-Şahin, Akıncı-Coşgun ve Aydın-Kılıç (131)'ın yaptığı araştırmada yer alan babaların çocuklarıyla oyun oynadığı, konuştuğu, kitap okuduğu, resim yaptığı ve spor yaptığı gibi etkinlikler belirlenirken çocuklarıyla iletişime geçen ve kitap etkinliklerini içeren faaliyetleri çoğunlukla eğitim yüzeyi daha yüksek babaların yaptığı ifade edilmiştir.

Babaların çocuklarıyla yoğunluklu olarak hareket içeren etkinlikler gerçekleştirmesinin çocuklar üzerinde yararı olacağı düşünülse de oynanan oyun ve oyuncakların çeşitlendirilmesi çocuk açısından daha fazla faydalı olacaktır. Ünüvar ve Senemoğlu tarafından gerçekleştirilen araştırmada, babaların çocukları ile geçirdikleri vakitlerin niteliğini iyileştirmek amacıyla babalara eğitim verilmiştir. Eğitim sonrasında babaların çocuğu ile empati kurarak iletişime geçme ve babanın çocuğu ile vakit geçirme durumlarının iyileşme gösterdiği ifade edilmiştir (132). Bu araştırma sonuçları da göz önünde bulundurularak, babaların çocukları ile zaman geçirirken oynadıkları oyunlar ve etkinlikler ile ilgili çalışmaların ve eğitimlerin artırılması alana katkı sağlayacaktır.

Çocuğu istenmeyen bir davranış sergilediğinde verdiği tepkiyi değerlendiren ebeveynler, babanın aşırı tepkiden kaçındığını, çocuğunu uyardığını, sesini yükselterek bağırıp kızdığını söylemişlerdir. Babalardan farklı olarak, anneler arasında babanın ceza verdiğini ifade eden olmuştur.

Ebeveynlerin ifadeleri incelendiğinde genel olarak babaların çocuklarının istenmeyen davranışları karşısında aşırı tepkiden kaçındıkları ve çocuklarını sözel olarak uyardıkları görülmüştür. Beyazıt ve Mağden (133) kadın ve erkeğe yüklenen geleneksel kalıp rollerin erkeklerin çocukların uzaklaşmasına sebep olacak sert tutumlar sergilemesiyle sonuçlandığını ifade etmişlerdir. Geleneksel babalık rolü düşünüldüğünde babaların daha otoriter bir tutum sergilediği ve disiplin figürü olduğu zamanlardan, babaların çocukların davranışlarına tepki verirken aşırı otoriter olmaktan kaçındığı bir zamana doğru değişim olduğu yorumu yapılabilir.

Çocuğu cinsel konularla ilgili bir soru sorduğunda babaların tutumu ele alındığında ebeveynlerin bazıları, çoğunlukla babanın çocuğuna cevap vereceğini söylese de soruyu soran çocuğun kız ya da erkek olmasının etkili olacağını iletmiştir. Annelerin kız çocuklarının sorularına, babaların da erkek çocuklarının sorularına cevap vermesi gerektiğini söyleyen anne ve babalar, cinsel konularla ilgili soruları yanıtlama da anne ile baba arasında fark gördüklerini paylaşmışlardır. Sadece bir anne ve baba, çocuğun cinsiyeti fark etmeksizin babanın çocuğuna cevap verebileceğini söylemiştir. Bir kısım ebeveyn de babanın cevap vermekten kaçınacağı şekilde görüş bildirmiştir.

Eroğlu ve Gölbaşı (51) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, çocukların cinsellikle ilgili soruları daha çok annelerine sormayı tercih ettikleri ileri sürülmüştür. Ayrıca ebeveynlerin yarısına yakınının bu konularda çocukları ile konuşurken rahat olmadıkları bulunmuştur. Anne ve babaların çocukların cinsel gelişimi ve eğitimiyle ilgili değerlendirildiği bir araştırmada, ebeveynlerin çocuklara bu konuda verilecek eğitimin beş-altı yaşlarında başlayarak çocuğun ailesi tarafından verilmesi gerektiğini düşündükleri görülmüştür. Buna rağmen yine aynı araştırmada, ailelerin çocuklarının cinsel gelişimine ve eğitimine yönelik yeterince bilgiye sahip olmadığı dile getirilmiştir (53). Bu araştırma kapsamında da, ebeveynlerden bazılarının babanın çocuklarıyla cinsel konularda konuşmasının zor olduğunu ifade etmesi, cinsellik üzerine halen benzer bir tutumun süregeldiğine örnek gösterilebilir.

Cinsellikle ilgili soruların yanıtlanmasının bir açıdan önemi de ebeveynlerin çocuklarını cinsiyet rolleri açısından etkilemeleri olabilir. Epstein ve Ward (134)' a göre çocuklar, anne ve babalarına yakın derecede benzer cinsiyet görüşleri geliştirmektedir. Alanda yapılan araştırmaların sonuçları düşünüldüğünde, babaların çocuklarının cinsel konularla ilgili sorularına verdiği yanıtlar ve tutumları çocuğun cinsel gelişimi ve eğitimi için belirleyici olacaktır.

Annelere eşinin babalık rolü ile ilgili görüşleri ve babalara da eşlerinin kendi babalık rolleri ile ilgili ne düşündüğü sorulduğunda babaların sorumluluklarını yerine getirme, çocuğun bakımıyla ilgilenme ve çocuğu ile vakit geçirme durumları üzerinden değerlendirme yaptıkları görülmüştür. Kimi anneler eşlerinin babalık rolünü olumlu olarak değerlendirirken kimileri olumsuz olarak fikir belirtmiştir. Aynı şekilde, babalardan da eşinin kendi babalık rolüyle ilgili hem olumlu hem olumsuz görüşü olduğunu söyleyenler olmuştur.

Yine bu araştırmaya katılan anneler kendi babalarının babalık rolü ile eşlerinin babalık rolü, babalar ise kendi babalarının babalık rolü ile kendi babalık rolleri arasında gördükleri benzerlik ve farklılıkları paylaşmışlardır. Farklılıkların yoğun olarak çocuğun bakımı ve çocukla vakit geçirme konularında olduğu görülürken benzerliklerin sevgi, anlayış gibi duygu içerikli konularda olduğu görülmüştür. Hem anneler hem babalar kendi babalarının, çocuklarıyla vakit geçirme ve bakımları yapma konusunda daha geride kaldıklarını ifade etmiştir.

Araştırmaya dahil olan ebeveynlerden kendi annelerinin, babalarının babalık rolü ile ilgili olumsuz ifadelerde bulunduğunu söyleyenler olmuştur. Özellikle çocuğun bakımı ile ilgili babalarını eleştiren ebeveyn anneleri, çocuklarını sevme, koruma gibi konularda eşlerini iyi bulmaktadır. Son olarak, babalara, kendinin babalık rolüne ilişkin eşlerinin değerlendirmeleri ile annelerinin babalarının babalık rolüne ilişkin değerlendirmeleri arasında benzerlik ya da farklılık olup olmadığı; annelere ise, eşlerinin babalık rolüne ilişkin kendi değerlendirmesiyle, annesinin, babasının babalık rolüne ilişkin yaptığı değerlendirme arasında bir benzerlik ya da farklılığın olup olmadığı sorulmuştur. Benzer bir biçimde, ebeveynlerin anneleri, babalarını işe gidip çalışan, çocuklarıyla ilgilenmeye vakti olmayan ya da çocuğunun bakımını neredeyse hiç yapmayan bir baba figürü çizerken, araştırmaya katılan

anneler eşlerini annelerinin yorumlarından farklı olarak, çocuğunun bakımıyla daha çok ilgilenen ve hayatında daha aktif yer alan figürler olarak tasvir etmişlerdir.

Günümüz annelerinin eşlerinin babalık rolünü değerlendirirken, geçmişteki anne ve babalara göre daha olumlu oldukları söylenebilir. İfadelerde, geçmişte kendi annelerinin çalışmaması, babalarının ise işe gitmelerinden kaynaklı olarak çocuğun sorumluluklarının annenin üzerinde toplandığını ifade eden ebeveynler, şu an kendileri çalıştığı için eşlerinin çocukla ilgili konularda aktif olduğunu iletmişlerdir. Araştırma boyunca ele alındığı üzere, kadınların çalışma hayatına katılması, toplum düzeni ve babalık ile ilgili değişen durumlar sonucu erkeğe bakış açısı ve babalık rolünün değerlendirilmesi farklılaşmaktadır.

Eroğlu-Tepe ve Atila-Demir (135) tarafından gerçekleştirilen çalışmada babalara kendi aile ilişkileri sorulduğunda hem annelerinin hem babalarının kendi üzerinde etkili olduğuna dair deneyimlerini paylaşmışlardır. Ayrıca babaları ile aralarındaki iletişimde annelerinin önemli bir yeri olduğunu iletmişlerdir. Araştırmaya katılan babalar, kendi babalarını değerlendirirken babasının annesine yönelik tutumunu babasının kendine yönelik tutumu ile bağdaştırmıştır. Yine aynı çalışmada, babalar kendi babaları hakkında konuşurken onları maddi kaynak olmak gibi ifadelerle tanımlamış ve bunun iyi bir baba olmak için yeterli olduğunu iletmişlerdir. Babasını ailesine iyi koşullar sunan, annesini de eşin işini gören olarak tanımlayan babalara bakılarak, yaşadığı ailede kendi ebeveynlerinin cinsiyet farklılığını çocuğuna yansıtmayan babaların şu anki babalık tutumunun daha katılımcı olduğu ileri sürülmüştür.

Çocukların ebeveynlerini algılamalarını cinsiyetçi roller kapsamında inceleyen bir başka çalışmada, çocuklardan bazılarının anne ve babalarını geleneksel rollere göre betimlediği görülürken bir kısmının da daha eşitlikçi cinsiyet rolleri kapsamında yorum yaptığı tespit edilmiştir (136).

Yapılan bu ve benzeri araştırmalar ışığında, babaların kendi anne ve babasının ebeveynlik rollerinden etkilenebileceği ve kendi babalık rolünü inşa ederken kendi babasını örnek alabileceği gibi babasının yaptıklarından kaçınabileceği de ihtimaller arasında yer almaktadır. Anne ve babalarını hem geleneksel roller hem de daha eşitlikçi roller bağlamında değerlendiren çocukların

olması, babalık rolünün uğradığı değişimine rağmen geçmişten izler taşıdığına da bir kanıt olarak yorumlanabilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada 3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolüne ilişkin algılarının ve babalık rolünün yeterliliğine dair görüşlerinin incelendiği bu çalışmada, babalık rolü farklı değişkenler altında analiz edilmiştir. Ayrıca ebeveynlerin babalık rolüne yönelik görüş ve deneyimleri, içerik analizi kapsamında değerlendirilmiştir.

Çalışmanın nicel araştırmasından elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

- Anne ve babaların genel babalık rolü algıları arasında bir farklılığın olmadığı görülmüştür.
- Anne ve babalar ayrı ayrı analiz edildiğinde hem annenin hem babanın yaşının babalık rolü algısını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.
- Annelerin ve babaların eğitim düzeyinin babalık rolü algısı üzerinde bir farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi daha yüksek olan ebeveynlerin babaların babalık rolüne yönelik algısının da daha olumlu olduğu görülmüştür.
- Annelerin çalışma durumunun, babalık rolü algıları üzerinde bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmayan annelerden bir kısmının eğitim düzeyinin yüksek olması çalışan annelerle benzer bir algıya sahip olmalarına neden olabileceği düşünülmektedir.
- Ebeveynlerin mesleğinin babalık rolü algısında farklılığa sebep olduğu görülürken memur annelerin, işçi ve ev hanımı annelere göre, memur babalarında işçi ve serbest meslekle uğraşan babalara göre daha olumlu babalık rolü algısına sahip olduğu belirlenmiştir.
- Anne ve babaların gelir durumu göz önünde bulundurulduğunda, orta ve yüksek gelir düzeyine mensup ebeveynlerin düşük gelir düzeyine mensup ebeveynlere göre daha olumlu babalık rolü algısı sergiledikleri görülmüştür.
- Annelerin sahip olduğu çocuk sayısının babalık rolü algıları üzerinde bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Babaların sahip olduğu çocuk sayısının da genel babalık rolü algıları üzerinde bir farklılık oluşturmamasına rağmen babaların sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça babalık rolünün olumsuz algı boyutuna bakışları negatif yönde farklılaşma sergilemektedir.

Çalışmanın nitel araştırma kapsamında;

- Ebeveynler babalığı ve babalığı hissettiren durumları tanımlarken, babaların çocuklarının dünyaya gelmesi gibi daha somut durumları tasvir ettiği, aynı zamanda koruma kollama, sevmeye gibi duygu içerikli tanımlamalara da yer verdiği görülmektedir. Hem annelerin hem babaların bir kısmı çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmasını bu bağlamda değerlendirirken, anne ile baba arasında fark olmadığını belirtmişlerdir.
- İyi ve baba kötü kavramlarını değerlendiren ebeveynler, iyi babanın çocuğuyla ilgilenen, ihtiyaçlarını gideren, anne ile benzer sorumlulukları alan konumunda olduğunu paylaşıırken kötü babanın çocuğuyla vakit geçirip ilgilenmeyen, ailesine sadece maddi kaynak sağlayan fakat çocuğunun bakımında aktif rol almayan bir baba figüründen oluştuğunu iletmişlerdir.
- Babalık rolünü etkileyen çevresel unsurlar, anne ve babalar tarafından, sosyal medya, telefon, televizyon, iş yaşamı, başkalarının davranışları olarak değerlendirilirken babaların kendi anne babalarının yanında çocuğuna karşı rahat davranmadığını iletten ebeveynlerde mevcuttur. Bu etkilerin hem olumlu yönde hem de olumsuz yönde olduğuna dair görüşler bulunmaktadır.
- Babanın sorumlulukları ebeveynler tarafından dış dünya ile bağlantı kurmadan çocuğun bakımını ve ihtiyacını gidermeye dek geniş başlıklar altında tanımlamıştır. Annelerden bazıları, annenin yetişemediği durumlarda babanın sorumluluğu olduğunu iletmişlerdir.
- Babaların çocuklarının farklı gelişim alanlarına katkı sağladığını düşünen ebeveynler, babalardan bazılarının çocuğun bakımı ve çocukla vakit geçirme gibi durumlarda geri kaldığını ve yine çocuğun bakımıyla ilgilenme gibi konularda anne ile baba arasında farklar olabileceğini bildirmiştir. Buna karşın, anne ile baba arasında fark bulunmadığını paylaşan ebeveynlerde mevcuttur.
- Anneler, babalardan çocukları ile ilgili konularda içsel motivasyonları sayesinde bir şeyler yapmalarını beklerken babaların özellikle çocuklarıyla vakit geçirme konularında değişmek istedikleri tespit edilmiştir.
- Ebeveynlerin babaların babalık rolünü günümüz babalarıyla genellikle benzer şekilde gördükleri belirlenmiştir. Babaların babalık rolünü kendi babalarıyla

kıyasladıklarında ise çocuğu sevme gibi duygu içerikli konularda geçmişteki babalarla benzerlik kurarken çocuğun bakımı gibi konularda günümüz babalarını daha olumlu değerlendirmişlerdir.

- Araştırmaya dahil olan babaların, çocuklarıyla farklı oyun ve oyuncaklar oynadığı görülse de çoğunlukla hareket içeren etkinlikler gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Problem davranış karşısında günümüz babalarının aşırı tepkilerden kaçınarak daha çok uyarma gibi bir tutum içinde olduğu tespit edilirken geçmişteki babaların daha baskıcı ve otoriter olduğu yorumlarına ulaşılmıştır.
- Çocukların cinsel konularla ilgili sorularını yanıtlamada ebeveynlerin neredeyse tamamı, anne ile baba, erkek çocuk ile kız çocuk arasında fark gördüğü yönünde görüş bildirmiştir.
- Son olarak, eşlerinin babalık rolünü olumlu olarak değerlendiren anneler olduğu gibi olumsuz olarak değerlendiren anneler de mevcuttur.

Bu araştırmada anne ve babaların babalık rolü algısı karşılaştırıldığında ebeveynler arasında bir farklılaşma olduğu görülürken ebeveynlere ait bazı değişkenlerin babalık rolü algısında farklılığa sebep olurken bazı değişkenlerin ise bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca anne ve babalarla yapılan görüşmelerde ebeveynlerin babalık rolü ve bu rolün yeterliliğine dair görüşlerinde benzerlikler olduğu kadar farklılıkların da yer aldığı tespit edilmiştir.

Ekolojik sistemler kuramı ve aile sistemleri teorisi çerçevesinde ele alınan babalık rolü, babanın çocuğun birincil çevresinde yer alması ve çocuğun dış dünya ile bağlantı kurup sosyalleşmesinde etkili olmasından dolayı detaylı incelenmesi gereken bir konu olarak düşünülmüştür. İlgili alan yazında geçmişte yapılan babalık rolü çalışmalarında çoğunlukla babaya ait özellikler araştırılırken bu çalışma kapsamında annelere ait bazı özellikler ve annelerin babalık rolü algısına yönelik düşünceleri de ele alınmıştır. Babalık rolü ve baba-çocuk ilişkisinde baba ve çocuk kadar annenin de etkili olduğu düşünülmektedir. Bir sistem olarak görülen aile ve aile içindeki bireylerin birbirlerinin tutum ve davranışlarından etkilenmesi durumunun kaçınılmaz olduğu yorumu yapılabilir. Bu nedenlerden dolayı, babalık çalışmalarının içerisinde aile bir sistem olarak ele alınıp hem annenin hem babanın hem de çocuğun özellikleri önemli birer değişken olarak görülmelidir.

Babalık rolünü değerlendiren anne ve babaların benzer görüşlere sahip olduğu konular olduğu kadar farklı görüş bildirdikleri konularda mevcuttur. Bu benzerlik ve farklılıklar babalık rolünün yeterliliğinin artması yönünde alan çalışmalarına bir ışık tutabileceği gibi bu farklılıkların altında yatan nedenler de üzerinde çalışılması gereken bir başka konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Hem ekolojik sistemler kuramının hem de aile sistemleri teorisinin aileye yaklaşım konusunda işlevsel olduğunun görüldüğü bu çalışmada, anne ve babalık rollerinin toplumsal cinsiyet rolleri kapsamında değerlendirilmesinin de ebeveynlik rollerinde niteliğin gelişmesini sağlayacağı yönünde bir sonuca ulaşılmıştır. Geleneksel babalık rolünün değişen toplumsal düzeni ile birlikte yepyeni bir figüre dönüştüğü bilinen bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Babaların bu yeni role adaptasyonun yanı sıra annelerinde babalık rolündeki değişimler hakkında görüşleri bu yeni düzenin ebeveynler tarafından birlikte kurulması açısından önem arz etmektedir.

Babalık rolü ile ilgili benzer araştırmalar gerçekleştirecek olan araştırmacılara, babalık rolü ile ilgili çalışmalarını farklı örneklemeler üzerinde gerçekleştirilmeleri, babalık rolünün anneler ve babalar tarafından nasıl algılandığının yanı sıra annelik rolünün de birlikte araştırıldığı hem babalık hem annelik rollerinin bir sistem olarak değerlendirildiği çalışmalar yürütmeleri önerilmektedir.

7. KAYNAKLAR

1. Bronfenbrenner U. Developmental research, public policy, and the ecology of childhood. *Child Dev.* 1974;45(1):1–5.
2. Cansel E. Sosyal devlet ve aile. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Derg.* 1969;26(3):11–21.
3. Guo G, Harris KM. The mechanisms mediating the effects of poverty on children’s intellectual development. *Demography.* 2000;37(4):431–47.
4. Shulruf B, O’Loughlin C, Tolley H. Parenting education and support policies and their consequences in selected OECD countries. *Child Youth Serv Rev* [Internet]. 2009;31(5):526–32. Available from: <http://dx.doi.org/10.1016/j.chilyouth.2008.10.010>
5. Pontes CM, Osório MM, Alexandrino AC. Building a place for the father as an ally for breast feeding. *Midwifery.* 2009;25(2):195–202.
6. Dündar ÖZ, Durugönül E, Arıkan A. “ Anne ” ve “ baba ” sözcüklerine yüklenilen anlamların bir incelemesi. *Contemp Online Lang Educ J.* 2011;1(2):25–34.
7. Kuzucu Y. Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehb Derg.* 2011;4(35):79–91.
8. Bronfenbrenner U. Toward an experimental ecology of human development. *Am Psychol.* 1977;32(7):513–31.
9. Bronfenbrenner U, Morris PA. The bioecological model of human development. In: Damon W, Lerner RM, editors. *Handbook of child psychology.* John Wiley & Sons; 1999.
10. Kimbrough-Melton R. The right to a family environment for children of prisoners. In: Garbarino J, Sigman G, editors. *A child’s right to a healthy environment.* Chicago: Springer Science & Business Media; 2010.
11. Bronfenbrenner U. *The ecology of human development.* Cambridge: Harvard University Press; 1979.
12. Bronfenbrenner U. Ecology of the family as a context for human development. *Dev Psychol.* 1986;22(6):723–42.
13. Johnson BE, Wendel R. Family systems theory. In: Shehan CL, editor. *Encyclopedia of family studies.* New York: Wiley-Blackwell Publishing; 2016.
14. Kerr ME, Bowen M. *Family evaluation.* New York: W. W Norton & Company; 1988.
15. Brown J. Bowen family systems theory and practice: Illustration and critique. *Aust New Zeal J Fam Ther.* 1999;20(2):94–103.
16. Can İ. Tarih, toplum ve kültür bağlamında aile ve kadın. In: Aydın M, editor. *Sistematik Aile Sosyolojisi.* Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları; 2013.
17. Wallis T, Price L. The relationship between work-family conflict and central

- life interests amongst single working mothers. *SA J Ind Psychol.* 2012;29(1):26–31.
18. Bryan DM. To parent or provide? The effect of the provider role on low-income men's decisions about fatherhood and paternal engagement. *Fathering.* 2013;11(1):71–89.
  19. Suwada K. Being a traditional dad or being more like a mum? Clashing models of fatherhood according to swedish and polish fathers. *J Comp Fam Stud.* 2018;46(4):467–81.
  20. Vuori J. Men's choices and masculine duties. *Men Masc.* 2009;12(1):45–72.
  21. Devlet memurları kanunu [Internet]. 2011 [cited 2019 Jul 22]. Available from: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf>
  22. Kamu Personeli Genel Tebliği [Internet]. Resmi Gazete. 2016 [cited 2019 Jul 15]. Available from: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160413-10.htm>
  23. Sunderland J. 'Parenting' or 'mothering'? The case of modern childcare magazines. *Discourse Soc.* 2006;17(4):503–28.
  24. Bayer A. Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Derg.* 2013;4(8):101–29.
  25. Hallaç S, Öz F. Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatr Güncel Yaklaşımlar.* 2014;6(2):142–53.
  26. Fägerskiöld A. Support of fathers of infants by the child health nurse. *Scand J Caring Sci.* 2006;20(1):79–85.
  27. Marsiglio W, Amato P, Day RD, Lamb ME. Scholarship on fatherhood in the 1990s and beyond. *J Marriage Fam.* 2000;62(4):1173–91.
  28. Levtoy R, van der Gaag N, Greene M, Kaufman M, Barker G. State of the world's fathers: A men's care advocacy publication. Washington D.C.: Promundo, Rutgers, Save the Children, Sonke Gender Justice, and the MenEngage Alliance; 2015.
  29. Suwada K. How to Be a Dad Nowadays? Fatherhood within the Social and Institutional Contexts of Sweden and Poland [Doktora tezi]. Institute of Philosophy and Sociology Polish Academy of Sciences; 2014.
  30. Levy-Shiff R, Israelashvili R. Antecedents of fathering: Some further exploration. *Dev Psychol.* 1988;24(3):434–40.
  31. Feldman SS, Nash SC, Aschenbrenner BG. Antecedents of fathering. *Child Dev.* 1983;54(6):1628–36.
  32. Goldberg WA, Michaels GY, Lamb ME. Husbands and wives adjustment to pregnancy and first parenthood. *J Fam Issues.* 1985;6(4):483–503.
  33. Belsky J. The interrelation of parental and spousal behavior during infancy in traditional nuclear families: An exploratory analysis. *J Marriage Fam.* 1979;41(4):749–55.
  34. Zeybekoğlu Ö. Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Mediterr J*

- Humanit. 2013;3(2):297–328.
35. Tan T. Literature review on shifting fatherhood. *J Identity Cult.* 2016;6:102–28.
  36. Kandır A, Alpan Y. Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Sos Polit Çalışmaları Derg.* 2008;14(14):33–8.
  37. McDowell DJ, Parke RD. Parental correlates of children's peer relations: An empirical test of a tripartite model. *Dev Psychol.* 2009;45(1):224–35.
  38. Lamb ME. Father-infant and mother-infant interaction in the first year of life. *Child Dev.* 1977;48(1):167–81.
  39. Türkoğlu D, Gültekin-Akduman G. Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ile çocuklarının sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Karadeniz Sos Bilim Derg.* 2016;7(3):223–40.
  40. Berk LE. *Child development.* 8th ed. Boston: Pearson; 2008.
  41. D. Shannon J, Tamis-LeMonda S. C, London K, Natasha C. Beyond rough and tumble: Low-income fathers' interactions and children's cognitive development at 24 months. *Parent Sci Pract.* 2002;2(2):77–104.
  42. Hoff E. The specificity of environmental influence: Socioeconomic status affects early vocabulary development via maternal speech. *Child Dev* [Internet]. 2003;17(5):1368–78. Available from: <http://www.jstor.org/stable/3696183>
  43. Tamis-LeMonda CS, Baumwell L, Cabrera NJ. Fathers' role in children's language development. In: Cabrera NJ, Tamis-LeMonda CS, editors. *Handbook of father involvement: Multidisciplinary perspectives.* 2nd ed. New York: Routledge; 2012.
  44. Pancsofar N, Vernon-Feagans L. Mother and father language input to young children: Contributions to later language development. *J Appl Dev Psychol.* 2006;27(6):571–87.
  45. Pancsofar N, Vernon-Feagans L. Fathers' early contributions to children's language development in families from low-income rural communities. *Early Child Res Q.* 2010;25(4):450–63.
  46. Bronfenbrenner U. Contexts of child rearing: Problems and prospects. *Am Psychol* [Internet]. 1979;34(10):844–50. Available from: <http://psycnet.apa.org/journals/amp/34/10/844.pdf>
  47. Venetsanou F, Kambas A. Environmental factors affecting preschoolers' motor development. *Early Child Educ.* 2009;37(4):319–27.
  48. R. Williams J, B. Scott R. Growth and development of negro infants: IV. motor development and its relationship to child rearing practices in two groups of negro infants. *Child Dev.* 1953;24(2):103–21.
  49. Pruett KD. Role of the father. *Pediatrics.* 1998;102:1253–61.
  50. Snegroff S. No sexuality education is sexuality education. *Fam Plann Perspect.* 2000;32(5):257–8.

51. Eroğlu K, Gölbaşı Z. Cinsel eğitimde ebeveynlerin yeri: Ne yapıyorlar, ne yaşıyorlar? Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2005;8(2):12–21.
52. Sungur MZ. Cinsel eğitim. Klin Psikiyatr. 1998;2:103–8.
53. Eliküçük A, Sönmez S. 6 yaş çocuklarının cinsel celişim ve eğitimiyle ilgili ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. Aile ve toplum. 2011;12(7):45–62.
54. Bronstein P. The family environment: Where gender role socialization begins. In: Worell J, Goodheart CD, editors. Handbook of girls' and women's psychological health. Oxford: Oxford University Press; 2006.
55. Fraenkel JR, Wallen NE, Hyun H. How to design and evaluate research in education. New York: McGraw-Hill Education; 2011.
56. Clark VLP, Ivankova N V. Mixed methods research: A guide to the field. Los Angeles: Sage Publications; 2015.
57. Büyüköztürk Ş, Kılıç-Çakmak E, Akgün ÖE, Karadeniz Ş, Demirel F. Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık; 2018.
58. Creswell JW, Clark P, Gutmann M, Hanson WE. An expanded typology for classifying mixed methods research into designs editors' introduction. In: Tashakkori A, Teddlie C, editors. Handbook of mixed methods in social and behavioral research. Los Angeles; 2003.
59. Christensen LB, Johnson RB, Turner LA. Research methods, design, and analysis. Boston: Pearson; 2011.
60. Nassaji H. Qualitative and descriptive research: Data type versus data analysis. Lang Teach Res. 2015;19(2):129–32.
61. Tekin HH. Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme. İstanbul Üniversitesi Sosyol Derg. 2012;3(13):101–16.
62. Israel GD. Determining sample size. Univ Florida [Internet]. 1992; Available from: http://sociology.soc.uoc.gr/socmedia/papageo/metaptyxiakoi/sample_size/sample_size1.pdf
63. Luborsky MR, Rubinstein RL. Sampling in qualitative research: Rationale, issues, and methods. Res Aging. 1995;17(1):89–113.
64. Kuzucu Y. Babalarıyla Çatışma Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Ergenlerin ve Babaların Babalık Rolüne İlişkin Algılarının Karşılaştırılması [Yüksek lisans tezi]. Ankara. Ankara Üniversitesi; 1999.
65. Kuruçırak Ş. 4- 12 Aylık Bebeği Olan Babaların, Babalık Rolü Algısı ile Bebek Bakımına Katılımı Arasındaki İlişki [Yüksek lisans tezi]. Antalya. Akdeniz Üniversitesi; 2010.
66. Alpar R. Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinde örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlik. Ankara: Detay Yayıncılık; 2016.

67. George D, Mallery M. SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update. Boston: Pearson; 2010.
68. Downe-Wamboldt B. Content analysis: Method, applications, and issues. *Health Care Women Int.* 1992;13(3):313–21.
69. Goldscheider F, Bernhardt E, Lappegård T. Studies of men's involvement in the family -part 1 : Introduction. *J Fam Issues.* 2014;35(7):879–90.
70. Ünal F, Kök EE. 0-6 Yaş çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolüne ilişkin görüşleri. *Int J Soc Sci Educ Res.* 2015;1(4):1142–53.
71. Telli AA, Özkan H. 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İzmir Dr Behçet Uz Çocuk Hast Derg.* 2016;6(2):127–34.
72. Poyraz M. Babaların Babalık Rolünü Algılamalarıyla Kendi Ebeveynlerinin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Ankara. Gazi Üniversitesi; 2007.
73. Seçer Z, Çeliköz N, Yaşa S. Bazı kişisel özelliklerine göre okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığına yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sos Bilim Enstitüsü Derg.* 2007;18:425–38.
74. M. Cooney T, A. Pedersen F, Indelicato S, Palkovitz R. Timing of fatherhood : Is " on-time " optimal ? *J Marriage Fam.* 2019;55(1):205–15.
75. Cabrera NJ, Tamis-lemonda CS, Bradley RH, Hofferth S, Lamb ME. Fatherhood in the twenty-first century. *Child Dev.* 2000;71(1):127–36.
76. Ünlü Ş. Being Fathered And Being Father: Examination Of The General Pattern Of Turkish Fathers' And Their Own Fathers' Involvement Level For Children Between The Ages Of 0-8 [Master's Thesis]. Ankara. Middle East Technical University; 2010.
77. Izci B. An exploratory study of Turkish fathers ' involvement in the lives of their preschool aged children [Master's thesis]. Florida. Florida State University; 2013.
78. Gracia P. Fathers ' child care involvement and children' s age in Spain : A time use study on differences by education and mothers' employment. *Eur Sociol Rev.* 2014;30(2):137–50.
79. Paquette D, Bolte C, Bouchard C, Turcotte G, Dubeau D. A new typology of fathering : Defining and associated variables. *Infant Child Dev.* 2000;9:213–30.
80. Sımsıkı H, Şendil G. Baba katılım ölçeği'nin (BAKÖ) geliştirilmesi. 2014;13(49):104–23.
81. Uyanık Ö, İnal Kızıltepe G, Kaya ÜÜ, Can Yaşar M. An investigation of the relationship between fathers and their children at preschool level. *Kuramsal Eğitimbilim Derg.* 2016;9(4):515–31.
82. F. Paulson J, E. Dauber S, A. Leiferman J. Parental depression , relationship quality , and nonresident father involvement with their infants. *J Fam Issues.* 2011;32(4):528–49.

83. Radin N. Childrearing fathers in intact families , I: Some antecedents and consequences. *Merrill Palmer Q Behav Dev.* 1981;27(4):489–514.
84. K. Baruch G, C. Barnett R. Fathers' participation in the care of their preschool children. 1981;7(10):1043–55.
85. Yıldız Çiçekler C, Girgin Büyükbaytar Ç, Konuk Er R, Alakoç Pirpir D. 1-3 Yaş arasında çocuğu bulunan annelerin özyeterlilikleri ile mükemmelliyetçilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sos Bilim Enstitüsü Derg.* 2014;11(26):109–24.
86. Sintes-Yallen A. Validity and Realiability of A Measure of Latina Mother's Nutritional Self-Efficacy [PhD thesis]. Houston. The University of Texas; 2008.
87. Tezel-Şahin F, Özyürek A. Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları; 2009.
88. Çalışandemir F, Bencik S, Artan İ. Çocukların cinsel eğitimi : Geçmişten günümüze bir bakış. *Eğitim ve Bilim.* 2008;33(150):14–27.
89. M. Deutsch F, B. Lussier J, J. Servis L. Husbands at home : Predictors of paternal participation in childcare and housework. *J Pers Soc Psychol.* 1993;65(6):1154–66.
90. Gültekin-Akduman G, Türkoğlu D. Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rollerini algılamaları ile çocuklarının davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslar Arası Hakemli Aile Çocuk ve Eğitim Derg.* 2013;1(1):1–17.
91. Ivrendi A, Isikoglu N. A Turkish view on fathers ' involvement in children ' s play. *Early Child Educ J.* 2010;37:519–26.
92. W. Yogman M, Kindlon D, Earls F. Father involvement and cognitive / Behavioral outcomes of preterm infants. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* [Internet]. 1995;34(1):58–66. Available from: <http://dx.doi.org/10.1097/00004583-199501000-00015>
93. Morgan A, Nutbrown C, Hannon P. Fathers' involvement in young children's literacy development : Implications for family literacy programmes. *Br Educ Res J.* 2009;35(2):167–85.
94. Ahmeduzzaman M, Roopnarine JL. Sociodemographic factors , functioning style , social support , and fathers ' involvement with preschoolers in African-American families. *J Marriage Fam.* 1992;54(3):699–707.
95. Arabacı N. Anne-Baba-Çocuk İletişiminin Değerlendirme Aracın'nın (ABCİDA) Geliştirilmesi ve Anne-Baba-Çocuk İletişiminin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi [Doktora tezi]. Ankara. Gazi Üniversitesi; 2011.
96. Memet N. Ebeveynlerin Çocuklarına İlişkin Sosyalleştirme Hedeflerinin, Kültürel Değer Yönelimleri ve Eğitim Düzeyleri ile Çocuğun Cinsiyeti ve Doğum Sırası Açıklarından İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul. İstanbul Üniversitesi; 2010.
97. Atkinson MP, Blackwelder SP. Fathering in the 20th century. *J Marriage Fam.*

- 2017;55(4):975–86.
98. F. Furstenberg F. Good dads - bad dads: two faces of fatherhood. In: Cherlin AJ, editor. *The Changing American Family and Public Policy*. Washington D.C.: The Urban Institute Press; 1988. p. 192–223.
  99. Morman MT, Floyd K. Good fathering: Father and son perceptions of what it means to be a good father. *A J Theory, Res Pract about Men as Father*. 2006;4(2):113–36.
  100. Kindlon D, Thompson M. *Raising Cain: Protecting the Emotional Life of Boys*. New York: The Random House Publishing Group; 1999.
  101. L. Brown G, C. Mangelsdorf S, Neff C. Father involvement, paternal sensitivity, and father– child attachment security in the first 3 years. *J Fam Psychol*. 2012;26(3):421–30.
  102. A. Fox N, L. Kimmerly N, D. Schafer W. Attachment to mother / Attachment to father : A meta-analysis. *Child Dev*. 2016;62(1):210–25.
  103. Weinschenker M. The effect of fatherhood on employment hours: Variation by birth timing, marriage, and coresidence. *J Fam Issues*. 2015;36(1):3–30.
  104. Karabulut H, Şendil G. Okul öncesi dönemdeki baba katılımının ebeveyn tutumlarına göre incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikolojisi Derg*. 2018;2(3):143–54.
  105. Gürşimşek I, Kefi S, Girgin G. Okulöncesi eğitime babaların katılım düzeyi ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Derg*. 2007;33(33):181–91.
  106. Bozok M. Türkiye’de ataerkillik, kapitalizm ve erkeklik ilişkilerinde biçimlenen babalık. *Fe Dergi*. 2018;10(2):31–42.
  107. Aydın Kılıç ZN, Tezel Şahin F. Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuklarının hayatına katılımı. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Derg*. 2018;9(16):401–36.
  108. Avşar S. Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında tarihsel rollerini yitiren erkekliğin çöküşü: Küllerinden “yeni erkek”liğin doğuşu. *Kadın ve Demokr Derg Kadın Araştırmaları Derg*. 2017;3(2):224–41.
  109. Duggan M, Lenhart A, Lampe C, Ellison NB. *Patients and social media*. *Revue Medicale Suisse*. Washington D.C.; 2015.
  110. Şimşek MŞ, Çelik A, Akgemici T. *Davranış bilimlerine giriş ve örgütlerde davranış*. Ankara: Eğitim Yayınevi; 2015.
  111. Baxter J. Patterns of change and stability in the gender division of household labour in Australia, 1986–1997. *J Sociol*. 2002;38(4):399–424.
  112. Bianchi M. S. Maternal employment and time with children: Dramatic change or surprising continuity? *Demography*. 2000;37(4):401–14.
  113. Lamb ME. The history of research on father involvement. *Marriage Fam Rev*. 2000;29(2):23–42.
  114. McBride BA, McBride RJ. *Parent education and support programs for fathers*.

- Child Educ. 1993;70(1):4–9.
115. Millings E. The role and influence of the father on his “child” in biological and non-biological relationships: Part two - Introduction and research findings - An interpretative phenomenological analysis study. *Couns Psychol Q.* 2010;23(2):177–88.
  116. Paquette D. Theorizing the father-child relationship: Mechanisms and developmental outcomes. *Hum Dev.* 2004;47(4):193–219.
  117. Leidy MS, Schofield TJ, Parke RD. Fathers’ contributions to children’s social development. In: Cabrera NJ, Tamis-LeMonda CS, editors. *Handbook of father involvement: Multidisciplinary perspectives.* New York: Routledge; 2013.
  118. Lamb ME. *The role of father in child development.* 5th ed. New Jersey: John Wiley & Sons; 2010. 669 p.
  119. Fagan J, Iglesias A. Father involvement program effects on fathers, father figures, and their head start children: A quasi-experimental study. *Early Child Res Q.* 1999;14(2):243–69.
  120. Baker CE. African Aamerican fathers’ contributions to children’s early academic achievement: Evidence from two-parent families from the early childhood longitudinal ctudy-birth cohort. *Early Educ Dev.* 2014;25(1):19–35.
  121. Crespi I, Ruspini E. Transition to fatherhood: New perspectives in the global context of changing men’s identities. *Int Rev Sociol.* 2015;25(3):353–8.
  122. Kramer BJ, Thompson EH. *Men as caregivers: Theory, research, and service implications.* New York: Springer Publishing; 2002.
  123. Gerson K. Moral dilemmas, moral strategies, and the transformation of gender: Lessons from two generations of work and family change. *Gend Soc.* 2002;16(1):8–28.
  124. Milkie MA, Mattingly MJ, Nomaguchi KM, Bianchi SM, Robinson JP. The time squeeze: Parental statuses and feelings about time with children. *J Marriage Fam.* 2004;66(3):739–61.
  125. Sandberg JF, Hofferth SL. Changes in children’s time with parents: United states, 1981-1997. *Demography.* 2001;38(3):423–36.
  126. Craig L. Does father care mean fathers share?: A comparison of how mothers and fathers in intact families spend time with children. *Gend Soc.* 2006;20(2):259–81.
  127. Gunnarsson L. The dominant and its constitutive other: Feminist theorizations of love, power and gendered selves. *J Crit Realis.* 2016;15(1):1–20.
  128. Marsiglio W, D. Day R, E. Lamb M. Exploring Ffatherhood diversity: Implications for conceptualizing father involvement. *Marriage Fam Rev.* 2000;29(4):269–93.
  129. Webster LL, Low J, Siller C, Hackett RK. Understanding the contribution of a father’s warmth on his child’s social skills. *Fathering.* 2013;11(1):90–113.

130. Duursma E, Pan BA, Raikes H. Predictors and outcomes of low-income fathers' reading with their toddlers. *Early Child Res Q.* 2008;23(3):351–65.
131. Tezel-Şahin F, Akıncı-Coşgun A, Aydın Kılıç ZN. Babaların çocuklarıyla vakit geçirme durumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. 2017;37(1):319–43.
132. Ünüvar P, Semenoğlu N. Babaların 3-6 yaş grubu çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliğini geliştirme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Derg.* 2010;27:55–66.
133. Beyazıt U, Mağden D. Üniversitede öğrenim gören erkek öğrencilerde aşırı cinsiyet ideolojisi ve babalık rolü algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sos Bilim Derg.* 2015;8(2):207–29.
134. Epstein M, Ward LM. Exploring parent-adolescent communication about gender: Results from adolescent and emerging adult samples. *Sex Roles.* 2011;65(1):108–18.
135. Eroğlu-Tepe E, Atila-Demir S. Babaların çocuk bakımına katılımında kendi annelerinin etkisi üzerine bir çalışma: Sakarya ili örneği. *Uluslararası Folk Akad Derg.* 2019;2(1):121–40.
136. Akar T, Aksoy AB. Çocukların anne babalarına yönelik algılarının toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim.* 2018;9(1):31–46.

8. EKLER

EK 1: Demografik Bilgi Formu

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz: Kadın Erkek

Yaşınız: 18-24 25-34 35-44 45-54 ≥55

Medeni durum: Evli Boşanmış

Eğitim durumunuz: Okuryazar İlkokul Ortaokul Lise Üniversite
 Yüksek lisans/Doktora

Çalışıyor musunuz? : Evet Hayır

Mesleğiniz:

Gelir durumunuz: 1000-2000 2001-3000 3001-4000 4001-5000
 5001 ve üzeri

Kaç çocuğunuz var? :

EK 2: Babalık Rolü Algı Ölçeği

BABALIK ROLÜ ALGI ÖLÇEĞİ

Bu ölçek babalık rolü ile ilgili algıları ölçmek için hazırlanmıştır. Her ifadeyi okuduktan sonra bunun size ne derece uygun geldiğini veya uygun gelmediğini sayfada ayrılan yere işaretleyiniz. Elde edilen bilgiler araştırma dışında kullanılmayacaktır. İşbirliğiniz ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

	Hiç uygun değil	Uygun değil	Kararsızım	Uygun	Tamamen uygun
1. Bir baba çocuğunu çocuk bahçesine götürmelidir.					
2. Baba evdeki tek otorite figürü olmalıdır.					
3. Baba çocuğuna renkleri ve eşyaların isimlerini öğretir.					
4. Gerekğinde çocuğunu döverek cezalandırır.					
5. Baba çocuğuyla oyun oynamalıdır.					
6. Çocuğunun hangi televizyon programlarını izlediğiyle ilgilenmelidir.					
7. Gerekğinde çocuğundan özür dilemelidir.					
8. Her ne sebepten olursa olsun çocuğunun yanında ağlamamalıdır.					
9. Ergenlik dönemindeki çocuğuna cinsellik konusunda bilgi vermelidir.					
10. Hangi yaşta olursa olsun çocuğunun cinsel konulardaki sorularını cevaplamalıdır.					
11. En önemli görevi ailesinin bakımı için gerekli parayı kazanmaktır.					
12. Bebekleri bebek arabası ile taşımak babalara yakışmaz.					
13. Baba çocuğunun tüm sorularını cevaplamalıdır.					
14. Çocuğu ile şakalaşmalıdır.					
15. Eşi kadar olmasa bile bebek bakımından anlamalıdır.					
16. Babaların çocuklarını açıkça takdir etmeleri çocukları şımartabilir.					
17. Baba çocuğu ile sık sık sohbet etmelidir.					
18. Çocuğuna yeni oyunlar öğretmelidir.					
19. Çocuğuna yeni oyuncaklar almalıdır.					
20. Çocuğun sorularını cevaplamalıdır, ancak onunla oturup sohbet etmesi uygun değildir.					
21. Kız olsun erkek olsun çocuğu istediğinde onunla sırdaş olmalıdır.					
22. Bir çocuğun babası ile her konuda konuşması uygun değildir.					
23. Bir baba erkek çocuğuyla kız çocuğuna oranla daha çok ilgilenmelidir.					
24. Erkek çocuklar babalarıyla kız çocuklar anneleriyle oynamalıdır.					
25. Çocukla cinsel konuları konuşmak demek, onunla yüz göz olmak demektir.					

EK 3A: Bireysel Görüşme Formu-Anne

1.Eşinizin baba olduğunu hissettiğiniz durumlar nelerdir?

- 1.a. Babalığı tanımlar mısınız?
- 1.b. İyi bir babanın özellikleri nelerdir?
- 1.c. Kötü bir babanın özellikleri nelerdir?

2.Bir babanın sorumlulukları nelerdir?

3.Çocukla ilgili sorumlulukları eşinizle nasıl paylaşıyorsunuz?

- 3.a. Çocukla ilgili konularda annenin yapması gerekenlerle babanın yapması gereken şeyler arasında fark var mıdır? Açıklayıp örnek verir misiniz?
- 3.b. Sizce bir babanın çocuğun gelişimine katkısı nedir?
- 3.c. Babanın çocuğun gelişiminde geri planda kaldığına inanıyor musunuz? Açıklayıp örnek verir misiniz?

4.Eşiniz çocuğunuzla vakit geçirirken hangi oyunları oynuyor? Oyun oynarken hangi oyuncuklarla oynuyorlar?

5.Eşinizin babalık tutumunun kendi babanızinkine benzediğini düşünüyor musunuz? Açıklayıp örnek verir misiniz?

6.Anneniz babanızın babalık rolüne ilişkin neler söylerdi?

- 6.a Annenizin babanıza yönelik yaklaşımı ile sizin eşinizin babalık rolüne ilişkin yaklaşımınız arasında bir bağ kurabiliyor musunuz?

7.Eşinizin, babalık rolünüze ilişkin görüşleriniz nelerdir?

- 7.a. Eşinizi diğer babalardan ayıran özellikleri olduğunu düşünüyor musunuz? Nedenleriyle açıklar mısınız?
- 7.c. Eşinizi düşündüğünüzde babalık rolü ile ilgili değiştirmesini istediğiniz bir özelliği var mı? Örnek verip açıklar mısınız?

8.Çevresel unsurların (sosyal medya, teknoloji, iş, vs.) eşinizin baba olarak davranışlarını etkilediğini düşünüyor musunuz? Örnek verip açıklar mısınız?

9.Çocuğunuz istenmeyen bir davranış sergilediğinde eşinizin ona karşı yaklaşımı nasıl oluyor?

- 9.a. Benzer bir durumda sizin babanız size nasıl yaklaşırdı?

10.Çocuğunuz cinsel konularla ilgili eşinize bir soru sorduğunda eşinizin yaklaşımı nasıl olur?

- 10.a. Sizce, çocuğun cinsel konulardaki sorularını yanıtlamada anne ile baba arasında fark mıdır?
- 10.b. Cinsel konularda soruyu soran çocuğunuzun kız veya erkek olması eşinizin soruyu yanıtlamasında bir farklılık oluşturur mu? Açıklayınız.

EK 3B: Bireysel Görüşme Formu-Baba (dvm.)

1.Size baba olmayı/baba olduğunuzu hissettiren durumlar nelerdir?

- 1.a. Babalığı tanımlar mısınız?
1.b. İyi bir babanın özellikleri nelerdir?
1.c. Kötü bir babanın özellikleri nelerdir?

2.Bir babanın sorumlulukları nelerdir?

3.Çocukla ilgili sorumlulukları eşinizle nasıl paylaşıyorsunuz?

- 3.a. Çocukla ilgili konularda annenin yapması gerekenlerle babanın yapması gereken şeyler arasında fark var mıdır? Açıklayıp örnek verir misiniz?
3.b. Sizce bir babanın çocuğun gelişimine katkısı nedir?
3.c. Babanın çocuğun gelişiminde geri planda kaldığına inanıyor musunuz? Açıklayıp örnek verir misiniz?

4.Çocuğunuzla vakit geçirirken hangi oyunları oynuyorsunuz? Oyun oynarken hangi oyuncuklarla oynuyorsunuz?

5.Babalık tutumunuzun kendi babanızinkine benzediğini düşünüyor musunuz? Açıklayıp örnek verir misiniz?

6.Anneniz babanızın babalık rolüne ilişkin neler söylerdi?

- 6.a Annenizin babanıza yönelik yaklaşımı ile eşinizin sizin babalık rolünüze yaklaşımı arasında bir bağ kurabiliyor musunuz?

7.Eşinizin, babalık rolünüze ilişkin görüşleri nelerdir?

- 7.a. Eşiniz sizi diğer babalardan ayıran özelliklerinizi söyler mi? Söylüyorsa; bu konuda neler söylüyor?
7.c. Eşiniz babalık rolünüz ile ilgili neleri değiştirmenizi istiyor? Sizce bu isteğinde haklı mı?

8.Etrafınızdaki diğer babaları düşündüğünüzde sizi diğer babalardan ayıran bir özelliğinin olduğunu düşünüyor musunuz?

- 8.b. Kendinizi değerlendirdiğinizde babalığınız ile ilgili değiştirmek istediğiniz bir özelliğiniz var mı? Varsa nedeniyle birlikte açıklar mısınız?

9.Çevresel unsurların (sosyal medya, teknoloji, iş, vs.) baba olarak davranışlarınızı etkilediğini düşünüyor musunuz? Örnek verip açıklar mısınız?

10.Çocuğunuz istenmeyen bir davranış sergilediğinde ona karşı yaklaşımınız nasıl oluyor?

- 10.a. Benzer bir durumda sizin babanız size nasıl yaklaşırdı?

11.Çocuğunuz cinsel konularla ilgili size bir soru sorduğunda yaklaşımınız nasıl olur?

- 11.a. Sizce, çocuğun cinsel konulardaki sorularını yanıtlamada anne ile baba arasında fark mıdır?
11.b. Cinsel konularda soruyu soran çocuğunuzun kız veya erkek olması soruyu yanıtlamanızda bir farklılık oluşturur mu? Açıklayınız.

EK 4: Etik Kurul İzni (Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu)

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 35853172-000
Konu : Arş. Gör. Şeyda GÜL Hk.

SAGLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 11.01.2019 tarihli ve 68552689-000/00000410466 sayılı yazı.

Fakülteniz Çocuk Gelişimi Bölümü Yüksek Lisans öğrencilerinden Arş. Gör. Şeyda GÜL'ün Doç. Dr. Özcan DOĞAN danışmanlığında yürüttüğü "3-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Babalık Rolüne İlişkin Algılarının ve Babalık Rolünün Yeterliliğine Dair Görüşlerinin İncelenmesi" konulu tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 20 Ocak 2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup,etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Rahime Meral NOHUTCU
Rektör Yardımcısı

EK 5: Araştırma İzni (Ankara Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü İzni)

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Tarih: 15.02.2019
Sayı: -000-E.00000470951

Sayı : 14588481-605.99-E.3415744
Konu : Araştırma İzni

15.02.2019

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİNE

(Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2017/25 nolu Genelgesi.

b) 24/01/2019 Tarihli ve E.428660 sayılı yazınız.

- Sağlık Bil. Fak. Dek.

Fakülteniz Çocuk Gelişimi Bölümü Araştırma Görevlisi Şeyda GÜL'ün "3-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Babalık Rolüne İlişkin Algularının ve Babalık Rolünün Yeterliliğine Dair Görüşlerinin İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında uygulama talebi Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve uygulamanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine bilgi verilmiştir.

Görüşme formunun (4 sayfa) araştırmacı tarafından uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde bir örneğinin (cd ortamında) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesine gönderilmesini rica ederim.

Turan AKPINAR

Vali a.

Milli Eğitim Müdürü

EK 6: Nicel Araştırma Gönüllü Katılım Formu

Saygıdeğer ebeveynler,

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak görev yapmaktayım. Yüksek lisans tezimde '3-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Babalık Rolüne İlişkin Algılarının ve Babalık Rolünün Yeterliliğine Dair Görüşlerinin İncelenmesi' adlı bir çalışma yürütmekteyim. Araştırmamda 'Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ)' hem anneler hem babalar tarafından doldurulacaktır.

Ölçek, 5 dereceli likert tipinde olup babalık rolü algısı, 14'ü olumlu, 11'i olumsuz olmak üzere 25 ifade ile ölçülmektedir. Katılımcıların yargılarını belirtecekleri 5 basamak bulunmaktadır. Bu basamaklar 1-Hiç Uygun Değil, 2-Uygun Değil, 3-Kararsızım, 4-Uygun ve 5-Tamamen Uygun şeklindedir. Anne ve babalar ölçekte yer alan her bir maddeye ilişkin algılarını bu basamaklardan birisini işaretleyerek belirteceklerdir. Ölçek, çalışmaya katılan babalar tarafından kendi 'babalık rolleri' düşünülerek, anneler tarafından ise eşlerinin 'babalık rolleri' düşünülerek doldurulacaktır. Tüm maddelerin özenle doldurulması, çalışmaya önemli bir katkı sağlayacaktır. Çalışma kapsamında *Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyon izni ve Milli Eğitim Bakanlığı izni* alınmış olup, katılımcılara ait tüm bilgiler gizli tutulacak ve araştırmayı yürüten araştırmacılardan başka şahıslarla paylaşılmayacaktır. Aynı zamanda isim bilgilerinizden bağımsız olarak şahsınıza ait bazı bilgilerin olduğu 'demografik bilgi formu'nu doldurmanız da çalışmanın bütünlüğü açısından büyük önem taşımaktadır.

Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Kendinizi rahatsız hissetmeniz, cevap vermek istemediğiniz bir soruyla karşılaşmanız, gizliliğinizin korunacağından şüphe duymanız ya da araştırmaya devam etmek istememeniz gibi durumlarda dilediğiniz zaman araştırma kapsamından çıkabilirsiniz. Araştırmaya katılmayı onaylıyorsanız aşağıda onay verdiğinizizi belirten bölümü, onaylamıyorsanız onay vermediğinizi belirten bölümü işaretlemeniz gerekmektedir. Aklınıza takılan herhangi bir soruyu sormaktan lütfen çekinmeyiniz. Araştırma sonuçlarıyla ilgili dilerseniz e-posta yoluyla bilgi alabilirsiniz.

İşbirliğiniz ve katılımınız için teşekkür ederim.

EK 7: Nitel Araştırma Gönüllü Katılım Formu

Saygıdeğer ebeveynler,

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak görev yapmaktayım. Yüksek lisans tezimde '3-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Babalık Rolüne İlişkin Algılarının ve Babalık Rolünün Yeterliliğine Dair Görüşlerinin İncelenmesi' adlı bir çalışma yürütmekteyim. Araştırmamda 'Bireysel Görüşme Formları' hem anneler hem babalar tarafından yanıtlanacaktır. İki ayrı görüşme formu olup formlardan biri babalar tarafından yanıtlanması için diğeri anneler tarafından yanıtlanması için hazırlanmıştır. Görüşme formu, çalışmaya katılan babalar tarafından kendi 'babalık rollerinin yeterliliği' düşünülerek, anneler tarafından ise eşlerinin 'babalık rolleri yeterliliği' düşünülerek cevaplanacaktır. Tüm maddelerin özenle yanıtlanması, çalışmaya önemli bir katkı sağlayacaktır. Çalışma kapsamında *Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyon izni* alınmış olup, katılımcılara ait tüm bilgiler gizli tutulacak ve araştırmayı yürüten araştırmacılardan başka şahıslarla paylaşılmayacaktır. Görüşmemiz süresince bana ilemiş olduğunuz bilgileri koruyabilmek adına ses kaydı yapacağım. Araştırma dâhilinde ise kimliğiniz gizli tutulacak ve paylaşılmayacaktır. Araştırma sonrasında mevcut ses kayıtları imha edilecektir. Görüşmemizi dilediğiniz zaman sonlandırma hakkına da sahip olduğunuzu belirtmek isterim. Aynı zamanda isim bilgilerinizden bağımsız olarak şahsınıza ait bazı bilgilerin olduğu 'demografik bilgi formu'nu doldurmanız da çalışmanın bütünlüğü açısından büyük önem taşımaktadır. Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Kendinizi rahatsız hissetmeniz, cevap vermek istemediğiniz bir soruyla karşılaşmanız, gizliliğinizin korunacağından şüphe duymanız ya da araştırmaya devam etmek istememeniz gibi durumlarda dilediğiniz zaman araştırma kapsamından çıkabilirsiniz. Araştırmaya katılmayı onaylıyorsanız aşağıda onay verdiğinizizi belirten bölümü, onaylamıyorsanız onay vermediğinizi belirten bölümü işaretlemeniz gerekmektedir. Aklınıza takılan herhangi bir soruyu sormaktan lütfen çekinmeyiniz. Araştırma sonuçlarıyla ilgili dilerseniz e-posta yoluyla bilgi alabilirsiniz.

İşbirliğiniz ve katılımınız için teşekkür ederim.

EK 8: Orijinallik Ekran Çıktısı

TEZİN TAM BAŞLIĞI: 3-6 YAŞ ARASI ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN
BABALIK ROLÜNE İLİŞKİN ALGILARININ VE BABALIK ROLÜNÜN
YETERLİLİĞİNE DAİR GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

ÖĞRENCİNİN ADI SOYADI: ŞEYDA GÜL

DOSYANIN TOPLAM SAYFA SAYISI: 167

3-6 YAŞ ARASI ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN BABALIK
ROLÜNE İLİŞKİN ALGILARININ VE BABALIK ROLÜNÜN
YETERLİLİĞİNE DAİR GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

ORIJINALLIK RAPORU

%8	%5	%2	%6
BENZERLIK ENDEKSI	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	%1
2	toad.halileksi.net İnternet Kaynağı	%1
3	Submitted to Istanbul Aydin University Öğrenci Ödevi	<%1
4	wcssr.org İnternet Kaynağı	<%1
5	Submitted to Beykent Universitesi Öğrenci Ödevi	<%1
6	Submitted to Gaziantep Aniversitesi Öğrenci Ödevi	<%1

EK 9: Dijital Makbuz

Dijital Makbuz

Bu makbuz ödevinizin Turnitin'e ulaştığını bildirmektedir. Gönderiminize dair bilgiler şöyledir:

Gönderinizin ilk sayfası aşağıda gönderilmektedir.

Gönderen: Şeyda Gül
Ödev başlığı: 3-6 YAŞ ARASI ÇOCUĞU OLAN EB..
Gönderi Başlığı: 3-6 YAŞ ARASI ÇOCUĞU OLAN EB..
Dosya adı: Aeyda GÄL Tez _ 02,-09-2019.docx
Dosya boyutu: 1.34M
Sayfa sayısı: 167
Kelime sayısı: 41,501
Karakter sayısı: 279,177
Gönderim Tarihi: 02-Eyl-2019 11:23AM (UTC+0300)
Gönderim Numarası: 1166186146

9. ÖZGEÇMİŞ

1992 yılında Ankara'da doğmuştur. Lise eğitimini 2006-2010 yılları arasında Beypazarı Anadolu Öğretmen Lisesi'nde ve lisans eğitimini 2010-2015 yılları arasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü'nde tamamlamıştır. Aynı zamanda 2015 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yandal Programı'ndan mezun olmuştur. Mezun olduğu yıl, özel bir okul öncesi eğitim kurumunda öğretmenlik yapmıştır. 2016 yılından itibaren halen Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü'nde araştırma görevliliği yapmaktadır. Okul öncesi dönemde ebeveyn tutum ve rolleri, okul öncesi dönemde medya okuryazarlığı ile çocuk edebiyatı konuları üzerinde çalışmaktadır.